

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
КОМИСИЯТА ЗА
ФИНАНСОВ НАДЗОР
ПРЕЗ 2022 ГОДИНА**

Списък на използваните съкращения

АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИБ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите в България
АДСИЦ - акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АИКБ - Асоциация на индустриалния капитал в България
АИФ - алтернативен инвестиционен фонд
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - акт за установяване на административни нарушения
АУПДВ - акт за установени публични държавни вземания
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БСК - Българска стопанска камара
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДПФ - доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДФ - договорен фонд
ДЦК - държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕМП – Единен механизъм по реструктуриране
ЕО - Европейска общност
ЕС - Европейски съюз
ЗБ - застрахователен брокер
ЗВО - звено за вътрешен одит
ЗВПКИИП - Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници
ЗД - застрахователно дружество
ЗДКИСДПКИ - Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране
ЗДСИЦДС - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпирането на пари
ЗМФТ - Закон за мерките срещу финансиране на тероризма
ЗПМПЗФИ - Закон за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - инвестиционно дружество
ИП - инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховането
КИС - колективни инвестиционни схеми
КРИБ - Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН - Комисия за финансов надзор
ЛУАИФ - лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
МСП – малки и средни предприятия
НАП - Национална агенция по приходите
НИФ - национален инвестиционен фонд
НББАЗ - Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
НККУ - Националната комисия по корпоративно управление
НП - наказателно постановление
ОСА - Общо събрание на акционерите
ПАМ - принудителна административна мярка
ПД - публично дружество
ПКИПЦК - предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - пенсионноосигурително дружество
ППФ - професионален пенсионен фонд
УД - управляващо дружество
УПФ - универсален пенсионен фонд
ФДДПО - фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване
ФДЗПО - фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване

ФДПО - фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФКИ - фонд за компенсиране на инвеститорите
ЦД - Централен депозитар
ЦК –централни контрагенти
ESMA - Европейски орган за ценни книжа и пазари
EIOPA - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване
EBA - Европейски банков орган
ESFS - Европейска система за финансов надзор
ESRB - Европейски съвет за системен риск
ННИ - Херфиндал-Хиршман индекс

Полезни връзки

Българска фондова борса АД	www.bse-sofia.bg
Централен депозитар АД	www.cdad.bg
Българска народна банка	www.bnb.bg
Министерство на финансите	www.minfin.bg
Министерски съвет	www.government.bg
Асоциация на българските застрахователи	www.abz.bg
Национален осигурителен институт	www.noi.bg
Национален статистически институт	www.nsi.bg
Агенция за приватизация	www.priv.government.bg
Фонд за компенсиране на инвеститорите	www.sfund-bg.com
Гаранционен фонд	www.guaranteefund.bg
Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите	www.abird.info
Българска асоциация по връзки с инвеститорите	www.birsbg.org
Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване	www.assoc.pension.bg
Българска асоциация на управляващите дружества	www.baud.bg
Национално бюро на българските автомобилни застрахователи	www.nbbaz.bg
Министерство на труда и социалната политика	www.mlsp.government.bg
Комисия за защита на конкуренцията	www.cpc.bg
Европейска комисия, Главна дирекция „Вътрешен пазар“	http://ec.europa.eu/internal_market/index.htm
Европейски парламент	www.europarl.europa.eu
Съвет на Европейския съюз	www.consilium.europa.eu
Европейски съвет за системен риск (ESRB)	www.esrb.europa.eu
Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA)	www.esma.europa.eu
Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA)	www.eiopa.europa.eu
Европейски банков надзорен орган (EBA)	www.eba.europa.eu
Международна организация на надзорните органи на ценни книжа (IOSCO)	www.iosco.org
Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS)	www.iaisweb.org
Международна организация на пенсионните надзори (IOPS)	www.iopsweb.org
Европейска централна банка	www.ecb.int
Международен валутен фонд	www.imf.org
Единен съвет за реструктуриране (SRB)	www.srb.europa.eu

СЪДЪРЖАНИЕ:

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ	7
I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2022 ГОДИНА.....	17
1. Регулаторна дейност.....	17
1.1. Промени в нормативната уредба	17
1.2. Нови моменти в политиката на ЕС.....	22
2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране	30
2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими	30
2.2. Нотификации	50
2.3. Сертифициране.....	55
3. Надзорна дейност	57
3.1. Дистанционен контрол	57
3.2. Проверки на място	75
3.3. Правоприлагане	89
3.4. Пазарни злоупотреби	101
4. Дейност на КФН по преструктуриране на инвестиционни посредници.....	107
5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги	108
5.1. Достъп до финансова информация.....	108
5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги.....	118
5.3. Политика за финансова грамотност	128
6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации	131
7. Международна дейност и сътрудничество	133
7.1. Европейско измерение.....	133
7.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи	145
7.3. Сътрудничество с институции в страната	149
8. Институционално развитие на КФН.....	155
8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН.....	155
8.2. Управление на човешките ресурси.....	156
8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора.....	164
8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2022 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“	166
8.4.1. Отчет за касовото изпълнение на бюджета.....	167
8.4.1.1. Приходи	167
8.4.1.2. Разходи.....	168
8.4.1.3. Трансфери, бюджетно салдо и финансиране по бюджета	169
8.4.2. Отчет за сметките за средствата от Европейския съюз.....	170
8.4.3. Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства	170
8.4.4. Извършени промени по бюджета	170
8.4.5. Максимален размер на ангажиментите за разходи и максимален размер на новите задължения за разходи.....	171
8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2022 г.	172
8.6. Отчет на Инспектората	174
II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР	176
1. Външна среда и икономическа активност.....	176
1.1. Външна среда.....	176
1.2. Обзор на икономическата активност в България	182
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	192

2.1.	Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара.....	197
2.2.	Анализ на участниците на капиталовия пазар.....	201
2.2.1.	Инвестиционни посредници	201
2.2.2.	Предприятия за колективно инвестиране.....	203
2.2.3.	Дружества със специална инвестиционна цел.....	205
2.2.4.	Публични дружества и емитенти	208
2.2.5.	Места за търговия	210
2.2.6.	Централен депозитар	214
2.2.7.	Фонд за компенсиране на инвеститорите.....	215
2.3.	Застрахователен пазар	216
2.3.1.	Общо застраховане	217
2.3.2.	Животозастраховане	220
2.3.3.	Презастраховане.....	223
2.3.4.	Гаранционен и обезпечителен фонд	223
2.4.	Осигурителен пазар.....	224
2.4.1.	Пенсионноосигурителни дружества	224
2.4.2.	Фондове за допълнително пенсионно осигуряване.....	229
2.4.3.	Фондове за извършване на плащания	234
III.	Организационна структура на КФН	236

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Уважаеми дами и господа,

Представям на Вашето внимание Годишния отчет за дейността на Комисията за финансов надзор за 2022 г.

През 2022 г. работата на Комисията за финансов надзор е върху основните стратегически приоритети: поддържане на стабилността на небанковия финансов сектор, насърчаване на развитието на застрахователния, инвестиционния и осигурителния сектор, защита на потребителите на финансови услуги. Дейността на КФН по приоритети беше изцяло в синхрон с развитието на организацията – оптимизация на процеси, дигитализацията им и усъвършенстване на техническите и управленските компетенции на екипа от специалисти в КФН.

През изминалата 2022 г. година, на фона на пост-Ковид пандемията, глобалната дигитализация, европейската зелена сделка, военните действия в Украйна и подготовката на България за приемане в Евроразоната, Комисията за финансов надзор продължи дейностите си за създаване на благоприятна за иновации бизнес среда. Едновременно с това, Комисията продължи да анализира развитието на финансовите технологии в Европейския съюз с цел синхронизация на системите ѝ с иновациите в сектора. Като резултат от предприетите процеси, българският регулатор, е на картата на иновациите с вече реализирани и с развиващи се в текущата 2023 г. проекти, заложи в плановете му за дигитално развитие.

Взаимосвързаността между високите технологии и финансовите инструменти промениха облика на стандартното потребителско поведение и мислене. Процесът на синергия между двете, заедно с темповете на въвеждане на иновации доведе до реализиране на нови бизнес модели в сферите на капиталовите пазари, застраховането и пенсионното осигуряване. Една от задачите на КФН - да анализира и прогнозира потенциалните рискове, съсредоточи дейността на Комисията върху баланса между насърчаване на иновациите от страна на дружествата с инвестиционна цел и защитата на потребителите от негативните аспекти, които новото онлайн пространството предполага.

С цел постигане на превенция от потенциални рискове и едновременно развитие и иновациите, Комисията активно работи и е в диалог с участниците в небанковия финансов сектор, като резултатът от партньорството между националния регулатор и бизнеса е поддържане на устойчива и благоприятна за иновации бизнес среда. Динамиката в развитието на технологиите, цифровизацията и дигитализацията са ключови

за промяната на нагласите на потребителите и на очакванията им за растеж. Ролята на КФН е да провокира постигане на синхрон между нормативните изисквания и изпълнението им в дигитална среда, като крайната цел е намаляване на административната тежест. Част от конкретните резултати са именно вече функциониращия Иновативен хъб, осигуряващ единна контактна точка с финтех дружествата и променените регламенти за достъпност до капиталовите пазари на малки и средни предприятия. Комисията е в процес на работа по проект за „Изграждане на Единна информационна система (ЕИС) за нуждите на Комисията за финансов надзор“. Той се изпълнява съгласно административен договор № BG05SFOP001-1.011-0001- C01/23.07.2020 г., като една от целите е КФН да предоставя навременни, качествени и прозрачни надзорни дейности. Изграждането на единната информационна система ще позволи на българския регулатор, както да подобри процеса по обслужване на гражданите, бизнеса и поднадзорните лица, спести им време с дигитален достъп до административните си услуги, така и да интегрира дейностите и процесите на КФН със системите на Европейските надзорни регулатори.

През 2022 г., беше обновен дизайна и съдържанието на сайта на Комисията за финансов надзор, като едновременно с това беше направена още една крачка в дигиталното развитие на КФН с разработването на мобилно приложение на Комисията - FSC Mobile. Целта на приложението е да е в помощ на потребителите и на поднадзорните лица, използвайки най-популярните операционни системи - Android и iOS. Напълно безплатната апликация дава допълнително удобство в достъпа до информация, която КФН публикува на вниманието на потребителите и на участниците в небанковия финансов сектор – застрахователен, осигурителен и инвестиционен.

Комисията за финансов надзор продължи да съблюдава всички актуални бизнес онлайн тенденции, но най-вече проактивно да работи в посока пълно дигитализиране на регулаторния орган на небанковия финансов сектор. В рамките на интегриране на иновации за намаляване на административната тежест, Европейската комисия представи Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на европейска единна точка за достъп (European single access point – ESAP). Нейната цел е да осигури централизиран достъп на обществеността до цялата необходима информация от значение за финансовите услуги. Единната европейска точка за достъп ще даде на инвеститорите възможност за лесен, бърз и съпоставим достъп до данни за европейските дружества, като по този начин се улеснява и достъпа до финансиране на европейските дружества. ESAP се очаква да допринесе за по-нататъшното интегриране на финансовите услуги и капиталовите пазари в единния пазар на ЕС и за насърчаване на развитието на по-

малки национални капиталови пазари и икономики, като предоставя по-голяма видимост за тях. Комисията за финансов надзор, в синхрон с Европейската комисия, въвежда мерки по прилагането на новите регламенти и създава условия за осъществяването на визията за Единна европейска точка за достъп.

Несъмнено, освен дигитализацията, през изминалата годината своето място в класацията на най-актуалните тенденции зае и „Зелената сделка“. Екологията, социалната отговорност и прозрачното управление са вече част от мирогледа и начина на мислене на институциите и регулаторите в Европа. В съответствие с целите на Европейския съюз, Комисията за финансов надзор в България подкрепя чрез конкретни действия насочването на национални и европейски източници за финансиране на устойчива икономика, планирането на инструменти за възстановяване на бизнеса след кризи, както и балансираното регионално развитие на държавата. КФН стратегически подреди действията си в подкрепа на постигане на целите на „Зелената сделка“, а и всички ние, като общество имаме за задача да насочваме вниманието си към възобновяема енергия, енергийна ефективност, зелени сгради, чист транспорт, продукти, създадени от кръговата икономика. След приемане на Европейската зелена сделка, фокусът на КФН ще е насочен към финансовите рискове за институциите и финансовата система, както и върху риска за устойчивостта (ESG risks). В тази връзка, от съществено значение са предизвикателствата пред КФН да осъществява своите надзорни правомощия спрямо участниците на капиталовия пазар в съблюдаване спазването на изискванията, заложи в законодателния пакет за Устойчиви финанси, а именно регламента за оповестяванията, регламента за бенчмарковете, свързани с климата и устойчивите финанси, и регламента за таксономията.

На фона на тази световна трансформация, КФН започва нов стратегически период за 2022 г. – 2024 г. Промяната за регулатора включва дългосрочно планиране, силен експертен екип и решителност за внедряване на иновация в сферата на дигитализацията и регламентите за стимулиране на капиталовия пазар. Всичко това ще бъде съпътствано от конструктивен диалог с всички заинтересовани участници в регулираните от КФН процеси. Важна част за развитието на българския капиталов, застрахователен и осигурителен пазар е активната и ефективна комуникация с бизнеса в посока развитие на концепции и устойчиви стратегии. Целта ни е да сме предвидими в действията си и да проявяваме обективност при взимането на решения, от които зависи развитието на България.

Основното макроикономическо предизвикателство не само пред КФН, но и пред финансовия сектор и цялото общество, е свързано с въвеждане на еврото в България. Виждането на Комисията за този ключов за българската икономика процес включва

систематизиране на необходимите мерки и действия във връзка с превалутиране на финансовите инструменти. За да осъществи необходимия мониторинг на очакваните етапи за адаптирането на системите за клиринг и сетълмент за работа с евро, Комисията работи на ежедневна база с всички браншови организации и поднадзорни лица, за да изгради пълномащабен план за действие, който да обхваща общо 3 периода – време за законодателни промени, време за тестване на превалутирането и въвеждане на новата валута, като навременно комуникира с потребителите на застрахователни, инвестиционни и пенсионни продукти.

КФН има важна задача да създаде регулаторна сигурност и повишена оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор, като насърчи развитието на иновациите, но и като продължи да поддържа сигурна среда за оптимално, но най-вече сигурно потребителско изживяване. Същевременно във фокуса на стратегическите цели остава и повишаването на финансовата грамотност на обществото – през есента на 2022 г., Комисията, заедно в партньорство с Министерство на образованието и науката и фондация „Атанас Буров“ реализира 20-то, юбилейно издание на единствената по рода си програма в страната - „Небанковият финансов сектор в България. Участие взеха 22 ученика от професионални училища с икономически и финансов профил от 21 града в страната.

През изминалата година, Комисията за финансов надзор продължи да популяризира кампанията **#Инвестирай безопасно**. По повод Световната седмица на парите (21-27 март), бяха реализирани онлайн събития под надслов „Сигурност на инвестициите в дигиталния свят“. Участие взеха няколкостотин студента от водещи университети в страната и получиха първоначална подготовка за срещата им със света на капиталовите пазари, оперирането на фондовата борса и безопасното инвестиране - УНСС, Стопанският факултет на СУ, ИУ-Варна, ВУЗФ, Стопанска академия – Свищов, Бургаски Свободен Университет, Шуменски университет и Югозападен Университет. Инициативата бе реализирана в партньорство с Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП) и Фонда за компенсиране на инвеститорите (ФКИ).

Стартира и пилотната инициатива “Супер силата на младия инвеститор“, за превенция на риска при използването на инвестиционни продукти на финансовите пазари, насочена към ученици от гимназиален етап на обучение - близо 200 ученика взеха участие, като първи се включиха подрастващите от 11-те и 12-те класове на Националната финансово-стопанска гимназия, Националната търговско-банкова гимназия и Националната природо-математическа гимназия. Учениците бяха запознати с базови понятия от света на инвестициите, новите технологии и интегрираните финансови решения.

По отношение на регулаторната дейност през 2022 г. експерти от КФН участваха в работни групи по изготвянето на следните законопроекта, касаещи обществените отношения в небанковия финансов сектор: проект на закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, като с него са предложени промени в Закона за Комисията за финансов надзор и Закона за кредитните институции; проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за мерките срещу изпирането на пари.

В началото на 2023 г. е обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти (Обн., ДВ, бр. 8 от 2023 г.). С промените се въвеждат изискванията на Регламент (ЕС) 2021/23 на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.2020 г. относно рамка за възстановяване и реструктуриране на централни контрагенти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1095/2010, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 806/2014 и (ЕС) 2015/2365 и на директиви 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2007/36/ЕО, 2014/59/ЕС и (ЕС) 2017/1132, с които се създават условия за прилагането на хармонизираната европейска правна рамка за поддържане на критичните функции, осъществявани от централните контрагенти, които са в неизпълнение, както и свързаната с това рамка за надзор и сътрудничество между компетентните органи.

През предходната година е създадена широка междуведомствена работна група, която да изготви проект на закон за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането, за да бъдат въведени изискванията на Директива (ЕС) 2021/2118 на Европейския парламент и на Съвета от 24.11.2021 г. за изменение на Директива 2009/103/ЕО, относно застраховката „Гражданска отговорност“.

Промените в подзаконовата нормативна уредба целят нейното адаптиране към приетите законови изменения и въвеждане на най-добрите международни практики.

Същевременно новите моменти в политиката на ЕС касаят следните регламенти: Регламент 2022/858 относно пилотен режим за пазарните инфраструктури, базирани на технологията на децентрализирания регистър, за изменение на регламенти (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и Директива 2014/65/ЕС; Регламент (ЕС) 2022/2036 на Европейския парламент и на Съвета от 19.10.2022 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и Директива 2014/59/ЕС по отношение на пруденциалното третиране на глобални системно значими институции, които са обект на стратегия за реструктуриране с множество входни точки, и методи за непряко записване на инструменти, приемливи за покриване на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения; Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение

на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и (ЕС) 2016/1011.

През изминалата 2022 г. в Официален вестник на Европейския съюз бяха публикувани следните директиви: Директива (ЕС) 2022/2556 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС, 2014/65/ЕС, (ЕС) 2015/2366 и (ЕС) 2016/2341 по отношение на оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор; Директива (ЕС) 2022/2464 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 537/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта; Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23.11.2022 г. за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки; Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 година за устойчивостта на критичните субекти и за отмяна на Директива 2008/114/ЕО на Съвета.

През отчетния период, в Официален вестник на Европейския съюз бяха публикувани над 90 делегирани регламента по прилагането на основните нормативни актове на ЕС. Беше издаден основният пакет от делегирани актове във връзка с Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7.10.2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятия (Crowdfunding regulation). Бяха публикувани и редица технически и изпълнителни стандарти по прилагането на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4.7. 2012 г. относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на транзакции (EMIR), правната рамка по MiFID II, бенчмарковете (Регламент (ЕС) 2016/1011) и др.

По отношение на законодателните предложения през 2022 г., те са следните: Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно дължима грижа на дружествата във връзка с устойчивостта и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 (CSDDD); Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 909/2014 по отношение на дисциплината при сетълмента, трансграничното предоставяне на услуги, сътрудничеството между надзорните органи, предоставянето на спомагателни услуги от банков тип и изискванията към централните депозитари на ценни книжа от трети държави (CSDR); Пакет законодателни предложения във връзка с допускането до търговия (Listing act); Пакет законодателни предложения във връзка с клиринга.

В сферата на капиталовите пазари, в началото на 2022 г. е постановен един отказ за издаване на лиценз за извършване на дейност като ИП и е отнет лицензът на един ИП по негово искане.

През 2022 г. в КФН са разгледани 4 производства за оценка на придобиване или увеличаване на квалифицирано участие от капитала или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник, като не е издавана забрана, но производството по едно от уведомленията е прекратено по искане за заявителя. Разгледано е 1 уведомление за прехвърляне на квалифицирано участие.

Разгледани са 27 заявления за одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на инвестиционен посредник и не е постановяван отказ.

В рамките на изминалата година не са разглеждани производства във връзка с дейността на „Българска фондова борса“ АД и „Централен депозитар“ АД, както и не е издаван или отнеман лиценз за извършване на дейност като управляващо дружество. Иницирано е едно производство за издаване на лиценз, който е издаден в началото на 2023 г.

Издадено е 1 разрешение на УД да организира и управлява ДФ и едно разрешение за организиране и управление на 6 подфонда на ДФ тип чадър, като и 1 разрешение за организиране и управление на национален инвестиционен фонд.

През 2022 година няма издадени нови лицензи за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти или за инвестиране във вземания, както и няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ.

Принудително са отнети 2 лиценза за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел.

За разглеждания отчетен период, няма отнемане на лицензи за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел в резултат на изрични доброволни откази и приключили обратни изкупувания на акциите на дружества със специална инвестиционна цел. Няма и издадени решения за издаване на разрешение за прекратяване на дружество със специална инвестиционна цел, за отнемане на лицензите им и за одобрения на ликвидатори по чл. 33 от ЗДСИЦДС.

В края на 2022 г. лицензираните застрахователни и презастрахователни дружества със седалище в Република България са 34, като застрахователите по общо застраховане са 23, животозастрахователите са 10, а 1 дружество е презастраховател по общо застраховане и животозастраховане.

Издадени са 2 решения за разширяване обхвата на лиценза на застрахователни дружества и са издадени 4 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества.

КФН е издала и 11 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз.

В областта на допълнителното пенсионно осигуряване, през отчетната 2022 г., не са постъпвали искания за издаване на лицензи, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензи от КФН.

В изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2021-2024 г.), през 2022 г. КФН предприе редица инициативи - мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари за използваните финансови иновации, подsigуряване защита правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, както и популяризиране на дейността си в областта на иновациите.

Представители на КФН участваха активно и в работните групи за иновации на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, както и в организираните тематични семинари.

Експерти на Комисията участваха и в организираното от Българската финтех асоциация събитие с представители на малкия бизнес в посолството на България в Лондон, както и взеха активно участие в проекта на регламент DORA: 2nd global compromise proposal - DDL.

По отношение на дейността на КФН по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи през изминалата година КФН продължи активно да оказва съдействие. Удовлетворени са над 50 молби за съдействие, постъпили от чуждестранни надзорни органи, в съответствие с меморандумите за разбирателство на IOSCO, IAIS, ESMA и т.н.. От своя страна, КФН е отправила над 20 молби за оказване на съдействие към свои чуждестранни партньори.

Бяха подписани 5 споразумения за сътрудничество и споделяне на информация в надзорна колегия за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма на основание на Окончателните насоки относно сътрудничеството и обмена на информация за

целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции (JC 2019 81), издадени от ЕНО.

През отчетната година КФН сключи и Споразумение за сътрудничество съгласно член 24, параграф 4 от Регламент (ЕС) 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и относно централните депозитари на ценни книжа с надзорния орган на Люксембург (Commission de Surveillance du Secteur Financier).

КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството си с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникнали практически проблеми при прилагането му.

Комисията за финансов надзор осъществява активно сътрудничество с браншови асоциации - Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО), както и с множество държавни органи и институции – Национален статистически институт (НСИ), Национална агенция за приходите (НАП), Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС), Българска народна банка (БНБ), Министерство на финансите (МФ), Агенция по вписванията (АВ), Институт дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО), Органи на съдебната власт (Прокуратура, Съд и Следствени служби), структури към Министерство на вътрешните работи и др.

Структурно представеният отчет е съставен от две части. В първата част е очертана дейността на КФН в изпълнение на компетентностите ѝ на регулаторен и надзорен орган на небанковия финансов сектор, а втората част на отчета представлява обстоен пазарен анализ на небанковия финансов сектор в България в условията на световната и европейска икономическа среда през 2022 г.

Във времена на непрекъснато променящи се процеси, ролята на Комисията за финансов надзор остава ключова по отношение на регулациите в небанковия финансов сектор. За справянето с всяко едно предизвикателство, партньорството между Комисията и бизнеса е от решаващо значение. Конструктивният диалог, споделянето на информация, обменянето на идеи и добри практики, проактивният подход за решаването на всеки един казус, лицензирането, спазването на нормативните изисквания, насърчаването на иновациите, международното сътрудничество и правоприлагането, допринасят за

поддържането на финансовата стабилност, защитата на потребителите и улесняването растежа на капиталовия, застрахователен и осигурителен пазар.

Комисията за финансов надзор като институция, спазваща европейската законодателна рамка, ще продължи да съблюдава принципите си на работа като поддържа изградените взаимоотношения с всички заинтересовани страни и като предоставя предвидими и информирани възможности за регулация и развитие на небанковия финансов сектор.

Благодаря за доверието!

I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

1. Регулаторна дейност

1.1. Промени в нормативната уредба

През 2022 г. експерти от КФН участваха в работни групи по изготвянето на следните законопроекти, касаещи обществените отношения в небанковия финансов сектор:

Проект на закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

Проектът на закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване предвижда въвеждане в националното законодателство на мерки по прилагане на Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20.6.2019 г. относно паневропейски персонален пенсионен продукт (ПЕПП) (Регламент (ЕС) 2019/1238) и Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18.6.2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088 (Регламент (ЕС) 2020/852).

С проекта на закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване са предложени промени в ЗКФН и ЗКИ.

С промените в ЗКФН, КФН е определена като компетентен орган в Република България за упражняване на надзор върху доставчиците и дистрибуторите на ПЕПП съгласно Регламент (ЕС) 2019/1238 по отношение на животнозастрахователните предприятия, институциите за професионално пенсионно осигуряване, инвестиционните посредници, инвестиционните дружества, управляващите дружества и лицата управляващи алтернативни инвестиционни фондове.

С промените в ЗКИ Българска народна банка е определена като компетентен орган в Република България за регистрация на ПЕПП и упражняване на надзор върху кредитните институции, които предлагат ПЕПП. Въвеждат се разпоредби, които обезпечават и възможността за налагане на административни мерки и санкции.

Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти

С проекта на закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти се предвиждат промени в националното законодателство, които произтичат от Регламент (ЕС) 2021/23 на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.2020 г. относно рамка за възстановяване и реструктуриране на централни контрагенти и за изменение на регламенти (ЕС) №1095/2010, (ЕС) №648/2012, (ЕС) №600/2014, (ЕС) №806/2014 и (ЕС) 2015/2365 и на директиви 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2007/36/ЕО, 2014/59/ЕС и (ЕС) 2017/1132 (Регламент (ЕС) №2021/23).

Въвеждането на мерките по прилагането на Регламент (ЕС) №2021/23 цели действащата към настоящия момент правна уредба да бъде развита и адаптирана към

приетото европейско законодателство. Конкретната цел, която следва да бъде постигната, е създаването на условия за прилагането на хармонизираната европейска правна рамка за поддържане на критичните функции, осъществявани от централните контрагенти, които са в неизпълнение, както и свързаната с това рамка за надзор и сътрудничество между компетентните органи. След въвеждането на мерките по прилагането на Регламент (ЕС) 2021/23, компетентните органи и органите за реструктуриране ще бъдат подготвени и ще разполагат с подходящи инструменти, за да се справят със ситуации, включващи неизпълнението на задълженията и събития несвързани с неизпълнение на задължения на централните контрагенти.

Законът за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти е обнародван в „Държавен вестник“, бр. 8 от 2023 г.

Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за мерките срещу изпирането на пари

С предложения проект на закон за изменение и допълнение на Закона за мерките срещу изпирането на пари се въвеждат допълнителни мерки за борба с изпирането на пари, заложи в Плана за действие с мерки за адресиране на последващите ангажименти на Република България след присъединяването към Валутния механизъм II (ERM II), Плана за действие за ограничаване на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма, установени в Националната оценка на риска от изпирането на пари и финансиране на тероризма, и част от Препоръките от Доклада за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL/Комитета MONEYVAL). Основната цел на законопроекта е подобряване на ефективността и постигане на пълно съответствие на българското превантивно законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, както с изискванията на Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30.5.2018 г. за изменение на Директива (ЕС) 2015/849 за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма и за изменение на директиви 2009/138/ЕО и 2013/36/ЕС (Директива (ЕС) 2018/843), така и със стандартите на FATF. Промените са от съществено значение за оценката на напредъка, който Република България следва да докладва във връзка с Препоръките от MONEYVAL, чието неизпълнение би имало изключително негативен репутационен ефект за България и би засегнало както публичния, така и частния сектор. С част от предложените промени се цели още и отстраняване на констатираните неточности при въвеждането в националното законодателство на Директива (ЕС) 2018/843, установени в хода на процедурата по проверка на съответствието от страна на Европейската комисия.

С проекта са регламентирани функциите на Комисията за финансов надзор и Българската народна банка във връзка с упражняването на надзорни правомощия върху банките-инвестиционни посредници. Ясно са разграничени надзорните функции на всеки орган, с оглед избягване на дублирането на едни и същи правомощия от две или повече институции. С това допълнение в чл. 108 от проекта се изпълнява Препоръка по Непосредствен резултат 3 от Доклад за България от Пети оценителен кръг на Комитета на

експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа. С част от предложените промени в ЗМИП се цели коригиране на някои неточности от техническо естество, чиято необходимост е идентифицирана от надзорните органи (дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС, Българската народна банка, Комисията за финансов надзор) в хода на прилагането на ЗМИП. Адресирането на последните ще подобри прилагането на рамката от компетентните органи и ще преодолее затрудненията при съобразяването на поведението на задължените лица с тези правила.

Създадена е широка междуведомствена работна група, която да изготви закон за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането

С проекта на закон за изменение и допълнение на КЗ се цели в националното законодателство да бъдат въведени изискванията на Директива (ЕС) 2021/2118 на Европейския парламент и на Съвета от 24.11.2021 г. за изменение на Директива 2009/103/ЕО относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка, както и отстраняване на установени проблеми в практиката по прилагането на КЗ в осъществяваната от Комисията регулаторна и надзорна дейност.

Промени в подзаконовата нормативна уредба

През 2022 г. Комисията за финансов надзор е приела следните подзаконови нормативни актове, които са обнародвани в „Държавен вестник“:

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 31 от 02.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване¹;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници²;

- Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им³;

Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 2 от 09.11.2021 г. за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар и Наредба №38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници;

¹ Обн., ДВ, бр. 23 и 101 от 2022 г.

² Обн., ДВ, бр. 26, 27 и 55 от 2022 г.

³ Обн., ДВ, бр. 27 от 2022 г.

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 29.06.2021 г. за изискванията към границата на платежоспособност и собствените средства на пенсионноосигурителното дружество, към неговата оздравителна програма и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове⁴;

- Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8 от 03.09.2020 г. за изискванията към дейността на централните депозитари на ценни книжа, централния регистър на ценни книжа и други лица, осъществяващи дейности, свързани със сетълмента на ценни книжа⁵;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 03.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд и лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд⁶;

- Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 58 от 28.02.2018 г. за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните средства на клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични или непарични облаги⁷;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 44 от 20.10.2011 г. за изискванията към дейността на колективните инвестиционни схеми, управляващите дружества, националните инвестиционни фондове, алтернативните инвестиционни фондове и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове⁸.

Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници (Наредба № 38).

- Наредба № 72 от 12.07.2022 г. за информацията и документите, с които се доказва изпълнението на изискванията към временния и извънредния управител на инвестиционен посредник, както и за условията и реда за избор на независими оценители⁹;

- Наредба № 73 от 28.07.2022 г. за оповестяването на пазарни данни¹⁰;

⁴ Обн., ДВ, бр. 29 и 82 от 2022 г.

⁵ Обн., ДВ, бр. 37 от 2022 г.

⁶ Обн., ДВ, бр. 47 и 67 от 2022 г.

⁷ Обн., ДВ, бр. 49 от 2022 г.

⁸ Обн., ДВ, бр. 55 от 2022 г.

⁹ Обн., ДВ, бр. 57 от 2022 г.

¹⁰ Обн., ДВ, бр. 64 от 2022 г.

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 49 от 16.10.2014 г. за задължителното застраховане по застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен превоз¹¹;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 63 от 08.11.2018 г. за изискванията към съдържанието, периодичността на изготвяне и сроковете за представяне на отчетите за надзорни цели на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове¹².

Със същата наредба са направени изменения и допълнения в:

- Наредба № 12 от 10.12.2003 г. за начина и реда за определяне на минималната доходност при управление на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, за покриване на разликата до минималната доходност и за формиране и използване на резервите за гарантиране на минималната доходност, Наредба №29 от 12.07.2006 г. за минималното ниво на кредитните рейтинги на банките и за определяне на държавите, международните финансови организации, пазарите и индексите на тези пазари съгласно чл. 176, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване и Наредба №68 от 10.06.2021 г. за резервите на пенсионноосигурителните дружества за гарантиране на brutния размер на вноските в универсалните пенсионни фондове;

- Наредба № 74 от 09.08.2022 г. за изискванията към дейността на пазарните оператори¹³.

Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 11 от 03.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд и лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд.

- Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества¹⁴.

Със същата наредба са извършени изменения и допълнения в Наредба № 10 от 29.06.2021 г. за изискванията към границата на платежоспособност и собствените средства на пенсионноосигурителното дружество, към неговата оздравителна програма и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове и Наредба №70 от 29.06.2021 г. за изискванията към фондовете за извършване на плащания.

- Наредба № 13 от 22.12.2003 г. за търгово предлагане за закупуване и замяна на акции¹⁵.

¹¹ Обн., ДВ, бр. 64 от 2022 г.

¹² Обн., ДВ, бр. 64 от 2022 г.

¹³ Обн., ДВ, бр. 67 от 2022 г.

¹⁴ Обн., ДВ, бр. 29 и 82 от 2022 г.

¹⁵ Обн., ДВ, бр. 84 от 2022 г.

Със същата наредба са направени изменения и допълнения в Наредба № 41 от 11.06.2008 г. за изискванията към съдържанието на обосновката на цената на акциите на публично дружество, включително към прилагането на оценъчни методи, в случаите на преобразуване, договор за съвместно предприятие и търгово предлагане.

- Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд¹⁶;
- Правилник за изменение и допълнение на Правилника за устройството и дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите¹⁷;
- Правилник за изменение и допълнение на Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация¹⁸.

1.2. Нови моменти в политиката на ЕС

Регламенти и директиви на Европейския съюз

През изминалата 2022 г. в Официален вестник на Европейския съюз са публикувани следните актове:

РЕГЛАМЕНТИ

1. Регламент 2022/858 относно пилотен режим за пазарните инфраструктури, базирани на технологията на децентрализирания регистър, за изменение на регламенти (ЕС) №600/2014, (ЕС) № 909/2014 и Директива 2014/65/ЕС.

С регламента се цели да се създадат условия за разработването на криптоактиви, които могат да се приемат за финансови инструменти, както и разработването на технология на децентрализирания регистър (ТДР), като същевременно се запазят висока степен на защита на инвеститорите, цялост на пазара, финансова стабилност и прозрачност, и се избягват регулаторен арбитраж и пропуски. С оглед на горното, регламентът предвижда създаването на пилотна уредба, която да позволи определени пазарни инфраструктури, основани на ТДР, временно да бъдат освободени от някои специфични изисквания на законодателството на Съюза в областта на финансовите услуги, които иначе биха попречили на операторите да разработват решения за търгуване и сетълмент на сделки с криптоактиви, които могат да се приемат за финансови инструменти, без да се отслабват съществуващи изисквания или гаранции, прилагани към традиционните пазарни инфраструктури. Пазарните инфраструктури, основани на ТДР и техните оператори следва да разполагат с подходящи гаранции във връзка с използването на ТДР, за да се осигури ефективна защита на инвеститорите, включително ясно определени отговорности пред клиентите за всякакви загуби, дължащи се на оперативни проблеми. С регламента се определят изискванията по отношение на пазарните инфраструктури, основани на ТДР, и по отношение на техните оператори във връзка с предоставяне и отнемане на специални

¹⁶ Обн., ДВ, бр. 88 от 2022 г.

¹⁷ Обн., ДВ, бр. 84 от 2022 г.

¹⁸ Обн., ДВ, бр. 86 от 2022 г.

разрешения за управление на пазарни инфраструктури, основани на ТДР; предоставяне, изменение и отмяна на освобождавания, свързани със специалните разрешения; управление и надзор на пазарни инфраструктури, основани на ТДР; сътрудничество между операторите на пазарни инфраструктури и компетентните органи и Европейския надзорен орган.

Регламентът влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз и се прилага от 23.3.2023 г.

2. Регламент (ЕС) 2022/2036 на Европейския парламент и на Съвета от 19.10.2022 г. за изменение на Регламент (ЕС) №575/2013 и Директива 2014/59/ЕС по отношение на пруденциалното третиране на глобални системно значими институции, които са обект на стратегия за реструктуриране с множество входни точки, и методи за непряко записване на инструменти, приемливи за покриване на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения.

Регламентът въвежда изменения, необходими за установяването в Съюза на международните договорености относно общия капацитет за поемане на загуби (ОКПЗ), публикувани от Съвета за финансова стабилност на 9.11.2015 г. (наричани по-нататък „стандартът за ОКПЗ“), за глобалните системно значими банки, наричани „глобални системно значими институции“ (Г-СЗИ) в рамката на Съюза, и да се подобри прилагането на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИПЗ) за всички банки. Изменената рамка на Съюза за реструктурирането на банки следва да осигури по-голям дял на частните финансови средства при поемането на загуби и рекапитализирането на изпадналите във финансови затруднения и впоследствие подложените на реструктуриране банки.

Регламентът влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като започва да се прилага от 14.11.2022 г.

3. Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) №1060/2009, (ЕС) №648/2012, (ЕС) №600/2014, (ЕС) №909/2014 и (ЕС) 2016/1011.

Целта на настоящия регламент е да се консолидират и подобрят изискванията във връзка с риска в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) като част от изискванията за операционния риск, които към настоящия момент се разглеждат отделно в различни правни актове на Съюза. С него се запълват празните или се отстраняват несъответствията в някои от предходните правни актове, включително по отношение на използваната в тях терминология, и изрично се прави позоваване на риска в областта на ИКТ чрез целенасочени правила за капацитета за управление на риска в областта на ИКТ, докладването на инциденти, тестването на оперативната устойчивост и наблюдението на риска, пораждан от трети лица. Цел на регламента също е и повишаването на осведомеността относно риска в областта на ИКТ и отчитането на факта, че инцидентите с ИКТ и липсата на оперативна устойчивост могат да застрашат стабилността на финансовите субекти.

Компетентните органи по прилагането на регламента са посочени в чл. 46 от същия.

Държавите членки уведомяват Европейската комисия, ESMA, ЕВА и ЕЮРА относно законовите, подзаконовите и административните разпоредби, свързани с налагането на административни санкции и коригиращи мерки, включително относно всички приложими наказателноправни разпоредби, до 17.1.2025 г.

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като започва да се прилага от 17.1.2025 г.

ДИРЕКТИВИ

1. Директива (ЕС) 2022/2556 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС, 2014/65/ЕС, (ЕС) 2015/2366 и (ЕС) 2016/2341 по отношение на оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор.

Директивата е част от пакета за цифровите финансови услуги, целящ разработването на европейски подход, който да насърчава технологичното развитие и да гарантира финансова стабилност и защита на потребителите. С посочената директива, както и с Регламент (ЕС) 2022/2554, се цели предприемането от страна на ЕС на подходящи и всеобхватни мерки за противодействие на цифровите рискове за всички финансови субекти от засиленото използване на ИКТ при предоставянето и потреблението на финансови услуги, като по този начин се допринесе за реализирането на потенциала на цифровите финансови услуги от гледна точка на стимулиране на иновациите и насърчаване на конкуренцията в сигурна цифрова среда.

Държавите членки следва да приемат и публикуват не по-късно от 17.1.2025 г. мерките, които са предприели на национално равнище в изпълнение на задължението за въвеждане на директивата в националните законодателства.

2. Директива (ЕС) 2022/2464 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 г. за изменение на Регламент (ЕС) №37/2014, Директива 2004/109/ЕО, Директива 2006/43/ЕО и Директива 2013/34/ЕС, по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта.

Настоящата директива е приета във връзка с Европейския зелен пакт, целящ превръщането на Съюза в модерна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите, без нетни емисии на парникови газове до 2050 г., както и опазването, съхранението и увеличаването на природния капитал на Съюза, защитата на здравето и благосъстоянието на гражданите от свързани с околната среда рискове и въздействия.

Предвид заявените цели, в директивата е въведено изискване по отношение на големите предприятия, чиито ценни книжа не са допуснати за търгуване на регулиран пазар в Съюза, също да оповестяват информация за устойчивостта на своите инвестиции, обусловено главно от загрижеността за въздействието и отчетността на тези предприятия, включително чрез тяхната верига за създаване на стойност. Изискването е съобразено и с необходимостта по отношение на участниците на финансовите пазари да разполагат с информация от тези големи предприятия, чиито ценни книжа не са допуснати за търгуване на регулиран пазар в Съюза.

Предвиденото в директивата изискване, предприятия от трети държави, чиито ценни книжа са допуснати за търгуване на регулиран пазар в Съюза, също да оповестяват информация по въпроси, свързани с устойчивостта, има за цел да отговори на потребностите на участниците на финансовите пазари от информация от такива предприятия, за да им се предостави възможност да разберат какви са рисковете и въздействията от техните инвестиции и да се спазят изискванията за оповестяване, предвидени в Регламент (ЕС) 2019/2088.

Държавите членки следва да въведат разпоредбите на директивата в националните си законодателства до 6.7.2024 г.

3. Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23.11.2022 г. за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки.

Директивата има за цел да гарантира прилагането на принципа на равните възможности между жените и мъжете, и да постигне балансирана представеност на половете сред висшите ръководни позиции чрез установяване на набор от процедурни изисквания относно подбора на кандидати за назначаване или избор на директорска позиция въз основа на прозрачност и заслуги.

С директивата се изисква от всяко дружество, регистрирано на фондовата борса, да разработи политика за равенство между половете, за да се постигне балансирана представеност на половете на всички равнища. Тази политика може да включва посочване както на жена, така и на мъж кандидат за ключови длъжности, схеми за наставничество и предоставяне на насоки за професионално развитие за жени, както и стратегии в областта на човешките ресурси, предназначени да насърчават ориентираното към разнообразие набиране на персонал. Директивата се прилага за всички дружества, регистрирани на фондовата борса, но не и спрямо микро, малки и средни предприятия.

Държавите членки следва да приемат и публикуват до 28.12.2024 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за съобразяване с разпоредбите на директивата, като до 29.12.2025 г. и на всеки две години след това изпращат на Комисията доклад относно прилагането ѝ във вътрешното законодателство.

4. Директива (ЕС) 2022/2557 на Европейския парламент и на Съвета от 14.12.2022 година за устойчивостта на критичните субекти и за отмяна на Директива 2008/114/ЕО на Съвета.

Всяка държава членка установява критичните субекти за секторите и подсекторите, посочени в приложението към директивата, сред които попада и инфраструктурата на финансовите пазари.

С директивата се цели установяването на обща законодателна рамка в ЕС, за да се укрепи устойчивостта на критичните субекти на вътрешния пазар чрез създаването на хармонизирани минимални правила, както и чрез въвеждането на последователни и целенасочени мерки за подкрепа и надзор. С установяването на такива правила се гарантира предоставянето на основни услуги на вътрешния пазар, повишаването на устойчивостта на критичните субекти и подобряването на трансграничното сътрудничество между компетентните органи. Също така се цели да се подобри капацитетът на критичните субекти

да предоставят основни услуги при наличието на разнообразен спектър от рискове, като същевременно инвеститорите и дружествата следва да могат да разчитат и да се доверяват на критични субекти, които са устойчиви, тъй като надеждността и доверието са основни елементи на добре функциониращ вътрешен пазар.

Компетентните органи по настоящата директива и компетентните органи по Директива (ЕС) 2022/2555 следва да си сътрудничат и да обменят информация относно рискове за киберсигурността, киберзаплахи и киберинциденти и относно несвързани с киберпространството рискове, заплахи и инциденти, които засягат критични субекти, както и във връзка със съответните мерки, предприети от компетентните органи по настоящата директива и компетентните органи по Директива (ЕС) 2022/2555.

С директивата се въвеждат задължения за държавите членки да предприемат конкретни мерки с цел да се гарантира, че услуги, които са от основно значение за поддържането на жизненоважни обществени функции или икономически дейности, попадащи в обхвата на член 114 ДФЕС, се предоставят безпрепятствено в рамките на вътрешния пазар, и по-специално задълженията да установят критичните субекти и да оказват подкрепа на критичните субекти при изпълнение на наложените им задължения.

Държавите членки следва да приемат и публикуват до 17.10.2024 г. разпоредбите, необходими за спазването на настоящата директива.

ДЕЛЕГИРАНИ РЕГЛАМЕНТИ И РЕГЛАМЕНТИ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ

През изминалата 2022 г. в Официален вестник на Европейския съюз са публикувани над 90 делегирани регламента по прилагането на основните нормативни актове на ЕС. Беше издаден основният пакет от делегирани актове във връзка с Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7.10.2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията (Crowdfunding regulation). Публикувани са и редица технически и изпълнителни стандарти по прилагането на Регламент (ЕС) №648/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4.07. 2012 г. относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на транзакции (EMIR), правната рамка по MiFID II, бенчмарковете (Регламент (ЕС) 2016/1011) и др.

Законодателни предложения

Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно дължима грижа на дружествата във връзка с устойчивостта и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 (CSDDD)

Някои дружества от ЕС се свързват със смекчаване на неблагоприятните въздействия върху правата на човека и околната среда в техните вериги на стойността, интегриране на устойчивостта в системите за корпоративно управление и ръководство, и определяне на стопанските решенията по отношение на правата на човека, въздействието върху климата и околната среда, както и по отношение на устойчивостта на дружествата в дългосрочен план.

Целта на това предложение за директива е да бъде установена хоризонтална рамка за насърчаване на приноса на предприятията, осъществяващи дейност на единния пазар,

към зачитането на правата на човека и околната среда в собствените им дейности и в рамките на техните вериги на стойността чрез идентифициране, предотвратяване, смекчаване и отчитане на техните неблагоприятни въздействия, както и чрез въвеждане на подходящо управление, системи за управление и мерки за тази цел. Предложението включва и дружества от трети държави, осъществяващи дейност на пазара на ЕС, въз основа на сходен критерий за оборота.

По-специално с настоящата директива:

- се подобряват практиките за корпоративно управление с цел по-добро интегриране в дружествените стратегии на управлението на риска и процесите за смекчаване на рисковете и въздействията върху правата на човека и околната среда, включително онези, които произтичат от веригите на стойността;
- се избягва разпокъсаността на изискванията за дължима грижа в рамките на единния пазар и се създава правна сигурност за предприятията и заинтересованите страни по отношение на очакваното поведение и отговорност;
- се повишава дружествената отчетност за неблагоприятните въздействия и се осигурява съгласуваност за дружествата по отношение на задълженията съгласно съществуващите и предложените инициативи на ЕС за отговорно бизнес поведение;
- се подобрява достъпът до правни средства за защита за лицата, засегнати от неблагоприятните последици за правата на човека и околната среда от дружественото поведение.

Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 909/2014 по отношение на дисциплината при сетълмента, трансграничното предоставяне на услуги, сътрудничеството между надзорните органи, предоставянето на спомагателни услуги от банков тип и изискванията към централните депозитари на ценни книжа от трети държави (CSDR)

Предложението следва да се разглежда в контекста на по-широката програма на ЕК за повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта на пазарите на ЕС, както е посочено в инициативите на Съюза на капиталовите пазари, цифровите финансови услуги и отворената стратегическа автономност. Сигурните и ефективни инфраструктури за услугите, предоставяни след сключването на сделките, са основен елемент от стабилните капиталови пазари.

Конкретните предложения са в следните основни области:

- Режим на дисциплината при сетълмента - с предложението се въвеждат изменения в чл. 7, параграф 2 от Регламента за централните депозитари на ценни книжа, съгласно който се предвижда, че в случаите, когато неуспешен сетълмент е причинен от фактори, които не се дължат на участниците в сделката, или когато сделката не включва две търгуващи страни, неуспешният сетълмент не подлежи на механизма за санкциониране или на механизма за задължително изкупуване;
- Сътрудничество между компетентните органи и съответните органи, надзорен преглед и оценка, и планове за възстановяване и реструктуриране;

- Режим на издаване на разрешение за упражняване на дейност по силата на един лиценз и дружествено или сходно право на държавата членка, регламентиращо ценните книжа;

- Колегии на надзорните органи;

- Централни депозитари на ценни книжа (ЦДЦК) от трети държави и отпадане на клаузата за запазване на придобитите права - въвежда се изискване ЦДЦК от трета държава, който възнамерява да предоставя услуги по сетълмент във връзка с финансови инструменти, регламентираны съгласно правото на държава членка, да подаде уведомление до ESMA - по този начин се преодоляват проблемите с липсата на информация, както на национално равнище, така и на равнище ЕС;

- Спомагателни услуги от банков тип - въвежда се възможността ЦДЦК, получил лиценз за предоставяне на спомагателни услуги от банков тип, да предоставя такива услуги на ЦДЦК, които не са получили такъв лиценз, и поради това не могат да извършват сетълмент в определени валути над определени суми, ако нямат достъп до съответната централна банка.

Пакет законодателни предложения във връзка с допускането до търговия (Listing act)

Целите на предложените промени са повишаване на привлекателността на публичните пазари за дружествата от ЕС и улесняване на достъпа до финансиране през капиталовите пазари за МСП. То е в съответствие с основната цел на Съюза на капиталовите пазари за подобряване на достъпа до пазарни източници на финансиране за дружествата от ЕС на всеки етап от тяхното развитие, включително за по-малките предприятия.

Пакетът Listing act включва следните три проекта на нормативни актове:

1) Регламент за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 за проспектите, Регламента (ЕС) №596/2014 относно пазарната злоупотреба (MAR) и Регламента (ЕС) №600/2014 относно пазарите на финансови инструменти (MiFIR) - предложенията се фокусира конкретно върху намаляване на регулаторната тежест по време на първично публично предлагане (Регламента за проспектите), както и върху намаляване на регулаторната тежест след допускане до търговия (Регламент относно пазарната злоупотреба). Допълнително са включени ограничени технически изменения на Регламента за пазарите на финансови инструменти.

Целта на законодателния пакет е да се изменят правилата по начин, който да доведе до ускоряване на процеса на допускане до търговия, както и до намаляване на регулаторните разходи и разходите за спазване на изискванията от страна на дружествата (по-специално задължението да разкрият възможно най-скоро цялата вътрешна информация), които искат акциите им да бъдат допуснати до търговия или чиито акции са вече допуснати до търговия на капиталов пазар, като същевременно се гарантира подходящо ниво на защита на инвеститорите.

2) Директива за изменение на Директива 2014/65/ЕС за пазарите на финансови инструменти (MiFID) и за отмяна на Директива 2001/34/ЕС за котирането на ценни книжа (Listing Directive) – въвеждат се допълнителни изисквания относно инвестиционните

проучвания; увеличава се прага на пазарната капитализация на дружествата до 10 милиарда евро, под който правилата за отделяне не се прилагат; включва се възможността МСП пазар за растеж да бъде регистриран като сегмент на многостранна система за търговия (МСТ); въвеждат се изискване за очаквана минимална пазарна капитализация от 1 милион евро за компании, които искат допускане на акциите си на регулиран пазар, както и изискване за минимален обем акции, които да са свободно търгувани (във връзка с отмяната на Listing Directive);

3) Директива относно акциите с множество права на глас (нова директива) - приемането на Директивата ще даде възможност на МСП, които са регистрирани като акционерни дружества със структура на акции с право на повече от един глас, да търгуват ценни книжа на пазар за растеж на МСП, което ще направи възможно набирането на капитал и допълнително финансиране при по-облекчени условия, като в същото време им предостави предимства, сходни с тези на публичните компании. Пазарът за растеж на МСП представлява добра възможност за стартиращи дружества без финансова и бизнес история, но с добри и иновативни идеи, и перспективни бизнес планове. Една от основните причини, които възпират учредителите (в редица случаи семейни дружества) да решат да станат публични е опасението от загуба на контрол върху дружеството. След излизането на публичен пазар собствеността се размива, като по този начин намалява контролът на учредителите върху важни инвестиции и оперативни решения. В тази връзка предложението предвижда възможност за приемане на акционерни структури с право на повече гласове, които са ефективен механизъм, позволяващ на собствениците на дружества да запазят правомощията си при вземане на решения, докато набират средства на публичните пазари.

Пакет законодателни предложения във връзка с клиринга

Пакетът законодателни предложения за по-нататъшно развитие на клиринговата система в ЕС и като цяло Съюза на капиталовите пазари на ЕС включва предложение за регламент и директива, които внасят съответните изменения в регулаторната рамка.

Регламентът внася изменения в Регламент (ЕС) №648/2012 за европейската пазарна инфраструктура (EMIR), Регламент (ЕС) №575/2013 за капиталовите изисквания (CRR) и Регламент (ЕС) 2017/1131 за фондовете на паричния пазар (MMF) по отношение на мерките за ограничаване на прекомерните експозиции към централни контрагенти от трети държави и подобряване на ефективността на клиринговите пазари на Съюза. Предложените мерки ще спомогнат за:

- повишаване на привлекателността на европейската клирингова среда чрез възможността ЦК по-бързо и по-лесно да разширяват предлаганите продукти, както и посредством допълнителни стимули за участниците на пазара в ЕС да използват клиринговите услуги на ЦК от ЕС и да генерират ликвидност;
- изграждане на сигурна и устойчива клирингова система чрез укрепване на надзорната рамка на ЕС по отношение на ЦК и извличане на поуки от неотдашните събития на енергийните пазари, например чрез увеличаване на прозрачността на исканията

за допълнително обезпечение, така че участниците на пазара (включително енергийните предприятия) да са в по-добра позиция да ги предвидят;

- намаляване на прекомерните експозиции на участниците на пазара на ЕС към ЦК от трети държави, особено по отношение на дериватите, определени от ESMA като деривати със съществено системно значение, чрез изискване всички участници на пазара да поддържат активни сметки в ЦК от ЕС за клиринг на поне част от някои договори за деривати със системно значение. По този начин ще се подобри управлението на рисковете за финансовата стабилност в ЕС.

Директивата внася изменение в Директива 2009/65/ЕС относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (UCITS), Директива 2013/36/ЕС за капиталовите изисквания (CRD) и Директива (ЕС) 2019/2034 за инвестиционните посредници (IFD) по отношение на третиране на риска от концентрация спрямо централните контрагенти и риска към контрагента при деривати с централен клиринг. Целта е да се постигне по-сигурен, по-стабилен, ефективен и конкурентен пазар на услуги за централен клиринг в ЕС. По-конкретно, предложените мерки ще спомогнат за:

- кредитните институции и инвестиционните посредници, съответно компетентните им органи, да управляват риска от прекомерна концентрация, който може да възникне от експозициите на тези институции към ЦК;

- уеднаквяване на регулаторните ограничения при сделки с борсово търгувани и извънборсови деривати, извършвани от ПКИПЦК.

2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими

Инвестиционни посредници, обвързани агенти, Централен депозитар на ценни книжа, Фонд за компенсирание на инвеститорите и места за търговия

В началото на 2022 г. е постановен 1 отказ за издаване на лиценз за извършване на дейност като ИП и е отнет лицензът на 1 ИП по негово искане (ИП „Кепитъл Маркетс“ АД). През отчетната година са разширени лицензите на 2 ИП („Аларик Секюритис“ ООД и „Делтасток“ АД) като първият е разширен до лиценз по чл. 10, ал. 1 от ЗПФИ, а на ИП „Делтасток“ АД е издадено първото разрешение за предоставяне на услугите по чл. 9, ал. 2 от ЗПФИ.

В резултат на изложеното в края на 2022 г. общият брой на инвестиционните посредници е 55, в т.ч. 20 банки¹⁹ и 35 небанкови ИП. Броят на инвестиционните посредници (банки и небанкови институции) с пълен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 39, а общият брой на инвестиционните посредници с частичен лиценз по чл. 10, ал. 2 от ЗПФИ е 16.

¹⁹ Броят на банките инвестиционни посредници включва и такива, които осъществяват дейност на територията на страната чрез клон.

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на ИП, ЦД и регулирани пазари

	Брой към 31.12.2021 г.	Издадени лицензи (бр.)	Отнети лицензи (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.:	*56	0	1	*55
Небанкови институции	36	0	1	35
Регулиран пазар	1	0	0	1
Многостранна система за търговия	2	0	0	2
Централен депозитар	1	0	0	1

Бележки: *ИП, които извършват дейност в България чрез клон и при условията на свобода на установяване не са включени в общия брой небанкови инвестиционни посредници.

През 2022 г. са разгледани 27 заявления за одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на ИП и не е постановяван отказ. Големият брой производства е свързан с необходимостта част от действащите ИП да се приведат в съответствие с приложимата нормативна уредба при едновременно прилагане на изискванията на ЗПФИ и ТЗ, като през 2021 г. и 2022 г. почти всички ИП вече са приключили този процес.

През 2022 г. в КФН са разгледани 4 производства за оценка на придобиване или увеличаване на квалифицирано участие от капитала или от гласовете в общото събрание на ИП, като не е издавана забрана, но производството по едно от уведомленията е прекратено по искане за заявителя. Разгледано е 1 уведомление за прехвърляне на квалифицирано участие.

През 2022 г. са разгледани 9 заявления за прилагане на изключение по чл. 5, ал. 1, т. 10 от ЗПФИ.

От общия брой приключили през 2022 г. административни процедури по отношение на ИП: 4 са във връзка с производства по издаване или отнемане на лиценз за извършване на дейност като ИП, 27 са във връзка с одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на ИП и 5 са във връзка с придобиване или прехвърляне на квалифицирано участие. В края на годината в процес на разглеждане са 7 производства, свързани с дейността на ИП, от които едно заявление за лиценз и едно производство за оценка на придобиване на квалифицирано участие от капитала на ИП.

През 2022 г. са разгледани 5 заявления за вписване на обвързан агент във водения от КФН регистър, като 2 са приключили с решение за вписване на обвързания агент, 2 са спрени и 1 е прекратено по искане за заявителя.

В рамките на 2022 г. не са разглеждани производства във връзка с дейността на „Българска фондова борса“ АД и „Централен депозитар“ АД.

През 2022 г. е издадено едно одобрение за предсрочно прекратяване на мандата на председателя на Управителния съвет на Фонда за компенсиране на инвеститорите и е одобрена Дияна Годорова Митева на същата позиция, като правомощията ѝ на заместник-

председател са прекратени. В края на 2022 г. е издадено едно одобрение на промени в Правилника за устройството и дейността на Фонда за компенсирание на инвеститорите.

Таблица 2. Административни процедури по отношение на ИП, обвързани агенти, места за търговия, Централен депозитар на ценни книжа, доставчици на услуги за докладване на данни и Фонда за компенсирание на инвеститорите

	Незавършени към 31.12.2021 г. (бр.)	Новооткрити през 2022 г. (бр.)	Приключили през 2022 г. (бр.)	Незавършени към 31.12.2022 г. (бр.)
Инвестиционни посредници	9	34	36	7
Обвързани агенти	0	7	5	2
Регулиран пазар	0	0	0	0
Многостранни системи за търговия	0	0	0	0
Организиранни системи за търговия	0	0	0	0
Централен депозитар	0	0	0	0
Доставчици на услуги за докладване на данни	0	0	0	0
Фонд за компенсирание на инвеститорите	1	2	3	0
Други производства*	5	36	37	4

Бележка: *Отговори на отправени запитвания, искания за съдействие и изискани становища във връзка с дейността на инвестиционните посредници, обвързаните агенти, местата за търговия, доставчиците на услуги за докладване на данни и ЦД.

Управляващи дружества, предприятия за колективно инвестиране и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

През 2022 г. не е издаван или отнеман лиценз за извършване на дейност като управляващо дружество. В рамките на годината е иницирано 1 производство за издаване на лиценз, който е издаден в началото на 2023 г. („Трейшън инвест“ ЕАД).

През 2022 г. е издадено едно разрешение на УД да организира и управлява ДФ (ДФ „Експат природни ресурси“) и 1 разрешение за организиране и управление на 6 подфонда на ДФ тип чадър (ДФ „ОББ ЕкспертИйз“). В рамките на годината е издадено разрешение на УД „Астра Асет Мениджмънт“ АД за преобразуване чрез вливане на ДФ „Астра Баланс“ в ДФ „Астра Кеш Плюс“, организирани и управлявани от УД „Астра Асет Мениджмънт“ АД. Освен това са издадени 4 разрешения за прекратяване на ДФ (ДФ „Аркус Балансиран“, ДФ „Аркус Динамичен“, ДФ „Глобал Опортюнитис“ и ДФ „Инвест Диверсифициран Фонд“). В резултат на посочените производства от регистъра на КФН са отписани 5 ДФ (ДФ „Аркус Балансиран“, ДФ „Аркус Динамичен“, ДФ „Глобал Опортюнитис“, ДФ „Астра Баланс“ и ДФ „Инвест Диверсифициран Фонд“).

През 2022 г. е издадено 1 разрешение за организиране и управление на национален инвестиционен фонд - на национален договорен фонд от затворен тип „Аванс

Алтернативен Фонд“. В рамките на годината е подадено още 1 заявление за издаване на разрешение за организиране и управление на национален инвестиционен фонд, което е издадено в началото на 2023 г.

През 2022 г. са издадени 3 лиценза за ЛУАИФ, 2 от които са лицензирани управляващи дружества (УД „Активасет Мениджмънт“ АД, „Сердика Капитал“ ЕАД и УД „Еф Асет Мениджмънт“ АД) и е разширен лицензът на ЛУАИФ „Конкорд Асет Мениджмънт“ АД с нов преобладаващ тип алтернативни инвестиционни фондове, които ЛУАИФ ще управлява.

В рамките на 2022 г. са регистрирани 2 ЛУАИФ по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ (УД „Карол Капитал Мениджмънт“ ЕАД и „Клинт Хил Кепитъл“ ООД) и 2 производства са в процес на разглеждане. След сериозния интерес през предходните години за регистриране на дружества като ЛУАИФ, в края на 2022 г. и началото на 2023 г. се наблюдава тенденция за възникване на предпоставки за отписване на регистрирани ЛУАИФ.

Таблица 3. Лицензионна дейност по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Брой към 31.12.2021 г.	Издадени лицензи/ разрешения/ регистрации (бр.)	Отнети лицензи/ Разрешения (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Управляващи дружества	30	0	0	*30
Договорни фондове	117	1	**5	113
Национални инвестиционни фондове (НИФ)	13	1	0	14
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - лиценз	1	3	0	4
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - регистрация	20	2	***3	19

Бележки: * Броят на УД включва и клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия.

** Отнетите разрешения са в резултат от преобразуване и/или прекратяване на ДФ.

*** Трите дружества, на които е издаден лиценз, са били регистрирани ЛУАИФ и вече не са.

През 2022 г. са разгледани 19 производства за одобрение на нов член на управителен или контролен орган на управляващо дружество като не са издавани откази. В отчетния период са разгледани 4 уведомления относно намерение за придобиване на квалифицирано участие в управляващо дружество и 1 уведомление относно намерение за прехвърляне на такова участие.

През отчетния период са приключени процедурите по издаване на 83 одобрения на промени в правилата по чл. 13, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ на договорни фондове, 54 одобрения за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на

активите, 54 одобрения за промяна на правилата за оценка и управление на риска и 15 одобрения на промени в договорите за депозитарни услуги.

През 2022 г. са разгледани 31 заявления за одобрение на промени по чл. 179 от ЗДКИСДПКИ за национални инвестиционни фондове.

През отчетния период са приключени 5 производства, свързани с лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и са разгледани 8 одобрения във връзка с управляваните от тях алтернативни инвестиционни фондове.

Таблица 4. Административни процедури по отношение на УД, ЛУАИФ, АИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Незавършени към 31.12.2021 г. (бр.)	Новооткрити през 2022 г. (бр.)	Приключили през 2022 г. (бр.)	Незавършени към 31.12.2022 г. (бр.)
Управляващи дружества	1	25	24	2
Договорни фондове	6	272	208	70
Национални инвестиционни фондове	1	34	32	3
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове	2	5	5	2
Алтернативни инвестиционни фондове	0	8	8	0
Други производства*	1	35	33	3

Бележки: * Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми, национални инвестиционни фондове, АИФ и ЛУАИФ.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

През 2022 г. няма издадени нови лицензи за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти или за инвестиране във вземания, както и няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ.

През 2022 г. принудително са отнети 2 лиценза за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел (за инвестиции в недвижими имоти) – „Емирейтс Пропърти“ АДСИЦ и „Фонд за инвестиции в недвижими имоти - ФИНИ“ АДСИЦ.

През 2022 г. няма отнет лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел в резултат на изрични доброволни откази и приключили обратни изкупувания на акциите на дружества със специална инвестиционна цел.

През 2022 г. няма издадени решения за издаване на разрешение за прекратяване на дружество със специална инвестиционна цел, за отнемане на лиценз и за одобрения на ликвидатори по чл. 33 от ЗДСИЦДС.

За периода 01.01–31.12.2022 г. е издадено 1 решение за прекратяване на производство за издаване на разрешение за прекратяване на ДСИЦ по чл. 28 от ЗДСИЦ (отм.), открито през м. март 2020 г., поради неизпълнение на неколккратно дадени на дружеството указания.

Към края на 2021 г. дружествата с лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ са 53, а в края на 2022 г. - 51. За сравнение, лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел са получили общо 73 дружества, от които 22 ДСИЦ са с отнет лиценз към 31.12.2022 г.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на АДСИЦ

	Брой към 31.12.2021 г.	Издадени лицензи през 2022 г. (бр.)	Отнети лицензи през 2022 г. (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
АДСИЦ, в т.ч.	53	0	2	51
АДСИЦ, инвестиращи във вземания	9	0	0	9
АДСИЦ, инвестиращи недвижими имоти, в т.ч.:	44	0	2	42
АДСИЦ (зеделска земя)	7	0		7

Независимо от публичния статут на дружествата със специална инвестиционна цел, предвид изключителния характер на предмета им на дейност, са налице по-строги регулаторни изисквания за предварително одобрение от КФН при промени в устава и в другите им устройствени актове, свързани със замяна на банката-депозитар, одобрение на третите лица по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС, одобрение на Правила за управление на рисковете и лицата, управляващи и представляващи ДСИЦ. В този смисъл, основна част от административните процедури по отношение на АДСИЦ, освен производствата за издаване и отнемане на лицензи, са свързани със заявени одобрителни производства. Следва да се отбележи, че част от посочените одобрителни производства бяха регламентирани в отменения Закон за дружествата със специална инвестиционна цел (ЗДСИЦ, в сила до 16.03.2021 г.), както и продължават да бъдат регламентирани и в новия Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация (ЗДСИЦДС, в сила от 16.03.2021 г.).

Във връзка с дейността на дружествата със специална инвестиционна цел и регулаторните изисквания към нея съгласно действащия ЗДСИЦДС, през 2022 г. КФН разгледа и се произнесе по **общо 95 производства**, като е издала:

- 35 решения за одобрение на предвидените промени в уставите или за одобрение на нови устава;

- 5 решения за одобрение на Правила за управление на риска на ДСИЦ при участие в учредяването или в придобиването на дялове или акции в специализирано дружество по чл. 28, ал. 1 от ЗДСИЦДС;
- 33 решения за одобрение на лица за членове на съвета на директорите на дружества със специална инвестиционна цел;
- 1 решение за одобрение на прокурист на дружество със специална инвестиционна цел;
- 13 решения за издаване на одобрение за възлагане на дейност на трето лице по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС по отношение на дейността на ДСИЦ;
- 8 решения за одобрение за замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел.

През отчетната година няма постановени откази за издаване на одобрение на промени в устава, на лица за членове на СД или на прокурист, за възлагане на дейност на трето лице по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС, на Правила за управление на рисковете и на замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел, както и няма прекратени производства по такива заявления.

В действащия ЗДСИЦДС освен дейността на ДСИЦ, се обезпечава прилагането на Регламент (ЕС) 2017/2402 за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации (Регламент (ЕС) 2017/2402) по отношение на дружествата за секюритизация. През 2022 г. в КФН няма постъпили заявления и съответно няма издадени решения, свързани с производства относно дружествата за секюритизация и относно агентите за ОПС съответствие.

Останалите публични дружества (извън дружествата със специална инвестиционна цел) и емитентите на ценни книжа не подлежат на лицензиране, а на вписване или отписване от специалния регистър на публичните дружества и други емитенти на ценни книжа, съгласно чл. 100к, ал. 2, т. 5 от ЗППЦК, воден от КФН. През 2022 г. в посочения регистър са вписани 3 публични дружества (без АДСИЦ) – („Телематик Интерактив България“ ЕАД, „ТЕЦ-Бобов дол“ АД и „Топлофикация-Плевен“ АД) и 6 емитента на ценни книжа („Селена Холдинг“ АД, „Техноимпортекспорт“ АД, „Натурика“ ЕАД, „Мъни Плюс Мениджмънт“ АД, „Варна Риълтис“ ЕАД и „Райсволф България“ АД), съответно през периода отписаните дружества от регистъра, воден от КФН, са общо 12²⁰, от които 9 публични дружества („Гарант Инвест Холдинг“ АД, „Сердика Пропъртис“ АДСИЦ, „Марицатекс“ АД, „Агро Финанс“ АД, „Електроразпределителни мрежи Запад“ АД, „Електрохолд Продажби“ АД, „ЗСК Лозово“ АД, „ФАР“ АД и „Добротица“ АД) и 3 емитента на ценни книжа („Азалия I“ ЕАД, „Астера I“ ЕАД и „Пауър Лоджистикс“ ЕАД).

Следва да се има предвид, че през отчетната година от водения от КФН регистър са deregистрирани служебно още 5 публични дружества в резултат на упражнените правомощия на регулатора съгласно ЗППЦК.

²⁰ В общия брой от 12 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 5 дружества, които през периода са отписани като публични дружества или като емитенти служебно.

През отчетната 2022 г. няма постановени откази, както и няма прекратени такива производства, за вписване или отписване на публично дружество или на емитент на ценни книжа от регистъра, воден от КФН.

Общият брой на публичните дружества (без АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа към края на 2022 г. е 232.

Таблица 6. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа

	Брой към 31.12.2021 г.	Вписани дружества (бр.)	Отписани дружества (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Публични дружества и други емитенти*	237	****7	***12	**232

Бележки: *В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени колективните инвестиционни схеми. Публичните дружества и други емитенти не се лицензират като такива, а подлежат на вписване и отписване.

** В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени дружествата със специална инвестиционна цел, които са с отнети лицензи за ДСИЦ, но все още имат статут на публични дружества.

*** В общия брой от 12 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 5 дружества, които през периода са отписани като публични дружества или като емитенти служебно.

**** В общия брой от 7 нововписани публични дружества и емитенти на ценни книжа не са включени „ТЕЦ – Бобов дол“ АД и „Топлофикация-Плевен“ АД (доколкото дружествата са включени в броя от 237 към 31.12.2021 г. само като емитенти, а през 2022 г. получават статут и на публични дружества).

По отношение на дейността на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, през 2022 г. освен производствата за вписване и отписване на публични дружества и емитенти, са разгледани общо 22 производства, свързани с разглеждане на проспекти и допълнения към тях, като през отчетната година е налице спад с -46% спрямо предходния период, когато общо разгледаните такива производства са били 41.

За 2022 г. са подадени общо 14 заявления за одобрение на проспекти и 1 допълнение. От подадените през 2022 г. заявления се установява, че е налице намаление от -50% спрямо предходната година, когато подадените заявления са били 28.

През 2022 г. са одобрени общо 19 проспекта, което от своя страна представлява намаление с -30% спрямо предходната 2021 г., когато одобрените проспекти са били общо 27.

През отчетния период е одобрено и 1 допълнение към одобрен проспект за първично публично предлагане на емисия привилегирани акции.

Структурата на одобрените 19 проспекта през 2022 г. е следната:

- 4 проспекта за първично публично предлагане на акции, от които 1 на ново дружество;
- 1 проспект за първично публично предлагане на облигации;
- 1 проспект за първично публично предлагане на варианти;
- 1 проспект за първично публично предлагане на дялове;
- 12 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар, от които 11 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии облигации и 1 проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия акции.

През разглежданата година няма постановени откази за одобрение на проспекти, няма прекратени производства за одобрение на проспекти, както и няма постановени откази за предоставяне на административна услуга за одобрение на проспекти.

Към края на годината има неприключени 2 производства по одобрение на проспекти за първично публично предлагане на емисии акции.

Отделно от одобрените проспекти за първично публично предлагане на ценни книжа (съответно след успешно приключване на подписката и вписване на увеличението на капитала в търговския регистър) или допускане до търговия на регулиран пазар на ценни книжа, през 2022 г. в регистъра на КФН са вписани общо 28 емисии ценни книжа, чието разпределение е както следва:

- 14 емисии акции, от които 3 емисии акции са на нови дружества, чиито акции за първи път се допускат до търговия на регулиран пазар и останалите 11 емисии са от последващо увеличение на капитала на публични дружества;

- 11 емисии облигации в резултат на одобрени проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар на облигациите, записани при условията на чл. 205, ал. 2 от Търговския закон като за издаването им не се е породило задължение за публикуване на проспект съгласно Регламент (ЕС) 2017/1129, тъй като са предложени на по-малко от 150 лица;

- 3 емисии варианти в резултат на успешно приключили първични публични предлагания.

През отчетната година от регистъра на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, воден от КФН, са отписани 18 емисии ценни книжа, която структура е както следва:

- 12 емисии акции;
- 5 емисии облигации;
- 1 емисия варианти.

През 2022 г. няма постановен отказ за отписване на емисии ценни книжа от регистъра, воден от КФН, включително и поради отказ за отписване на публичното дружество или емитента на ценните книжа, както и няма прекратени такива производства.

През 2022 г. са разгледани общо 13 производства по регистрирани търгови предложения, предложения за изкупуване на акции и предложения за обратно изкупуване на собствени акции. По отношение на разгледаните през 2022 г. търгови предложения, предложения за изкупуване и такива за обратно изкупуване, са постановени следните решения:

- 9 за издаване на временна забрана за публикуване на предложенията;
- 13 по протокол за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на предложенията;

- 1 по протокол за прекратяване на производство по регистрирано предложение за изкупуване;

- няма издадени окончателни забрани за публикуване на търгово предложение.

Общият брой на регистрираните предложения през 2022 г. е 13, от които: 7 търгови, 5 за изкупуване и 1 предложение за обратно изкупуване на акции.

Към края на годината има неприключени 2 производства по разглеждане на търгови предложения.

През отчетната 2022 г. няма инициирани производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества. През 2022 г. няма постановени решения за включване на проверител в списъка на независимите проверители, утвърден от заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, както и няма постановени откази или прекратени производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества.

През 2022 г. няма подадени заявления за одобрение на проект на договор за съвместно предприятие.

Таблица 7. Административни процедури по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Незавършени към 31.12.2021 г. (бр.)	Новооткрити през 2022 г. (бр.)	Приключили през 2022 г. (бр.)	Незавършени към 31.12.2022 г. (бр.)
АДСИЦ	0	0	0	0
ПД и емитенти	10	81	87	4
Други производства*	3	49	52	0

Бележка: *Като други производства са отчетени изготвените през 2022 г. отговори на запитвания, становища по жалби и други, свързани с дейността на публични дружества и емитенти.

Застраховане и презастраховане

В края на 2022 г. лицензираните застрахователни и презастрахователни дружества със седалище в Република България са 34, като застрахователите по общо застраховане са 23, животозастрахователите са 10, а 1 дружество е презастраховател по общо застраховане и животозастраховане.

През 2022 г. са издадени 2 решения за разширяване обхвата на лиценза на застрахователни дружества:

1. С Решение №200-ОЗ от 15.03.2022 г., КФН издава на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ АКСИОМ“ АД, ЕИК 131039664, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Триадица“, ж.к. „Иван Вазов“, бул. „Витоша“ №150, бл. 70, ет. 1, лиценз за разширяване обхвата на лиценза на застрахователя с нови класове застраховки съгласно Приложение №1, Раздел II, буква „А“ от КЗ:

- т. 6 „Плавателни съдове (морски, езерни, речни и плавателни по канали съдове)“: Всяка вреда или загуба, нанесена на: - речни и плавателни по канали съдове; - езерни плавателни съдове; - морски плавателни съдове;

- т. 7 „Товари по време на превоз (включително стоки, багажи и др.)“: Всяка вреда или загуба, нанесена на товари по време на превоз или на багажи, независимо от вида на превоза;

- т. 13 „Обща гражданска отговорност“, с покрити рискове: Всяка отговорност за вреди освен посочените в т. 10, 11 и 12 от Приложение № 1, Раздел II, буква „А“ към КЗ;

- т. 14 „Кредити“: несъстоятелност (обща); експортен кредит; кредит на вноски; ипотечи; земеделски (селскостопански) кредит;

- т. 15 „Гаранции“: преки гаранции; косвени гаранции;

- т. 16 „Разни финансови загуби“: рискове, свързани със заетостта; недостатъчност на доход (общо); лошо време; пропуснати ползи; продължителни общи разходи; непредвидени търговски разходи; загуба на пазарна стойност; загуба на наем или доход; други косвени търговски загуби; други нетърговски финансови загуби; други видове финансови загуби;

- т. 17 „Правни разноски“: Правни разноски и разходи за водене на съдебни спорове;

- т. 18 „Помощ при пътуване“: Помощ за лица, които са изпаднали в затруднения по време на пътуване, когато са далече от дома или от обичайното си пребиваване.

2. С Решение №199-ОЗ от 15.03.2022 г. КФН издава на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ БЪЛГАРИЯ ИНШУРЪНС“ АД, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Витоша“, бул. „България“ №110, вх. В, ет. 3, лиценз за разширяване обхвата на лиценза на застрахователя с нови класове застраховки съгласно Приложение №1, Раздел II, буква „А“ от КЗ:

- т. 13. „Обща гражданска отговорност“: Всяка отговорност за вреди освен посочените в т. 10, 11 и 12 от Приложение № 1, Раздел II, буква „А“ към КЗ;

- т. 15. „Гаранции“: преки гаранции;

- косвени гаранции.

Към края на периода застрахователите от държави членки на ЕС, извършващи дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон), са 10, като са изключени:

- „Застрахователна компания Олимпик - клон България“ КЧТ, със седалище Кипър, е в процедура по ликвидация по силата на Решение от 30.07.2019 г. на Окръжния съд в гр. Никозия, Република Кипър, публикувано на 23.08.2019 г., в официалния вестник на Република Кипър.;

- „Чертасиг - Застрахователно и Презастрахователно Дружество АД – Клон България“ КЧТ, по отношение на който е издадено Решение за откриване на производство по несъстоятелност, влязло в сила, считано от 14.01.2021 г.;

- “КЮ БИ И ЮКЕЙ ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ“ КЧТ, ЕИК 130085153, който е заличен от търговския регистър на 30.12.2021 г.;

- „ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ“ КЧТ – заличен от Търговския регистър на 03.05.2022 г.;

- Застрахователните клонове, установени на територията на Република България, които към 31.12.2022 г. извършват дейност по общо застраховане, са общо 8, докато клоновете, извършващи дейност по животозастраховане, са 2.

Таблица 8. Брой застрахователи, извършващи дейност на територията на Република България, при условията на правото на установяване (чрез клон)

СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/		
№		
1	“АВП П&С С.А., КЛОН БЪЛГАРИЯ“ КЧТ**	ФРАНЦИЯ
2	“КАРДИФ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ“ - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ
3	“КОМПАНИ ФРАНСЕЗ Д'АСЮРАНС ПУР ЛЪО КОМЕРС ЕКСТЕРИОР СА“ - КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ФРАНЦИЯ
4	„АТРАДИУС КРЕДИТО И КАУСИОН, С.А. ДЕ СЕГУРОС И РЕАСЕГУРОС КЛОН БЪЛГАРИЯ“ КЧТ	ИСПАНИЯ
5	„ГРАЦЕР ВЕКСЕЛЗАЙТИГЕ ФЕРЗИХЕРУНГ АГ (КЛОН БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ)“ КЧТ	АВСТРИЯ
6	„КОЛОНАД ИНШУРЪНС ЕС ЕЙ“ – КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ЛЮКСЕМБУРГ
7	„ПОРШЕ ЗАСТРАХОВАНЕ АГ-КЛОН БЪЛГАРИЯ“	АВСТРИЯ
8	„ЕЙ АЙ ДЖИ ЮРЪП С.А.“ КЧТ	ЛЮКСЕМБУРГ
СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/		
9	“МЕТЛАЙФ ЮРЪП Д.А.К. – КЛОН БЪЛГАРИЯ“ КЧТ	ИРЛАНДИЯ
10	“КАРДИФ – ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ

Таблица 9. Лицензионна дейност по отношение на застраховането и презастраховането

	Брой към 31.12.2021 г.	Издадени лицензи (бр.)	Отнети лицензи (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Застрахователи и презастрахователи, в т.ч.:	34			34
Общо застраховане	23			23
Животозастраховане	10			10
Презастрахователи по общо застраховане	*1			1*
Презастрахователи по животозастраховане	1			1
Клонове на чуждестранни застрахователи	12			10
Застрахователни брокери	338	16	**15	339

* „ДЖИ ПИ ПРЕЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД е единственият местен презастраховател с лиценз по общо застраховане и животозастраховане.

** 6 броя доброволно заличени застрахователни брокери и 9 броя принудително заличени застрахователни брокери.

През 2022 г. са издадени 4 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества:

1. Решение №430-ОЗ от 02.06.2022 г., с което е одобрено извършването на придобиване от Йордан Христов на квалифицирано участие чрез пряко придобиване на 8.12% и непряко придобиване на 88.36% в капитала на „Европейска Застрахователна и Осигурителна Компания“, „Застрахователно дружество“ АД, ЕИК 200464480, и пряко придобиване от „ПЕРЛА ТУРИСТ“ АД, ЕИК 102123255, на квалифицирано участие в размер на 25,22 % в капитала на „Европейска Застрахователна и Осигурителна Компания ЗАД с ЕИК 200464480.

2. Решение №605-ОЗ от 19.07.2022 г., с което КФН одобри придобиване от „ЕКОТУР“ ООД, ЕИК 110018332, на пряко квалифицирано участие в размер на 23.04% от капитала на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ ЛЕВ ИНС“ АД, ЕИК 121130788.

3. С Решение №1028-ОЗ от 29.12.2022 г. КФН одобри непряко придобиване на квалифицирано участие на Европейска банка за възстановяване и развитие със седалище: 5 Банк Стрийт, Лондон E14 VG, Обединено кралство в размер на 15.57% от капитала на „ЗД Евроинс“ АД, ЕИК 121265113, в размер на 15.79% от капитала на Застрахователно дружество „ЕИГ РЕ“ АД, ЕИК 130427863, и в размер на 15.79% от капитала на Застрахователно дружество „Евроинс Живот“ АД, ЕИК 1754364121, чрез пряко придобиване на квалифицирано участие в размер на 15.79% от капитала на „Евроинс Иншурънс Груп“ АД, ЕИК 175394058.

4. С Решение №978-ОЗ от 15.12.2022 г. КФН промени статута на „ОБЕДИНЕН ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД ДОВЕРИЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО“ АД, ЕИК 121911566, от застраховател без право на достъп до единния пазар, на застраховател, който извършва дейност по общите правила за достъп до единния пазар, считано от 01.01.2023 г.

През 2022 г. са издадени 11 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз:

През отчетния период Комисията разгледа на заседания постъпили отчети и направени искания във връзка с прилагане на регулаторните режими по отношение на застрахователи с отнет лиценз, по които са взети решения, както следва:

1. Решение №149-ОЗ от 24.02.2022 г., с което КФН удължава с 1 година срока за ликвидация на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД, ЕИК 124634117, определен с Решение №123-ОЗ от 11.03.2021 г. на КФН, считано от 10.01.2022 г.

2. На заседание на КФН по Протокол №31 от 21.04.2022 г., е взето решение във връзка с постъпило в КФН заявление, вх. №РГ-10-30-1/04.04.2022 г., относно актуализиране на възнаграждението на квесторите на „СИНДИКАЛНА И ВЗАИМОЗАСТРАХОВАТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ - СИВЗК“, и доклади №48, 49 и 50, с вх. №РГ-10-30-1 от 14.01.2022 г., от 15.02.2022 г. и от 15.03.2022 г., за изпращане на писмо, с което от квесторите е изискано да представят допълнителни документи. Във връзка с взетото решение до квесторите на СИВЗК е изпратено писмо, изх. №РГ-10-30-1 от 21.04.2022 г.

3. Решение №416 – ГФ от 26.05.2022 г., с което КФН одобрява по предложение на Гаранционния фонд извънреден разход от активите на Обезпечителния фонд към ГФ във връзка с несъстоятелността на ЗК „Олимпик“, Република Кипър, прието с решение на Управителния съвет на ГФ №10-1/19.04.2022г., на основание Арбитражно решение от 13.10.2021 г. и Конвенцията от 1995 г.

4. На заседание на КФН по Протокол №48 от 05.07.2022 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН отчети на квестора на ЗК „Надежда“ АД, вх. №РГ-10-82-13 от 23.12.2021 г., от 28.01.2022 г., от 01.03.2022 г., от 05.04.2022 г., от 29.04.2022 г., от 19.05.2022 г., от 30.05.2022 г. и от 21.06.2022 г., и съдържащите се в тях искания за даване на предписания. На посоченото заседание е взето решение за изпращане на писмо до квестора на ЗК „Надежда“ АД, с което са изискани допълнителни документи и информация, както и за изпращане на писмо до „Мазарс“ ООД за предоставяне в КФН на информация относно причините за забавянето при изпълнението на одитния ангажимент за проверка и заверка на ГФО на ЗК „НАДЕЖДА“ АД за 2019 г. Във връзка с взетото решение са изпратени писма до квестора на ЗК „Надежда“ АД и до „Мазарс“ ООД, регистрирани с изх. №РГ-10-82-13 от 05.07.2022 г.

5. На заседание на КФН по Протокол №54 от 28.07.2022 г., е взето решение във връзка с постъпило в КФН заявление, вх. №РГ-10-30-1/04.04.2022 г., допълнено на 12.05.2022 г., както и доклади с №51, 52 и 53, регистрирани съответно с вх. №РГ-10-30-2 от 21.04.2022 г. и №РГ-10-30-3 от 12.05.2022 г. и от 08.06.2022 г., от квесторите на „СИНДИКАЛНА И ВЗАИМОЗАСТРАХОВАТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ - СИВЗК“, за

изпращане на писмо, с което от квесторите е изискано да представят допълнителни документи. Във връзка с взетото решение до квесторите на СиВЗК е изпратено писмо, изх. №РГ-10-30-1 от 28.07.2022 г.

6. На заседание на КФН по Протокол №69 от 29.09.2022 г., е взето Решение №771-ОЗ от 29.09.2022 г. във връзка с постъпило в КФН заявление, вх. №РГ-10-82-2 от 14.09.2022 г., подписано от квестора на ЗК „НАДЕЖДА“ АД, за изпращане на писмо, с което дават задължителни предписания на квестора.

7. С Решение №564-ОЗ от 05.07.2022 г. КФН одобри приетото с решение на Управителния съвет на Гаранционния фонд №14/15.06.2022 г. изменение в плана за ликвидация на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД - в ликвидация, ЕИК 124634117, одобрен с решение №474-ОЗ от 08.07.2021 г. на КФН и изменен с решение №873-ОЗ от 02.12.2021 г. на КФН.

8. На заседание на КФН по Протокол 80 от 08.11.2022 г. са разгледани постъпили в КФН отчети и писма, вх. №РГ-10-82-13 от 26.07.2022 г., от 10.08.2022 г., от 08.09.2022 г., от 28.09.2022 г., от 14.10.2022 г. и от 27.10.2022 г., съдържащи искания за даване на предписания във връзка с изпълнение на функциите на квестора ЗК „Надежда“ АД. На посоченото заседание е взето решение да се изпрати писмо (изх. №РГ-10-82-13 от 08.11.2022 г.) до квестора на ЗК „Надежда“ АД, с което се дават указания за предприемане на действия по управление на застрахователя с отнет лиценз.

9. На заседание на КФН по Протокол №83 от 17.11.2022 г., е разгледано постъпило в КФН писмо, вх. №РГ-10-82-3/11.11.2022 г., съдържащо искане за даване на предписания във връзка с изпълнение на функциите на квестора на ЗК „Надежда“ АД. На посоченото заседание е взето Решение № 856-ОЗ от 17.11.2022 г., с което дават задължителни предписания до квестора на ЗК „Надежда“ АД.

10. На заседание на КФН по Протокол №93 от 29.12.2022 г., са разгледани постъпили в Комисията писма и отчети, вх. №РГ-10-82-13/19.05.2022 г. и от 30.05.2022 г., 26.07.2022 г., 08.11.2022 г., 09.11.2022 г. и 08.12.2022 г. от квестора на ЗК „Надежда“ АД, съдържащи искане за даване на предписания. На посоченото заседание е взето Решение №1029-ОЗ от 29.12.2022 г., с което се дават задължителни предписания на квестора да заплати на изпълнителя по договора за изготвяне на оценка/преоценка на пазарната стойност на активи - телевизионно оборудване от 29.04.2022 г., дължимото нетно възнаграждение в размер на 500 (петстотин) лева.

11. На заседание на КФН по Протокол №80 от 08.11.2022 г., е разгледано с постъпило в КФН писмо вх. №РГ-10-30-7 /19.10.2022 г. от квесторите на „Синдикална и взаимозастрахователна кооперация – СиВЗК“ относно съхранение на архива на „Синдикална и взаимозастрахователна кооперация – СиВЗК“ и предаването му на Гаранционния фонд след приключване на съдебните дела, във връзка с което е представена оферта от „Дайрект сървисиз“ ООД за дигитализация и физическо съхранение на документи. На посоченото заседание е взето решение да се изпрати писмо (изх. №РГ-10-30-7 от 08.11.2022 г.) до квесторите на „Синдикална и взаимозастрахователна кооперация – СиВЗК“, с което се дават указания за предприемане на действия по управление на застрахователя с отнет лиценз.

По отношение на Гаранционен фонд, КФН издаде 1 Решение №957-ГФ от 06.12.2022 г., с което определя размера на вноската на застрахователите, предлагащи в Република България задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите по чл. 461, т. 1 от КЗ за 2023 г., вноската на застрахователите, предлагащи в Република България задължителна застраховка „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен превоз по чл. 461, т. 2 от КЗ за 2023 г., и вноската по чл. 563, ал. 2, т. 3 от КЗ на всички застрахователи по чл. 520, ал. 1 от КЗ за 2023 г. относно финансирането на „Обезпечителния Фонд“ във връзка с чл. 563, ал. 1, т. 1 от КЗ.

През 2022 г. с решение на КФН са вписани 16 застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН. През същия период са заличени 6 застрахователни брокери по тяхно искане.

В края на отчетния период са вписани общо 339 застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН.

Броят на застрахователите агенти към 31.12.2022 г. е 6 511, в т.ч. – 2 345 юридически лица, 170 – еднолични търговци и 3 981 – физически лица;

Посредници, предлагащи застрахователни продукти, като допълнителна дейност, към 31.12.2022 г. са 15, в т.ч. – 15 юридически лица.

В края на 2022 г. продължава да намалява броят на застрахователните агенти, вписани в регистъра на КФН, като основната причина е прекратяването на договори за застрахователно агентство, по които не е осъществявана дейност дълъг период от време.

Най-голямата отчетена разлика е при застрахователните агенти физически лица, които към края на 2021 г. са 4 399, а към края на 2022 г. наброяват 3 981.

Таблица 10. Дейност по вписване в регистъра на застрахователните агенти

	Брой към 31.12.2021 г.	Брой към 31.12.2022 г.
Застрахователни агенти*, в т.ч.:	6 984	6 511
- Юридически лица	2 392	2 345
- Еднолични търговци	193	170
- Физически лица	4 399	3 981
Посредници, предлагащи застрахователни продукти, като допълнителна дейност	17	15

През отчетния период са издадени общо 176 индивидуални административни актове във връзка с прилагането на регулаторните режими в областта на застраховането и застрахователното посредничество.

Издадени са 123 индивидуални административни актове във връзка с производствата по издаване на лицензии, разрешения или одобрения:

- 4 за придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества;
- 2 за разширяване обхвата на лиценза на застрахователни дружества;
- 11 за даване на задължителни предписания към назначени квестори на застрахователи с отнет лиценз;

- 1 по прилагане на регулаторните режими спрямо Гаранционния фонд;
- 53 относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги и на лица, осъществяващи ключови функции в застрахователни или презастрахователни дружества;
- 39 за утвърждаване на одитори на застрахователни или презастрахователни дружества и застрахователни холдинги;
- 13 за спиране, прекратяване и възобновяване на спрени административни производства.

През 2022 г. са издадени 22 решения относно регистрационен режим:

- 16 за вписване на застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН;
- 6 за заличаване на застрахователни брокери от регистъра на КФН по тяхно искане.

Във връзка с организиране и провеждане на изпити за признаване на правоспособност на отговорен актюер, и допускане до изпит за придобиване на професионална квалификация на застрахователен брокер, са издадени общо 31 решения:

- 7 за допускане на лица до изпит за придобиване на професионална квалификация на застрахователен брокер в съответствие с изискванията на Наредба № 28 от 10.05.2006 г. на КФН и едно решение за допускане до изпит.
- 23 за допускане до изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер
- 1 за признаване на правоспособност на отговорен актюер.

Таблица 11. Административни процедури по отношение на застраховането и презастраховането

	Незавършени към 31.12.2021 г. (бр.)	Новооткрити през 2022 г. (бр.)	Приключили през 2022 г. (бр.)	Незавършени към 31.12.2022 г. (бр.)
Застрахователни дружества	41	108	123	26
Застрахователни посредници	27	30	22	14
Други производства	4	29	31	2
Общо	72	167	176	42

Бележка: Брой административни процедури по КЗ, приключили с издаване на индивидуален административен акт на компетентния орган.

Допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната 2022 г. няма постъпили искания за издаване на лицензии, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване

на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

Предвид изложеното към края на 2022 г., броят на лицензираните пенсионноосигурителни дружества е 10, а броят на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване – 32, в т.ч. 10 универсални пенсионни фонда, 10 професионални пенсионни фонда, 10 фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване и 2 фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, като към 31.12.2022 г. единият от тях не осъществява дейност.

Във връзка със стартиралата през 2021 г. фаза на изплащане на пенсии от универсалните пенсионни фондове (изм. и доп. в КСО, ДВ, бр. 19 от 5.3.2021 г.) и придобити права от осигурени лица на допълнителна пожизнена пенсия за старост, през 2022 г., КФН постанови 3 решения във връзка с образувани административни производства за вписване на фондове за изплащане на пожизнени пенсии. Тези фондове са обособени имущества, чиито активи са отделени от активите на пенсионноосигурителните дружества и пенсионните фондове и за тях са приложими самостоятелната отчетност, извършването на независим финансов одит и прилагане на надзорни мерки. Същите се считат за учредени от постановяване на решенията на комисията и подлежат на вписване в регистър БУЛСТАТ и регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 13 от ЗКФН. В резултат на това броят на субектите, за които управление „Осигурителен надзор“ осъществява предварителен и текущ надзор, нараства до 61.

Таблица 12. Лицензионна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

	Брой към 31.12.2021 г.	Издадени лицензии/ разрешения/ решения (бр.)	Отнети лицензии/ разрешения/ решения (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Пенсионноосигурителни дружества (ПОД)	10			10
Фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО)	32			32
Фондове за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП)	7	3		10
Фондове за разсрочени плащания (ФРП)	9			9

Осъществяването на предварителен надзор включва също действия по одобрение на документи с основно значение за дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания. През отчетния период производствата, свързани с

разрешителните и одобрителните режими от компетентността на административния орган, са инициирани по искане на заинтересованите лица, както в резултат на влезли в сила промени в регулаторните изисквания, така и във връзка с усъвършенстване на системите на управление.

През 2022 г. са постановени 11 решения на КФН за одобряване на нови и изменения и допълнения в правилници за организацията и дейността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, продиктувани от необходимостта за тяхното доразвиване и/или съобразяване както с промените в регулаторната рамка, така и с останалите вътрешни актове на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. Произнасянето по едно от образуванията през отчетната година производства е извършено в началото на 2023 г.

На основание чл. 121д, ал. 10 от КСО през 2022 г. КФН постанови общо 9 решения за одобряване на членове на управителни и надзорни органи на ПОД като 3 от решенията са по производства, образувани в края на 2021 г.

През отчетната година са образувани 10 производства за предварително съгласуване на избора на одиторите, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети за 2022 г. на ПОД и управляваните от тях фондове, в резултат на което административният орган постанови решения за съгласуване избора на предложените одитори.

През 2022 г. са постановени 2 решения на КФН за одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на пенсиите при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване и 1 решение на КФН за одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на пенсиите при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми.

През 2022 г., въз основа на подадено заявление от лице, е постановено решение на КФН за включването му като независим експерт за извършване на оценка на активи в списъка по чл. 7, ал. 1, т. 2 от Наредба № 64 от 29.11.2018 г. за изискванията към лицата по чл. 344, ал. 2, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване и реда и начина за назначаването им.

Таблица 13. Административни процедури по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Предмет на процедурата	Незавършени към 31.12.2021 г. (бр.)	Новооткрити през 2022 г. (бр.)	Приключили през 2022 г. (бр.)	Незавършени към 31.12.2022 г. (бр.)
Одобреие на Правилник за организацията и дейността на универсален пенсионен фонд, професионален пенсионен фонд, доброволен пенсионен фонд или доброволен пенсионен фонд по професионални схеми	2	10	11	1

Одобряване на член на управителен или контролен орган в пенсионноосигурително дружество	3	6	9	
Съгласуване избор на одитори, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителното дружество и управляваните от него пенсионни фондове и фондове за извършване на плащания		10	10	
Одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на пенсиите при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване		2	2	
Одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на пенсиите при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми		1	1	
Вписване на фондове за изплащане на пожизнени пенсии		3	3	
Служебно образувани производства		9	9	
Включване на лице в списъка по чл. 7, ал. 1, т. 2 от Наредба № 64 за извършване на оценка на активи		1	1	

През отчетната година е извършен текущ преглед и на други внесени от дружествата и от банките-попечители документи, които макар и да не подлежат на одобряване, се проверяват от гледна точка на тяхната законосъобразност, като при констатиране на несъответствия в съдържанието им е изискано тяхното отстраняване.

През 2022 г. във водения от КФН регистър по чл. 30, ал. 1, т. 14 от ЗКФН на осигурителните посредници на пенсионноосигурителните дружества са вписани следните обстоятелства:

- сключени договори - 5 326, в т.ч. 1 770 договора с осигурителни посредници–физически лица, 191 договора с осигурителни посредници–юридически лица и 3 365 упълномощени физически лица от осигурителни посредници–юридически лица;
- Прекратени договори – 3 998, в т.ч. 1 874 договора с осигурителни посредници–физически лица, 129 договора с осигурителни посредници–юридически лица и оттеглени

упълномощавания на 1 995 физически лица от осигурителни посредници–юридически лица.

2.2. Нотификации

Инвестиционни посредници, Управляващи дружества, Инвестиционни фондове

През 2022 г. са получени 33 уведомления от ИП от държави членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, включително чрез обвързан агент, установен в друга държава членка. От друга страна, 24 ИП са с прекрпена паспортизация за предоставяне на инвестиционни дейности и услуги на територията на Република България при условията на свободно предоставяне.

През разглежданата година са получени 2 уведомления от ИП от друга държава членка относно намерение за извършване на дейност на територията на Република България чрез установяване на клон. През периода от регулаторния орган на Република Кипър (Cyprus Securities and Exchange Commission – CySEC) е потвърдено получаването на нотификация за установяване на клон на територията на Република България на ИП Admiral Markets Cyprus Ltd и е изпратено писмо за отказ за откриване на клон на ИП, лицензиран от CySEC, на територията на Република България.

През периода не са получавани нотификации за установяване на мерки за улесняване на достъп до многостранните системи за търговия (МСТ) или организирана система за търговия (ОСТ). Не са получавани нотификации за установяване на представителен офис (representative office) на територията на Република България.

С оглед изложеното, общият брой ИП от държави членки, които могат да извършват дейност у нас към края на 2022 г., е 1 985 (без представителните офиси).

През отчетната година са получени уведомления от управляващи дружества от държави членки на ЕС във връзка с намерението им да предлагат дялове на 18 класа ценни книжа от 10 фонда/подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки на територията на Република България. През периода допълнително са получени и уведомления за регистрация на нови класове ценни книжа на вече нотифицирани фондове и подфондове. За същия период са получени 11 уведомления за прекратяване на предлагането на общо 64 класа ценни книжа на 20 подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки. Към края на 2022 г. общият брой на предлаганите класове ценни книжа на колективни инвестиционни схеми от държави членки, които извършват дейност у нас, е 1 975 класа ценни книжа на 352 фонда/подфонда на 56 колективни инвестиционни схеми от държави членки.

През 2022 г. са получени 2 уведомления от управляващи дружества от държава членка за извършване на дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги. Общият брой на управляващите дружества от ЕС, предоставящи услуги на територията на България, е 29.

През 2022 г. е получено уведомление по чл. 17 от Директива 2009/65/ЕО от „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, (Белгия) за промяна в обхвата на нотификацията на Кей Би Си Асет Мениджмънт НВ – клон България, чрез увеличаване на обхвата на предоставяните услуги.

През 2022 г. е получено 1 уведомление от ЛУАИФ от държава-членка на ЕС, което възнамерява да извършва дейност на територията на Република България. Общият брой ЛУАИФ от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас към края на 2022 г., е 28.

През 2022 г. са получени 49 уведомления във връзка с предлагането на 63 АИФ, съответно подфондове, от държави членки на ЕС на територията на Република България. Също така, 9 алтернативни инвестиционни фонда са с прекратена паспортизация. Общият брой АИФ от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2022 г., е 160.

През 2022 г. са получени 40 уведомления във връзка с предлагането на 43 европейски фонда за рисков капитал (EuVECA) от държава членка на ЕС на територията на Република България и две уведомления за прекратяване на предлагането на 3 фонда. Общият брой EuVECA фондове от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2022 г., е 115.

През 2022 г. няма уведомления във връзка с предлагането на европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF) и относно свободно предоставяне на услуги на територията на Република България от централен депозитар на ценни книжа.

През отчетната 2022 г. КФН е нотифицирана чрез портала за уведомяване, създаден и поддържан от ESMA по Регламента за проспектите за общо 63 нотификации, от които 26 нотификации за нови проспекти и 37 нотификации за допълнения към проспекти на дружества от други държави членки на ЕС, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа на територията на Република България.

През коментирания период няма нотификации от публични дружества от Република България, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа и на територията на друга държава членка на ЕС.

През 2022 г. в КФН са получени 2 нотификации за трансгранично предоставяне на услуги за колективно финансиране (crowdfunding).

Таблица 14. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2021 г.	Новопостъпили и приключили през 2022 г. (бр.)	Прекратени през 2022 г. (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Инвестиционни посредници	1 975	34	24	1 985
Управляващи дружества	27	2	0	29
Колективни инвестиционни схеми (класове)	1 866	173	64	1975
Лица, управляващи	27	1	0	28

алтернативни инвестиционни схеми				
Алтернативни инвестиционни фондове	106	63	9	160
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)	75	43	3	115
Европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF)	1	0	0	1
Централни депозитари на ценни книжа	4	0	0	4
Проспекти	239	63	0	302
Трансгранично предоставяне на услуги за колективно финансиране (Crowdfunding)	0	2	0	2
Застрахователни дружества				
Застрахователни посредници				
Институции за осигуряване по професионални схеми				

През 2022 г. са разгледани уведомлението на 2 лицензирани от КФН ИП за извършване на дейност при условията на свободно предоставяне на услуги, без да откриват клон, на територията на други държави членки – ИП „МК Брокерс“ АД за 1 държава членка (Република Германия) и „Аларик Секюритис“ ООД за всички държави членки на ЕС и ЕИП (30 държави).

В отчетния период е разгледано 1 уведомление относно промяна в нотификационните форми във връзка с осъществявана от ИП дейност на територията на други държави членки и не са разглеждани уведомления относно прекратяване на извършвана дейност.

През 2022 г. не са разглеждани уведомления за откриване или закриване на клон на български ИП.

През 2022 г. няма постъпили уведомления от управляващи дружества или ЛУАИФ от Република България за извършване на дейност на територията на други държави членки при условията на свободно предоставяне на услуги или чрез клон.

„Централен депозитар“ АД до настоящия момент не е инициирал нотификация за предоставяне на услуги в други държави членки в качеството му на лицензиран от КФН централен депозитар на ценни книжа.

През отчетния период в Комисията за финансов надзор няма внесени заявления за одобрение на проспекти за ценни книжа, издадени в Република България, за допускането им до търговия на чуждестранни пазари.

Таблица 15. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2021 г.	Разгледани през 2022 г. (бр.)	Прекратени през 2022 г. (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Инвестиционни посредници	294	30	0	324
Управляващи дружества	3	0	0	3
Колективни инвестиционни схеми	20	0	0	20
Проспекти	4	0	0	4
Услуги за колективно финансиране	0	0	0	0
Застрахователни дружества				
Застрахователни брокери				
Институции за осигуряване по професионални схеми				

Застраховане и презастраховане

За 2022 г. са получени 162 уведомления от застрахователни посредници от държави членки на ЕС за извършване на дейност по разпространение на застрахователни продукти на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване (чрез клон), както и 213 уведомления по отношение на посредниците, заявили отказ за извършване на посредническа дейност.

С оглед на гореизложеното, общият брой на застрахователните посредници от държави членки, които имат право да упражняват дейност по разпространение на застрахователни продукти на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон) или свободата на предоставяне на услуги, към м. декември 2022 г. възлиза на 2 112.

В края на 2022 г. са получени общо 418 уведомления относно намерението на застрахователни дружества и застрахователни посредници със седалище в други държави членки да извършват или да преустановят извършването на дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване, както и разширяване обхвата на нотификацията, която е била изпратена в КФН в предходен период.

През 2022 г. са изпратени 6 уведомления до компетентни органи на държави членки на ЕС за намерението на застрахователни дружества със седалище в Република България да извършват или да преустановят извършването на дейност на тяхна територия, както и да разширят обхвата на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

През 2022 г. са изпратени 7 уведомления до компетентните надзорни органи на държави членки на ЕС относно намерението на застрахователни посредници със седалище в България да извършват или да преустановят извършването на дейност по застрахователно

посредничество на тяхна територия, както и да разширят териториалния обхват на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

Към края на 2022 г. броят на застрахователните дружества със седалище в други държави членки на ЕС и ЕИП, за които са изпратени уведомления в КФН за намерението им да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, възлиза на 418. Общият брой на застрахователните дружества със седалище на територията на Република България, заявили намерение да извършват застрахователна дейност на територията на други държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги, е 19.

Общият брой на застрахователни посредници със седалище в Република България, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги или при правото на установяване, нараства на 59 посредника.

Таблица 16. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2021 г.	Новопостъпи ли и приключили през 2022 г. (бр.)	Прекратени през 2022 г. (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Инвестиционни посредници				
Управляващи дружества				
Колективни инвестиционни схеми (класове)				
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми				
Алтернативни инвестиционни фондове				
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)				
Централни депозитари на ценни книжа				

Застрахователни дружества	418	39	4	418
Застрахователни посредници	2168	375	213	2 112
Институции за осигуряване по професионални схеми				

Към края на 2022 г. единственият застраховател, със седалище в Република България, заявил намерение за извършва дейност при правото на установяване и установил клонове на територията на Република Гърция (17.08.2017 г.) и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия (22.12.2020 г.), е ЗД „ЕВРОИНС“ АД.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2022 г. няма постъпили уведомления от институции за осигуряване по професионални схеми от държави членки на ЕС, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България, както и уведомления на местни пенсионноосигурителни дружества, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на ЕС.

Таблица 17. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2021 г.	Разгледани през 2022 г. (бр.)	Прекратени през 2022 г. (бр.)	Брой към 31.12.2022 г.
Институции за осигуряване по професионални схеми	0	0	0	0

2.3. Сертифициране

Инвестиционни посредници

През 2022 г. са проведени 2 изпитни сесии за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и като инвестиционен консултант - през м. май (на 28.05.2022 г. е проведен изпит за брокери на финансови инструменти и на 29.05.2022 г. - за инвестиционни консултанти) и през м. ноември (на 12.11.2022 г. е проведен изпит за брокери на финансови инструменти, а на 13.11.2022 г. - за инвестиционни консултанти). До изпитите са допуснати общо 66 лица, от които за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти са допуснати 34 кандидата, а за инвестиционен консултант - 32 кандидата. Изпитите са издържани общо от 27 лица (17 за брокер и 10 за инвестиционен консултант). На издържалите изпита 27 лица са издадени сертификати за упражняване на дейност.

Допълнително, през 2022 г. са издадени и 9 сертификата в резултат на призната правоспособност, от които 1 сертификат за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и 8 сертификата за упражняване на дейност като инвестиционен консултант. През отчетната 2022 г. няма постановени откази за признаване на придобита квалификация за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или като инвестиционен консултант.

През отчетната година е прекратено 1 производство за признаване на придобита квалификация за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти поради оттегляне на заявлението, както и е постановено 1 решение за отнемане правото за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти по инициатива на надзорния орган.

През 2022 г. няма производства за отнемане на правото на лица за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или инвестиционен консултант след доброволен отказ от тяхна страна.

Допълнително пенсионно осигуряване

Таблица 18. Динамика на сертифицираните лица (бр.)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Инвестиционни консултанти	31 (21)	14 (9)	23 (13)	2 (0)	20 (17)	18 (10)
Брокери на финансови инструменти	(14)	(45)	(17)	(0)	17 (15)	18 (17)
Застрахователни брокери						
Актьуери						

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

Предвид системната значимост на актюерската функция в областта на застраховането, пенсионното осигуряване и финансовия одит и с цел повишаване на интереса към професията на отговорен актюер са инициирани и през 2022 г. са приети изменения и допълнения в Наредба № 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване (Наредба № 31). В тази връзка през месец октомври 2022 г. е организиран и проведен от КФН изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер съгласно Наредба №31. Подадени са общо 48 заявления за допускане до изпита от 47 лица, като в дирекция „Регулаторни режими на осигурителния пазар“ са разгледани 26 от подадените заявления. Общо 6 лица

издържаха успешно изпита, от които са разгледани заявления за признаване на правоспособност на отговорен актюер на 4 лица в дирекция „Регулаторни режими на осигурителния режим“.

През отчетната година в управление „Осигурителен надзор“ е получено заявление за признаване на правоспособност на отговорен актюер, придобита извън Република България, по което е постановен отказ.

Таблица 19. Динамика на сертифицираните лица (бр.)

	2018	2019	2020	2021	2022
Актюери					4 (4)

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили частична правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

3. Надзорна дейност

3.1. Дистанционен контрол

Инвестиционни посредници. „Централен депозитар“ АД. Регулиран пазар и многостранни системи за търговия. Фонд за компенсирание на инвеститорите.

Дистанционният контрол е самостоятелна част от надзорната дейност, при която се извършва анализ на постъпващата в КФН информация. Чрез него се осъществява постоянно наблюдение и периодична оценка на състоянието на поднадзорните лица и резултатите от тяхната дейност. Целта е регулярен мониторинг за спазване на нормативната уредба от страна на инвестиционните посредници, касаеща както финансовото състояние и капиталова адекватност на всеки ИП, така и осъществяваната от тях дейност. Получаваната информация позволява на надзорния орган да реагира своевременно на констатирани несъответствия с нормативните изисквания, с оглед постигане на законово определените цели на регулатора - защита интересите на инвеститорите и потребителите на предлаганите услуги и осигуряване на прозрачност и информираност за участниците на пазара. През отчетния период са извършени 14 744 проверки, в това число 140 проверки относно финансовото състояние на инвестиционните посредници съгласно изискванията на чл. 43, ал. 1 от Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им (Наредба № 50), 12 073 проверки на сключваните сделки с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар, 146 проверки за спазване изискванията за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници на индивидуална и консолидирана основа по чл. 42 от Наредба № 50. Същевременно, в хода на дистанционния надзор, са постъпили и проверени 52 доклада за резултатите от извършения мониторинг на рисковете съгласно изискванията на чл. 52 от Наредба № 38.

През 2022 г. са извършени 72 проверки във връзка с изискването на чл. 60, ал. 2 от ЗПФИ, съгласно което инвестиционният посредник предоставя на КФН списък на лицата, които притежават пряко или непряко квалифицирано дялово участие, както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание.

През отчетния период са извършени 624 проверки във връзка с изискването на чл. 77н, ал. 12 от ЗППЦК, съгласно което инвестиционният посредник е длъжен да представя в КФН справка за клиентските активи към последния ден на предходния месец.

За отчетния период са прегледани и анализирани 704 уведомявания, постъпили съгласно чл. 19 от Регламент (ЕС) №596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба. За извършения преглед са изготвени доклади на месечна база.

През годината е извършена проверка на 35 годишни финансови отчети за 2021 г., постъпили в КФН във връзка с изискването на чл. 128, ал. 4 от ЗПФИ.

Също така са извършени 174 проверки по постъпили жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи. В преобладаващата си част, цитираните жалби са подадени от чуждестранни лица и са насочени срещу дружества, които не разполагат с издаден от КФН лиценз за извършване на дейност по инвестиционно посредничество и/или към управлявани от такива лица интернет страници/платформи за търговия с финансови инструменти. При необходимост, част от постъпилите жалби и сигнали, се изпращат по компетентност до правоохранителните институции.

През 2022 г. на свое заседание КФН взе решение да оповести интернет страници, чрез които се предлага предоставянето на инвестиционни услуги от лица, които нямат право да предоставят на територията на Република България такива услуги. В съответствие с чл. 231, ал. 3 от ЗПФИ, КФН подаде искане до председателя на Софийския районен съд да постанови всички предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, да спрат достъпа до тези интернет страници.

Изготвени са разпореждания за вписване на 712 обстоятелства по отношение дейността на инвестиционните посредници, на инвестиционните консултанти, брокерите на финансови инструменти.

През отчетния период са изготвени 12 месечни доклада за търговията с финансови инструменти, които съдържат анализ на търговията на места за търговия, както и констатации относно поведението на пазарните участници.

През 2022 г. са изготвени 7 циркулярни писма, с които на поднадзорни лица се предоставя информация във връзка с прилагането и тълкуването на нормативни актове или са информирани за настъпване на събития, които са от значение за дейността им.

През 2022 г. са извършени 10 проверки на постъпващите отчети относно отчетения от „Централен депозитар“ АД неуспешен сетълмент на сделки с финансовите инструменти съгласно изискванията на чл. 7 от Регламент (ЕС) №909/2014. През същата година са извършени и 7 проверки на постъпилите отчети за броя и стойността на паричните санкции във връзка със събраните и разпределени санкции относно неуспешния сетълмент съгласно чл. 71н от Наредба №8.

През отчетния период са извършени 21 проверки на постъпили отчети от интернализатори на сетълмент за агрегирания обем и стойност на всички сделки с ценни книжа, по които се извършва сетълмент извън системите за сетълмент на ценни книжа съгласно изискването на чл. 9 от Регламент (ЕС) №909/2014.

От определените със заповед експерти през отчетния период са постъпили и са обработени 4 сигнала за нарушения на Регламент (ЕС) №596/2014.

През отчетния период са одобрени изпълнението на бюджета за административните разходи и годишния финансов отчет на ФКИ за 2022 г., както и изпълнението на отчета за 2021 г. Също така е одобрен проект на бюджет за административните разходи на ФКИ за 2023 г.

През 2022 г. по отношение на инвестиционните посредници от КФН са внедрени 2 нови информационни системи, както следва: за подаване на отчетна информация относно капиталовата адекватност и ликвидност на инвестиционните посредници във връзка с изискването на чл. 54, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033 и на чл. 43 от Наредба №50 и за подаване на отчети от интернализатори на сетълмент за агрегирания обем и стойност на всички сделки с ценни книжа, по които се извършва сетълмент извън системите за сетълмент на ценни книжа съгласно изискването на чл. 9 от Регламент (ЕС) №909/2014.

Във връзка с наложените от ЕС ограничителните мерки и санкции срещу Руската федерация и Република Беларус, до ИП са изпратени общо 2 циркулярни писма, съдържащи разяснения относно прилагането на относимата нормативна база и изискване на конкретна информация.

През отчетния период КФН, заедно с останалите национални компетентни органи на държавите членки на ЕС, участва активно в предприето от ESMA общо надзорно действие относно разходите и таксите, в рамките на което са извършени дистанционни проверки на 5 ИП. Целта на посоченото действие е да се установи спазват ли се изискванията относно разходите и таксите начислявани и събирани от инвестиционните посредници. Резултатите от проведеното надзорно действие са докладвани на ESMA.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор по отношение на КИС и УД са регулярно представяните в КФН годишни финансови отчети на КИС и УД, шестмесечни финансови отчети и месечни баланси на КИС, както и тримесечни отчети на УД под формата на справки по образец, определен от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“. През отчетния период е осъществена документална проверка на 155 годишни, 132 шестмесечни и 116 тримесечни финансови отчети, както и на 1 580 месечни баланси на организирани от управляващите дружества КИС. Извършени са 549 документални проверки на постъпилите в КФН, включително чрез единната система за предоставяне на информация по електронен път, изградена и поддържана от КФН – e-Register, проспекти и документи с ключова информация за инвеститорите на КИС, в изпълнение на задължението за представянето им на регулатора и съответно за тяхното публикуване.

В съответствие с нормативните изисквания, УД представят обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС. С оглед спазване на тези задължения, през 2022 г. в КФН са постъпили и съответно са проверени 1 738 справки с обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на КИС.

По отношение на регулярно разкриваната (2 пъти годишно) от УД информация, през годината са извършени 59 проверки на представените в КФН списъци на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на УД), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството.

Във връзка с осъществявания надзор УД да спазват инвестиционните ограничения по отношение на управляваните портфейли на КИС, през отчетния период са извършени 172 проверки въз основа на постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения.

В резултат на документните проверки в хода на осъществявания дистанционен надзор с 67 разпореждания на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, са извършени общо 963 вписвания на обстоятелства във водените от КФН публични регистри на УД и КИС.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и организираните и управлявани от тях КИС, през отчетния период не са издавани индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мярки.

В хода на извършвания дистанционен надзор са разгледани 35 запитвания и искания за становища от юридически лица, в т.ч. поднадзорни лица, чуждестранни лица, както и от физически лица, като всяко едно от тях е анализирано и до лицата са изпратени съответните отговори.

В рамките на осъществявания дистанционен надзор по отношение на чуждестранни КИС с произход от друга държава членка на ЕС, чиито дялове се предлагат на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, през отчетния период са изготвени 446 заявки за обновяване интернет страницата на КФН, въз основа на които е дадена публичност на общо 6542 документа, представляващи основно проспекти, документи с ключова информация за инвеститорите и финансови отчети.

Отделно от посочените по-горе са изготвени 17 заявки за обновяване на интернет страницата на КФН с публикуване на информация, касаеща изискванията към поднадзорните на КФН лица, по-специално свързани със Зелената сделка, основния информационен документ, провеждано надзорно действие за 2022 г. и др.

Във връзка с осъществяваната надзорна дейност през отчетния период са изпратени общо 20 циркулярни писма до УД, а именно:

Във връзка с наложените от ЕС ограничителните мерки и санкции срещу Руската федерация и Република Беларус, до УД са изпратени общо 4 циркулярни писма, съдържащи разяснения относно прилагането на относимата нормативна база и изискване на конкретна информация.

С оглед съобразяване с нормативните изисквания до УД и БАУД са изпратени общо 8 циркулярни писма във връзка с предоставяне на регулярна информация от УД, актуализирани справки по образец за УД и КИС, представяне на обобщената информация по чл. 77, ал. 1 от Наредба №44, прилагането на чл. 48, ал. 4 от ЗДКИСДПКИ, спазването на Регламент №583/2010 при изготвяне на ДКИИ и указанията относно съществените елементи в проспектите на КИС и управлението на конфликтите на интереси.

Във връзка с Насоките за възлагане на дейности на външни доставчици на компютърни услуги „в облак“, които КФН е приела да спазва в надзорната си практика и с оглед установяване кръга от лица, използващи външни доставчици на компютърни услуги „в облак“, до всички УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо.

Във връзка с актуализиране и допълване на списъка на регулираните пазари в трети държави до всички УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо.

С оглед съблюдаване на изискванията, предвидени в чл. 65, ал. 1 от ЗДКИСДПКИ и Насоките относно маркетинговите съобщения съгласно Регламента относно трансграничното разпространение на фондове, издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA34-45-1272), до всички УД е изпратено 1 циркулярно писмо, с което на поднадзорните лица са дадени разяснения, свързани с практическото прилагане на разпоредбите.

Във връзка с публикувано от Европейската Комисия законодателно предложение за Директива за изменение на директиви 2011/61/ЕС и 2009/65/ЕО по отношение на договореностите за делегиране, управлението на ликвидния риск, надзорната отчетност, предоставянето на депозитарни услуги и услуги по отговорно пазене и предоставянето на заеми от алтернативни инвестиционни фондове до УД е изпратено 1 циркулярно писмо, имащо за цел да бъде проведено проучване сред поднадзорните лица относно използването на инструменти за управление на ликвидността. Представените от дружествата позиции са анализирани и взети под внимание с оглед изразяване на позиция във връзка със законодателното изменение.

На 22.03.2022 г. влезе в сила Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20.6.2019 г. относно паневропейски персонален пенсионен продукт (Регламент (ЕС) 2019/1238). Предвид последното и с оглед измененията и допълненията на КСО, с който в националното законодателство се въвеждат мерки по прилагане на Регламент (ЕС) 2019/1238, и доколкото съгласно чл. 6, параграф 1, буква „д“ от посочения регламент на УД се предоставя възможност да извършва дейност като доставчик (дистрибутор) на спестовен продукт за лично пенсионно осигуряване, дефиниран като ПЕПП, е проведено проучване, имащо за цел да установи намеренията на УД относно създаването, респ. предлагането на този продукт, както и факторите, които биха повлияли на това решение. В тази връзка до всички УД е изпратено 1 циркулярно писмо, като предоставената информация е анализирана в рамките на осъществявания дистанционен надзор.

Във връзка с прилагането на Делегиран регламент (ЕС) 2017/653 от 8.3.2017 г. за допълване на Регламент (ЕС) №1286/2014 на Европейския парламент и на Съвета относно основните информационни документи за пакети с инвестиционни продукти на дребно и основаващи се на застраховане инвестиционни продукти чрез определяне на регулаторните

технически стандарти за представянето, съдържанието, преразглеждането и изменението на основните информационни документи, както и за условията за изпълнение на изискването за предоставяне на тези документи, до всички УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо с указания относно удължаването на срока за влизане в сила на съответните изисквания по отношение на предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа, като на дружествата е обърнато внимание, че новите правила ще се прилагат от 1.1.2023 г.

През отчетния период до всички УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо, в което дружествата са уведомени за резултатите от проведеното през 2021 г. от ESMA общо надзорно действие относно разходи и такси.

Във връзка с проучване относно разпространението на дялове на КИС в държава членка на Европейския съюз или страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство до всички УД е изпратено 1 циркулярно писмо, с което е изискана информация, анализирана в рамките на дистанционния надзор.

През отчетния период са изготвени 2 доклада за извършени дистанционни тематични проверки за оценка на клиентските активи на УД съгласно Наредба № 23 от 8.02.2006 г. за условията и реда за оценка на клиентските активи (Наредба № 23) и за проверка на оповестяванията по SFDR и съдържанието на докладите, изготвяни от звеното за нормативно съответствие съгласно Наредба № 38.

Предвид нормативното задължение на УД периодично да оповестяват и актуализират информацията, необходима на инвеститорите за вземане на обосновано и информирано инвестиционно решение, през 2022 г. продължиха регулярните обстойни проверки на интернет страниците на всички УД, като по отношение на установените несъответствия своевременно са предприети съответните надзорни действия.

Във връзка с предприети през 2020 г. мерки от страна на КФН, свързани с разпространението на коронавирусната инфекция COVID-19 и отражението ѝ върху дейността на УД и управляваните от тях КИС, през отчетния период продължи мониторингът върху управлението на ликвидния риск при КИС, свързан с подавани поръчки за обратно изкупуване на дялове на стойност над 10% от нетната стойност на активите на КИС. Въз основа на предоставената през отчетния период информация са установени единични случаи на подадени поръчки за обратно изкупуване на стойност над посочената, като не са констатирани ликвидни проблеми, свързани с тяхното изпълнение.

Отчетният период се характеризира с налагането от Съвета на Европейския съюз санкции срещу Руската федерация и Република Беларус, като през 2022 г. са приети 9 пакета от санкции. В тази връзка в рамките на осъществявания надзор е засилено наблюдението върху инвестициите на предприятията за колективно инвестиране в компании от забранителните списъци, като ежесечно се извършва проверка на структурата на портфейла на всички КИС. Допълнително е изискана информация и е извършена проверка на управляваните от УД портфейли по доверително управление и собствените портфейли на УД.

Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор по отношение на АИФ и ЛУАИФ са регулярно представяните в КФН годишни отчети на ЛУАИФ, шестмесечна информация на ЛУАИФ и АИФ, тримесечни отчети и информация на ЛУАИФ и АИФ и месечни отчети на НИФ от отворен тип. В тази връзка през отчетния период е извършена документална проверка на регулярно представените в КФН 13 годишни, 9 шестмесечни, 21 тримесечни финансови отчети и 98 месечни баланси на НИФ, както и проверки на разкриваната на шестмесечие информация от всички регистрирани ЛУАИФ и управляваните от тях АИФ и тримесечна информация за лицензираните ЛУАИФ и управляваните от тях АИФ.

През 2022 г. КФН внедри нова информационна система (Е-ЛУАИФ) с оглед изпълнение на задължението за докладване на информация по чл. 110 от Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013 на Комисията от 19 декември 2012 година за допълване на Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на освобождаванията, общите условия във връзка с дейността, депозитарите, ливъриджа, прозрачността и надзора (Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013). Представената от ЛУАИФ на КФН информация е докладвана успешно на ESMA чрез създадената за целта платформа.

Във връзка със свикването и провеждането на общо събрание на акционерите на НИФ от затворен тип, през 2022 г. са извършени 7 документни проверки за спазване на задължението за предоставяне в КФН и за обявяване в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел на поканите и приложените към тях материали, както и на протоколите от проведените общи събрания с взетите на тях решения.

Относно разкриването на дялово участие в капитала на НИФ от затворен тип, през отчетната година са извършени 62 проверки на представени от задължените лица уведомления по чл. 145 от ЗППЦК.

През годината са извършени 44 документални проверки на постъпилите в КФН, включително чрез единната система за предоставяне на информация по електронен път, изградена и поддържана от КФН – e-Register, проспекти и документи с ключова информация за инвеститорите на НИФ от отворен тип в изпълнение на задължението за представянето им на регулатора и съответно за тяхното публикуване.

В съответствие с нормативните изисквания ЛУАИФ представят обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях НИФ от отворен тип. С оглед спазване на тези задължения, през 2022 г. в КФН са постъпили и съответно са проверени 101 справки с обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на НИФ от отворен тип.

По отношение на регулярно разкриваната (два пъти годишно) от лицензираните ЛУАИФ информация, през годината е извършена 1 проверка на представления в КФН списък на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на ЛУАИФ), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството. Проверката на посочената информация по отношение на останалите лицензирани ЛУАИФ

е отразена по-горе, доколкото тези ЛУАИФ притежават и лиценз за извършване на дейност като УД.

Във връзка с осъществявания надзор относно спазването от УД на инвестиционните ограничения по отношение на управляваните портфейли на НИФ, през отчетния период са извършени 6 проверки въз основа на постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения.

В резултат на проверки на документи в хода на осъществявания дистанционен надзор, с разпореждане на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, са извършени 95 вписвания на обстоятелства във водените от КФН публични регистри на НИФ и ЛУАИФ.

Във връзка с осъществяваната надзорна дейност през отчетния период са изпратени общо 7 циркулярни писма до ЛУАИФ, а именно:

Във връзка с внедрената от КФН нова информационна система (Е-ЛУАИФ) за осигуряване изпълнението на задължението за докладване на информация по чл. 110 от Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013 до всички ЛУАИФ са изпратени 2 циркулярни писма, съдържащи информация и указания относно функционирането на системата, работата с нея и подаването на файлове.

След преглед на докладваната информация по чл. 110 от Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013 до всички ЛУАИФ е изпратено 1 циркулярно писмо с указания, касаещи качество в докладваната от ЛУАИФ информация.

Във връзка с разяснение на предстоящите задължения по Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18.6.2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088, който се прилага от 01.01.2022 г. и във връзка с изисканията на Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги до ЛУАИФ са изпратени 2 циркулярни писма.

Във връзка с наложените от ЕС ограничителните мерки и санкции срещу Руската федерация и Република Беларус, до ЛУАИФ са изпратени общо 2 циркулярни писма, съдържащи разяснения относно прилагането на относимата нормативна база и съответно изискване на конкретна информация.

През отчетния период е извършена тематична проверка по отношение на задължението на всички ЛУАИФ във връзка с Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги (Регламент (ЕС) 2019/2088) по повод задължението за изготвяне на политики за интегриране на рисковете и оповестяване на предоговорна информация.

През отчетния период надзорът е свързан и с наложените от Европейския съюз санкции срещу Руската федерация и Република Беларус, като в тази връзка е изискана информация и е извършена проверка на собствените портфейли на ЛУАИФ и инвестициите на АИФ, като ежесечно се извършва проверка на структурата на портфейла на всички НИФ от отворен тип.

Акцент при проверката на ЛУАИФ и управляваните от тях АИФ през 2022 г. е спазването на изискването инвеститорите в АИФ да са единствено професионални. За резултатите от проверката е изготвен 1 доклад.

Резултатите от извършени през отчетната година проверки по документи, както на финансови отчети и друга регулирана информация, се обективират в нарочни доклади, като през 2022 г. във връзка с осъществявания надзор са изготвени общо 30 доклада.

През отчетния период КФН заедно с останалите национални компетентни органи на държавите членки на ЕС, участва активно в предприето от ESMA общо надзорно действие относно оценка на финансовите активи в портфейлите на предприятията за колективно инвестиране, в рамките на което са извършени дистанционни проверки на 10 УД, едно от които е ЛУАИФ. Целта на посоченото действие е да се установи спазват ли се организационните правила и правната рамка относно принципите и методологиите за оценка на притежаваните от КИС и АИФ финансови активи с оглед извършването на вярна и справедлива оценка както при нормални, така и при стресови пазарни условия. Резултатите от проведеното надзорно действие са докладвани на ESMA на 30.12.2022 г.

През отчетния период са въведени нови изисквания по отношение на извършването на стрес тестове за ликвидност на КИС и АИФ с цел оптимизиране на процеса по управление на риска и с оглед въвеждане изискванията на Насоките относно стрес тестовете за ликвидност в ПКППЦК и АИФ (ESMA34-39-897), като новата правна рамка се прилага от 2023 г.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дистанционният надзор по отношение на публичните дружества, АДСИЦ и другите емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в КФН и на обществеността, чрез медии, индивидуални годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети за дейността или тримесечни уведомления за финансовото състояние, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Наред с това, дистанционният надзор обхваща и преглед на изпълнението на задълженията на емитентите на облигации да представят на КФН, БФБ и на обществеността отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, и на доверениците на облигационерите - да представят в КФН и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите, доклад за съответния отчетен период.

С цел гарантиране спазването на изискванията на ЗППЦК във връзка с публичното разкриване на дължимата информация на регулирания пазар, на който са допуснати за търговия финансовите инструменти на емитентите, през отчетната 2022 г. продължава ефективното взаимодействие и обмен на информация между КФН и БФБ, който в значителна степен е насочен към установяване на дружествата, които не са изпълнили задълженията си съгласно закона или са ги изпълнили със закъснение.

Отчетният период обхваща проверка на представените на КФН, на БФБ АД и на обществеността годишни и междинни (индивидуални и консолидирани) финансови отчети, съответно индивидуални и консолидирани междинни публични уведомления. Освен

посочените по-горе отчети, през 2022 г. са осъществени документни проверки, както на отчети за изпълнение на задълженията на емитентите на облигации съгласно условията на облигационната емисия, така и на предоставените доклади на доверениците на облигационерите. В тази връзка, през 2022 г. са извършени проверки по документи на 3 319 финансови отчета. В резултат на текущия надзор са инициирани 124 тематични проверки, основно свързани с анализиране на допълнително изискани данни от поднадзорните лица, представили в КФН и на обществеността финансови отчети, по спазването на императивни разпоредби на ЗППЦК.

В резултат на проведената процедура по подбор, съгласно утвърдена със Заповед №З-127/13.05.2021 г. „Методология за подбор на преглед на финансовите отчети на публични дружества, други емитенти на ценни книжа и дружества със специална инвестиционна цел, основана на смесен модел, при който се въвежда подход на риск базиран надзор, съчетан с подход на извадка и ротация“, са определени 44 дружества, на които да се извърши проверка на годишните финансови отчети за 2021 г. (индивидуални и консолидирани) за спазването на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), на приетите от КФН насоки на ESMA, както и проверка относно коректното и пълно оповестяване във финансовите отчети на информация, в съответствие с МСФО и с Публичното изявление на ESMA - Общи европейски приоритети за прилагане за годишните финансови отчети за 2021 г.

В резултат на извършената проверка и установените несъответствия в част от годишните отчети на емитентите, са подготвени 13 писма с указания относно бъдещите индивидуални и консолидирани финансови отчети.

Във връзка със свикването и провеждането на общи събрания на акционерите на публични дружества, съответно на общи събрания на облигационерите на емитенти на ценни книжа, през 2022 г. са извършени 1 289 проверки по документи на съдържанието и навременното предоставяне в КФН на покани и приложенията към тях писмени материали, както и на представените в Комисията протоколи с взетите от общите събрания решения.

През 2022 г. относно разкриването на значително дялово участие в капитала на публично дружество, или промяната в такова обстоятелство, са извършени 16 проверки на регулярно постъпващата от ЦД информация и представените в Комисията уведомления.

През 2022 г. като част от регулярните проверки, извършвани в хода на дистанционния контрол, осъществяван от Комисията, е проверка на дължимия, съгласно чл. 29 от ЗДСИЦДС, и реално изплатен дивидент за 2020 г. от ДСИЦ. Извършена е и проверка за спазване на изискванията за представяне на ежегодна декларация за имуществените и деловите интереси по чл. 20 от ЗДСИЦДС на лицата по чл. 10, ал. 2 и 4 от същия закон.

Част от регулираната информация, която задължените лица разкриват пред Комисията и пред обществеността, е вътрешната информация съгласно Регламент (ЕС) №596/2014 на ЕП и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба, който се прилага, считано от 03.07.2016 г. При прегледа по същество на разкритата информация се преценява необходимостта от проверка за спазването на другите специални изисквания на закона. При проверка на тази информация, част от която се разкрива и във финансовите отчети на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, в хода на

дистанционния надзор следва да се установи нормативното съответствие на оповестяването ѝ, в това число дали същата е разкрита по надлежния ред. С електронни форми за разкриване на вътрешна информация през 2022 г. поднадзорните лица са направили 2 030 оповестявания, които са анализирани в хода на дистанционния надзор.

В резултат на извършените дистанционни проверки на представените в КФН и оповестени чрез медиите годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети и тримесечни уведомления за финансовото състояние (индивидуални и консолидирани) от публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ, отчети за изпълнение на задълженията на емитентите, свързани с емисии облигации и представените доклади на доверениците на облигационерите, както и на процедурите по свикване и провеждане на ОСА, през отчетния период са открити 46 административни производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки. Поради неизпълнение на законово установени задължения, които не са изпълнени и след откриване на административните производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки или поради застрашаване интересите на инвеститорите, са издадени 34 решения, с които поднадзорните лица са задължени да приведат дейността си в съответствие с изискванията на закона, чрез спазването на конкретно посочени действия и мерки, а 8 от откритите производства са прекратени, поради съобразяване с диспозитива на откритото производство.

През периода са изпратени 143 писма, по-голяма част от които с искане за представяне на финансово-отчетна информация и във връзка с непълноти във вече представени финансови отчети на емитенти, публични дружества и АДСИЦ, а останалите с искане за предоставяне на документи, касаещи общи събрания на акционерите.

В хода на текущия надзор, през отчетния период са постъпили и са обработени 6 107 електронни форми в електронната система за разкриване на информация e-Register. На тези от тях, на които след преглед им е дадена публичност, са визуализирани чрез официалната страница на Комисията – секция новини от e-Register.

Наред с това във връзка с постъпили извън системата e-Register уведомления и документи, свързани с подлежащи на вписване в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 3 от ЗКФН обстоятелства, в хода на осъществявания дистанционен надзор на публичните дружества, емитентите на ценни книжа и АДСИЦ, през 2022 г. са изготвени разпореждания на хартиен носител за общо 1 227 вписвания.

Чрез самостоятелния модул „Е-РЕГИСТЪР 1Д“ в единната електронна система за получаване на информация от КФН, изградена и поддържана от Комисията, обслужваща процесите по приемането и публикуването на информация от страна на дружествата по §1Д от ДР на ЗППЦК, която стандартизира и улеснява процеса по предоставяне на дължимата информация от задължените лица, нейното публично оповестяване и ползването ѝ от външни потребители – трети лица, през 2022 г. са обработени общо 742 заявки за регистрация/дерегистрация, заглавни форми и отчети.

През 2022 г. са постъпили общо 152 жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи, касаещи дейността на публичните дружества,

емитентите на облигации и АДСИЦ. След преглед и анализ на представената в тях фактическа обстановка, са извършени съответни проверки, като при необходимост са събрани документи и информация от релевантните по случаите институции и лица. Изготвени са общо 88 отговора до лицата, по 41 са изготвени становища по чл. 28 от Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация за изготвяне на окончателен отговор по конкретните случаи, а проверката по останалите ще бъде приключена в следващ отчетен период.

Застраховане и презастраховане

Надзорната дейност, която управление „Застрахователен надзор“ осъществява върху дейността на поднадзорните лица, се изразява в контрол върху дейността им за спазване изискванията на КЗ, актовете по неговото прилагане, както и актовете на Европейската комисия по прилагане на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) (Директива 2009/138/ЕО).

Дистанционният надзор през 2022 г. е базиран на годишни и периодични справки и отчети на застрахователите и презастрахователите, застрахователните групи, Гаранционния фонд, и застрахователните брокери представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 126 от КЗ и чл. 311, ал. 3 от КЗ, както и на изискваната допълнителна информация за определени сфери от тяхната дейност.

През 2022 г., по отношение на застрахователите и презастрахователите, прилагащи режима Платежоспособност II, в хода на текущия дистанционен надзор е проверявано изпълнението на законовите разпоредби на КЗ относно минималното капиталово изискване и капиталовото изискване за платежоспособност. В тази връзка, предвид отчитани дългосрочни капиталови инвестиции е изисквана и анализирана информацията относно изпълнението на всяко едно от условията на чл. 171а, параграф 1, букви а) – з) на Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 на Комисията от 10 октомври 2014 година за допълнение на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) (Делегиран регламент (ЕС) 2015/35). Също така на 1 животозастраховател е указано да взема предвид задълженията по отчетени анюитети, произтичащи от общо застрахователни договори, тъй като за този вид задължения са приложими разпоредбите на чл. 138, чл. 140 и чл. 141 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35.

По отношение на застрахователите без право на достъп до единния пазар, през 2022 г. е извършвана проверка относно достатъчността на размера на собствените средства за покритие на границата на платежоспособност/гаранционния капитал и спазване на изискванията за платежоспособност към края на всяко тримесечие. Извършван е и преглед на активите за покритие на техническите резерви на застрахователите без право на достъп до единния пазар и съответствието им със законовите изисквания по отношение на видовете активи и тяхната структура, както и проверка дали активите за покритие на техническите

резерви са в размер, съответстващ на размера на образуваните към последното тримесечие технически резерви.

Също така, е извършен преглед и проверка на представените от застрахователите и презастрахователите програма за дейността, отчет за платежоспособност и финансово състояние, редовен надзорен отчет и на надзорния доклад за резултатите от оценка на съвкупните нужди по отношение на платежоспособността за съответствието на информацията с Насоките на Европейския орган по застраховане и професионално пенсионно осигуряване. Изпратени са писма до застрахователи с препоръки за допълване на част от тези отчети.

Разгледани са и постъпилите месечни доклади от квесторите на ЗК „Надежда“ АД и СиВЗК, чиито лиценз за извършване на застрахователна дейност е отнет през 2017 г.

На база постъпилите периодични справки и отчети от застрахователите и презастрахователите, през 2022 г. са извършени дистанционни проверки на данните в тях. В определени случаи са изисквани корекции на данните в справките и отчетите, както и допълнителна информация по отношение на:

- отделни категории активи и задължения от Баланса по Платежоспособност II и от Отчета за финансовото състояние по Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд (Наредба № 53);
- наличие на разминавания между информацията, подавана в отделните справки;
- политики и вътрешни правила на застрахователи;
- сключени презастрахователни договори;
- резултати от прилагани стрес сценарии;
- извършваната от застрахователите дейност в други държави членки при условията на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги.

Също така е получено и разгледано искане за надзорно одобрение на допълнителни собствени средства от 3-ти ред. В резултат са изпратени последващи писма с искане на допълнителна информация и е издадено решение за одобрение.

През 2022 г. са получени и разгледани вътрешни политики, процедури и правила на застрахователите, които в съответствие с изискванията на § 4, ал. 1 от Наредба № 71 от 22 юли 2021 г. за изискванията към системата на управление на застрахователите и презастрахователите (Наредба № 71), които в срок от 6 месеца от влизане в сила на тази наредба следва да приведат своите политики и процедури, както и вътрешните си документи в съответствие с разпоредбите на тази наредба. В резултат са изпратени писма до застрахователи относно констатирани недостатъци и/или не представени изискуеми документи.

Дистанционният надзор на застрахователите включва и проверка на достатъчността на заделените технически резерви. В тази връзка, през 2022 г. е извършено следното:

- във връзка с определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в края на всяко тримесечие е обобщавана и публикувана на интернет страницата на КФН информация за

размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховката, стойността на факторите на развитие;

- изготвени са справки по информация от електронната информационна система за оценка, управление и контрол на риска, поддържана от Гаранционния фонд и са правени проверки за коректност на подаваната към Гаранционния фонд информация по Наредба № 54 от 30.12.2016 г. за регистрите на Гаранционния фонд за обмена и защитата на информацията, и за издаването и отчитането на задължителни застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 от КЗ във връзка с проверка по изпълнение на издаден индивидуален административен акт за прилагане на принудителна административна мярка;

- изготвяне на становища по отношение на мотивирани искания на застрахователите за заделяне на резерв за възникнали, но непредявени претенции съгласно чл. 92, ал. 1 от Наредба № 53. На база на изготвените становища са издадени решения за одобрение на метод за образуване на резерв за възникнали, но непредявени претенции към 31.12.2021 г. и текущо през 2022 г.;

- издадено е също и 1 решение за одобрение на метод за образуване на друг резерв;
- въз основа на постъпващата от застрахователите информация по чл. 125 и чл. 126 от КЗ за развитието на пазарния застрахователен портфейл по класове застраховки по Раздел II от Приложение №1 от КЗ, са извършени изчисления във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53. В тази връзка е открита и процедура по издаване на общ административен акт и беше издадено решение на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, с което са определени минимални проценти във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53, които следва да бъдат използвани от застрахователите, неразполагащи с достатъчно представителна и надеждна статистика за развитието на претенциите при определяне на размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по класове застраховки по Раздел II от Приложение №1 от КЗ (с изключение на т. 10.1. Всяка застраховка за вреди, възникваща при използването на сухопътни моторни превозни средства) към 31.12.2021 г. и текущо през 2022 г. Изпратени са писма до всички заинтересовани лица;

- в началото на всяко тримесечие е изчисляван и публикуван на сайта на КФН максималният размер на използваната техническа лихва при изчисленията на премиите и резервите съгласно чл. 86, ал.11 от Наредба № 53.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на застрахователите и презастрахователите, през 2022 г. са открити 5 производства по издаване на индивидуален административен акт за прилагане на принудителна административна мярка. Предвид изпълнението на посочените в диспозитива задължения преди издаване на административния акт е прекратено само 1 от откритите производства.

На база установени нарушения на нормативната уредба, през 2022 г. са съставени и връчени 6 акта за установяване на административно нарушение.

През 2022 г. продължи прегледът на дейността на застрахователните дружества по застраховка „Гаранции“. Първоначално е изискан пълен списък на действащите застрахователни договори към 31.12.2021 г., към 31.03.2022 г. и към 30.06.2022 г. В

последствие е изискано регулярно ежемесечно представяне на конкретна информация от няколко застрахователя.

През 2022 г. са направени проучвания сред застрахователите относно:

- оценка на ефекта върху застрахователния сектор в Република България свързан с наложените ограничителни мерки и санкции във връзка с водените от Руската федерация военни действия на територията на Украйна, наблюдаваният спад на основни борсови индекси и волатилността на финансовите пазари;
- оценка на рисковете по отношение на полезността на предлаганите застраховки „Живот“, свързани с инвестиционен фонд;
- осъществяване на надзор на застрахователния пазар в променяща се икономическа и геополитическа обстановка;
- предстоящото влизане в сила, от 01.01.2023 г., на Международния стандарт за финансово отчитане 17 „Застрахователни договори“ (МСФО 17) и започване на паралелно прилагане на МСФО 17 с МСФО 9 Финансови инструменти от същата дата;
- направени промени в инвестиционната стратегия през 2022 г. и предвиждани такива в инвестиционната стратегия и политика през 2023 г. Също така е изискано и представяне на подробна първоначална оценка на ефектите от тези промени върху дейността и финансовото състояние на предприятието (качествена и количествена), както и предизвикателствата, пред които е изправено по отношение на инвестиционната си стратегия, предвид очакваното в краткосрочен план нарастване на макроикономическите, кредитните и пазарните рискове, както и на застрахователните (подписвачески) рискове, в резултат на високите нива на инфлация.

На база одобрената от КФН рамка за оценка на риска по Платежоспособност II, през 2022 г. е извършен количествен и качествен анализ на всеки застраховател и презастраховател с цел изготвянето на оценката на въздействието и оценка на риска на всеки от тях съгласно Наръчник за дистанционен надзор на застрахователните и презастрахователни предприятия. С цел извършване на по-детайлна преценка, допълнително са изискани и анализирани вътрешни документи на застрахователите, доклади на актюерската функция, съгласно чл. 272 от Делегиран Регламент (ЕС) 2015/35 и план за бъдещи управленски действия. В резултат на извършените анализи са изготвени оценки, като всеки застраховател и презастраховател е категоризиран по скала с четири категории (1 - нисък риск; 2 - среден към нисък риск; 3 - среден към висок риск и 4 - висок риск). Резултатите от анализите са отразени в Годишния надзорен план за 2022 г., който се състои от всички мерки, които се планират спрямо всеки застраховател и презастраховател въз основа на преглед, основан на риска.

През годината са извършени общо 686 дистанционни проверки по документи на застрахователни брокери. Прегледаната информация включва годишни и периодични отчети и справки от застрахователните брокери със седалище в Република България, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 311, ал. 3 от КЗ.

Предприети действия, съгласно подадените справки и отчети чрез онлайн портал „Застрахователен надзор“:

Съгласно чл. 311, ал. 3, т. 1 и 2 от КЗ, застрахователните брокери представят в КФН годишни и шестмесечни справки и отчети - в срок до 31 януари на годината, следваща годината, за която се отнасят, съответно за шестмесечието - в срок до 31 юли на съответната година, по образец, утвърден със Заповед №3-169 на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ от 08.06.2022 г. Съгласно разпоредбите, през календарната 2022 г. са извършени 664 дистанционни проверки на подадените справки и отчети чрез онлайн портал „Застрахователен надзор“ от застрахователни брокери, които са извършвали дейност през отчетната 2022 г.

Съгласно последно подадените годишни справки и отчети, 22 застрахователни брокери са избрали да гарантират дейността си със собствени средства съгласно чл. 306, ал. 1 т. 1 от КЗ. Към 31.03.2022 г., като всички са предоставили годишни финансови отчети (ГФО) за предходната 2021 г., в изпълнение на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ. В резултат на извършена дистанционна проверка се установи, че и 22-мата застрахователни брокери имат достатъчна капитализация, за да се поддържа постоянно собствен капитал в размер 4 на сто от общия размер на застрахователните премии по застрахователни и/или презастрахователни договори, сключени с неговото посредничество през предходната финансова година, но не по-малко от 40 000 лв. С оглед на това, всички застрахователни брокера избрали да гарантират дейността си по този начин, отговарят на изискванията на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ.

За актуализиране на информацията във формите за подаване на периодичните справки от застрахователните брокери, са осъществени следните действия:

- Съгласно публикуваните ежемесечни списъци на застрахователите от държави членки на ЕС, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, ежемесечно се предприемат действия по актуализирането на кодовете във формата за попълването на справки подавани през електронния портал на КФН от застрахователните брокери, за приложение 2.3. „Застрахователно посредничество за застрахователи по общо застраховане“ и 2.7. „Застрахователно посредничество за животозастрахователи“.

- В края на отчетния период са дадени кодове на 452 застрахователи, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги.

С цел осигуряването и коректността на данните в регистъра на застрахователните агенти и посредници, предлагащи застрахователни продукти като допълнителна дейност, воден от КФН, през отчетния период са подадени 3 индивидуални корекции, свързани със сливане на дружества, в следствие на грешно подадени данни, прехвърляне на информация от ЮЛ към ЕТ, изчистване на дублирани записи и др.

Допълнително пенсионно осигуряване

Дистанционният надзор по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване се осъществява в 2 основни направления - ежедневен и периодичен надзор. Извършва се и мониторинг на интернет-страниците на ПОД.

Ежедневният надзор се осъществява на база на ежедневно получаваните от ПОД справки за дейността на ФДПО и от банките-попечители за дейността на ФДПО и на фондовете за извършване на плащания (ФИП). Към края на всеки месец от ПОД се получава и детайлна информация за активите на ФИП. През 2022 г. са извършени 12 082 ежедневни проверки. При извършваните проверки се следи за законосъобразността на сключваните сделки с активите на фондовете, в т.ч. спазването на законовите ограничения, на забраните при инвестиране на активите на фондовете, на притежаваните инвестиции в един емитент, на начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване от ПОД и по регистрите на банките-попечители. При осъществявания ежедневен надзор върху дейността на пенсионните фондове се следи и за правилното отчисляване на инвестиционната такса и удържката от всяка осигурителна вноска във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, изменението на стойността на нетните активи, правилното определяне на броя дялове, съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, както и правилното изчисляване на стойността на 1 дял. По отношение на фондовете за извършване на плащания се следи и за правилното отчисляване на таксата по чл. 201, ал. 1, т. 3 от КСО. Резултатите от ежедневия надзор са отразени в ежедневни формуляри, в аналитичните месечни доклади за дейността на всяко ПОД и управляваните от него фондове, както и ad hoc в доклади и докладни записки.

Периодичният надзор се осъществява на база месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. През 2022 г. са извършени общо 755 проверки, в т. ч. 130 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на ПОД и 625 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на фондовете. На база информацията от финансовите отчети и справки се изчисляват и анализират нормативните и общи финансови показатели за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. Чрез нормативно определените показатели ежесечно се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Нормативно определените показатели са собствени средства и граница на платежоспособност на ПОД, ликвидност на ПОД и управляваните фондове, отчислена инвестиционна такса за ПОД от ДПФ и от ДПФ по ПС, такса управление от осигурителните вноски на ДПФ и на ДПФ по ПС, резерв за гарантиране на минималната доходност за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и резерв за гарантиране на brutните вноски (за универсалните пенсионни фондове). Ежесечно се анализира ръста на активите и на осигурените лица във ФДПО, инвестициите и доходността на ФДПО, както и ръста на активите и инвестициите във ФИП. Общите финансови показатели се изчисляват и анализират на годишна база. Тези показатели са свързани, както с дейността на ПОД - собствен капитал, активи, приходи и разходи на ПОД, така и с дейността на управляваните фондове - активи, участници, инвестиции и доходност (за ФДПО).

През годината са извършени и ежесечни проверки на електронните страници на ПОД във връзка със спазването на разпоредбите на КСО и на Наредба №61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества. Периодично (10-то число на месеца, следващ тримесечието) се проверява и публикуването на информацията за обема и

структурата на инвестициите по видове активи и емитенти на финансови инструменти. През годината е извършена и проверка на интернет страниците на всички ПОД относно публикуването на одитираните годишни финансови отчети на дружествата и управляваните от тях фондове, както и останалата изискуема информация, съгласно чл. 190, ал. 2 от КСО. При извършените през годината проверки не са констатирани съществени пропуски или несъответствия.

С оглед приетите през 2021 г. изменения в нормативната уредба, касаеща дейността по допълнително пенсионно осигуряване, в началото на 2022 г. е актуализиран Наръчникът за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях фондове.

През отчетната година са извършени проверки за спазване разпоредбите на чл. 177, ал. 2 и 3 от КСО. Резултатите от тях са обективирани в нарочни доклади и са предприети съответни надзорни действия.

С оглед на започналите през месец февруари 2022 г. военни действия между Руската Федерация и Украйна и последвалите нови санкции и мерки срещу Руската Федерация от страна на ЕС, до всички ПОД е изпратено писмо. С него е изискувано извършване на проверки за наличие на осигурителни партии на съдържащите се в списъка на подлежащите на ограничителни мерки лица, образувания и органи, който е приложение към Решение 2014/145/ОВППС, и уведомяване за резултатите от тях. Също така е изискувано, в случай, че в бъдеще бъде установено наличие на партии на такива лица, да уведомят своевременно КФН. Съгласно постъпилата от всички ПОД информация, не е установено наличие на осигурителни партии на такива лица. През годината, КФН не е уведомявана за наличие на осигурителни партии на такива лица.

През отчетната година са извършени проверки за наличие на групи по смисъла на КСО и спазване на количествените ограничения по отношение на емитентите, представени в инвестиционните портфейли на фондовете, управлявани от четири ПОД. Резултатите от проверките са обективирани в четири доклада, като не са установени нарушения на КСО.

Изготвен е доклад, обобщаващ изразените мнения и констатации в докладите на съвместните одитори на финансовите отчети на ПОД и на управляваните ФДПО за завършващата на 31.12.2021 г. година във връзка с проверката по реда на чл. 187, ал. 3, т. 2 от КСО. На база констатациите на одиторите и извършените допълнителни проверки са изпратени писма до 2 одиторски дружества, извършили проверка и заверка на ГФО, на 1 ПОД във връзка с установени от КФН разминавания в констатациите. Също така е изготвен и доклад, обобщаващ констатациите на одиторите на ПОД, съгласно издадените от тях доклади за фактически констатации във връзка с изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО за проверка на съответствието на системата за управление с изискванията на КСО и актовете по прилагането му. Констатациите на одиторите не породиха необходимост за предприемането на надзорни действия.

През отчетната 2022 г. продължи осъществяването на засилен мониторинг върху 3 ПОД по отношение на предприетите от тях действия за събиране на просрочени вземания на ФДПО, свързани с притежавани облигационни емисии и с отдавани под наем инвестиционни имоти, включително лихви за забава, предвид надзорното съблюдаване полагането на дължимата грижа при управлението на средствата на осигурените лица. През

годината, поради съществено намаление на просрочените вземания, включително за дължими лихви за забава на ФДПО, управлявани от 1 ПОД, се прекрати мониторинга спрямо това дружество. Също така е преустановено представянето от 1 ПОД на информация, относно договорите за наем на инвестиционни имоти, собственост на ФДПО, поради погасяването на стари просрочия и липсата на нови просрочени вземания. През годината е извършван анализ на регулярно представяната информация, като резултатите от него са обективирани в доклади. В резултат на анализа на получаваната информация през годината, са изпращани писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи и информация, както и извършване на определени действия.

През отчетната 2022 г. са извършени междинни изчисления на постигнатата от ФДПО доходност към произволни дати с цел определяне на риска от непостигане на минималната доходност и рисковете по отношение на нейното покриване съгласно нормативните изисквания.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях фондове през годината на база извършвани селекции са анализирани изготвените от независимите оценители оценки на определени имоти, собственост на ФДПО. На база извършените анализи са изготвяни доклади относно спазване на изискванията на чл. 10 от Наредба № 9 от 19.11.2003 г. от 19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на пенсионноосигурителното дружество и на управляваните от него фондове, на стойността на нетните активи на фондовете, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял, за изчисляване и съпоставяне на доходността от инвестиционните имоти и за изискванията към воденето на индивидуалните партии и на аналитичните сметки във фонд за разсрочени плащания, като през годината не са установявани нарушения.

През отчетната година служители от управлението участваха активно в работни срещи и извършваха тестове на прототипи във връзка с изграждането на Единна информационна система за нуждите на КФН.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях фондове, през годината е извършена комплексна оценка на рисковия профил на всяко пенсионноосигурително дружество към края на всяко тримесечие. През годината няма значителни промени в рисковия профил на дружествата. Към края на 2022 г. всичките десет дружества попадат в диапазоните за среднорисков профил, с включена рискова премия за системна значимост. В случай, че не бъде взета предвид рисковата премия за системна значимост, към края на годината 5 ПОД се определят като нискорискови и 5 дружества остават със среднорисков профил.

3.2. Проверки на място

Инвестиционни посредници

През 2022 г. са приключени 4 общи планови проверки на ИП. В рамките на извършваните проверки са съставени актове за установяване на административни нарушения. Всички проверки са приключени с връчване на констативни протоколи до

проверяваните поднадзорни лица, като са отправени препоръки за спазване на приложимото законодателство и привеждане на дейността на лицата в съответствие с него.

През 2022 г. са открити 6 проверки на поднадзорни лица. С оглед начина на планиране на проверките, същите са обособени на 4 общи планови и 2 извънпланови, а в зависимост от обхвата на проверките - на 5 общи (комплексни) и 1 тематична. Всички общи проверки на поднадзорни лица обхващат дейността на дружествата за спазване от тяхна страна на изискванията на ЗПФИ, ЗППЦК и нормативните актове по тяхното прилагане, както и приложимите европейски регламенти. Тематичната проверка обхваща дейността на дружеството за спазването от негова страна на изискванията на Раздел V на Глава втора и Раздел III и Раздел V на Глава седма от ЗПФИ, ЗМИП, Правилника за прилагане на ЗМИП и ЗМФТ и актовете по прилагането им.

Като последица от извършените проверки на място и отправените на поднадзорните лица препоръки се извършва наблюдение и анализ на изпълнението на тези препоръки. Резултатите от извършените анализи на предприятиите от поднадзорните лица действия по изпълнение на препоръки, отправени вследствие на извършени проверки на място, се обективират в нарочни доклади, като в тази връзка през отчетната 2022 г. са изготвени 3 доклада.

Предприятия за колективно инвестиране

Целта на проверките на предприятията за колективно инвестиране (ПКИ) е установяване спазването на приложимата нормативна уредба по отношение организацията на дейността им съобразно издадения от КФН лиценз. През изминалата година са провеждани както общи (комплексни) проверки, в които обект на инспекция е цялата дейност, извършвана от проверяваното дружество, така и тематични, при които обхватът на проверката е отделно звено или дейност, извършвана от поднадзорното лице. В случаите, при които УД/ЛУАИФ предоставя допълнителните услуги, обект на проверките е и спазването на изискванията по отношение на дейността по управление на портфейли и по предоставяне на инвестиционни консултации относно финансови инструменти.

През 2022 г. са открити 4 общи планови проверки на УД и управляваните от тях КИС и НИФ и 2 тематични проверки, една от които извънпланова. В хода на извършените инспекции на място е осъществена и проверка на дейността на банките депозитари с оглед установяване съответствието ѝ с нормативните изисквания.

Проверките са осъществени с оглед установяване спазването на приложимото законодателство по отношение дейността на дружествата, а именно ЗДКИСДПКИ, ЗППЦК, ЗПФИ, ЗКФН и нормативните актове по тяхното прилагане, както и приложимите европейски регламенти. За установените в хода на извършените проверки нарушения, несъответствия с нормативните изисквания или с добрите пазарни практики, са предприети и съответните надзорни действия, а именно ангажиране на административнонаказателната отговорност на отговорните лица, отправяне на препоръки за привеждане на дейността в съответствие с изискванията, както и поставяне под мониторинг на дейността на дружеството за определен период от време.

През 2022 г., с връчване на констативен протокол, са приключени 2 общи проверки, в резултат на които са установени основания за отправяне на общо 37 препоръки и 3 предупреждения за обръщане на внимание.

Като последица от извършените проверки на място и отправените на поднадзорните лица препоръки се извършва наблюдение и анализ на изпълнението на тези препоръки. В рамките на извършените през годината анализи са изпратени писма до съответните дружества, с които са изискани допълнителни документи и/или информация, като крайният резултат, който се цели да бъде постигнат, е привеждане в пълно съответствие на дейността на поднадзорното лице с нормативните изисквания и добрите практики. Резултатите от извършените анализи на предприятиите от УД действия по изпълнение на препоръки, отправени вследствие на извършени проверки на място, се обективират в нарочни доклади, като в тази връзка през отчетната 2022 г. са изготвени 4 доклада.

Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел са специфичен вид акционерни дружества, получили лиценз съгласно ЗДСИЦДС за извършване на определен тип дейност, а именно секюритизация на недвижими имоти или секюритизация на вземания. В тази връзка проверката обхваща: от една страна - дейността на дружеството като АДСИЦ, а от друга - изпълнението на задълженията в качеството му на публично дружество. В този смисъл, обект на проверка са, както спазването на ЗДСИЦДС, така и на ЗППЦК и нормативните актове по неговото прилагане. Целта на проверката на АДСИЦ е да се изследват отношенията с обслужващите дружества и тяхната дейност, отношенията с банката-депозитар, сключените от дружеството договори, направените инвестиции, източниците на финансиране на дейността на АДСИЦ, разпределянето на печалбата, съхранението и инвестирането на свободните парични средства, инвестициите в специализирани дружества, общите годишни разходи за управление, разкриването на регулирана информация, провеждането на общи събрания на акционерите, както и всички вътрешни документи, свързани с дейността им.

През отчетния период са открити 2 общи планови проверки на АДСИЦ и обслужващите дейността им дружества. Едната от проверките е приключена през 2022 г., с дадени 9 препоръки, проследяващи се в хода на дистанционния надзор. Втората проверка продължава и през 2023 г.

През 2022 г. са приключени и 2 общи планови проверки на АДСИЦ и на обслужващите дейността им дружества, открити през 2021 г. В съответствие с нормативни изисквания на АДСИЦ са отправени 33 препоръки, изпълнението на които се проследява в хода на дистанционния надзор.

Публични дружества

През годината е приключена 1 тематична извънпланова проверка на публично дружество, открита с нарочна заповед през 2021 г. В резултат на проверката е отправена препоръка, която е изпълнена.

Застраховане и презастраховане

През 2022 г. са приключени 5 общи проверки, 3 от които по ЗМИП и Правилника за прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ППЗМИП) и 1 тематична проверка на място по КЗ, от започнатите през предходната 2021 г. В резултат на приключените проверки са отправени някои от следните препоръки и предписания:

По отношение на 2 от общите проверки по Кодекса за застраховането:

- да се преразгледа управленската и организационна структура на дружеството;
- да се актуализира устава на дружеството съобразно измененията и изискванията на КЗ, в сила от 01.01.2016 г.;
- да се предприемат действия по изменение на длъжностните характеристики на ключовите функции и по осигуряване независимостта и оперативната самостоятелност на ръководителите на ключовите функции;
- да се спазват занапред законоустановените изисквания в чл. 80, ал. 10 от КЗ, свързани с одобрителен режим от страна на КФН преди назначаването на съответните лица;
- да се предприемат достатъчно адекватни мерки, които да гарантират ефективността на системата на управление, целесъобразното и надеждното изпълнение на отговорностите в дружеството;
- да се прилага такава вътрешна процедура по преразглеждане на документите по чл. 77, ал. 1 от КЗ, която да отговаря на изискванията на чл. 77, ал. 2 от КЗ и чл. 11, ал. 10 във връзка с ал. 9 от Наредба № 71;
- да се предприемат действия по изменение и актуализиране на определени вътрешни политики на дружеството, съобразно КЗ и актовете по прилагането му;
- да се съобразят договорите на лицата по чл. 2, ал. 1 от Наредба № 48 от 20.03.2013 г. за изискванията към възнагражденията (Наредба № 48) с нейните изисквания, съобразно чл. 5, ал. 4 от същата;
- да се спазва изискването на Насока №3 от приетите от ЕЮРА Насоки за оценка на собствения риск и платежоспособността, като за всяка извършена СОРП е необходимо да изготвя вътрешен доклад за СОРП и да поддържа съответния архив;
- да се спазва изискването на Насоки №5 и №6 от приетите от ЕЮРА Насоки за оценка на собствения риск и платежоспособността, като за всяка извършена СОРП е необходимо да изготвя вътрешен доклад за СОРП;
- да се предприемат действия по изменение и допълнение на Общите/Специалните условия по предлаганите от дружеството застрахователни продукти;
- да се изготвя отговор на всяка постъпила жалба от ползвател на застрахователни услуги в нормативно определения срок съгласно чл. 290, ал. 2 от КЗ;
- да се включат разходите за управление на инвестициите при прогнозиране на паричните потоци на прогнозната оценка на задълженията (НПОЗ) и стресовите по Стандартната формула на Платежоспособност II;
- да се изготви План на бъдещите действия на управителните органи, който да бъде приет от административния, управителния или надзорния орган на застрахователя в изпълнение на чл. 23 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

- да се моделира и включи оценка на стойността на финансови опции и гаранции при изчислението на НПОЗ;

- да се използва стохастичен модел за оценка на времевата стойност финансовите опции и гаранции;

- да се извършва регулярно обратно тестване на предположенията спрямо опита (практическите резултати) съгласно чл. 264 на Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 и в случай на необходимост, да се адаптират използваните предположения, така че да отразяват опита на дружеството;

- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв и резерва за претенции, да се включва размера на разходите за управление на инвестициите, съгласно чл. 31, пар. 1, б. „б“ от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 и размера на инфлацията, включително и върху разходите и претенциите, съгласно чл. 78, т. 2 от Директива 2009/138/ЕО;

- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв, да се прилага коректно съответната срочна структура на безрисковия лихвен процент;

- да се приеме вътрешна методология или вътрешен документ, в който да са описани принципите на признаване и оценка, прилагани по отношение на отсрочените данъци;

- да се измени инвестиционната политика, като се отразят констатациите, подробно изложени по-горе, както разпоредбите на Наредба № 71;

- счетоводната политика да се допълни с информация за обезценка на вземанията от застраховани лица и посредници, съгласно разпоредбите на чл. 83 от Наредба № 53;

- в информационната система да се поддържа подробна информация за вземанията от застраховани лица и посредници, с цел изпълнение на разпоредбите на чл. 83 от Наредба № 53, както и да се извършва обезценка на вземанията към всяка отчетна дата;

- да се попълват коректно сумите в справките по Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450 на Комисията от 2 декември 2015 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на образците за предоставяне на информация на надзорните органи съгласно Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450);

- коректно да се прилагат заложените процентни шокове върху акциите от тип 1 и тип 2 съгласно чл. 169, пар. 1, б. „б“ и пар. 2, б. „б“ от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 за изчислението на подмодул на риска, свързан с акции;

- да се актуализира вътрешния документ/методология за изчисление на капиталовото изискване за платежоспособност (КИП), като се опишат входните параметри, изходните параметри, както и съответните изчислителни стъпки;

По отношение на тематичната проверка на място във връзка с Кодекса за застраховането:

- дружеството и отговорният актюер да следят за качеството на подаваните и използвани данни. При установяване на грешки в модела при прогнозата на паричните потоци, използвани за изчисление на НПОЗ, същите да бъдат коментирани в доклада на актюерската функция и да бъдат предложени действия за отстраняването им;

- да се включат разходите за управление на инвестициите при прогнозиране на паричните потоци на НПОЗ и стрес сценариите по Стандартната формула на Платежоспособност II;

- да се включат всички разходи, взети предвид в проекцията на бъдещите парични потоци, при калкулиране на подмодула на риска от разходите в животозастраховането, както и да се извърши анализ кои административни разходи, включени в проекцията на бъдещите парични потоци са фиксирани и кои променливи, като фиксираните разходи да се оценят по подходящ начин на ниво полица при калкулацията на всеки от подмодулите на животозастрахователния подписвачески риск, особено за подмодула на риска от масово прекратяване;

- да се извърши актуализация на калкулацията на капиталовото изискване за платежоспособност, като се осигури спазването на Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

- да се изготви План на бъдещите действия на управителните органи, който да бъде приет от административния, управителния или надзорния орган на застрахователя в изпълнение на чл. 23 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

По отношение на 3 от общите проверки на място във връзка със ЗМИП:

- Ръководителят на Специализираната служба по ЗМИП следва да изпълнява задължението да отчита дейността си на тримесечие пред Управителния съвет на застрахователя. Одобрението на докладите (редовни и/или извънредни) следва да се осъществява на редовно проведено заседание на Управителния съвет. В тази връзка, Управителният съвет на застрахователното дружество следва да изисква и следи за редовното отчитане и докладване по отношение дейността на Специализираната служба по ЗМИП;

- да се съобрази чл. 79 от вътрешните правила за контрол и предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма с разпоредбата на чл. 72, ал. 3 от ЗМИП, така че служителите на дружеството да не бъдат възпрепятствани да уведомяват Държавна агенция „Национална сигурност“ при съмнение и/или узнаване за изпиране на пари и/или за наличие на средства с престъпен произход;

- при проверка на събраните идентификационни данни да се съблюдават документите, удостоверяващи извършената проверка, задължително да съдържат информация за датата и часа на извършване на предприетите действия, както и имената и длъжността на лицето, което ги е извършило;

- да се предприемат действия по актуализиране на Приложение № 13 от вътрешните правила по ЗМИП, така че информацията, съдържаща се в него да бъде съобразена с действителния състав и данни за контакт на членовете от Управителния съвет на дружеството;

- да се спазват и прилагат изискванията на чл. 55, ал. 1 във връзка с чл. 11, ал. 1, т. 1, връзка с чл. 10, т. 1 от ЗМИП. Освен това, при установяване на делови взаимоотношения застрахователят следва да извършва проверка и за това дали съответните лица не попадат в категорията на лицата, спрямо които се прилага разширена комплексна проверка по раздел IV от ЗМИП;

- от служители, ангажирани с прилагане на мерките срещу изпирането на пари, да се изисква да попълват в пълнота всички изискуеми по ЗМИП и ППЗМИП документи, както и да съблюдават за надлежното попълване на документите от страна на клиентите на застрахователя.

През 2022 г. са открити общо 15 бр. проверки на място, както следва:

- 2 общи проверки върху дейността на общо застрахователните дружества за спазване разпоредбите на КЗ, актовете по неговото прилагане, както и на актовете на Европейската Комисия по прилагането на Директива 2009/138/ЕО, от които едната не е приключена през отчетния период. В резултат на приключената обща проверка на място на застраховател са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- да се разработи, приеме и прилага единен вътрешен документ - Управленска и организационна структура съгласно чл. 77, ал. 1, т. 1 от КЗ, в който по ясен и достъпен начин да бъде описана организационната структура на застрахователя, с ясно разпределение и целесъобразно разделение на отговорностите;

- да се съобразят договорите на лицата по чл. 2, ал. 1 от Наредба № 48 с нейните изискувания, съобразно чл. 5, ал. 4 от същата;

- да се предприемат действия по изменение на Общите условия по предлаганите от застрахователя застрахователни продукти;

- да се наблюдават разпространяваните застрахователни продукти в хода на използването им дали продължават да отговарят на интересите, целите и характеристиките на целевия пазар;

- да се съобразят създадените политики за възнаграждения както на служителите, така и изплащаното възнаграждение от страна на застрахователите на представителите им действащи от тяхно име, така че да работят в съответствие с общия принцип заложен в член 17 от Директива (ЕС) 2016/97 на Европейския парламент и на Съвета от 20.1.2016 г. относно разпространението на застрахователни продукти. Да се спазват общите принципи за възнагражденията на разпространителите на застрахователни продукти съгласно чл. 288а от КЗ;

- да се спазват стриктно разпоредбата на чл. 319, ал. 4, във връзка с чл. 319, ал. 3 от КЗ, във връзка с чл. 27, ал. 3-5 от Наредба №15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор, и за подлежащите на вписване обстоятелства;

- да се коригира информационната система по отношение на правилно определяне на оставащ брой дни от застрахователните договори, с цел коректно изчисление на пренос-премийния резерв;

- да се извърши анализ на констатирания недостиг за минал период;

- да се извърши анализ на констатирания недостиг. Анализът, ведно със становище от отговорния актюер да се изпрати в КФН в указания по-горе срок;

- да се изпълняват точно и в изискуемите срокове задълженията по чл. 573, т. 2 във връзка с чл. 571, ал. 1, т. 2 от КЗ и чл. 13, във връзка с чл. 12 от Наредба №54;

- да се изготви План на бъдещите действия на управителните органи, който да бъде приет от административния, управителния или надзорния орган на застрахователя в изпълнение на чл. 23 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв и резерва за претенции, да се включва размера на разходите за управление на инвестициите, съгласно чл. 31, пар. 1, б. „б“ от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв и резерва за претенции, да се включва размера на инфлацията, включително и върху разходите и претенциите, съгласно чл. 78, т. 2 от Директива 2009/138/ЕО;

- да се преразгледа и актуализира използването на актуални входящи данни на модулите от капиталовото изискване за платежоспособност, необходими за изчислението на добавката за риск;

- да се попълва коректно справка за инвестиции по Наредба № 53 за всеки отчетен период;

- да се попълват коректно колони C0140 и C0170 в справка S.06.02.01 на Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450, в които изискваната информация за паричните наличности се посочва във всяка колона по отделно за всяка една банка;

- да се спазват изискванията за обезценка на вземанията от застраховани лица и посредници на чл. 83 от Наредба № 53, както и да се изключат счетоводните регистри вземанията и обезценките по изтеклите полици;

- да се приеме вътрешна методология или вътрешен документ, в който да са описани принципите на признаване и оценка, прилагани по отношение на отсрочените данъци.

За спазване разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП, са открити 3 общи проверки на животозастрахователни дружества, от които 1 не е приключена през отчетния период. В резултат на приключените 2 проверки са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- във връзка с възможността за допускане на технически неточности или непълноти на съдържащата се в досиетата на клиентите информация, от отговорните служители на застрахователя следва да се извършва внимателен преглед на предоставената информация, като се съблюдават инструкциите в самите образци на бланки (приложения);

- да се съобрази точка „Д“ „Оказване на съдействие на правозащитните органи“ от Глобална политика за предотвратяване изпирането на пари с разпоредбата на чл. 72, ал. 3 от ЗМИП;

- при проверка на събираните идентификационни данни за досиета от нисък риск, да се съблюдават документите, удостоверяващи извършената проверка, задължително да съдържат информация за датата и часа на извършване на предприетите действия, както и имената и длъжността на лицето, което ги е извършило.

Извършена е 1 тематична проверка по отношение разпространението на застрахователни продукти, уреждане на застрахователни претенции, контрол и управление на продуктите, управление на жалби на застрахователно дружество, опериращо на

обошозастрахователния пазар в Р. България при условията на правото на установяване чрез клон. В резултат на проверката са отправени следните предписания и препоръки:

- да се предприемат действия по коригиране на документ - „Информация за потребителите на застрахователни услуги съгласно чл. 324 и сл. от КЗ“ като допълни информацията по чл. 324, ал. 1, т. 7 от КЗ;

- да се предприемат действия по изменение на Процедурата за завеждане на претенции, като се съобрази с констатациите относно изискването на нотариално заверено копие на официални документи;

- да се предприемат действия по изменение и допълнение на Общите и Специални условия по предлагани от дружеството застрахователни продукти.

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател по отношение на техническите резерви и пазарното поведение на дружеството – разпространение на застрахователни продукти, контрол и управление на продуктите, завеждане и уреждане на застрахователни претенции, управление на жалби. В резултат на проверката са отправени следните предписания и препоръки:

- по-задълбочено наблюдение на разпространяваните застрахователни продукти в хода на използването им, дали продължават да отговарят на интересите, целите и характеристиките на целевия пазар;

- да се вземат предвид нормативните разпоредби на Делегиран регламент (ЕС) 2017/2358 по отношение прилагането на процедури при съществени адаптации на съществуващ застрахователен продукт, преди той да бъде пуснат на пазара или разпространен на клиенти, като се съобразява с точния обхват на понятието „значително изменение на съществуващ продукт“;

- да се предприемат действия по изменение на вътрешните правила за организация на дейността по уреждане на застрахователни претенции, като се отстрани ограничаване правото за предявяване на претенции, особено при обстоятелства, независещи от волята на ползвателя на застрахователни услуги;

- напълно да се оптимизират и дигитализират процесите по обработване на претенции, така че да се преустанови необосновано забавеното регистриране на документи; да се съобразят информационната и деловодната системи по начин, който да гарантира, че изходяща/входяща кореспонденция се регистрира с номер и дата, автоматично изведени от съответната система, а не посредством ръчна намеса, което е предпоставка за манипулиране номера и датата на документите;

- за срок от 6 месеца ръководителят на функцията за съответствие да изготвя ежемесечно доклад до Съвета на директорите относно детайлното проследяване изпълнението, ведно с предприетите действия от страна на застрахователя за отстраняване на слабостите и подобряване процеса по уреждане на претенции. Писменият доклад се представя пред управителния орган до 10-то число на месеца, следващ месеца, за който се отнася. Заверено копие от доклада, както и изчерпателна информация за мерките, предприети от управителния орган се представя в КФН в тридневен срок от приемането от Съвета на директорите;

- да се предприемат действия по изменение на правилата за разглеждане на жалби, като се отстрани техническият пропуск с некоректното посочване разпоредбата на чл. 108, ал. 2 от КЗ вместо правилната разпоредба – чл. 108, ал. 6 от КЗ;
- да се използва техническата лихва при изчисленията на премиите и резервите не по-висок от 50 на сто от дългосрочния лихвен процент, публикуван от Българската народна банка, усреднен за последните седем години.
- да се адаптира модела за изчисление на НПОЗ. При изчислението на най-добрата прогнозна оценка на резерва за претенции, да се включва размерът на заболяване.

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател относно техническите резерви и инвестициите, в резултат на което са отправени следните предписания и препоръки:

- да се третира коректно имота използван за собствени нужди и да се попълват правилно справките за инвестиции по Наредба № 53 за всеки отчетен период;
- да се прилага оценка по справедлива стойност, в съответствие с МСФО 13 и да се извърши обезценка на инвестицията в дъщерно дружество, представляваща 100% капиталово участие;
- да се предприеме адекватни действия, с цел постигане на съответните резултати относно спазването на заложените количествени лимити в политиката за управление на инвестиционния риск по отношение на притежаваните недвижими имоти;
- да се коригира информационната система по отношение на правилно изчисление на пренос-премийният резерв, съответно отговорният актюер да следи за качеството на подаваните и използвани данни и да спазва разпоредбите на Раздел II и Раздел III от Наредба № 53. Същият е необходимо да коментира качеството на данните, използвани за изчисление на техническите резерви и в годишния актюерски доклад;
- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на резерва за претенции, в частта на дисконтирането на паричните потоци, съгласно чл. 77, пар. 2 на Директива 2009/138/ЕО, да се прилага коректна срочна структура на безрисковия лихвен процент;
- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв и резерва за претенции, да се включва размера на разходите за управление на инвестициите, съгласно чл. 31, пар. 1, б. „б“ от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;
- при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв и резерва за претенции, да се включва размера на инфлацията, включително и върху разходите и претенциите, съгласно чл. 78, т. 2 от Директива 2009/138/ЕО;

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател по отношение системата на управление, инвестиционната дейност, изчисляване на капиталовите изисквания и покритието им със собствени средства и информационна система, с цел установяване на съответствие с разпоредбите на КЗ, актовете по неговото прилагане, както и на актовете на Европейската Комисия по прилагането на Директива 2009/138/ЕО. В резултат на извършената проверка са отправени следните препоръки и предписания:

- да се предприемат действия по актуализиране на Управленската и организационна структура на дружеството с действащите му ключови функции, съгласно

изискванията на КЗ и Наредба № 71 на КФН, като вместо общо позоваване на чл. 78, ал. 1, т. 5 от КЗ, следва да опише всички организационни единици;

- да се предприемат действия за изменение на длъжностните характеристики на ключовите функции, така че в същите да бъде посочен заместник на всяко едно от лицата определено да ръководи съответната функция;

- функцията по съответствие да предприеме действия по преодоляване на констатираните негативни индикатори в Плана за съответствие, като съобрази направените констатации в следващия План за съответствие;

- да се прецизира длъжностната характеристика на функцията по вътрешен одит, като се съобрази с разпоредбата на чл. 95, ал. 2 от КЗ;

- актюерската функция следва да изпълни предвиденото в чл. 272, параграф 8 от Делегиран Регламент (ЕС) 2015/35 и в т. 5.11.8 от Управленската и организационна структура на застрахователното дружество задължение, а именно да изготви и представи писмен отчет на СД за 2021 г., в който да са отбелязани всички задачи, поети от актюерската функция, и съответните резултати и ясно да се посочва всяка слабост, като се дадат препоръки за нейното отстраняване;

- в КФН да се предостави Годишен отчет за дейността на функцията по разпространение на застрахователни продукти през 2021 г.;

- да се съобрази длъжностната характеристика на директор дирекция „Информационно обслужване“ с Насоките за сигурност и управление на информационните и комуникационните технологии и Решението на СД;

- в изпълнение на чл. 5, ал. 4 от Наредба № 48 и раздел VI, т. 5 от Политиката за възнаграждение във вр. с чл. 75, т. 4 от КЗ, да се уреди в съответните трудови и граждански договори по отношение на лицата по чл. 2 от Наредба № 48, съответно на служителите на дружеството, горепосочените клаузи;

- при актуализирането на Програмата за дейността, доколкото функцията „Доставчик на услуги“ не е ключова, да се премахне квалифицирането ѝ като такава;

- в КФН да се предостави собствена оценка на риска и платежоспособност, в която да бъде включена информация за стрес-тестове или анализ на сценарии в съответствие с изискванията на Наредба № 71;

- да се предприемат съответните действия относно реструктуриране на инвестиционния портфейл с цел постигане спазването на заложените количествени лимити в политиката за управление на инвестиционния риск, както и да се спазват изискванията на чл. 124 от КЗ;

- получените премии да се изчисляват като сбор от брутните записани премии минус промяната в брутният пренос-премиен резерв, съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450;

- да се предостави подробно изчисление и обосновка на съставните елементи на подмодула на риска, свързан с определянето на премии и резерви, в общото застраховане към 30.06.2022 г., съгласно чл. 115 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35;

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател относно инвестиции, технически резерви и пазарно поведение, разпространение на застрахователни продукти, контрол и управление на продуктите. В резултат на проверката са отправени следните предписания и препоръки:

- да се адаптира модела за изчисление на НПОЗ към 31.12.2022 г., като се включат разходите за управление на инвестициите при прогнозиране на паричните потоци на НПОЗ;
- да се извършва регулярно обратно тестване на предположенията спрямо опита (практическите резултати) съгласно чл. 264 на Делегиран регламент 2015/35 и в случай на необходимост, да се адаптират използваните предположения, така че да отразяват опита на дружеството;
- да се осигурят обучения на застрахователните агенти–физически лица, за дейността по разпространение на застрахователни продукти, която извършват от тяхно име, както и на лицата по чл. 316, ал. 1, изречение второ, на застрахователните агенти–юридически лица, и на служителите на застрахователни агенти–юридически лица или еднолични търговци, непосредствено заети с дейностите по разпространение на застрахователни продукти съгласно разпоредбата на чл. 317, ал. 1 от КЗ.

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател по отношение на информационната система, сключването на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите при придобиването на моторно превозно средство с чуждестранен регистрационен номер, както и процедурата по уреждане на застрахователни претенции по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, включително и управлението на жалби. В резултат на проверката са отправени следните предписания и препоръки:

- да се заделят РПНП по отношение на съдебните претенции, по които няма произнасяне на съда, в съответствие с разпоредбата на чл. 90, ал. 11 от Наредба № 53;
- да се изработят и приемат вътрешни правила за уреждане на претенции, предявени на основание сключени застрахователни договори на територията на други държави членки.
- да се предприемат действия по изменение на длъжностната характеристика на функцията по управление на жалбите, съобразно изискванията на чл. 268, пар. 1 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35, с което да бъде предвидено изискването за докладване пред Съвета на директорите на дружеството както за дейността на функцията, посредством периодична отчетност, така и извънредно, в случаите на установени проблеми и/или нарушения.

Извършена е 1 тематична проверка на застраховател относно функцията за съответствието, правилата, процесите и процедурите, свързани с възнагражденията и оценката на активите. Проверката е извършена, съвместно с друг европейски надзорен орган. В резултат на проверката са отправени следните предписания и препоръки:

- да се приведе в съответствие органиграмата с Управленската и организационна структура на дружеството;
- да се съобразят договорите на лицата по чл. 2, ал. 1 от Наредба № 48 с нейните изисквания, съобразно чл. 5, ал. 4 от същата;

- да се съобрази с разпоредбата на чл. 9, ал. 8, изр. първо от Наредба № 71 и да се разработи и прилага собствена политика за управлението на активите и пасивите, част от системата на управление по чл. 77, ал. 1, т. 3, б. „гг“ от КЗ, която да е в съответствие със стратегията и политиките на Групата.

През 2022 г. са извършени общо 52 проверки на място на застрахователни посредници, в това число 50 пълни планови проверки, в това число и 5 проверки по отношение съответствието с разпоредбите за мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма и 2 извънпланови проверки по постъпили жалби и сигнали.

Извършените 45 пълни планови проверки на дейността на застрахователните посредници обхващат проследяване спазване изискванията на КЗ и на актовете по прилагането му и предотвратяване извършването на закононарушения, проверка на разпространението на застрахователни продукти и на лицата, извършващи предложения и сравнения на същите. В обхвата на извършените проверки са проследени изискванията, свързани с предоставянето на преддоговорната информация предоставяна на ползвателите на застрахователните услуги, гарантирането на дейността им и сроковете за отчитане на събраната от посредниците застрахователна премия и др.

Обхватът на 5 от извършените планови проверки е по отношение спазване разпоредбите предвидени в ЗМИП, в актовете по неговото прилагане и в ЗМФТ.

В резултат на извършените 2 извънпланови проверки във връзка с постъпили жалби и сигнали, са съставени 6 АУАН за установени 19 административни нарушения на разпоредбите на КЗ, като при 1 от проверките са установени основания за заличаване на „МИСТРАЛ ГРУП“ ЕООД, поради неплащане на изискуеми и ликвидни парични задължения във връзка с дейността му като застрахователен брокер и с Решение №428-ЗБ от 02.06.2022 г. е заличен от регистър на КФН.

В следствие на извършените през годината проверки на място на застрахователни посредници са съставени 24 акта за установени общо 54 броя административни нарушения, като най-често срещаните нарушения са свързани с неспазване на следните нормативни изисквания:

- прежеждането в полза на застрахователя на полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените срокове;
- уреждането на взаимоотношенията между застрахователния брокер и ползвателите на застрахователни услуги с договор, при сключването на застрахователни договори по доброволните застраховки;
- предоставянето на преддоговорна информация на ползвателите на застрахователни услуги от застрахователните посредници преди сключването на застрахователния договор;
- наличието на документи удостоверяващи необходимите знания и умения и квалификация на служителите, непосредствено заети с дейностите по разпространение на застрахователни, така че да изпълняват задачите и задълженията си адекватно.

В резултат на проверките са отправени следните предписания:

- да се коригира или допълни преддоговорната информация за разпространителя на застрахователни услуги по чл. 325 от КЗ;

- да се коригират подписаните със застрахователя споразумения за застрахователно посредничество, като се впишат нормативноопределените срокове за превеждане на събраната застрахователна премия в полза на застрахователя;
- да се премахнат договорените допълнителни комисионни възнаграждения, базирани на обем на продажбите;
- да се представят документи, удостоверяващи преминалите продължаващи обучения през 2021 г. от служителите пряко ангажирани с разпространението на застрахователните продукти;
- да се предостави документ удостоверяващ начина за гарантиране на дейността на застрахователен агент: посредством поддържането на собствен капитал или клиентска/и сметки, или пълномощно от застрахователя, с което агента е упълномощен да оперира със сметка на застрахователя;
- да се превежда в полза на застрахователя полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените по чл. 337, ал. 2 от КЗ, а именно един месец след получаване на плащането, а за задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 - в срок до 5 работни дни от получаване на плащането;
- да се коригира предоставена информацията посредством интернет страници на разпространителите на застрахователните услуги отправена към ползватели на застрахователни услуги, в това число маркетинговите съобщения, така че да е вярна, ясна и да не е подвеждаща по отношение на наименованието на посредника, адресите на офисите по извършване на дейност по застрахователно посредничество и за застрахователите за които се извършва застрахователно посредничество;
- да се публикуват „Правила за разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги“ на поддържаната от посредника интернет страницата;
- да се представят документи удостоверяващи необходимите знания и умения и квалификация на служителите, непосредствено заети с дейностите по разпространение на застрахователни продукти, така че да изпълняват задачите и задълженията си адекватно;
- КФН да се уведомява в 7-дневен срок за всички нововъзникнали факти и обстоятелства, които подлежат на вписване в регистъра на Комисията съгласно разпоредбата на чл. 311, ал. 2 от КЗ във връзка с чл. 311, ал. 1, т. 1. от КЗ във връзка с чл. 27 от Наредба № 15 от 5.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства;
- да се измени образецът на договора за възлагане за юридически лица, като се предвиди застрахователните договори да се подписват, изменят и прекратяват от името и за сметка на Възложителя, единствено след наличие на писмено волеизявление от страна на ползвателя на застрахователни услуги.

Допълнително пенсионно осигуряване

В изпълнение на Годишната програма за осъществяване на проверки на място в пенсионноосигурителните дружества и в банките-попечители през 2022 г. (за спазване на законодателството в областта на допълнителното пенсионно осигуряване) са открити 3 проверки на място - 2 общи и 1 тематична. При общите проверки се следи за спазването на разпоредбите на КСО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му във връзка с осъществяването на цялостната дейност на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. Тематичната проверка е за спазване на разпоредбите на КСО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му по отношение управление на риска, инвестиции, вземания и задължения на управляваните от дружеството ФДПО и ФИП, като същата е приключила през първото тримесечие на 2023 г.

В началото на отчетната година е връчен констативният протокол от приключилата в края на 2021 г. обща проверка на място. При проверката не са установени нарушения. Във връзка с извършената проверка на дружеството са дадени 32 препоръки за подобряване на дейността.

При извършените през 2022 г. 2 общи проверки в ПОД не са установени нарушения. В констативния протокол от извършените проверки на ръководството на 1 ПОД са дадени 6 препоръки за подобряване на дейността, а на другото са дадени 8 препоръки.

През тази отчетна година е изготвена за първи път Годишна програма за осъществяване на проверки на място в ПОД за спазване на законодателството в областта на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма от дирекция „Осигурителен надзор“, на база утвърдения през трето тримесечие на 2021 г. Наръчник за риск базиран надзор за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма в сектор: Осигурителен надзор.

В изпълнение на Годишната програма за осъществяване на проверки на място в ПОД, за спазване на законодателството в областта на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, през 2022 г. от дирекция „Осигурителен надзор“ са открити 2 общи проверки на място. При тези проверки са проследени спазването изискванията на нормативните актове, уреждащи мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. При проверките не са установени нарушения. В резултат на извършените проверки на ръководството на 1 ПОД са дадени 2 препоръки за подобряване на дейността, а на другото няма дадени препоръки.

През отчетната година са изготвени доклади въз основа на извършени анализи на предприети от ПОД действия по изпълнение на дадените препоръки при извършени проверки на място. В резултат на извършените анализи, през годината са изпратени писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи и информация.

3.3. Правоприлагане

Правна дейност

През 2022 г. са издадени общо 2 наказателни постановления от председателя на КФН за възпрепятстване на Комисията, нейните органи и надлежно упълномощени служители от нейната администрация при осъществяване на надзорни правомощия (нарушение на чл. 32

от ЗКФН). С влизането в сила на ЗДСИЦДС, обнародван в Държавен вестник бр. 21 от 2021 г., за нарушения на ЗДСИЦДС се налагат административни наказания от заместник-председателя на Комисията, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, които преди това бяха от компетентността на председателя на Комисията.

Общата стойност на размера на санкциите, определени по наложените административни наказания с издадените наказателни постановления от председателя на Комисията е 6 000 лв. В посочения брой наказателни постановления са включени 1 наказателно постановление на стойност 4 000 лв. на застраховател и 1 наказателно постановление на стойност 2 000 лева на застрахователен брокер.

През отчетната 2022 г. са влезли в сила 12 наказателни постановления, издадени от председателя на Комисията, включително и издадени такива през предходни години (до 2020 г.), на обща стойност 116 000 лв. През отчетната 2022 г. са отменени 6 наказателни постановления, издадени от председателя на Комисията, на обща стойност 112 000 лв. Общата стойност на наложените санкции с наказателни постановления, издадени от председателя на Комисията, включително и наказателни постановления, издадени през предходни години (до 2017 г.), които към края на 2022 г. са във фаза на съдебно обжалване, е в размер на 38 000 лв.

Таблица 20. Правоприлагане през 2022 г.

	Съставни АУАН (бр.)	Издадени НП (бр.)	Стойност на влезли в сила НП (лв.)	Открити производства по ПАМ (бр.)	Решения за прилагане на ПАМ (бр.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ и други лица			2 000		
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти			108 000		
Общозастрахователни дружества		1	4 000		
Животозастрахователни дружества					
Застрахователни брокери		1	2 000		
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН					

Гаранционен фонд, НББАЗ					
Пенсионноосигурителни дружества/представлява щи ги лица					
Други ЮЛ и ФЛ					

Инвестиционни посредници

В ежедневната си дейност служителите от управление „Надзор на инвестиционната дейност“ прилагат широк спектър от нормативни актове, обхващащи превенцията срещу изпирането на пари и финансирането на тероризъм, дейността на капиталовия пазар, защита правата на ползвателите на финасови услуги, акционерите в публични дружества и инвеститорите. Правната рамка е очертана както от националното законодателство, чрез закони и подзаконовни нормативни актове, така и прякоприложимите европейски актове.

През 2022 г. от служители на управление „Надзор на инвестиционната дейност“ са съставени и връчени 230 акта, с които са образувани производства във връзка с 257 административни нарушения, производствата по които са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

За същия период са издадени 119 НП, с които са наложени санкции в размер на 180 000 лв. за извършени 184 нарушения.

По 126 от образуваните производства, касаещи 164 нарушения, 1 производствата са прекратени, а по 56 от производствата, касаещи 77 нарушения, са сключени споразумения с нарушителите.

Таблица 21. Правоприлагане през 2022 г.

	Съставени АУАН/Установени нарушения (бр.)	Наложени административни наказания (бр.)	Стойност на влезли в сила административни наказания (лв.)
Инвестиционни посредници	33/57	19/99	209 100
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти, както и техни представляващи	184/186	140/140	340 250
Други ЮЛ и ФЛ	13/14	13/19	47 600

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Така посочената обобщена информация ще бъде разгледана подробно в следващото изложение в зависимост от подназроните лица с посочване на предприетите действия и приключване на образуваните административнонаказателни производства:

Инвестиционни посредници

В резултат на извършвания всеобхватен дистанционен надзор и проверките на място, през 2022 г. са установени административни нарушения както на националното, така и на европейското законодателство. Установени са нарушения на разпоредбите на ЗППЦК, ЗПФИ, ЗМИП и Наредба №23. Установените нарушения на европейското законодателство са на Регламент (ЕС) 575/2013 и Регламент (ЕС) 600/2014.

През 2022 г., по отношение на ИП, са съставени 33 АУАН във връзка с извършени 57 деяния, чийто административнонаказателните производства са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

През 2022 г. са издадени 11 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са във връзка с производства, образувани с АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 515 000 лв. по извършени 70 административни нарушения.

Стойността на НП, издадени през отчетния период и влезли в сила към 20.03.2023 г., възлиза на обща стойност 123 000 лв. и към същата дата няма съдебни производства, които да са приключили с отменителни решения във връзка с образувани срещу ИП административнонаказателни производства.

През отчетния период с ИП са сключени 8 споразумения, касаещи 29 извършени административни нарушения. Със сключените споразумения, с последиците на влязло в сила наказателно постановление, са наложени административни наказания в размер на 86 100 лева, които своевременно са платени от нарушителите.

Към 20.03.2023 г. в процес на съдебно обжалване са 7 наказателни постановления във връзка с 40 извършени нарушения, като общата стойност на административните наказания е в размер на 392 000 лв.

През 2022 г. са прекратени 41 от образуваните по отношение на ИП административнонаказателни производства, като по 13 от тях нарушителите са предупредени, че при повторно извършване на нарушение от същия вид, представляващо маловажен случай, нарушителят ще бъде санкциониран.

През отчетния период са установени нарушения на различни видове нормативни актове – наредби, закони и регламенти. Основен дял от извършените нарушения заемат деянията, касаещи непредставяне на пълнен и прецизен отчет на КФН за сключена сделка или представяне на такива след изискуемия срок, в нарушение на чл. 26, § 1 от Регламент 2014/600 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012. През отчетния период са установени и значителен брой нарушения на ЗМИП, свързани с липса или непълна идентификация на клиенти от инвестиционните посредници преди установяване на делови отношения с тях. Отчитат се и инцидентни нарушения на ЗПФИ, Регламент 575/2013, както и на Наредба № 23.

Таблица 22. Най-чести нарушения от ИП, извършени през 2022 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН/Установени нарушения (бр.)	Наложени административни наказания (бр.)
Непредставяне на пълен и прецизен отчет за сключени сделки (чл. 26, § 1 от Регламент 600/2012)	3/20	4/31
Нарушения при идентификация на пълномощник на клиенти във връзка с изискванията на ЗМИП (чл. 54, ал. 7 от ЗМИП)	12/12	предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, през отчетния период не са издавани НП
Неспазване на изисквания свързани с търговията и изпълнение на нарежданията (чл. 109, ал. 1 от ЗПФИ)	5/6	2/2

През отчетния период по отношение на „БФБ“ АД са съставени и връчени 2 АУАН, с които са установени 4 извършени административни нарушения. Производствата са приключили с издаване на 2 предупреждения по реда на чл. 28 от ЗАНН, както и със сключване на 2 споразумения.

По отношение на „Централен депозитар“ АД, не са съставяни АУАН, както и не са налагани административни наказания.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа и представляващи ги физически лица

През 2022 г. са съставени общо 136 АУАН на публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, както и на представляващи ги физически лица, като с тях са установени 138 нарушения.

През отчетния период, от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, са издадени 75 наказателни, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С посочените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 452 000 лв.

Обжалвани от адресатите им по съдебен ред са 48% (36 броя) от издадените наказателни постановления. Намаленият брой на съдебните производства може да се отдаде на последните изменения в ЗАНН, които дават възможност на нарушителя да заплати наложената глоба или имуществена санкция в размер на 80% от наложената сума, с което издаденото наказателно постановление влиза в сила. От издадените през 2022 г. наказателни постановления, с които са наложени административни наказания в размер на 177 000 лв., са влезли в сила 39 без да са обжалвани от нарушителите. Към 20.03.2023 г. са отменени 3 НП, издадени в отчетния период, стойността на административните наказания по които е в размер на 5 000 лева.

Стойността на НП, издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 20.03.2022 г., възлиза общо на 226 000 лв. и касае 24 извършени нарушения.

През отчетния период с публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа и представляващи ги физически лица са сключени 37 споразумения, касаещи 37 извършени административни нарушения. Със сключените споразумения, с последиците на влязло в сила наказателно постановление, са наложени административни наказания в размер на 98 650 лева, които своевременно са платени от нарушителите.

Със съставените и връчени през 2022 г. АУАН преимуществено са установени нарушения на ЗППЦК, свързани със задълженията за разкриване на регулирана информация на КФН и обществеността, а именно непредоставяне в законоустановения срок на годишен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа, 6-месечен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа и на публично уведомление на индивидуална или консолидирана основа за финансовото състояние на дружеството.

Таблица 23. Най-чести нарушения от ПД, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, извършени през 2022 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП* (бр.)
Непредставяне на регулирана информация на годишна и тримесечна индивидуална и консолидирана основа (чл. 100б, ал. 8, чл. 100е, ал. 1 и ал. 2, чл. 100н, ал. 1 и 2, чл. 100о, ал. 1 и 2, чл. 100о ¹ , ал. 1 и 2 от ЗППЦК)	66	28
Непредставяне на декларация за имуществени и делови интереси в срок (чл. 20 от ЗДСИЦДС)	15	11
Недеклариране на законовоопределени обстоятелства в срок от избора като член на съвет в ПД (чл. 114б от ЗППЦК)	10	8

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране, както и на представляващи посочените лица

През 2022 г. са съставени 48 АУАН във връзка със същия брой извършени нарушения от УД. През годината няма съставени актове на физически лица, представляващи посочените дружества. Наблюдава се намаляване броя установени нарушения спрямо предходния отчетен период.

Съществен брой от извършените нарушения касаят необявяване в срок на обобщена информация за емисионни стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС,

установени са и нарушения, свързани с неподдържане на минимални ликвидни средства в определен размер, непредставяне на актуализиран проспект на КИС в срок и др.

През отчетния период са издадени общо 30 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са по АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции в общ размер на 154 000 лв.

Стойността на НП, издадени през отчетния период и влезли в сила към 20.03.2023 г., възлиза общо на 20 500 лв., от които 2 на стойност 2 500 лв. са потвърдени от компетентния съд, а 4 НП, на стойност 18 000 лв. са влезли в сила по ред на чл. 64, б. „б“ от ЗАНН.

Към 20.03.2023 г. няма отменени НП, а стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 20.03.2023 г., възлиза общо на 131 500 лв.

През отчетния период е сключено едно споразумение с управляващо дружество, което е извършило нарушение на чл. 145 от ЗППЦК.

Прекратени са 42 от съставените АУАН производствата, като по 36 от тях установените нарушения са определени като маловажни и нарушителите са предупредени, че при следващо извършване на маловажно нарушение от същия вид, ще им бъде наложена санкция.

Таблица 24. Най-чести нарушения от УД и УД, в качеството на управляващи КИС, извършени през 2022 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП* (бр.)
Нарушения, свързани с неподдържане на минимални ликвидни средства в определен размер (чл. 153, ал. 1 от Наредба 44)	4	16
Неоповестяване на интернет страницата на УД обобщена информация за структурата на портфейла на ДФ (чл. 72, ал. 4 от Наредба № 44)	6	2
Необявяване в КФН в законоустановения срок на обобщена информация за емисионните стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС (чл. 64, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ)	7	2
Непредставяне на актуализиран ДКИИ в срок (чл. 58, ал. 1 от ЗДКИСДПКИ)	11	4

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Други физически и юридически лица, извършили нарушения на законодателството, уреждащо инвестиционната дейност

През 2022 г. са съставени 13 АУАН във връзка с 14 нарушения, производствата по които са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

Установени са разнообразни по видове нарушения, от което може да се направи извод, че не се наблюдава трайност в поведението на дружествата, а се касае по-скоро за инцидентно неизпълнение на предвидени законови задължения. Извършени са нарушения на ЗДСИЦДС, ЗПФИ, ЗППЦК, ЗПФИ, Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно пазарната злоупотреба (Регламент относно пазарната злоупотреба) и за отмяна на Директива 2003/6/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и директиви 2003/124/ЕО, 2003/125/ЕО и 2004/72/ЕО на Комисията (Регламент (ЕС) № 596/2014).

През отчетния период са издадени общо 3 НП във връзка с извършени 5 административни нарушения, с които са наложени санкции в общ размер на 5 000 лв., като при издадените наказателни постановления основен е делът на тези, касаещи нарушения на чл. 19, § 1 от Регламент (ЕС) № 596/2014. Всичките 5 наложени административни наказания за влезли в сила и платени в намален размер от 80% в рамките на предвидения законов 14-дневен срок.

Таблица 25. Резултати от административно наказателната дейност през 2022 г.

	Стойност на издадени през 2022 г. НП (лв.), от тях:	Стойност на		
		влезли в сила НП (лв.)	отменени НП (лв.)	НП в процес на обжалване (лв.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ	601 100	209 100	0	392 000
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти	703 950	343 450	5 000	355 500
Общозастрахова-телни дружества				
Животозастрахователни дружества				
Застрахователни брокери				
Застрахователни агенти				
Други ФЛ и ЮЛ	49 200	49 200	0	0
Пенсионноосигурителни дружества				
Гаранционен фонд, НББАЗ				

Бележки: В резултат на решение на съда, размерът на санкциите в издадените НП може да се различава от размера на санкциите във влезлите в сила НП.

* Едно наказателно постановление е изменено, като наложената санкция е намалена от 3 000 лв. на 2 000 лв. Това е причината сборът от стойността на влезлите в сила, отменените и тези в процес на обжалване да не е равен на стойността на издадените през 2021 г. НП.

Застраховане и презастраховане

Таблица 26. Правоприлагане през 2022 г.

	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП* (бр.)	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)	Открити производства по ПАМ (бр.)	Решения за прилагане на ПАМ*** (бр.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ					
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти					
Общозастрахователни дружества	123	102	691 500	8	4
Животозастрахователни дружества	63	39	123 500	2	1
Застрахователни брокери	23	6	18 000	0	0
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН и други ФЛ и ЮЛ	2	0	1 000	0	0
Пенсионноосигурителни дружества					
Гаранционен фонд, НББАЗ					

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. ** Стойността на влезли в сила НП през 2022 г. обхваща и НП, издадени през предходни периоди. *** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

Таблица 27. Резултати от административно наказателната дейност през 2022 г.

	Стойност на издадени през 2022 г. НП (лв.), от тях:	Стойност на издадени НП (лв.)		
		стойност на влезли в сила НП (лв.)	стойност на отменени НП (лв.)	стойност на НП в процес на обжалване (лв.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ				
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти				
Общозастрахователни дружества	251 500	142 500	0	109 000
Животозастрахователни дружества	116 000	103 500	0	12 500
Застрахователни брокери	18 000	9 000	0	9 000
Застрахователни агенти	0	0	0	0
Други ФЛ и ЮЛ	0	0	0	0
Пенсионноосигурителни дружества				
Гаранционен фонд, НББАЗ	0	0	0	0

Бележки: В резултат на решение на съда, размерът на санкциите в издадените НП може да се различава от размера на санкциите във влезлите в сила НП.

През 2022 г. са съставени 211 АУАН на поднадзорни на управление „Застрахователен надзор“ лица. Със съставените актове са констатирани общо 420 административни нарушения, които са връчени в съответствие с разпоредбата на чл. 18 от Закона за административните нарушения и наказания. Нарушенията са констатирани при извършени проверки на дейността на поднадзорните на КФН лица, както и при разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги.

Броят на разгледаните жалби на ползватели през 2022 г. е 871, който показва намаление в сравнение с разгледаните 981 жалби през 2021 г. Следва да се посочи, че през последните 2 години постъпилите в КФН жалби срещу застрахователи и застрахователни посредници се запазва по-нисък в сравнение с предходните три години (2018 г. – 1 664 бр., 2019 г. – 1 111 бр., 2020 г. – 951 бр.). Последното е индикация за повишаване удовлетвореността на гражданите от ползваните застрахователни услуги.

Таблица 28. Най-чести нарушения в сферата на застраховането и презастраховането през 2022 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП (бр.)
чл. 108, ал. 1 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ срок от 15 работни дни след представяне на всички относими доказателства	98	86
чл. 108, ал. 6 от КЗ – непредставяне на фактическа и правна обосновка на размера на определеното обезщетение при подадена жалба от ползвател на застрахователни услуги	19	19
чл. 108, ал. 2 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ шестмесечен срок от завеждане на претенцията	16	14
чл. 496, ал. 2 вр. ал. 1 от КЗ - неизясняване на застрахователя в предвидения от КЗ тримесечен срок при предявена претенция по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите	15	15
чл. 325 и чл. 325а от КЗ – неспазване на изискванията за предоставяне на информация и съвет на ползвателите на застрахователни услуги при разпространението на застрахователни продукти от страна на застрахователните посредници	8	3
чл. 337, ал. 2 от КЗ - непревеждане в срок на получена застрахователна премия от застрахователен посредник към застраховател	6	2
чл. 290, ал. 2 от КЗ – непредставяне на отговор по жалба от ползвател на застрахователни услуги	5	5
чл. 126, ал. 1 от КЗ – непредставяне в законоустановения срок на тематичните финансови отчети и справки от страна на застрахователите	5	5

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Основните нарушения, извършени от застрахователните дружества през 2022 г., продължават да са в областта на неизясняването по претенции за изплащане на застрахователни обезщетения в законоустановените срокове по чл. 108, ал. 1, ал. 2 и чл. 496 от КЗ. Съставени са 129 АУАН за тези нарушения.

Независимо от факта, че и през 2022 г. продължава да е най-голям делът на установените нарушения за неизясняване от страна на застрахователите в предвидените в

чл. 108 и чл. 496 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения, следва да се отбележи, че се наблюдава тенденция за намаляване на констатираните нарушения от този вид.

Спадът на броя на установените нарушения е показател за ефективността на осъществявания застрахователен надзор и на прилаганите надзорни мерки, в резултат на които се наблюдава подобряване на пазарното поведение на поднадзорните лица и във все по-голяма степен съобразяване на дейността им със законовите изисквания.

Общата стойност на влезлите в сила през 2022 г. НП възлиза на 691 500 лв., като основната част от сумата е начислена във връзка с влезли в сила наказателни постановления, с които е ангажирана административнонаказателната отговорност на общозастрахователните дружества.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2022 г. са съставени 34 АУАН за нарушения на разпоредби на КСО и подзаконовата нормативна база по допълнително пенсионно осигуряване. Издадените наказателни постановления са 47, като с тях са наложени глоби и имуществени санкции в общ размер на 189 000 лв. Всички издадени през отчетната година НП са обжалвани, като към края на 2022 г. в КФН не е постъпила информация за влизането им в сила.

През годината са направени 50 предложения за сключване на споразумения (1 от поднадзорно лице и 49 от административно наказващия орган). Сключените и влезли в сила споразумения са 2 на обща стойност от 31 500 лв.

През 2022 г. са влезли в сила 6 НП на обща стойност 120 000 лв., като всичките са издадени през предходната 2021 г. През отчетната година е отменено 1 наказателно постановление, издадено през 2020 г., на стойност 20 000 лв. Общата стойност на наложените санкции с НП, включително издадени през предходни години, които към края на 2022 г. са във фаза на съдебно обжалване е в размер на 229 000 лв.

През отчетната година са приложени 5 ПАМ спрямо 4 ПОД. С едната от приложените ПАМ, ПОД е задължено да преустанови нарушения на Наредба №10 от 29.06.2021 г. на КФН. Спрямо 2 ПОД са приложени 2 ПАМ, с които дружествата са задължени да преустановят нарушение на КСО. Също така през отчетната година са приложени 2 ПАМ, с които 2 ПОД са задължени да приемат заявления за промяна на участие на осигурени лица. Принудителните административни мерки са изпълнени от ПОД в определените срокове.

През 2022 г. са постъпили 47 жалби срещу издадени НП на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“.

Таблица 29. Правоприлагане през 2022 г.

	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП (бр.)	Стойност на влезли в сила НП* (лв.)	Сключени и споразумения (бр.)	Стойност на влезли в сила споразумения (лв.)	Открити и производства по ПАМ (бр.)	Решения за прилагане на ПАМ** (бр.)
Пенсионно осигурителни дружества/представяващи ги лица	4	17	120 000	2	31 500		5
Други ЮЛ и ФЛ	30	30					

Бележки: * Стойността на влезли в сила НП през 2022 г. обхваща НП, издадени през предходни периоди. ** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

Таблица 30. Най-чести нарушения в сферата на допълнителното пенсионно осигуряване през 2022 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН (бр.)	Издадени НП (бр.)
13 нарушения на чл. 177, ал. 2, т. 2 от КСО във връзка с §1, ал. 2, т. 3, б. „а“, подбуква „аа“ от ДР на КСО - за придобиване на активи на ФДПО от свързани с ПОД лица	26	26
2 нарушения на чл. 177, ал. 2, т. 6 от КСО във връзка с §1, ал. 2, т. 3, б. „а“, подбуква „аа“ от ДР на КСО - придобиване на активи на ФДПО от колективни инвестиционни схеми, управлявани от свързани с ПОД лица	4	4

3.4. Пазарни злоупотреби

Разследване на пазарни злоупотреби

Правната рамка, регламентираща пазарните злоупотреби, обхваща Регламент (ЕС) №596/2014, ЗПМПЗФИ и актовете по прилагането им.

Съобразно законоустановените функции на КФН, през 2022 г., е осъществяван надзор над търговията с финансови инструменти, допуснати до търговия на места за търговия в Република България. Предприемат се мерки за предотвратяване и разкриване на сделки и действия с вътрешна информация и пазарни манипулации, и мониторинг на разпространената информация отнасяща се до емитентите. Основните фактори в процеса на анализ на търговията, които се отчитат за всеки финансов инструмент са изменение в цената, обема на изтъргувани акции, броя подадени нареждания и сключени сделки.

В хода на анализа се следи най-вече за изменение от обичайните стойности и трендове на посочените фактори, както и тяхното влияние. Също така, отчитайки

характерните особености на търговията по всяка позиция като ликвидност, дълбочина на пазара, брой и обем на сключени сделки, се следи за действия, които отговарят на хипотезите за манипулиране, разписани в чл. 12 от Регламент (ЕС) №596/2014 и на посочените признаци за манипулиране на пазара на финансови инструменти посочени в Приложението I от същия регламент. При извършвания мониторинг на разпространената информация, отнасяща се до емитенти, допуснати до търговия на регулиран пазар в Република България, се следят, както информационни агенции, чрез които публични дружества разкриват регулирана информация, така и медии и форуми. Проверката на оповестената регулярна информация се състои основно в преценка доколко е ценово чувствителна и, ако е такава, се проверява дали е налична промяна в обичайната интензивност на търговия по позицията преди оповестяването ѝ.

През 2022 г. е обменяна информация с Министерство на финансите, както и надзорни органи на други държави.

През 2022 г. са съставени общо 6 АУАН във връзка с 9 нарушения на Регламент (ЕС) 596/2014. За разлика от предишната година, когато основен брой нарушения са за неизпълнение на чл. 19, § 1 от Регламента, през 2022 г. превес имат нарушенията, касаещи разкриване на вътрешна информация – чл. 17, § 1 от Регламент (ЕС) 596/2014 .

За нарушение на Регламент (ЕС) 596/2014, през 2022 г. са издадени 3 НП във връзка с 9 нарушения, за извършване на които са наложени административни наказания – имуществени санкции в общ размер от 9 000 лв. Съществена част от извършените нарушения, а именно – 89% касаят установени нарушения на чл. 19, § 1 от Регламент(ЕС) 596/2014. Всички издадени НП са влезли в сила по реда на чл. 64, б. „б“ от ЗАНН и са платени от нарушителите в намален рамер от 80%.

Специализиран надзор върху инвестиционни посредници и управляващи дружества по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма

В съвместните Насоки на ЕНО за рисков базиран надзор е предвидено, на база на оценените рискове в съответния подсектор и оценката на риска на всяко поднадзорно лице, да се изготвят т.нар. индивидуални и общи планове за надзор. Индивидуалните планове за надзор се съобразяват с рисковия профил на оценявания задължен субект. Въз основа на оценката на риска на сектора и индивидуалните оценки и рисковите профили на задължените субекти се определя общата стратегия за надзор, като се осигуряват ресурси за нейното изпълнение. С цел да се осигури баланса между всички индивидуални надзорни планове, същите се координират в рамките на общ план за надзор.

В зависимост от своя обхват, проверките на място биват пълни или тематични проверки. В обхвата на пълните проверки на място се включва проверка на изпълнението на всички изисквания на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма от страна на проверяваното поднадзорно лице. При тези проверки се следи за изпълнението от страна на задължените лица на всички мерки по чл. 3, т. 1-6 от ЗМИП и чл. 3, ал. 1 и 2 от ЗМФТ по реда и при условията на посочените закони и на актовете по прилагането им. С цел ефективно използване на надзорните ресурси и

правилното им разпределение в съответствие с утновените видове и нива на риск, пълните проверки се осъществяват по изключение, много по-ограничени са като брой в сравнение с тематичните проверки и са насочени към областите, в които са установени най-високи нива на риск.

Тематичните проверки се насочват към областите с най-висок риск, установени при оценката на риска на национално, секторно и индивидуално равнище. Предвид идентифицираните области, с по-висок риск и препоръките на Европейската комисия, отправени към надзорните органи на държавите членки, през 2022 г. са извършени тематични проверки на място, обхващащи следните теми:

По отношение на ИП, включително и банките -инвестиционни посредници:

- търговия през онлайн платформи и извършване на неприсъствена идентификация на клиентите - проверка за спазване на изискванията на законодателството относно отчитане на риска, произтичащ от предлагането на услуги чрез онлайн платформи за търговия, както и въвеждането и изпълнението на мерките за неприсъствена идентификация съобразно установения риск;

- оценка на риска за бизнеса по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от ППЗМИП, оценка на риска на индивидуалните делови взаимоотношения и определяне на рисков профил на клиентите при небанковите ИП - преглед на оценката на риска по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от ППЗМИП на задълженото лице и проверка за съответствието ѝ с характера и мащабите на дейността на инвестиционния посредник; проверка на определените рискови профили на клиентите и на индивидуалните делови взаимоотношения с тях, доколко въведената от инвестиционния посредник процедура за определяне на рисковия профил на клиентите отговаря на изискванията на Глава Втора, Раздел I от ППЗМИП и как се прилага на практика;

- идентификация и проверка на идентификацията на юридически лица и други правни образувания и техните действителни собственици - проверка на изпълнението на задълженията на инвестиционния посредник съгласно разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП за извършване на идентификация и проверка на идентификацията на клиентите – юридически лица и други правни образувания, както и за установяване, идентифициране и проверка на идентификацията на физическите лица, които са действителни собственици на такива клиенти;

- съответствие и ефективност на процедурите за мониторинг и докладване на съмнителни сделки, операции и клиенти - преглед на въведените от инвестиционния посредник съобразно установените рискове процедури за мониторинг на клиентите и на извършваните от тях сделки, проверка на ефективността на тези процедури и доколко същите се прилагат на практика, както и проверка на ефективността при установяване, проследяване и докладване на сделки, операции и клиенти, при които е налице основание за възникване на съмнение за изпиране на пари, финансиране на тероризъм или за наличие на средства с престъпен произход;

- прилагане на мерките за разширена комплексна проверка - проверка за спазване на реда, условията и начините за прилагане на мерките за разширена комплексна проверка

от страна на проверяваното лице съгласно Глава Втора, Раздел IV от ЗМИП и Глава втора, раздел III от ППЗМИП;

- съответствие и ефективност на ресурсите за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма – състав на Специализираната служба (СС) по ЗМИП, предвидени функции на СС и тяхното практическо изпълнение, брой и обхват на проведените обучения на ръководителя и членовете на СС и на останалите служители, които имат функции по изпълнението на задълженията на дружеството по ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ.

По отношение на управляващите дружества:

- идентификация и проверка на идентификацията на юридически лица и други правни образувания и техните действителни собственици - проверка на изпълнението на задълженията на управляващото дружество съгласно разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП за извършване на идентификация и проверка на идентификацията на клиентите – юридически лица и други правни образувания, както и за установяване, идентифициране и проверка на идентификацията на физическите лица, които са действителни собственици на такива клиенти;

- съответствие и ефективност на ресурсите за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма – състав на СС по ЗМИП, предвидени функции на СС и тяхното практическо изпълнение, брой и обхват на проведените обучения на ръководителя и членовете на СС и на останалите служители, които имат функции по изпълнението на задълженията на дружеството по ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ;

- с цел постигане на по-високо ниво на ефективност при осъществяване на надзора по прилагане на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма следва да се извършват съвместни проверки с други контролни органи по чл. 108 от ЗМИП. Съвместните проверки способстват за: правилното разбиране, оценка и последващо намаляване на общото ниво на установените рискове; качествен и ефективен обмен на информация между различните надзорни органи за целите на осъществяваната контролна дейност; правилно разпределение на надзорните ресурси на национално равнище, включително с оглед избягване на дублирането на проверки на задължени по ЗМИП лица; уеднаквяване на практиките при установяване на нарушения на относимата нормативна база и санкционирането на нарушителите, както и при издаването на препоръки и указания на задължените лица за реда и начините за спазване на законовите изисквания.

Във връзка с утвърдената стратегия относно честотата и интензитета на проверките на място за спазване на изискванията на превантивното законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и общият план за надзорни действия за 2022 г. и индивидуалните планове за всяко от поднадзорните лица - небанкови ИП, банки инвестиционни посредници и управляващи дружества, през 2022 г. Комисията за финансов надзор извърши 16 проверки на място в сектор „Търговия с финансови инструменти“ за спазване на изискванията на ЗМИП, ЗМФТ и актовете по тяхното прилагане, от които 9 на ИП, 2 на банки-инвестиционни посредници и 5 на управляващи дружества. Пълните проверки на място са 6, от които 3 на ИП, 1 на банка-

инвестиционен посредник и 2 на управляващо дружество, и включват проверка на изпълнението на всички изисквания на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма от страна на проверяваното поднадзорно лице. Останалите 10 са тематични проверки, насочени към областите с най-висок риск, установени при оценката на риска на национално, секторно и индивидуално равнище. Отделно от това, 1 от извършените проверки на място е съвместно с проверяващи екипи, включващи експерти от специализираната администрация на КФН и експерти от САД „Финансово разузнаване“ на ДАНС.

В резултат на извършените през отчетния период проверки на място са установени основания за отправяне на общо 81 препоръки, като е обърнато внимание на дружествата за необходимостта от привеждане на дейността им в съответствие с приложимите нормативни изисквания на превантивното законодателство в сферата на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Дистанционен надзор за целите на риск-базиран подход за превенция срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма в сектор търговия с финансови инструменти

• В качеството си на компетентен орган за противодействие срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, КФН разработва, прилага, извършва преглед и усъвършенства модела за риск-базиран надзор съобразно Насоките за риск-базиран надзор, издадени съвместно от ЕВА, ESMA и ЕЮРА съгласно изискванията на чл. 48, параграф 10 на Директива (ЕС) 2015/849 и в изпълнение на чл. 114 и чл. 115 от ЗМИП. Дистанционният надзор, обхващащ сектор „Търговия с финансови инструменти“, включва събиране на информация и преглед на: вътрешните правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма по чл. 101 от ЗМИП, груповите политики по чл. 104 от ЗМИП, оценките на риска по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от ППЗМИП. В хода на осъществявания надзор се извършва и периодичен преглед (на 6 месеца) на документи (доклади), чрез които се установява изпълнението на задълженията на Специализираните служби по ЗМИП и на звената за вътрешен одит (където е приложимо).

За целите на годишното планиране на надзорните действия във връзка с осъществяване на специализирания надзор върху превенцията срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма, през 2022 г. от страна на Комисията е извършена оценка на риска и определяне на рисковия профил на всяко от следните поднадзорните лица:

- 34 небанкови ИП;
- 19 банки-ИП и клонове на чуждестранните банки-ИП;
- 29 УД и клонове на чуждестранни управляващи дружества;
- 13 ЛУАИФ.

Към края на 2022 г., 35 са небанковите ИП, получили лиценз при условията и по реда на ЗПФИ. Извършена е оценка на риска и е определен рисковия профил на всички от тях с изключение на 1, който е получил лиценз за извършване на дейност като ИП през месец август 2021 г.

Към края на 2022 г., дейност на територията на страната чрез клон осъществяват 3 небанкови инвестиционни посредника. Единият от тях е получил разрешение за извършване на дейност през март 2022 г., докато останалите не извършват самостоятелна дейност като ИП, съответно нямат сключени сделки и реализиран оборот през 2021 г., поради което не им е определен рисков профил.

Към края на 2022 г., 29 са УД, получили лиценз при условията и по реда на ЗДКИСДПКИ, като на всяко от тях е определен рисков профил.

Към 31.12.2022 г. 1 клон на УД извършва дейност на територията на страната, като през 2021 г. няма директни клиенти и не е установявал делови взаимоотношения с инвеститори, поради което на същия не е изготвен рисков профил по отношение на изискванията, свързани с противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Броят на ЛУАИФ, които същевременно не са УД към 31.12.2022 г., е 14. Изготвен е рисков профил на всеки от тях, с изключение на 1, който е вписан в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 7 от ЗКФН на 31.03.2022 г.

Оценката на риска и определянето на рисков профил на всяко от поднадзорните лица е извършена на база, както на осъществявания годишен дистанционен надзор за периода от 01.01-31.12.2021 г., така и на резултатите от извършените проверки на място, съгласно приетия годишен план за 2021 г. за осъществяване на специализиран надзор върху ИП и управляващи дружества по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма. Използваната методология и факторите за оценка са представени детайлно в Наръчника за риск-базиран надзор за превенция срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, утвърден със Заповед №3-317 от 16.12.2020 г. на председателя на КФН, раздел 2.2.6. „Рискови фактори, специфични за инвестиционни посредници“ и раздел 2.2.7. „Рискови фактори, специфични за управляващите дружества“.

Във връзка с необходимостта от усъвършенстване на практиката по осъществяване на надзорната дейност по прилагане на мерките за превенция на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари по чл. 114, ал. 1 от ЗМИП и намаляване на административната тежест по отношение на лицата по чл. 4, т. 5 и 8 – 11 от ЗМИП, със Заповед №3-1830/11.07.2022 г. на председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) и Заповед №3-187/12.07.2022 г. на председателя на КФН, през месец юли се създаде междуведомствена работна група, състояща се от служители на Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС (САД ФР - ДАНС) и на КФН. Основната задача на групата е изготвянето на проект на единна методология на САД ФР - ДАНС и КФН за оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма на сектори „Инвестиционна дейност“, „Животозастраховане“ и „Доброволно пенсионно осигуряване“ (Методологията). В резултат от дейността на групата, Методологията е утвърдена с Рег. №09-2-7/15.11.2022 от председателя на КФН и Рег. №РД-103-2/21.11.2022 г. на председателя на ДАНС, като ще се прилага от 2023 г.

В резултат на извършения дистанционен надзор в сектор „Търговия с финансови инструменти“, в КФН е утвърдена стратегия относно честотата и интензитета на проверките на място, за спазване на изискванията на законодателството за противодействие на

изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и общ план за надзорни действия за 2022 г., и индивидуалните планове за всяко от поднадзорните лица-небанкови ИП, банки-ИП и управляващи дружества.

4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници

В обхвата на ЗВПКИИП попадат ИП, които извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка, извършват услуги свързани с поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка, както и тези, които съхраняват и администрират финансови инструменти за сметка на клиенти, в т.ч. извършват попечителска дейност и свързаните с нея услуги.

КФН, в качеството си на орган за реструктуриране на ИП по чл. 1, ал. 1, т. 2-7 от ЗВПКИИП, по предложение на члена на КФН, упражнява функциите си по реструктуриране на ИП на индивидуална и консолидирана основа, подпомагана от самостоятелно структурно звено.

През 2022 г., съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2015/63 на Комисията от 21.10.2014 г.²¹, КФН определи целевото равнище и годишната вноска на всеки ИП, попадащ в обхвата на ЗВПКИИП, във Фонда за реструктуриране на инвестиционни посредници (ФПИП) в съответствие с член 102, параграф 1 от Директива 2014/59/ЕС. Въз основа на изискванията на чл. 10 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/63, с решение на КФН са определени индивидуални годишни вноски за 2022 г. за всеки ИП с пълен лиценз в размер на 1 000 евро (равностойност на 1955.83 лв.).

Съгласно чл. 7, ал. 3 ЗВПКИИП е извършен преглед на планове за възстановяване на ИП, влизащи в обхвата на ЗВПКИИП, и изготвени препоръки за промяната им, при необходимост, с оглед установяване на пречки и действия, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху възможността за реструктуриране на същите.

Съгласно разпоредбата на чл. 14 от ЗВПКИИП, КФН в качеството си на орган за реструктуриране на ИП на индивидуална и консолидирана основа, приема планове за реструктуриране на институции по чл. 1, ал. 1, т. 2-7 ЗВПКИИП, който предвижда действия по реструктуриране, които КФН може да предприеме. За 2022 г. са изготвени и приети 7 плана за реструктуриране.

Комуникацията с Единния механизъм по реструктуриране продължи и през 2022 г., като представители на КФН, в качеството на наблюдател, се включиха в Пленарните сесии на ЕМП и в сесиите на Комитета по реструктуриране към ЕМП. През лятото, ЕМП

²¹ Делегиран регламент (ЕС) № 2015/63 на ЕК 21 октомври 2014 г. за допълване на Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на предварителните вноски в механизмите за финансиране на реструктурирането.

предостави на определените от Комисията представители онлайн обучение за работа с FORA - новата платформа за централизиран документооборот.

В края на 2021 г., Европейският Парламент и Съветът инициираха предложение за Директива за създаване рамка за възстановяване и реструктуриране на застрахователи и презастрахователи, в работата по което и през 2022 г. звеното по реструктуриране на КФН продължи активно да участва и предоставя становища по компетентност.

5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги

Още от основаването си през 2003 г., КФН поставя като един от основните си приоритети осъществяването на политика за финансово ограмотяване на обществеността, и създава традиция в реализирането му.

Защитата на потребителите на небанкови финансови услуги (инвеститорите, застрахованите и осигурените лица) се реализира в 3 основни направления:

- осъществяване на адекватна и навременна регулаторна и надзорна дейност;
- финансово ограмотяване на обществеността, чрез информационни кампании, дискусии и образователни инициативи;
- предоставяне на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали.

През 2022 г. КФН извърши своевременни промени в регулаторната рамка и надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики и с цел равнопоставено отношение към поднадзорните лица.

Акцент в дейността на Комисията през годината беше предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица от образователни инициативи, спомогна за повишаване на финансовата култура и създаване на предпоставки за информираност при избора на финансови услуги от страна на потребителите.

5.1. Достъп до финансова информация

Достъпът на крайните потребители и поднадзорните лица до финансова информация, както и до информация за всички дейности на КФН, се осъществява посредством различни комуникационни канали, както следва:

- публикации на трите публични интернет страници на Комисията: <https://www.fsc.bg/bg/>, <http://www.tvoitefinansi.bg/> и <https://investsafely.fsc.bg/>;
- публикации в новите комуникационни канали в LinkedIn и Youtube;
- организиране на медийни кампании;
- участия с новини, изказвания и интервюта в медиите;

- предоставяне на информация на граждани и поднадзорни лица по конкретни и специфични казуси след запитване в информационния център на КФН.

Представителното участие на ръководството и на експерти от КФН в различни публични форуми, кръгли маси, национални и международни конференции, и събития допринася допълнително за споделянето на актуална, аналитична и прогностична информация.

Институционална страница на КФН - www.fsc.bg

От месец юни 2022 г., КФН е с обновен институционален сайт - с нова визия и подобрени функционалности. Сайтът следва актуалните уеб тенденции - използвани са повече визуални елементи, улеснен е потребителският достъп чрез адаптивен дизайн позволяващ визуализацията му на смарт устройства.

Сайтът съдържа както информация за Комисията, така и полезна информация за поднадзорните лица. На разположение на всички ползватели са актуализираната нормативна уредба, както и административни документи, е-портали, регистри и справки. Достъп до търсената информация има и чрез търсачката на база въведени ключови думи. В реално време се публикуват важни новини и съобщения, като сайтът е и средство за получаване на обратна връзка от потребителите, които само с един клик могат да наберат посочените телефони, да заредят адреса на КФН в Google Maps или директно да изпратят мейл.

Създадена е изцяло нова, модерна и лесно достъпна навигация към другите канали на Комисията за връзка с потребителите и поднадзорните лица, а именно – YouTube канала, профила в LinkedIn, сайта на кампанията „#инвестирай безопасно“ и обучителния сайт „Твоите финанси“.

Дизайнът на сайта е издържан в цветове, с които лесно се бори на десктоп и на мобилен телефон, а за да бъде максимално приятно потребителското изживяване, една от функционалностите позволява смяна на дизайнерската тема, с възможност да се увеличава или намалява шрифта. Новият сайт непрекъснато се обновява с интерактивно съдържание - снимки, банери и видеоклипове, които поддържат модерния тон на комуникация. Актуалната информация позволява на потребителите да следят новостите и да са своевременно запознати с динамиката на процесите на застрахователния, осигурителния и капиталов пазар.

В рубриката „Нормативна уредба“ са актуализирани кодексите, законите и наредбите след обнародването им в „Държавен вестник“.

През 2022 г. са публикувани 2 програми за нормативната дейност, 23 обществени консултации и 9 съобщения.

Създаден е регистър на насоките на европейските надзорни органи и е интегрирана изцяло индивидуална търсачка само за него. Рубриката „Насоки и препоръки на европейските надзорни органи“ е изцяло обновена.

Във вече поддържаната съществуваща рубрика „За потребителя“ - „Предупреждения за потребителите“ - „От европейските регулаторни и надзорни органи“ са публикувани

1 326 предупреждения, получени от европейските партньори на Комисията през календарната 2022 година.

През 2022 г. на институционалната страница на КФН са публикувани над 1 600 материала, от които: 248 новини, 787 решения, 55 статистики и 542 материала.

В областта на капиталовия пазар през годината се публикуват обобщаващи материали за среднодневния брой сделки за емисиите акции, допуснати до търговия на Българската фондова борса.

За допълнителното пенсионно осигуряване се публикуват регулярни тримесечни справки, справки за доходността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване на годишна база, данни за промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурени лица от един пенсионен фонд в друг, материали за натрупаните средства във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване.

В областта на застраховането периодично се актуализират списъците на българските и чуждестранни застрахователи и застрахователните брокери, застрахователите и застрахователните посредници от държави членки на ЕС, информирали КФН, че желаят да извършват дейност на територията на Република България, както и на български застрахователи и презастрахователи, желаещи да извършват застрахователна дейност на територията на ЕС.

Нормативните документи от европейското законодателство, директиви на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, регламенти и решения на Съвета и на Европейския парламент са публикувани в раздел „Европейски въпроси“.

Чрез електронните порталите на страницата на КФН, участниците в небанковия финансов сектор подават изискваната от Комисията информация – отчети, справки и др., подписана с електронен подпис. Информацията, подадена чрез електронните модули се предоставя на широката публика чрез публичния регистър, който е достъпен на интернет страницата в рубриците „Електронен регистър и картотека (ERiK)“ и „Новини от e-Register“.

Доказателство за провежданата добра онлайн комуникация през годината е и големият брой посетители на сайта на КФН. За периода 01.01-31.12.2022 г., сайтът www.fsc.bg е посетен от 146 315 потребители, като 142 208 от тях го посещават за първи път.

Онлайн каналите на КФН

Сайтът „Твоите финанси“ (<http://www.tvoitefinansi.bg>) е създаден с потребителска насоченост, така че да позволи на потребителите на финансови услуги лесното и удобно запознаване с основни специфики в трите сектора на надзор, осъществяван от КФН. В него подробно са описани различни финансови продукти, разделени тематично на застрахователни, пенсионноосигурителни и инвестиционни. Публикува се също и информация във връзка с правата на потребителите и полезни съвети за различни казуси. Материалите имат образователна насоченост, като за целта е разработен и тест, който отчита нивото на финансовата грамотност, както и финансов речник. За периода 01.01-

31.12.2022 г., сайтът „Твоите финанси“ е посетен от 3 086 потребители, като 3 074 от тях го посещават за първи път.

Кампанията „Инвестирай безопасно“ продължи, като образователната инициатива за студенти се проведе в пет водещи университета в страната – УНСС, Стопански факултет на Софийския университет, АУБГ, ВУЗФ и ИУ-Варна.

През 2022 г. КФН се позиционира изключително успешно в професионалната мрежа LinkedIn. Общият брой на посетителите за изминалата година е 2 336. В сравнение с 2021 г. се наблюдава ръст от 1 547 посещения. Преобладаващата част от посетителите са от сферата на финансовите услуги, банкирането, ИТ сектора и застраховането. Общият брой последователи са 581, като само за миналата година новите последователи са 384. Постовите и информацията публикувани от КФН достигат до все повече различни потребител, като това допринася за разпознаваемостта на Комисията и за повишаване на информираността на широката аудитория.

YouTube каналът на Комисията дава още една възможност за комуникация с граждани и поднадзорни лица под формата на видеа. Към 31.12.2022 г. са публикувани 18 видеоклипа, 11 от публикуваните видеоклипове са част от кампанията „Инвестирай безопасно“. Каналът има 63 абоната. Най-голям е интересът към видеото с участието на КФН в конференцията „България на европейската финтех карта“ – 494 гледания.

От 2022 г. КФН разполага и с бизнес профил, който позволява да се следи взаимодействието с потребителите или колко хора са потърсили конкретно Комисията или сходни по дейности институции, колко са се обадили директно след намерения резултат, колко са прегледали информацията на база показания резултат, колко са потърсили локацията на КФН в Гугъл карти и други подобни показатели. Търсенията на КФН са общо 55 436, като 46 763 са търсенията директно по име.

Информационен център

През 2022 г. в Информационния център на КФН са постъпили общо 3 469 обаждания от граждани и поднадзорни лица, като разпределението по надзори е: осигурителен надзор – 51, застрахователен надзор – 988 и инвестиционен надзор – 1 406 обаждания. Останалите обаждания касаят административни въпроси. В процентно отношение най-голям брой запитвания са свързани с управление „Надзор на инвестиционната дейност“ – 58%, следва „Застрахователен надзор“ с 40% и „Осигурителен надзор“ с 2%. Обажданията на граждани и поднадзорни лица, свързани с административни въпроси са 1 204. Посещенията от граждани на място са 29. По месеци телефонните запитвания са, както следва:

- януари – 465;
- февруари – 129;
- март – 464;
- април – 303;
- май – 267;
- юни – 333;
- юли – 376;
- август – 214;

- септември – 212;
- октомври – 218;
- ноември – 271;
- декември – 217.

Тенденцията за най-много обаждания през месец януари се запазва и през 2022 г. и е във връзка с подаването на годишни отчети и справки към 31.01.2022 г., както и плащане на такси за общ финансов надзор, от поднадзорните лица на КФН.

Най-често задаваните въпроси от страна на гражданите към Информационния център са във връзка с подаване на жалби и сигнали срещу застрахователи във връзка с неизплатени в законоустановения срок претенции, както и други нормативни нарушения; запитвания за проверка на лицензирани ИП, както и жалби срещу нелицензирани посредници; въпроси относно универсалните пенсионни фондове и прехвърлянето на средствата между тях и НОИ; справки за бонови книжки и притежавани акции към бившите приватизационни фондове.

Броят на обажданията към Информационния център на Комисията остава висок и за 2022 г. Предвид гореизложените данни може да се обобщи, че Информационният център запазва своята популярност както за гражданите, така и за участниците в небанковата сфера.

Използвайки вътрешните комуникационни канали, Информационният център осигурява експертно съдействие на лицата, потърсили информация и помощ. Резултат от ефективността на Информационният център е и поддържането и затвърждаването на положителния имидж на Комисията за финансов надзор.

Участие на членовете на КФН във финансови форуми в България

В началото на 2022 г. заместник-председателят на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, бе специален гост на XXI-та церемония по награждаването на инвестиционните посредници и банки, постигнали най-високи резултати през 2021 година. Тя се включи и в инициативата на Българската фондова борса „БФБ бие камбаната за мир“ – „Да удари звънеца за равенство между половете“ – по повод празника на жените, 8-ми март.

В края на март месец председателят на КФН, Бойко Атанасов, даде старт на образователната инициатива за студенти #инвестирай безопасно. Именно затова, в синхрон с новите технологии, за да подобри нивото на осведоменост на обществото свързана с небанковия финансов сектор и за да защити потребителите на финансови продукти и услуги, КФН още през декември 2021 г., стартира дигиталната кампания #инвестирай безопасно.

Заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, взе участие в мартенското издание на конференцията FinTech Summit 2022. В откриващото му изказване на панела „Дигитални иновации във финансовия сектор“, той обърна внимание на ползите и рисковете свързани с финансовата дигитализация, както и предизвикателствата пред регулаторите в променящата се бизнес среда. Подчерта, че „КФН като регулаторен и надзорен орган на финансовите пазари следи развитието на пазара и взема необходимите мерки за насърчаване на иновациите, но и за

гарантиране на правна сигурност и защита на потребителите, както и за въвеждане в българската регулаторна среда на европейските правила и практики, свързани с финансовите иновации“.

В рамките на кръгла маса на тема „Стратегически мениджмънт и регулиране на бизнес процесите в държавата“, организирана от Висшето училище по застраховане и финанси и Лабораторията за научно-приложни изследвания към него в края на месец март, председателят на КФН, Бойко Атанасов, представи Стратегията за развитие на регулатора за 2022–2024 г.

По случай 70 години от основаването на най-старата българска финансова катедра, катедра „Финанси и кредит“ към Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, гр. Свищов, през април, ръководителят на катедрата, проф. д-р Стоян Проданов, връчи специални плакети на председателя на Комисията за финансов надзор, Бойко Атанасов, и на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов. Председателят на КФН поздрави ръководството на катедрата по повод юбилея, като отправи силни послания за бъдещи успехи и просперитет.

Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, взе участие в „Accelerate Green“ – Политики и практики за стимулиране на зелени инвестиции в икономиката и бизнеса. Събитието откри вицепремиерът и министър на финансите, Асен Василев. Вицепремиерът и министър на околната среда и водите, Борислав Сандов, вицепрезидентът на Европейската инвестиционна банка, Лиляна Павлова, световни анализатори и водещи европейски финансисти, запознаха участниците с най-важните теми от сферата на устойчивите финанси, както и споделиха опита на държавата, бизнеса и неправителствения сектор за зеленото финансиране.

На 19 май 2022 г., за 14 поредна година, се връчиха най-престижните годишни награди в застрахователния и пенсионноосигурителния сектор у нас – „Застраховател на годината“, „Пенсионноосигурително дружество на годината“ и „Застрахователен брокер на годината“ за 2021 г., както и годишните награди на фондация „Проф. д-р Велеслав Гаврийски“. Председателят на КФН, Бойко Атанасов, връчи голямата награда „Застраховател на годината“ в категорията „Общо застраховане“. Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, Диана Йорданова, връчи наградата „Пенсионноосигурително дружество на годината“ 2021 г. в категорията „Допълнително задължително пенсионно осигуряване“. Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, връчи наградата „Застрахователен брокер на годината“ в категорията „Общо застраховане“, и наградата „Застраховател на годината – Животозастраховане“.

На официално събитие, проведено на 13 юни 2022 г. в сградата на КФН, се връчиха сертификатите на успешно преминалите изпитите за придобиване на право за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти и като инвестиционен консултант. Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, заедно с члена на Съвета на директорите и изпълнителен директор на Българската фондова борса, Маню Моравенов, председателя на Българската асоциация на

лицензираните инвестиционни посредници, Радослава Масларска, и председателя на Българската асоциация на управляващите дружества, Петко Кръстев, откриха събитието.

Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, Диана Йорданова, се включи сред официалните гости на националния конкурс „Млад одитор“ 2022 г., като отправи и приветствие към организационния комитет на конкурса от името на председателя на КФН, Бойко Атанасов.

Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, взе участие в научно-приложната конференция „Икономика на страха“ през месец юни. Панелът се засягаше въпроси за паричната политика и отражението върху фискалната политика, кредитните пазари, търгуването на страха и инвестиционните пазари.

На 19 септември 2022 г. зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, откри изложба, организирана от Асоциацията на българските застрахователи, посветена на 140 години застрахователна дейност в България.

На 5 октомври 2022 г., в присъствието на официални лица и гости, се проведе юбилейна конференция по повод 140 години от поставяне началото на застраховането в България и 30 години от създаването на Асоциацията на българските застрахователи. Председателят на КФН, Бойко Атанасов, откри конференцията. Присъстваха и водещи фигури на европейското застраховане: Петра Хилкема, председател на ЕЮРА, Михаела Кьолер, генерален директор на Европейската федерация на застрахователите Insurance Europe и Дидие Милеро, ръководител на секция „Застраховане и пенсионно осигуряване“ в главна дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ на Европейската комисия. По време на конференцията, в дискуссионната част на панела „Застрахователен пазар: Регулации и конкурентоспособност – в търсене на баланс“, активно участва зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов. Обсъдиха се фундаментални за застраховането теми и се очертаха ефективни политики за стимулиране развитието на сектора, с всички произтичащи ползи за икономиката и обществото.

През октомври 2022 г. председателят на КФН, Бойко Атанасов, зам.-председателят, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, и зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, Диана Йорданова, проведоха официална среща с председателя на ЕЮРА, Петра Хилкема. Обсъдиха стратегическите приоритети в две от най-важните направления в небанковия сектор – застраховане и пенсионно осигуряване. Ръководството на КФН заяви готовността си за сътрудничество с ЕЮРА, в рамките на комитети, работни групи и изпълнението на общи цели, които са в посока осигуряване на финансовата стабилност в застрахователния и пенсионния сектор.

На 21 октомври 2022 г. председателят на КФН, Бойко Атанасов, откри XX-то издание на образователната програма за ученици „Небанковият финансов сектор в България“. Традиционната инициатива се организира в партньорство с Министерството на образованието и науката и фондация „Атанас Буров“. В юбилейното издание на събитието участие взеха 22 ученика от професионални училища с икономически и финансов профил от градовете Благоевград, Горна Оряховица, Варна, Кюстендил, Пловдив, София, Бургас,

Стара Загора, Велико Търново, Шумен, Гоце Делчев, Сливен, Смолян, Монтана, Силистра, Петрич, Кърджали, Русе, Варна, Ямбол и Дряново.

На 30-годишнината от учредяването на фондация „Атанас Буров“ присъстваха зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, Диана Йорданова, зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, и членът на КФН, Петър Желепов. От името на председателя на КФН, Бойко Атанасов, зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, Диана Йорданова, приветства управителния съвет и всички членове на фондацията.

На 2 декември 2022 г., зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, от името на изпитната комисия, връчи сертификатите на успешно преминалите изпитите за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и като инвестиционен консултант.

На 6 декември 2022 г. Асоциацията на банките в България (АББ) събра видни представители на финансовия сектор по повод Деня на банкера. Официалното събитие започна с конференция, открита от председателя на Управителния съвет на АББ, Диана Митева. В първия панел на конференцията, посветен на новите реалности – макроикономически фактори и регулаторна среда, участие взе председателят на КФН, Бойко Атанасов, който поздрави банкерската общност за празника и сподели своето вярване, че банковият и небанковият сектор всъщност са две страни на една и съща монета в уравнението на новата икономическа реалност.

В края на 2022 г., председателят на КФН, Бойко Атанасов, и ректорът на Университета за национално и световно стопанство, проф. д-р Димитър Димитров, обсъдиха възможностите за реализирането на анализ и оценка на развитието на небанковия финансов сектор до 2030 година. Научното изследване цели да прогнозира и планира развитието на пазарите, да подпомага компаниите да планират приходите и разходите си, както и да установи как регулациите влияят върху застрахователния сектор.

На 15 декември 2022 г., рожденият ден на проф. д.ик.н. Михаил Динев, се проведе голяма кръгла маса – „Делото на проф. д.ик.н. Михаил Динев и бъдещето на контрола“ в УНСС. Председателят на КФН, Бойко Атанасов, бе сред официалните участници в събитието, наред с други професионалисти, отличаващи се с принос към развитието на контрола в българските институции. По време на дискусиата, посветена на новата контролна среда, председателят на КФН посочи предизвикателствата пред небанковия сектор – алтернативните инвестиционни фондове, финансовите иновации, зелената сделка и европейската законодателна рамка за дигитализацията, като дефиниращи уравнението на новата икономическа реалност, които предоставят нови хоризонти, но носят и нови рискове.

Комуникация с медиите

През изминалата 2022 г. КФН осъществи и активна комуникация с медиите, като използва разнообразни канали с цел информираност на потребителите на финансови услуги и повишаване на общественото доверие към дейността на Комисията.

През годината на интернет страницата са публикувани 248 новини, а към медиите са изпратени 43 прессъобщения и становища. Ежедневно са предоставяни отговори на журналистически въпроси.

През годината се реализира и активно присъствие в медиите на експерти и ръководство на Комисията за финансов надзор.

През февруари 2022 г., началникът на отдел „Надзор на публични дружества, емитенти на ценни книжа и дружества със специална инвестиционна цел“, Неда Мужо, и директорът на „Връзки с обществеността и протокол“, Анка Костова, представиха серия от видео послания с инвестиционни съвети, част от кампанията #инвестирай безопасно в предаването „Смарт час“ по Bloomberg TV.

През март 2022 г., председателят на КФН, Бойко Атанасов, даде специално интервю за вестник „24 часа“, като акцентира върху постигнатите резултати в небанковия финансов сектор – стабилността на пенсионноосигурителния пазар, новаторството в застрахователния пазар, прозрачността на капиталовия пазар. Председателят подчерта, че застрахователният сектор преминава през кризата плавно и успешно, предвид разпространението на пандемията и нарасналите рискове на финансовите пазари. Относно пенсионноосигурителния пазар, сподели, че „инвестиционните портфейли на пенсионните фондове са добре структурирани и силно диверсифицирани“.

През април 2022 г., зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, взе участие в проект „Застраховки „Живот“ – защита и инвестиции“, по Bulgaria ON AIR.

В бюлетина на Асоциация на банките в България бе отразено мнение на председателя на КФН, Бойко Атанасов: „В контекста на пост-ковид пандемия, глобалната дигитализация, европейската зелена сделка, започналите военни действия в Украйна и на прага на Евроната, Комисията за финансов надзор продължава да работи за устойчива стабилност на застрахователния пазар в България, за въвеждане на иновации в регулацията на капиталовия пазар, както и за абсолютна стриктност и пълна прозрачност на действията и процесите на пенсионноосигурителния пазар.

Тенденцията за развитие на капиталовия пазар е в посока дигитализация и създаване на условия за повече участници и намалена административна тежест. Положителната взаимосвързаност между иновациите и финансовите технологии вече промени облика на стандартното потребителско поведение и мислене, като този процес доведе до нови възможности за реализиране на оптимизирани бизнес модели. Същевременно, ние, участниците във финансовия сектор, имаме за задача да анализираме и прогнозираме потенциалните рискове. Именно в тази насока, КФН съсредоточава дейността си върху баланса между насърчаване на иновациите от страна на дружествата с инвестиционна цел и защитата на потребителите от негативните аспекти, които новото онлайн пространството предполага“.

В предаването „Директно“, директорът „Връзки с обществеността и протокол“ в КФН, Анка Костова, коментира темата, че през 2022 г. Комисията започна работа по няколко образователни програми, свързани с небанковия сектор и младите инвеститори с цел подобряване на финансовата грамотност сред младежите. Една от стратегическите цели

на КФН е повишаване доверието на обществото към използването на финансови продукти и услуги чрез повишаване на общата му информираност за тях и чрез осигуряване на защита на потребителите на такива услуги.

По Нова телевизия, зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, Владимир Савов, коментира колко ще плащат шофьорите за застраховка „Гражданска отговорност“.

Директорът „Връзки с обществеността и протокол“, Анка Костова, коментира за Знание.БГ по БНТ 2, доколко младите хора знаят как правилно се управляват паричните потоци.

Председателят на КФН, Бойко Атанасов, даде специално интервю за в-к „Стандарт“ по повод Деня на Банкера, в което акцентира, че основни предизвикателствата пред КФН са финтех индустрията и приемането на еврото.

Директорът „Връзки с обществеността и протокол“, Анка Костова, участва в Гласът на Столицата на тема „Как да инвестираме, но правилно“, по БНТ.

Зам.-председателят на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, Мария Филипова, се включи с изказване за внедряването на финансовите иновации в небанковия финансов сектор, в „Годишния доклад на Българската Финтех Асоциация“ за 2022 г., посветен на най-значимите финтех постижения, предизвикателства и възможности, българският Fintech Mapping'2022, напредъка във финтех образованието, най-новите финтех регулации в България и ЕС.

През 2022 г. дейността на КФН се отрази в медиите с общо 4 599 публикации, като по вид медийни канали са, както следва: преса - 313, телевизия - 28, интернет – 4 251, радио - 7.

В началото на 2022 г. КФН представи отчет за дейността си за периода 2019-2022 г. и прие Стратегията за развитие на регулатора за 2022–2024 г.

В рамките на тригодишния период, КФН успя да осигури устойчива стабилност на застрахователния пазар, въведе иновации в регламентите на капиталовия пазар и засили до степен на изключителна стриктност и пълна прозрачност пенсионноосигурителния пазар. Всичко това се случи в синхрон с развитието на организацията – дигитализация, оптимизирани процеси и същевременно усъвършенстване на екипа от специалисти на високо ниво на КФН.

Фактите за постигнатите до момента резултати, изложени в отчета за предходния период, представен на официалната страница на Комисията показват, че Стратегията на КФН е добре формулирана и се изпълняват основните приоритети и заложените подцели. Стратегията на КФН за предстоящия период е в посока на няколко основни приоритета, като поставените крайни цели са намаляване на административната тежест, гъвкавост и адаптивност към бизнес средата и оптимизиране на процесите чрез дигитализация.

През 2022 г. КФН изготви 2 свои издания – Ежемесечен бюлетин, публикуван на интернет страницата на регулатора и Годишен отчет на Комисията за 2021 г., който обобщава дейността на надзорната институция и отразява състоянието на небанковия финансов сектор в България през 2021 г.

В бюлетина на КФН се предлага обобщена информация за дейността на КФН по месеци – нормативна и надзорна, дава се информация за всички решения на КФН, решенията на членовете на КФН и всичките вписвания през месеца. Бюлетинът се издава в електронен вариант в средата на всеки месец, като обобщава информацията за предходния месец и се публикува на официалната страница на КФН.

Всекидневно се изготвят по 2 мониторинга – преглед на медийните публикации, свързани с дейността на КФН, и на водещите финансови, икономически и политически новини. Общо, за изминалата 2022 г., са изготвени 569 мониторинга, от които 15 са свързани с извънредни новини и актуални теми.

5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги

Разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, както и срещу лица, които предоставят финансови продукти и услуги без съответното разрешение е основна функция на члена на КФН по чл. 3, т. 5 ЗКФН. Защитата на потребителите на финансови продукти и услуги е една от законоустановените цели на КФН.

Съгласно заложените цели в Програмата за защита на потребителите 2021-2024 година на КФН и следвайки европейската стратегия за даване на възможност за извънсъдебно решаване на спорове, в българското законодателство същата е предвидена в Закона за защита на потребителите. Създадени са и секторни помирителни комисии, които разглеждат спорове, възникнали между потребители и доставчици на услуги в небанковия финансов сектор – в застраховането, при пенсионното осигуряване, на капиталовите пазари. Производството пред тези комисии е безплатна алтернатива и дава възможност на потребители със спорове за малки стойности да търсят правата си.

За анализиране на постъпващите жалби от потребители, в КФН е установен процес за управлението им, чийто резултати се използват за подобряване на надзорната дейност и за усъвършенстване на нормативната уредба. По всяка постъпила в КФН жалба се извършва проверка, при необходимост се съставят актове за установяване на административни нарушения, правят се препоръки към поднадзорните лица, налагат се принудителни мерки, предприемат се действия в рамките на законовите правомощия на органите на КФН.

Жалбите на потребителите играят важна роля за дисциплиниране на пазара. Те са един от каналите за получаване на информация от регулатора за спазването на изискванията на нормативната уредба, уреждаща дейността на финансовите пазари над които КФН осъществява надзор, както и за поведението на участниците на тези пазари.

Жалбите са и канал за получаване на обратна информация от пазара за удовлетвореността на потребителите на финансови услуги и продукти от действията на регулатора, от резултата от извършените проверки и предприетите действия. Анализът на обратната информация дава представа на регулатора и за нивото на информираност и финансова грамотност на потребителите, като представлява важен елемент за формирането на политиката му за надзор на небанковия финансов сектор.

През 2022 г. в КФН са постъпили 1 039²² жалби и запитвания, свързани с дейността на поднадзорни на КФН лица. Спрямо 2021 г., когато са били 1 204, се наблюдава спад в броя им със 165 жалби. Дисциплинирането на пазара, подобряването на пазарното поведение на доставчиците на финансови услуги и продукти, по-внимателното им и коректно отношение към потребителите, са основните причини за намаляването броя на постъпилите жалби. От друга страна, това се дължи и на политиката на КФН да предоставя информация относно нейните законови правомощия, за възможностите, които имат потребителите, за решаването на спорове с доставчиците.

Общият брой на жалбите през годините се променя, както следва: през 2018 г. достигат най-високата си стойност от 1 943, след което през 2019 г. спадат до 1 492. Тенденцията се запазва и за 2020 г. и 2021 г., когато са по 1 204, а за 2022 г. спадат до 1 039 жалби.

Представеният анализ на жалбите за 2022 г. се базира на постъпили 841²³ жалби, по които институцията е компетентна да се произнесе.

По отношение на жалбите по компетентност, за периода 2018-2022 г., не се наблюдава ясно изразена тенденция към повишаване или намаляване на броя им. През 2018 г. броят им достига до 1 656. Значително намаление се отчита през 2019 г. спрямо предходните 2 години - до 1 203, като същото намаление се наблюдава през 2020 г. и достига до 993,

през 2021 г. се задържат на 990 жалби, а за 2022 г. са 841 жалби по които КФН е компетентна да се произнесе.

Освен жалби, в КФН постъпват и множество запитвания, по които институцията е компетентна да се произнесе. Запитванията се обработват основно в специализираната администрация и натрупаната информация във вътрешната база данни не дава точна картина на този вид преписки. През 2022 г. в тази база са регистрирани едва 82 запитвания.

В КФН постъпват и жалби, по които институцията не е компетентна. Същите се обработва своевременно и се препращат към съответните компетентни институции, като се изпраща отговор и до жалбоподателя. Допустимо е, това да е и една от причините за нарастване броя им – в случай, че жалбоподателят не знае към кого да насочи жалбата си, той я подава към Комисията, за да може да достигне до правилната институция за разглеждане.

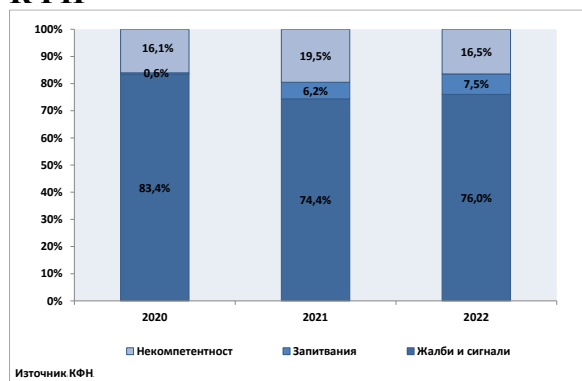
Анализираната статистическа информация от 2018 г. до 2021 г. показва постепенно нарастване броя на жалбите по некомпетентност, за разлика от последната отчетна година. За 2018 г. са 106, през 2019 г. са 146, през 2020 г. нарастват до 191, а за 2021 г. бележат пик от 260 жалби по некомпетентност. За 2022 г. спадат на 182 жалбите по некомпетентност.

²² Посочените 1 039 броя жалби се получават, като от 1 221 броя (всички постъпили) преписки са изключени жалбите и запитванията, които не са срещу действия на поднадзорни на КФН лица. Стойността от 1 039 броя представлява постъпили

жалби и запитвания по компетентност в рамките на 2022 г., като 116 от тях са обработени от специализираните управления.

²³ Насочени към дирекция АЖП и обработени от нея становища по жалби.

Графика 1. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН

Жалбите, по които институцията е компетентна да се произнесе, представляват 76.0% от постъпилите жалби и запитвания през 2022 г. През 2022 г. спрямо 2021 г. се наблюдава лек ръст в дела на жалбите, по които институцията е компетентна, от 74.4% на 76.0%.

За сравнение, в периода 2018–2021 г., този дял е относително постоянен, над 80%. През 2021 г. се регистрира лек спад до 74.4% спрямо 2020 г., който продължава и през 2022 г., като достига до 74.0%. За сравнение, дялът на жалбите по компетентност се движи в граници, както следва: от 93.1% през 2018 г., 87.9% през 2019 г. до 83.4% за 2020 г.

За последните 5 години, дялът на запитванията е доста динамичен и варира между 6.2% и 0.6%. През 2022 г. бележи ръст от 7.5%. През 2018 г. намалява до 0.9%, през 2019 г. се отчита известно нарастване до 1.3%, през 2020 г. спада до 0.6%, а за 2021 г. достига до 6.2%.

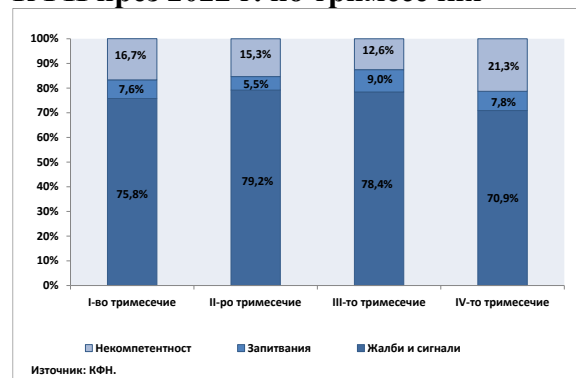
Дялът на жалбите, по които институцията не е компетентна, бележат ръст през разглеждания петгодишен период. През 2018 г. съставляват 6.0%, през 2019 г. – 10.8%, през 2020 г. -16.1%, а през 2021 г. е 19.1% от общия дял на постъпилите жалби и запитвания. През

2022 г. бележат лек спад и достигат 16.5% от общите, при положение, че общият брой на подадените в КФН жалби намалява.

През 2022 г. съотношението между жалби, запитвания и сигнали, по които институцията не е компетентна, се запазва и по тримесечия, като варира между 70-80%. Жалбите от компетентността на КФН представляват 75.8% от всички постъпили жалби през първото тримесечие на 2022 г. През второто тримесечие дялът им е 79.2%. През третото тримесечие спада до 78.4%, а през четвъртото тримесечие на годината спада до 70.9%.

Динамиката на броя жалби по некомпетентност през годината не показва ясно очертана тенденция. През третото тримесечие на 2022 г. те са с най-нисък дял, а именно 12.6% от всички постъпили жалби, през първото и второто тримесечие достигат до 16.7%, през четвъртото тримесечие са с най-висок дял от 21.3%.

Графика 2. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН през 2022 г. по тримесечия

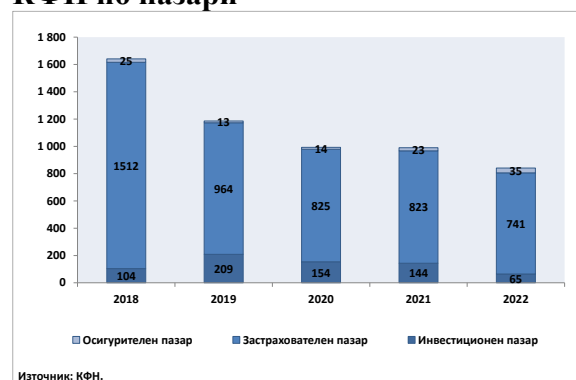
От постъпилите 841 жалби през 2022 г., по които институцията е компетентна, най-много са жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на

застрахователния пазар - 741. Незначителен е броят на жалбите, свързани с услугите, предлагани на осигурителния пазар - едва 35. Жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар, са 65.

През 2022 г. спрямо 2021 г. се наблюдава спад с 82 броя жалби, касаещи застрахователния пазар. За разглеждания 5-годишен период се наблюдава обща тенденция към намаляване на жалбите по линия на осигурителния пазар, въпреки отчетеният ръст през последната година. През 2018 г. намаляват до 25 жалби, през 2019 г. са 13, а през 2020 г. - 14 жалби. За 2021 г. бележат лек ръст, близък до този през 2018 г., а именно 23, а през 2022 г. се увеличават до 35 броя.

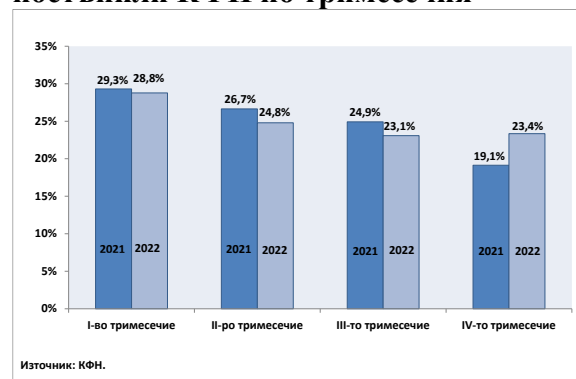
За периода 2018–2022 г. се наблюдава ръст, последван от спад през последните 2 години, в броя на постъпващите жалби във връзка с услугите и продуктите, предлагани на инвестиционния пазар. През 2018 г. броят им нараства на 104, през 2019 г. са 209, през 2020 г. намаляват до 154, за 2021 г. са 144, а за 2022 г. се регистрира рязък спад до 65 жалби. Последното намаление се дължи на спад в броя на жалбите срещу действия на лица, които нямат лиценз за извършване на дейност за предоставяне на инвестиционни услуги.

Графика 3. Динамика на жалбите в КФН по пазари

В рамките на 2022 г., по тримесечия, не се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване или намаляване броя на постъпилите жалби по компетентност. През първото тримесечие на 2022 г. съставляват 28.8% от жалбите по компетентност за годината, което е по-малко спрямо същия период на 2021 г. – 29.3%. През второто тримесечие на 2022 г. съставляват 24.8% от общия брой жалби по компетентност за годината, като спрямо същият период на 2021 г. бележат спад. През третото тримесечие на 2022 г. са 23.1%, докато през третото тримесечие на 2021 г. представляват 24.9% от жалбите, през четвъртото тримесечие на 2022 г. съставляват 23.4% от жалбите. За сравнение, през четвъртото тримесечие на 2021 г., делът им е 19.1%.

Графика 4. Динамика на жалбите, постъпили КФН по тримесечия

Жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, представляват най-голямата част от постъпилите жалби по компетентност през 2022 г. – 88.1%. За периода 2018–2022 г. това ниво се запазва над 80%. За сравнение, дялът на този вид жалби през периода е, както следва: през 2018 г. – 92.1%, през 2019 г. – 81.3%, през 2020 г. 83.1%, а през 2021 г. се запазва на същото ниво.

Дялът на жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, в последните няколко години е сравнително малък, като през 2022 г. представляват 4.2% от всички постъпили жалби по компетентност, което представлява лек ръст спрямо 2021 г. – 2.3%. През 2020 г. е 1.4%; 2019 г. е 1.1%, а през 2018 г. - 1.5%.

Жалбите срещу лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар бележат спад през 2022 г. и достигат ниво от 7.7%. През 2021 г. същите са 14.6% от всички постъпили жалби и бележат лек спад спрямо 2020 г., когато дялът им е бил 15.5%. За 2018 г. са значително по-малко – съответно 6.3%.

В КФН постъпват и жалби, свързани с предоставяне на инвестиционни услуги от лица без лиценз за тази дейност. Обикновено, услугите се предоставят дистанционно, през електронни платформи. Причините за допускане на такива случаи са няколко - жалбоподателите не са проявили активност да проверят дали лицата, с които встъпват в договорни отношения, имат право да предоставят инвестиционни услуги и дейности, нямат достатъчно знания за финансовите инструменти, в които са решили да инвестират, не осъзнават рисковете, свързани с предоставянето на паричните си средства;

превеждат парични средства на лица, различни от тези, с които са встъпили в договорни отношения. Често, жалбите се подават до КФН от чуждестранни лица, поради свързаност на електронните платформи за търговия по някакъв начин с България.

Разпределението на жалбите по сектори се запазва и по тримесечия през 2022 г. През първото тримесечие на 2022 г. дялът на жалбите свързани със застрахователния сектор е 29.6%, през второто тримесечие – 24.6 %, през третото тримесечие – 23.9%, а през четвъртото тримесечие – относителният им дял е 22.1%. Жалбите срещу действия на пенсионноосигурителните дружества са с относително равен дял през тримесечията на 2022 г. Жалбите от инвестиционния пазар са с най-висок относителен дял през второто тримесечие на 2022 г., а с най-нисък – през четвъртото тримесечие на годината.

Таблица 31. Динамика на структурата на жалбите по пазарни сегменти

	2019	2020	2021	2022				2022
				Q1	Q2	Q3	Q4	
Застрахователен пазар	81,3%	83,1%	83,1%	29,4%	24,6%	23,9%	22,1%	88,1%
Инвестиционен пазар	17,6%	15,5%	14,6%	27,7%	36,9%	23,1%	12,3%	7,7%
Осигурителен пазар	1,1%	1,4%	2,3%	14,3%	31,4%	22,9%	31,4%	4,2%

Източник: КФН.

С най-голям дял от жалбите по некомпетентност през 2022 г. са тези, свързани с кредитни продукти – 27.5%, а част от тях са предоставени от небанкови кредитни институции. На второ място са жалбите, свързани с парични преводи – 3.3%. Жалбите, отнасящи се до мобилни услуги, заемат съответно относителен дял от 2.2%, жалбите касаещи данъчната сфера – 1.1%, и други – 65.9 % от общите.

Таблица 32. Структура на жалбите по некомпетентност

	2021	2022
Кредитни продукти	22,7%	27,5%
Паричен превод	4,2%	3,3%
Спестовни продукти	0,8%	0,0%
Мобилни услуги	2,3%	2,2%
Данъчна сфера	0,0%	1,1%
Други	70,0%	65,9%
	100,0%	100,0%

Източник: КФН.

КФН продължава и през 2022 г. практиката си да препраща жалби, по които не е компетентна, към институциите, в чиято компетентност са.

През 2022 г. в КФН са постъпвали жалби по некомпетентност, които са от компетентността на друга институция в страната, основно БНБ - с дял от 2.1%. При 35.7% от жалбите по некомпетентност, компетентен орган е КЗП, КРС, Съд, Прокуратура, ДАНС и др.

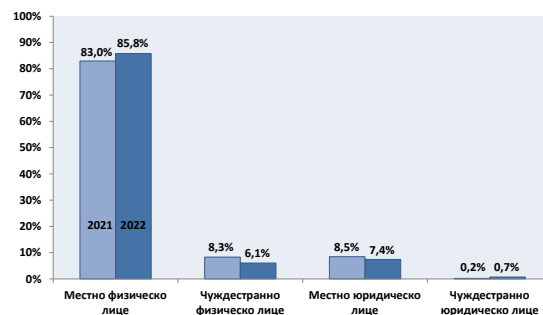
Таблица 33. Структура на жалбите по компетентни институции, различни от КФН през 2022 г.

	2021	2022
Българска народна банка	62,7%	62,1%
Национална агенция за приходите	0,0%	2,2%
КРС, КЗП, Съд, Прокуратура, пълна некомпетентност	37,3%	35,7%
	100,0%	100,0%

Източник: КФН.

Анализирайки жалбите на потребители по правни субекти, може да се каже, че жалбите и запитванията, подадени през 2022 г. от местни физически лица са с дял от 85.8% спрямо 83% през 2021 г. Тези на местни юридически лица са с дял от 7.4% спрямо 8.5% през 2021 г. Жалбите на чуждестранни физически лица са с дял от 6.1%, а на чуждестранни юридически лица – с 0.2%.

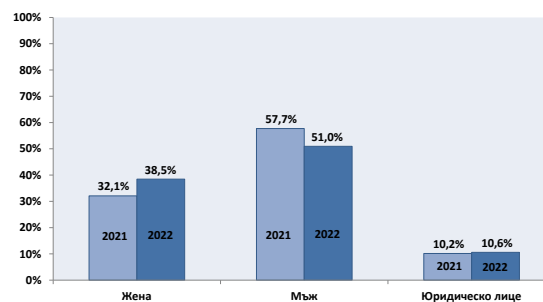
Графика 5. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правни субекти

Източник: КФН.

Анализът на жалбите от гледна точка активност на жалбоподателите при търсенето на правата им на потребители показва, че мъжете доминират над жените с 51% спрямо 38.5%. Жалбоподателите юридически лица са с дял от 10.6% от всички жалби и запитвания. Няма значително изменение спрямо 2021 г., като отново мъжете са по-активни – с дял от 57.7%, а жените - от 32.1%.

Графика 6. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правен субект и пол

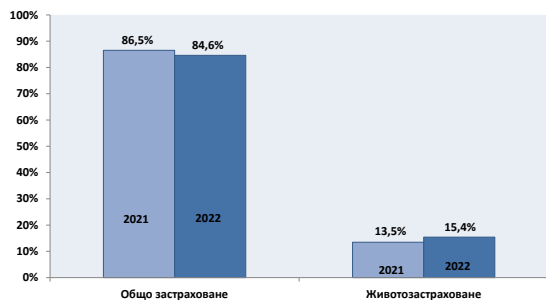
Източник: КФН.

Застрахователен пазар

Тенденцията при жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, да са с най-висок относителен дял, се запазва и през 2022 г. Жалбите срещу услуги и продукти, предлагани от общозастрахователните дружества, продължава да заема основна част от постъпилите жалби, отнасящи се

до застрахователния сегмент, като делът им е 84.6% през 2022 г. спрямо 86.5% през 2021 г. По-високият дял се дължи на по-големия брой застрахователни договори в общото застраховане. Делът на жалбите, отнасящи се до продукти и услуги, предлагани от животозастрахователните дружества, се увеличава от 13.5% през 2021 г. до 15.4% през 2022 г. Това увеличение е свързано и със сключването на по-голям брой застрахователни договори в този сектор.

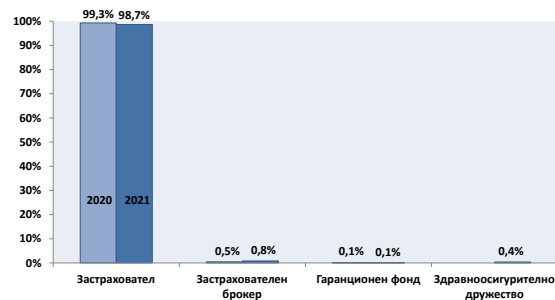
Графика 7. Динамика на жалбите по общо застраховане и животозастраховане

Източник: КФН.

Анализът на жалбите в застрахователния сектор от гледна точка на субекта срещу който е подадена жалбата показва, че най-често жалбоподателите изразяват оплаквания срещу действия на застрахователи. При 98.7% от постъпилите жалби срещу действия на лица, извършващи дейност на застрахователния пазар, предметът на жалбата касае дейността на застраховател. Делът на тези жалби през 2022 г. е близък до този през 2021 г. – 99.3%. През годината, жалбоподателите са подавали оплаквания и срещу действия на застрахователни брокери и Гаранционния фонд, като техният дял е незначителен.

Графика 8. Динамика на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на застрахователния пазар

Източник: КФН.

Най-често, предметът на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е свързан с несъгласие с размера на изплатеното обезщетение по застраховка „Гражданска отговорност“ и по застраховка „КАСКО“ – в 14.4% от случаите. На второ място, жалбоподателите изразяват оплаквания срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „КАСКО“ (10.9%). На трето място, с 8.8% са жалбите, в които жалбоподателите възразяват срещу отказ от изплащане на обезщетение по застраховка „Гражданска отговорност“.

За сравнение, и през 2021 г. най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е срещу непроизнасяне по претенции по най-масовата застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в сроковете по КЗ.

Графика 9. Разпределение на жалбите в застрахователния пазар по предмет на жалбата през 2022 г.

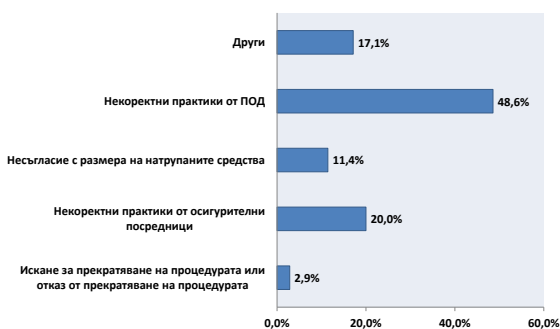

Осигурителен пазар

Некоректни практики от пенсионноосигурителни дружества е най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар през 2022 г. Техният дял е 48.6 % от всички постъпили жалби във връзка с осигурителния пазар. На второ място с 20% са некоректни практики от осигурителните посредници, а на трето място с 11.4% са жалбите, касаещи несъгласие с размера на натрупаните средства.

За сравнение, през 2021 г. некоректни практики от осигурителни посредници е най-честият предмет на жалба от осигурителния пазар.

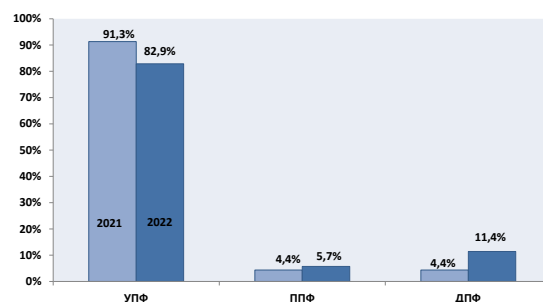
Графика 10. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по предмет на жалбата през 2022 г.

Тенденцията при жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, основно да са

свързани с УПФ, се запазва и през 2022 г. Делът им е 82.9% от всички постъпили жалби по отношение на осигурителния пазар. Този преобладаващ дял е обясним, защото всички работещи, родени след 31.12.1959 г., се осигуряват в УПФ. За 2022 г. има четири жалби касаещи ДПФ.

Графика 11. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по вид фондове

Инвестиционен пазар

Значителна част от постъпващите жалби, отнасящи се до инвестиционния пазар, са с предмет извършване на инвестиционни услуги от дружества без получен лиценз за тази дейност. Съответно, КФН насочва усилията си към предприемане на действия за ограничаване предлагането на инвестиционни услуги от дружества без лиценз и осигуряване на конкурентна среда за развитие на инвестиционния бизнес при адекватна защита на инвеститорите. На официалната интернет страница на КФН се публикуват предупреждения и е наличен списък с лица, за които е установено, че извършват инвестиционна дейност без лиценз, сезират се съответните правоохранителни органи.

От анализа на постъпилите жалби се наблюдава тенденция на засилена

активност при предлагането на инвестиционни продукти от разстояние – по телефона или чрез електронни платформи, както и на сложни финансови инструменти, които са трудноразбираеми от потребителите на дребно и за които, съгласно законовите изисквания, трябва да се прави преценка за уместност и целесъобразност на финансовата услуга.

През 2022 г., най-много жалби от инвестиционния пазар са срещу действия на дружества без лиценз, като преобладаващо не са със седалище в България. Техният дял възлиза на 66.2%. На второ място са жалбите срещу публичните дружества – 16.9%, а на трето място са ИП или лица, предоставящи инвестиционни услуги и продукти (12.3%). Делът на жалбите срещу управляващите дружества е 3.1% от общите.

През 2022 г., спрямо 2021 г., се наблюдава спад на жалбите, свързани с публични дружества - от 16.9% на 28.5%. Основният предмет на тези жалби е свързан с търговите предлагания, в частност срещу цената на търговото предлагане. Ръст се отчита при жалбите, срещу дейността на инвестиционните посредници, от 7.6% през 2021 г. до 12.3% през 2022 г.

Графика 12. Разпределение на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар

Източник: КФН

Резултати от обработката на жалби, сигнали и запитвания в КФН

Комисията за финансов надзор регистрира и разглежда всяка жалба, сигнал или запитване, които постъпват в институцията. При разглеждането на всеки конкретен случай се извършва детайлна проверка - от лицата, срещу които е подадена жалбата, се изискват обяснения и относими документи по случаите, както и допълнителни, при необходимост. В хода на извършване на проверката се предприемат необходимите действия и мерки в случаите на констатирано нарушение на законовите изисквания от страна на лицата, като се съставят актове за административни нарушения; прилагат се принудителни мерки, дават се указания.

От анализа на отговорите до жалбоподателите срещу действия в застрахователния пазар се установява, че при част от случаите на потребителя на застрахователни услуги се предоставя съвет, като се посочва възможността същият да защити правата си чрез секторна помирителна комисия за извънсъдебно решаване на спорове или чрез съда, в случай че КФН няма правомощия за предприемане на

действия. При 14.8% от случаите се отчита изплащане на застрахователно обезщетение след подаване на жалба до КФН, а при 56.2 % на жалбоподателите се предоставя конкретна информация, която е относима към изложеното в жалбата и е в помощ на жалбоподателите.

Много често, жалбите на потребителите са с предмет гражданскоправен спор между жалбоподателя и поднадзорното лице, който е извън компетенциите на КФН и който следва да бъде отнесен за разглеждане и решаване от секторна помирителна комисия по извънсъдебен път или от компетентния съд съгласно действащото законодателство.

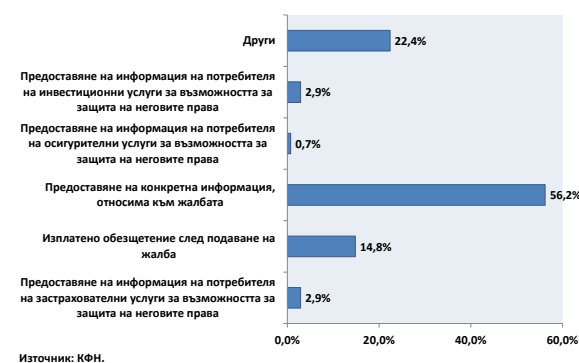
В отговорите по жалбите, КФН регулярно информира жалбоподателите за възможността за извънсъдебно решаване на спорове с оглед запознаване на потребителите с възможността за решаване на спорове в по-кратки срокове и без разходи.

През 2022 г. се наблюдава относително запазване делът на случаите, когато се стига до изплащане на обезщетение след подаване на жалба до КФН. Това доказва ефективността на институцията при осъществяване на функцията ѝ по защита потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги. Ефективността на действията на КФН се потвърждава и от нарастващия брой жалби, подавани от адвокати.

В случаите, когато при извършване на проверка по жалба се констатира нарушение на нормативните разпоредби, КФН предприема действия по ангажиране на административнонаказателна отговорност на поднадзорните лица чрез

съставяне на актове за установяване на административно нарушение и издаване на наказателни постановления, както и чрез прилагане на принудителни административни мерки. При необходимост, КФН също сезира правоохранителните органи.

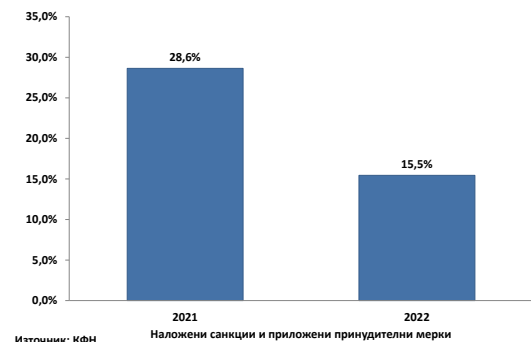
Графика 13. Структура на предприетите действия в отговор на постъпили жалби, запитвания и сигнали в КФН

В резултат на извършени проверки през 2022 г. се наблюдава спад на случаите, в които се налагат санкции и се прилагат принудителни административни мерки спрямо поднадзорни лица, като делът им намалява до 15.5% от всички постъпили жалби по компетентност, спрямо 28.6% през 2021 г.

Анализът на изготвените отговори по жалбите и запитванията, както и на предприетите действия от КФН във връзка с жалбите, показва положителен ефект от действията на регулатора. В много от случаите, исканията на жалбоподателите – физически и юридически лица, са били удовлетворени.

Графика 14. Наложени санкции и принудителни административни мерки по повод постъпили жалби

При 15.5 % от жалбите и запитванията през 2022 г. се наблюдава положителен ефект от действията на КФН при разглеждане на постъпилите жалби, което е част от дейността по защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги.

През 2022 г., най-висок дял на положителния ефект се отчита през

5.3. Политика за финансова грамотност

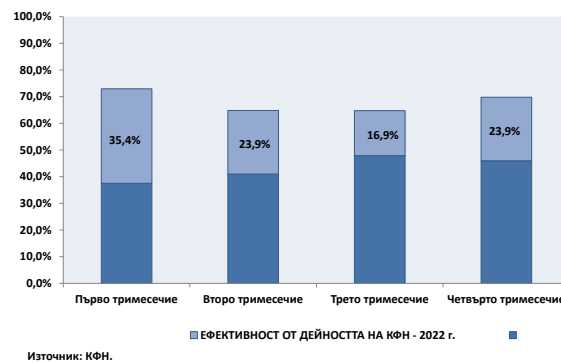
През 2022 г. КФН взе участие в различни форуми: конференции, семинари, работни срещи и образователни инициативи, насочени към защита на потребителите и повишаване на финансовата грамотност на различни обществени групи, като си партнира както с държавни институции, така и с неправителствени организации, чиято дейност е в областта на финансовото образование.

През 2022 г. КФН проведе XX-тото издание на образователната програма: „Небанковият финансов сектор в България“ в партньорство с Министерство на образованието и науката и фондация „Атанас Буров“.

Програмата е специално насочена към ученици и учители от средните икономически училища. За поредна година, събитието се проведе онлайн под формата на четири уебинара на 21.10.2022 г., 28.10.2022 г., 4.11.2022 г. и 11.11.2022 г. В 4 поредни петъци се представиха темите: Осигурителен пазар, Застрахователен пазар и Капиталов пазар. За първи път учениците се запознаха и с няколко нови теми, а именно „Мерки срещу прането на пари и финансирането на тероризма“; „ESG инвеститорите и Зелената сделка“ и „Кибер сигурност и криптовалути“. След лекционната част последва и практически етап, в който участниците виртуално посетиха пенсионноосигурително и застрахователно дружество, ИП и Българската фондова борса, където станаха свидетели как функционира капиталовият пазар, разбраха каква е същността на застраховането и защо е необходимо пенсионното осигуряване.

първото тримесечие на годината – 35.4%, а най-нисък през третото тримесечие на годината – 16.9%.

Графика 15. Ефект от дейността на КФН при защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги

В XX-то издание на образователната програмата участие взеха 21 ученици и 5 учители от средните професионални училища с икономически и финансов профил от градовете Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Горна Оряховица, Гоце Делчев, Дряново, Кюстендил, Кърджали, Монтана, Петрич, Перник, Пловдив, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, София, Стара Загора и Шумен. Основната цел на образователната програма е учениците от средните професионални училища в България да получат ценни знания за финансовия сектор, за управлението на личните финанси, както и за спецификата на дейността на Комисията за финансов надзор. Програмата „Небанковият финансов сектор в България“ е единствена по рода си за страната ни. Тя е една от най-дългосрочните инициативи на КФН, стартираше още от самото ѝ създаване и превърнала се в истинска традиция. Целта на образователната програма е учениците от средните професионални училища в България да получат отлична възможност за кариерно ориентиране в сферата на небанковия финансов сектор, както и да повишат знанията си и финансовата си грамотност, това е и една от стратегическите цели на Комисията – защита на потребителите чрез финансово ограмотяване.

През 2022 г. КФН посвети серия от образователни инициативи на Световната седмица на парите, която се проведе в периода от 21 до 27 март.

В синхрон с новите технологии, за да подобри нивото на осведоменост на обществото, свързана с небанковия финансов сектор и за да защити потребителите на финансови продукти и услуги, и през 2022 г. КФН продължи с дигиталната си кампания #инвестирай безопасно. Повишаването на финансовата грамотност в сферата на безопасното инвестиране остава сред водещите стратегически цели на КФН, която популяризира кампанията и в Световната седмица на парите.

Експерти от КФН, в партньорство с браншовите организации, в лицето на Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници и Фонда за компенсиране на инвеститорите, представиха пред студенти серия от публични лекции под надслов „Сигурност на инвестициите в дигиталния свят“, посветени на защитата на инвеститорите, разпознаването на легитимните ИП и функционирането на капиталовия пазар.

Инициативата постави начало на срещите между експертите и студентите, в рамките на първото събитие, с възпитаниците на един от най-авторитетните и най-големи бизнес университети в България – Университетът за национално и световно стопанство. Основната цел на кампанията #инвестирай безопасно – да отговори на потребностите на обществото с актуална информация по отношение на регулираните от КФН сфери в небанковия финансов сектор – капиталови пазари, застраховане и пенсионно осигуряване, се представи на аудиторията.

В рамките на образователната инициатива на КФН, бъдещите икономисти от 7 водещи университета в страната – Университета за национално и световно стопанство, Стопански факултет на Софийския университет, Висше училище за застраховане и финанси, Икономически институт, гр. Варна, Бургаски свободен университет, Югозападен университет „Неофит Рилски“ и Стопанска академия, гр. Свищов, придобиха ключови компетенции за инвестирането на капиталовите пазари и предпазването от финансови измами чрез специално организирани за тях дигитални събития.

По повод Световната седмица на парите, експертите на КФН взеха участие и като гост-лектори в събитията: „From Zero To Fintech“, организирано от Българска финтех асоциация, където представиха Иновационния център на КФН, както и в уебинара на тема „Сигурност на дигиталните финансови инструменти: Плащай безопасно в Интернет!“, иницирано от Junior Achievement. Своя принос експертите от КФН дадоха и като част от журито на конкурсите „Моят бизнес“ – за най-малките и финансов #LIFENACK – за подрастващите в гимназиален етап.

През 2022 г. КФН стартира още една нова образователна инициатива: „Супер силата на младия инвеститор“ в която се включиха близо 200 ученика от професионални финансови и банкови гимназии. Програмата е посветена на превенция на риска при използването на инвестиционни продукти на финансовите пазари. С тази инициативата, КФН цели да установи както добри партньорски взаимоотношения с училищата, така и да допринесе за повишаването на финансовата грамотност на зрелостниците, някои от които с целенасочен интерес в сферата на капиталовите пазари и бъдещи инвеститори.

Първи в пилотните събития се включиха подрастващите от 11-те и 12-те класове на Националната финансово-стопанска гимназия, Националната търговско-банкова гимназия и Националната природо-математическа гимназия. Учениците се запознаха с базови понятия от света на инвестициите, новите технологии и интегрираните финансови решения. Как функционира българската фондова борса, какво се крие зад абривиатурите DLT и NTF, какво представляват биткойн, криптовалутите, квантовите компютри, какви са рисковете и как се реагира когато се установят, са само част от темите, които с интерес бяха дискутирани заедно с преподавателите и техните възпитаници от гимназиалните класове.

В края на 2022 г. експерти от КФН взеха участие в представянето на магистърска програма на Висше училище за застраховане и финанси – „Финтех, финанси и дигитални иновации“.

Стратегията за наблюдение на финансовите иновации (Fintech) в небанковия финансов сектор 2021-2024 г. и четирите основни приоритета: насърчаване на внедряването на цифровите технологии до 2024 г., преодоляване на раздробеността на единния цифров пазар, развитие на нормативната уредба на ЕС с цел улеснен достъп до цифровите иновации в интерес на потребителите и пазарната ефективност, създаването на европейско пространство за финансови данни и посрещане на новите предизвикателства и рискове, свързани с внедряването на цифровите технологии, се представиха на студентите.

Запознаха се и с иновационния хъб на КФН, като акцентът се постави върху това, че Комисията продължава процеса на сътрудничество с поднадзорни лица и FinTech дружества, доставчици на финансови иновации в небанковия финансов сектор. За целта е разработена апликационна форма, която дава възможност на заявителите да установят неформален диалог с регулатора. Във втората част на събитието, експерти от КФН говориха за изкуствения интелект (Artificial Intelligence – AI) и сериозния напредък в развитието му, който провокира създаването на приложения и в сферата на финансирането. Обсъдиха се и различните аспекти на изкуствения интелект – реалната възможност не само да замени човешкия капитал изцяло или частично, но и да подобри ефективността му.

6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации

В изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2021-2024 г.), през 2022 г. КФН предприе редица инициативи - мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари за използваните финансови иновации, подсигуриране защита правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, както и популяризиране на дейността си в областта на иновациите.

Експерти от КФН участваха в ключови мероприятия, като: FinTech Summit 2022, годишна конференция Digitalk 2022; ad-hoc разговор на Task Force FISC група за наложени от ЕК санкции срещу Русия относно криптоактиви; среща на Зеления център; среща на работна група на Европейския форум на иновативните фасилитатори (EFIF), на която дирекция АЖП представи позиция за предприети действия в областта на финансовите иновации в небанковия финансов сектор; продължаване работата по Мобилна апликация на КФН; срещи на работните групи и комитети на европейски надзорни органи.

В подкрепа на тази си дейност, бяха изготвени и публикувани на страницата на КФН следните информационни материали: клип за новата регулация Digital Operational Resilience Act (DORA); предупреждение за нелицензираните крипто фондове; материали за същността, регулацията и приложението на умните договори в небанковия финансов сектор; разяснителни публикации за роботизираните съветници.

Представители на КФН участваха активно и в работните групи за иновации на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, както и в организирани тематични семинари.

Експерти от КФН разработиха методология за събиране на данни от проучвания за финансовите иновации, определяне на критерии и ключови показатели за оценка и анализ на развитието на финансовите иновации, съхранение на данните.

Представители на Комисията участваха в организираното от Българската Финтех Асоциация събитие с представители на малкия бизнес в посолството на България в Лондон.

През 2022 г. се реализира пилотна инициатива на КФН „Супер силата на младия инвеститор“ за превенция от риска при използването на инвестиционни продукти на финансовите пазари, насочена към ученици от гимназиален етап на обучение (пилот с Национална природо-математическа гимназия гр. София, Национална търговско-банкова гимназия гр. София и Национална финансово-стопанска гимназия гр. София). Инициативата съчетава едновременно част от дейности от Плана за действие към Стратегията за наблюдение на финансовите иновации 2021-2024 и Националната стратегия за финансова грамотност (в частта на КФН) и Програма на КФН за защита на потребителите 2021-2024. На база анализ от обратната връзка от анкета сред учениците се изготви презентация за капиталовите пазари, блокчейн и криптовалюти, включително предупреждения за популярни финансови злоупотреби. Три срещи-презентации са проведени в пилотните училища.

За проследяване развитието на пазара, анализ на тенденциите и дефиниране на рисковете през 2022 г. КФН проведе проучване сред поднадзорните лица за използваните от

тях финансови иновации Отговори дадоха 92 поднадзорни на КФН лица, като най-активни са застрахователните брокери, последвани от инвестиционните посредници.

През 2022 г., в рамките на изградения механизъм за сътрудничество с бизнеса – Иновационния център (Innovation hub), КФН разгледа и анализира постъпилите запитвания за регулаторната рамка и приложимото право към конкретните казуси, отправени от български и чуждестранни дружества. За установяване на устойчива рамка, са изготвени вътрешни правила за функционирането на иновационния център за комуникация със заинтересованите лица, относно финансовите иновации в небанковия финансов сектор.

Експерти от КФН взеха активно участие в проекта на регламент DORA: 2nd global compromise proposal - DDL.

7. Международна дейност и сътрудничество

7.1. Европейско измерение

Комисията за финансов надзор, в качеството ѝ на участник в Европейската система за финансов надзор (ESFS), е активно ангажирана в дейностите на Европейските надзорни органи (ESMA и EIOPA), с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар. КФН е пълноправен член и взема участие в заседанията на съветите на ESMA и EIOPA, като подпомага дейностите им и чрез участието на експертно ниво в работните комитети и групи, създадени към тях. Освен това КФН участва, като член без право на глас, в заседания на ESRB и си сътрудничи с ЕВА.

Основни акценти в работата на ESMA

Основна мисия на ESMA продължава да бъде защитата на инвеститорите, законосъобразните финансови пазари и финансовата стабилност. ESMA постига своята мисия чрез четири дейности: оценка на рисковете за инвеститорите, пазарите и финансовата стабилност; създаване на единни правила за финансовите пазари в ЕС; надзорна конвергенция и директен надзор на конкретни финансови субекти.

През 2022 г. ESMA продължи изпълнението на своите стратегически приоритети за периода 2020-2022 г. По-конкретно, през годината ESMA се съсредоточи върху своите цели за подобряване на защитата на инвеститорите и насърчаване на стабилни финансови пазари чрез следните приоритетни работни потоци:

- Фокусира се върху приноса за постигане на приоритетите на ЕС: изграждане на Съюз на капиталовите пазари и правната рамка за устойчиви финанси, иновации и дигитализация. За тази цел органът допринесе за развитието на регулаторната и надзорната рамка по-специално чрез работата си по европейската единна точка за достъп (ESAP), по стратегията за инвестиции на дребно и инициативите на ЕК за улесняване на достъпа на МСП до публични пазари. Продължи да работи по правила за оповестяване на екологични, социални и управленски (ESG) фактори и методология за идентифициране на рисковете при тях. Допринесе за работата по нефинансово отчитане и работата с националните компетентни органи (НКО) за предотвратяване на риска от заблуждаващи твърдения за екологосъобразност (greenwashing). Започна работа по изготвяне на регулаторни технически стандарти по прилагане на Регламента относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор (DORA), Регламента за пазарите на крипто активи (MiCA) и Регламента за пилотен режим за пазарни инфраструктури, базирани на технологията на разпределения регистър (DLT);

- Надзорна конвергенция – фокусира се върху основан на риска, последователен и координиран подход към надзора в ЕС, като се отчита оценката на резултатите от стратегическите надзорни приоритети на Съюза и преразглеждане на набора от инструменти за надзорна конвергенция, както и провеждане на партньорски проверки;

- Оценка на риска – засили работата си по идентифициране на риска и сътрудничеството с НКО и публичните органи на ЕС и международните организации.

Подпомогна разработването на стрес тестове за идентифициране на риска и надзорните реакции на рисковете за финансовата стабилност. Новата координационна роля на ESMA относно надзорната практика „таен клиент“ доведе до яснота как се прилагат изискванията за предоставяне на инвестиционни съвети и предлагане на инвестиционни продукти на инвеститорите на дребно в целия ЕС. ESMA продължи да оценява ползите и рисковете от финансовите иновации и развитието на ESG за финансовите пазари и инвеститорите;

- Пряк надзор – имайки предвид трусовете на финансовите и стоковите пазари през 2022 г. след стартирането на войната в Украйна, ESMA приоритизира областите с най-висок риск в своята надзорна дейност, а именно - агенциите за кредитен рейтинг и централните контрагенти, като следеше строго стабилността в двата сектора. Допълнително се съсредоточи и върху новите субекти, попадащи под неговия пряк надзор – критичните бенчмаркове, доставчиците на услуги за докладване на данни и централните контрагенти от ниво 2.

През годината ESMA започна работа по изготвяне на новия си стратегически документ за следващия петгодишен период 2023-2028 г. Заложена рамка, която бе публикувана през октомври 2022 г., е амбициозна и взема предвид бързо променящите се пазарни условия и геополитически развития. Стратегията е съсредоточена около три приоритета: насърчаването на ефективността и стабилността на пазарите, подобряването на защитата на инвеститорите на дребно, както и засилен надзор.

Общи надзорни приоритети на ESMA:

Съгласно измененията в регламента на ESMA, които влязоха в сила през 2020 г., органът е длъжен да изготви до 2 значими за целия Съюз приоритети в рамките на една година, които отразяват бъдещите промени и тенденции. Националните компетентни органи са задължени да вземат предвид тези приоритети, когато съставят работните си програми и да уведомят за това ESMA. ESMA обсъжда съответните дейности на компетентните органи през следващата година и изготвя заключения относно изпълнението на тези приоритети и възможните последващи действия, които могат да включват насоки, препоръки към компетентните органи и партньорски проверки в съответната област.

С оглед на новата си стратегия за периода 2023-2028 г., ESMA промени своите стратегически надзорни приоритети на Съюза (USSP), като включи оповестяването на ESG факторите на място на разходите и резултатите на инвестиционните продукти на дребно. Целта е да се насърчи прозрачността и разбираемостта на оповестяванията на ESG факторите в ключови сегменти от веригата на стойността на устойчивото финансиране, като емитенти, инвестиционни мениджъри или ИП, и по този начин ESMA и НКО да се справят с риска от заблуждаващи твърдения за екологосъобразност.

В контекста на втория надзорен приоритет: качеството на пазарните данни, ESMA е разработил и приложил общи методологии и тематични прегледи. Както ESMA, така и НКО, продължават да участват в целенасочена и съгласувана надзорна работа.

По отношение на разходите и резултатите на инвестиционните продукти на дребно, ESMA и НКО извършиха следните мащабни действия през последните две години (2021 г. и 2022 г.):

- Общо надзорно действие относно разходите и таксите съгласно рамката на ПКИПЦК – през май 2022 г. е публикуван доклад с основните изводи от проведеното надзорно действие;
- Общо надзорно действие относно информация по MiFID II разходи и такси;
- Общо надзорно действие относно изискванията за управление на продукта и за проверка дали той е подходящ за конкретен клиент съгласно MiFID II – през юли 2022 г. е публикуван доклад с резултатите от надзорното действие;
- Упражнение „таен клиент“ (с някои НКО);
- Изготвяне на насоки и въпроси и отговори, които да подпомагат тълкуването;
- Проекти на регламенти и технически съвети;
- Годишен статистически доклад за наблюдение на разходите.

Насоки на ESMA

През отчетната година ESMA продължи да е сериозно ангажиран по отношение на задължението за изготвяне на насоки, като целта е те да подобрят защитата на инвеститорите в ЕС. Насоките доразвиват основни норми от законодателството на ЕС, за да се хармонизира прилагането му във всички държави членки.

През 2022 г. в КФН са сформирани работни групи за разглеждане на общо 6 насоки на ESMA, в резултат на което КФН декларира пред ESMA спазване на следните:

- **Насоки относно докладването на случаи на неуспешен сетълмент по член 7 от Регламента за централните депозитари на ценни книжа (ЦДЦК) (ESMA70-156-4717);**

Адресати на Насоките са националните компетентни органи, определени по силата на член 11 от Регламента за ЦДЦК, и за централните депозитари на ценни книжа, съгласно Регламента за ЦДЦК.

Целта на Насоките е да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН) и да се осигури общо, единно и последователно прилагане на чл. 7 от Регламента за ЦДЦК, както и на чл. 14 и чл. 39 от РТС за дисциплина при сетълмента, включително обмен на информация между ESMA и компетентните органи относно случаите на неуспешен сетълмент, както и съдържанието на това докладване. Съгласно чл. 7, параграф 1 от Регламента за ЦДЦК, централният депозитар за ценни книжа създава система за наблюдение на случаите на неуспешен сетълмент на сделки с финансови инструменти, посочени в чл. 5, пар. 1, за всяка управлявана от него система за сетълмент на ценни книжа. По отношение на чл. 14 и чл. 39 от РТС за дисциплина при сетълмента, целта на упоменатите насоки е да се изясни обхватът на данните, които трябва да докладват ЦДЦК, представянето и оценката на финансовите инструменти, както и начините за докладване на неуспешен сетълмент въз основа на причината (основанието) за неуспешен сетълмент.

- **Насоки относно методиката, функцията по наблюдение и съхраняването на данни съгласно Регламента за бенчмарковете (ESMA81-393-288);**

Адресати на Насоките са националните компетентни органи, определени съгласно чл. 40, пар. 2 и 3 от Регламента за бенчмарковете, както и по отношение на администраторите, определени в чл. 3, пар. 1, ал. 6 от същия Регламент.

Целта на упоменатите насоки е да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на изискванията във връзка със съществените промени в методиката, използването на алтернативна методика при извънредни обстоятелства и функцията по наблюдение. По-специално, насоките постигат тези цели, като определят прозрачна рамка за администраторите на критични и значими бенчмаркове, когато се провежда консултация относно съществени промени в методиката или относно използването на алтернативна методика при извънредни обстоятелства, заедно с подходяща функция по наблюдение. Освен това насоките имат за цел да гарантират еднакво и последователно прилагане на изискванията относно съхраняването на данни, свързани с използването на алтернативна методика за всички администратори на бенчмаркове.

- **Насоки за сценариите, използвани при стрес тестовете, съгласно Регламента относно фондовете на паричния пазар (ФПП) (ESMA34-49-446);**

Насоките се прилагат по отношение на компетентните органи, фондовете на паричния пазар и управителите на фондове на паричния пазар, както са определени в Регламента за ФПП.

Целта е да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на разпоредбите в чл. 28 от Регламента за ФПП. По-специално и както е посочено в чл. 28, пар. 7 от Регламента за ФПП, те определят общи референтни параметри за сценариите за тестовете, които да бъдат включени в стрес тестовете, взимайки предвид фактори, посочени в чл. 28, пар. 1. Съгласно чл. 28, пар. 7 от Регламента за ФПП, насоките се актуализират поне веднъж годишно, като се вземат предвид последните тенденции на пазара.

- **Насоки относно определени аспекти на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение (ESMA35-43-3006);**

Насоките се прилагат по отношение на компетентните органи и посредниците. Целта им е да насърчат сближаването на надзорните подходи при прилагането на изискванията на ДПФИ II за целесъобразност и освобождаване само за изпълнение. По този начин ще се повиши стойността на съществуващите стандарти и ще се усили гаранцията, че посредниците спазват регулаторните стандарти, а това ще доведе до укрепване на защитата на инвеститорите.

- **Насоки относно общите процедури и методики за надзорен преглед и процеса на оценка на централните контрагенти съгласно чл. 21 от Регламент EMIR (ESMA70-151-3374);**

Насоките се отнасят за компетентните органи, определени съгласно чл. 22 от EMIR, които упражняват надзор върху ЦК, получили разрешение съгласно чл. 14 от EMIR. Целите на настоящите насоки е да бъдат подпомогнати компетентните органи при прилагането на разпоредбите на регламента в контекста на осъществяването на прегледа и оценката на централните контрагенти, като бъдат уточнени допълнително общите процедури и методики

с цел да се гарантира съгласуваност във формата, честотата и задълбочеността на тези прегледи и оценки.

• Насоки във връзка с Регламента относно пазарната злоупотреба - Забавяне на разкриването на вътрешна информация и взаимодействия с пруденциалния надзор (ESMA70-159-4966).

Насоките изменят и допълват предходните правила, приети от ESMA през 2016 г., за които Комисията за финансов надзор е взела решение за спазване. Допълненията и измененията спрямо Насоките от 2016 г. са по отношение на емитентите (банки или ИП по чл. 9а, ал. 2 от ЗПФИ).

Процедура по актуализиране на формуляри на КФН за спазване на насоки

През 2022 г. КФН предприе действия по осигуряване на пълното спазване на насоки, по отношение на които е декларирала намерение за спазване, поради необходимостта от предприемане на допълнителни мерки. В резултат на това, КФН актуализира следните формуляри за насоки на ESMA, като декларира пълно спазване:

- Насоките на ESMA относно борсово търгуваните фондове (ETF) и въпросите за ПКИПЦ, (ESMA/2014/937), с изменения и допълнения в Наредба №44;
- Насоки относно стрес тестовете за ликвидност в ПКИПЦК и АИФ (ESMA34-39-897), с изменения в Наредба №44;
- Насоки относно таксите за постигнати резултати в ПКИПЦК и в определени видове АИФ (ESMA34-39-992) с изменения в ЗДКИСДПКИ и Наредба №44;
- Окончателните насоки относно задълженията по ДПФИ П/РПФИ във връзка с пазарните данни (ESMA70-156-4263), с изменения и допълнения в ЗПФИ и Наредба №73 за оповестяването на пазарни данни;
- Насоките относно маркетинговите съобщения съгласно Регламента относно трансграничното разпространение на фондове (ESMA34-45-1272), след изменения и допълнения в ЗДКИСДПКИ.

Насоки на ЕВА

През 2022 г. в КФН са разгледани общо 6 насоки на ЕВА, в резултат на което КФН декларира спазване на следните:

• Насоки относно сътрудничеството и обмена на информация между органите за пруденциален надзор, надзорните органи за БИП/БФТ и звената за финансово разузнаване в съответствие с Директива 2013/36/ЕС (EVA/GL/2021/15);

Адресати на насоките са компетентните органи, както са определени в чл. 4, пар. 2, подточки i) и viii) от Регламент (ЕС) №1093/2010, и за компетентните органи, както са определени в чл. 4, пар. 2, подточка iii) от Регламент (ЕС) №1093/2010, доколкото тези органи осъществяват надзор на съответствието с изискванията на Директива (ЕС) 2015/849 на институциите, определени в чл. 3, пар. 1, т. 3 от Директива 2013/36/ЕС, или на операторите на финансовия сектор, определени в чл. 4, т. 1а от Регламент (ЕС) №1093/2010, когато тези оператори са включени в пруденциалната консолидация на институцията, включително на

клонове, установени в Съюза, независимо дали тяхното главно управление се намира в държава членка, или в трета държава.

Насоките определят начина за сътрудничество и обмен на информация, по-специално по отношение на трансграничните групи и в контекста на установяването на сериозни нарушения на правилата за борба с изпирането на пари, в съответствие с чл. 117, пар. 6 от Директива 2013/36/ЕС.

• **Насоки относно характеристиките на рисково-базирания подход при надзора на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма и мерките, които да бъдат взети при упражняване на надзор въз основа на чувствителността към риск съгласно чл. 48, параграф 10 от Директива (ЕС) 2015/849, изменящи Съвместни насоки ESA/2016/72, (EBA/GL/2021/16);**

Адресати на насоките са компетентните органи, посочени в чл. 4, пар. 2, подточка iii) от Регламент (ЕС) №1093/2010. Насоките определят, в съответствие с чл. 48, пар. 10 от Директива (ЕС) 2015/849, характеристиките на рисково базирания подход при надзора на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ) и стъпките, които компетентните органи следва да предприемат, когато извършват надзор на БИП/БФТ въз основа на отчитане на риска. Компетентните органи следва да прилагат тези насоки в процеса на разработване, прилагане, преразглеждане и подобряване на своя собствен модел за рисково базиран надзор, свързан с БИП/БФТ (модел на РБН).

• **Насоки за оценка на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции (EBA/GL/2021/06);**

Адресати на Насоките са националните компетентни органи, съгласно Регламент (ЕС) №1093/2010 и Регламент (ЕС) №1095/2010, финансовите институции и участниците на финансовите пазари, съгласно определението в чл. 4, пар. 1 от Регламент (ЕС) №1095/2010, които са ИП по смисъла на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Директива 2014/65/ЕС. Насоките определят изискванията по отношение на пригодността на членовете на ръководния орган, по-специално понятията „честност, почтеност и безпристрастност на член на ръководния орган“; „подходящи знания, умения и опит на ръководния орган“; „достатъчни човешки и финансови ресурси, отделяни за въвеждането в работата и обучението на тези членове“ и други. Допълнително е определено също така понятието „многообразие“, което трябва да се отчита при подбора на членовете на ръководния орган. В насоките се определят също изискванията по отношение на пригодността на ръководителите на функциите за вътрешен контрол и на главния финансов директор, когато те не са част от ръководния орган, и когато това е установено чрез прилагането от тези институции на рисково базиран подход, на други лица, заемащи ключови позиции, в рамките на правилата за управление.

• **Насоки относно критериите за освобождаване на инвестиционни посредници от изискването за ликвидност в съответствие с чл. 43, пар. 4 от Регламент (ЕС) 2019/2033 (EBA/GL/2022/10);**

Адресати на насоките са националните компетентните органи и финансовите институции, които са ИП, отговарящи на условията за малки и невзаимосвързани ИП по чл. 12, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033. С насоките се уточняват допълнително критериите, които компетентните органи могат да вземат предвид, когато освобождават ИП, отговарящи

на условията за малки и невзаимосвързани ИП по чл. 12, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033, от изискванията за ликвидност в съответствие с чл. 43 от същия Регламент.

• **Насоки относно разумни политики за определяне на възнагражденията съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 (EBA/GL/2021/13);**

В Насоките са описани разумните и неутрални по отношение на пола политики за възнагражденията, които инвестиционните посредници следва да прилагат за целия персонал и за персонала, чиито професионални дейности имат съществено въздействие върху рисковия профил на инвестиционните посредници или управляваните от тях активи, и се улеснява прилагането на дерогациите по чл. 32, параграфи 4, 5 и 6 от Директива (ЕС) 2019/2034. В Независимо, че от инвестиционните посредници се изисква да разполагат с политики за възнагражденията за целия персонал, към политиките за възнагражденията и променливото възнаграждение на категоризирания персонал се прилагат допълнителни изисквания.

Насоките са предназначени за компетентните органи и финансовите институции, както са определени в чл. 4, пар. 1 от Регламент (ЕС) №1093/2010, които са ИП по смисъла на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти, не попадат в обхвата на чл. 2, пар. 2 от Директива (ЕС) 2019/2034 и не отговарят на всички условия, за да бъдат квалифицирани като малки и невзаимосвързани ИП съгласно чл. 12, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033 относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници.

• **Насоки относно вътрешното управление съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 (EBA/GL/2021/14).**

Насоките се прилагат по отношение на правилата за управление на инвестиционните посредници - както се изискват съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници, включително тяхната организационна структура и съответстващите нива на отговорност, както и процесите за идентифициране, управление, наблюдение и докладване на всички рискове, на които те са изложени или могат да бъдат изложени, и по отношение на рамката за вътрешен контрол. Прилагат се както на индивидуална, така и на консолидирана основа.

Адресати на насоките са компетентните органи и финансовите институции, посочени в чл. 4, пар. 1 от Регламент (ЕС) №1093/2010, които са ИП по смисъла на чл. 4, пар. 1, т. 1 от Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти, които не попадат в обхвата на чл. 2, пар. 2 от Директива (ЕС) 2019/2034 и не отговарят на всички условия, за да бъдат квалифицирани като малки и невзаимосвързани ИП съгласно чл. 12, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033 относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници.

Процедура по актуализиране на формуляри на КФН за спазване на насоки

През 2022 г. КФН предприе действия по осигуряване на пълното спазване на насоки, по отношение на които е декларирала намерение за спазване, поради необходимостта от предприемане на допълнителни мерки. В резултат на това КФН актуализира следните формуляри на ЕВА:

- Окончателните насоки относно сътрудничеството и обмяна на информация за целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции (JC 2019 81), след изменение в Закона за покритите облигации, като с § 18 от преходните и заключителни разпоредби са предвидени изменения и допълнения в ЗМИП, касаещи прилагането на тези насоки;

- Насоките относно критерии за ОПС за секюритизации, различни от обезпечени с активи търговски ценни книжа (EBA/GL/2018/09);

- Насоките относно критериите за ОПС за секюритизация на обезпечени с активи търговски ценни книжа (EBA/GL/2018/08).

Партньорски проверки

През 2020 г. ESMA прие двугодишен план за партньорските проверки, който определя времевите им диапазони, проследяването на изпълнението на минали и изискуемите задължителни проверки съгласно европейското законодателство. Планът за партньорските проверки е част от работната програма на ESMA за 2022 г., която се намира на следния линк: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma20-95-1430_2022_annual_work_programme.pdf.

- **Партньорска проверка за надзора на централните депозитари;**

Проверката оценява надзора на НКО върху трансграничното предоставяне на услуги от централните депозитари на ценни книжа чрез работата на оперативно съвместима връзка, съгласно свободата за предоставяне на услуги в друга държава членка в съответствие с чл. 23 от Регламент (ЕС) №909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа (CSDR). Партньорската проверка се фокусира върху надзора, който НКО осъществяват върху трансграничното предоставяне на услуги от централните депозитари в шест ключови области: първоначален процес на разрешаване; процедура по паспортизиране; споразумения за сътрудничество между националните органи по произход и приемащите НКО; надзорни дейности; проверки и правоприлагащи мерки. КФН не е сред избраните за проверка органи.

- **Партньорска проверка за непрекъснатостта на дейността на централните контрагенти съгласно договорености за дистанционна работа;**

Тази партньорска проверка оценява цялостното функциониране на колегиите за централните контрагенти и предоставя анализ на надзорните дейности на НКО, които осъществяват надзор спрямо централни контрагенти, регистрирани на тяхната територия, по отношение спазването на изискванията, посочени в EMIR, свързани с непрекъснатостта на дейността на централните контрагенти. Проверката се основава на специфична методология, разработена за задължителни партньорски проверки съгласно EMIR.

Констатациите от партньорската проверка се основават на информация, получена от персонала на ESMA чрез участие в посочените колегии, както и от отговорите на НКО на специално създаден въпросник, както и персонализирани последващи въпроси. Информацията е допълнена и от констатациите от посещенията на място в избрани НКО,

преведени през 2022 г. На територията на Република България няма регистриран централен контрагент и съответно КФН не е сред избраните за проверка органи.

• **Партньорска проверка за прилагане на критериите за опростена, прозрачна и стандартизирана секюритизация.**

Независимо, че беше включена в годишния план, проверката беше отложена за 2024 г. КФН не е сред избраните за проверка органи.

Основни акценти в работата на ЕЮРА

Областите на фокус за ЕЮРА за 2022 г. бяха приоритетно насочени към законодателни инициативи на ЕС, развитието на пазара, включително дейностите, свързани с цифровата трансформация. През 2022 г. европейският надзорен орган акцентира дейността си най-общо върху следните теми:

- интегриране на съображенията за устойчиво финансиране във всички области на работа;
- подкрепа на пазара и надзорната общност чрез цифрова трансформация;
- повишаване на качеството и ефективността на надзора;
- осигуряване на технически стабилна пруденциална и бизнес политика;
- идентифициране, оценка, мониторинг и докладване на рискове за финансовата стабилност и бизнес поведението;
- гарантиране на добро управление, гъвкава организация, рентабилно организиране на ресурсите и силна корпоративна култура.

През отчетния период ЕЮРА продължи да работи по много от своите съществуващи приоритети, за да постигне пълното изпълнение на новите задачи, възложени ѝ в резултат на прегледа на Регламентите за европейски надзорни органи. Това включва темите за дигитализацията и финансовите иновации, провеждане на регулаторни прегледи и развитие на управлението на бизнеса, сближаване на надзорните практики за управление на бизнеса с повишен фокус върху справянето с възникващи рискове, ефективно използване на данни, сближаване на надзора с фокус върху трансграничен и междусекторен надзор, разработване и подобряване на основните продукти за финансова стабилност и укрепване на корпоративната устойчивост и ефективност на ЕЮРА с цел гарантиране, че европейският регулатор използва ресурсите си, за да предоставя своите продукти и услуги.

През 2022 г. ЕЮРА се съсредоточи върху разработване и прилагане на стратегия за цифрова трансформация. Освен това активно работи за осъществяване на своя план за действие за устойчиво финансиране, включително положи усилия за предоставяне на принос за стратегията за устойчиво финансиране на Европейската комисия, както и изработване на споделени решения за устойчивост за справяне с природни катастрофи и други системни рискове. В съответствие с плана за действие на Европейската комисия за изграждане на Съюз на капиталовите пазари и в подготовка за планираната стратегия за инвестиции на дребно, ЕЮРА работи в посока за преглед как съществуващите правни рамки за IDD, PRIIPs и PEPP могат по по-добър начин да дадат възможност на потребителите да вземат информирани инвестиционни решения.

ЕЮРА се фокусира също така и върху координация на надзорните дейности във връзка с прилагането на регламента РЕЕР – надзорни подходи към РЕЕР, координация на надзорни планове и изисквания за докладване. Както и досега, европейският орган съсредоточи усилия и върху надзорът на каналите за дистрибуция в полза на потребителите. През 2022 г. ЕЮРА работи и по проследяването на Становището от 2020 г. относно рамката Платежоспособност II, включително по отношение на принципа на пропорционалност. Също така сред основните дейности на европейския орган за изминалата година се открии и работата за приноса към преразглеждането на директивата IORP II. ЕЮРА освен това предприе последващи действия относно услугите за проследяване на пенсиите.

Не на последно място, ЕЮРА продължи работа по отношение на възникващите рискове, мерки, свързани с COVID-19, кибер рискове, отчитане на рисковете, свързани с ESG факторите и разработване на стрес тестове.

Общи надзорни приоритети на ЕЮРА

От 1 януари 2020 г. са въведени специфични изменения в регламентите на европейските надзорни органи, като задължение за ЕЮРА е да определя, поне на всеки 3 години, до 2 приоритета от значение за целия Съюз, които отразяват бъдещото развитие и тенденции. Националните компетентни органи вземат предвид тези приоритети при изготвянето на работните си програми. Двата значими за целия Съюз приоритета през 2022, определени от ЕЮРА, са:

1. устойчивост на бизнес модела;
2. адекватен дизайн на продукта, включително чрез стриктно наблюдение на надзора и управлението на продуктите (POG).

2022 г. е втората по отношение отчитането на дейността по тези два приоритета, като по тях ще продължи да се работи и през 2023 г.

В светлината на настоящата макроикономическа среда, прегледът на прилагането на общите надзорни приоритети през 2022 г. се фокусира върху влияние на нарастващата инфлация върху надзорните приоритети, въздействие от влошаването на макроикономическа среда, наблюдение на новите тенденции в цифровизацията и киберпространството, както и стойност за парите в бизнеса, свързан с дялове.

Насоки на ЕЮРА

През 2022 г. в КФН са сформирани работни групи за разглеждане на общо 3 насоки на ЕЮРА, в резултат на което КФН декларира спазване на следните:

- **Насоки относно употребата на идентификационния код на правния субект (ИКПС) (ЕЮРА-BoS-2021/456 BG);**

Насоките имат за предназначение да улеснят употребата на ИКПС като уникални идентификационни кодове за застрахователни и презастрахователни предприятия и групи, както и за институции за професионално пенсионно осигуряване, които попадат в компетенциите на националните компетентни органи за надзор. Насоките подкрепят въвеждането на системата за идентификационен код на правния субект (ИКПС), предложена

от Съвета за финансова стабилност (СФС) и подкрепена от Г20, насочен към постигане на единна, световна идентификация на страните във финансовите трансакции.

- **Изменени насоки относно границите на договора (ЕЮРА-BoS-22-394);**

С акта се внасят изменения в текста предходните насоки, за които КФН е взела решение през 2015 г. Изменените насоки са адресирани до компетентните органи и се прилагат както за отделни предприятия, така и *mutatis mutandis* на ниво група. Целта е да внесат необходимата яснота как и при какви условия следва да се третира договорите при определяне на това кои парични потоци се включват в границите им и кои не. Въвеждат се нови текстове по теми, които са от значение за определянето на границите на договора, по-специално по отношение на оценката дали покритие или финансова гаранция имат видим ефект върху икономическото съдържание на договора и идентифицирането на договорите, които могат да бъдат разгрупирани.

- **Изменени насоки относно оценката на техническите резерви (ЕЮРА-BoS-22-393);**

Изменените насоки изменят и допълват Насоките относно оценката на техническите резерви (ЕЮРА-BoS-14/166 BG), за които КФН е взела решение през 2015 година. Изменените насоки са адресирани до компетентните органи и се прилагат както за отделни предприятия, така и *mutatis mutandis* на ниво група. Целта е да внесат необходимата яснота в определени елементи, които следва да се вземат предвид в процеса на изчисляване и валидация на техническите резерви. Въвеждат се нови текстове относно определянето на най-добрата прогнозна оценка, включително използването на бъдещи управленски действия и експертна преценка; моделирането на разходите и оценката на опциите и гаранциите чрез генератори на икономически сценарии; моделирането на поведението на притежателите на полици; изчисляването на очакваните печалби в бъдещите премии.

- **Процедура по актуализиране на формуляра на КФН за спазване на насоки.**

През 2022 г. КФН предприе действия по осигуряване на пълното спазване на насоки, по отношение на които е декларирала намерение за спазване, поради необходимостта от предприемане на допълнителни мерки. В резултат на това КФН актуализира формуляри за следните насоки на ЕЮРА:

- Насоките относно границите на договора (ЕЮРА-BoS-14/165);
- Насоките относно оценката на техническите резерви (ЕЮРА-BoS-14/166).

Партньорски проверки

Съгласно чл. 30 от Регламента за ЕЮРА, органът изготвя двугодишен работен план за партньорските проверки, който отразява приоритетите на ЕЮРА според тяхната дългосрочна работна програма. Планът може да бъде намерен на следния адрес: https://www.eiopa.europa.eu/document-library/annual-work-programme/single-programming-document-2021-2023-including-annual-work_en?source=search

През 2022 г. КФН продължи дейността си по няколко партньорски проверки на ЕЮРА, като:

- **Партньорска проверка за възлагане на дейности на външни изпълнители;**

Съгласно Директива „Платежоспособност II“ предприятията могат да възлагат на външни изпълнители не само оперативни задачи, но и например ключова функция или част от такава функция. В същото време чл. 49, пар. 2 от Директивата определя кога възлагането на критични или важни оперативни функции или дейности не е разрешено.

Целта на тази партньорската проверка е да се оцени прилагането на съответните разпоредби, свързани с възлагането на дейности на външни изпълнители, както и да се обмени опит и информация относно надзорната дейност, за да се идентифицират най-добрите практики в Европейския съюз. Партньорската проверка оценява подходите на националните компетентни органи към възлагането и надзора на изнесените функции и дейности.

В резултат на предоставяне на отговори по възникнали въпроси от страна на ЕЮРА, както и след провеждане на конферентни разговори, през лятото на 2022 г. е публикуван доклад на ЕЮРА по отношение на Партньорската проверка за възлагане на дейности на външни изпълнители

Докладът може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2022-07/final_report_on_peer_review_on_outsourcing.pdf

- **Партньорска проверка на изискванията за надзор и управление на продукта;**

През изминалата година започна първата фаза на партньорската проверка, а именно фазата на самооценка, като КФН попълни въпросник по темата, участва в конферентни разговори, а след това отговори и на допълнителни въпроси в хода на прегледа.

Изискванията на Директивата относно разпространението на застрахователни продукти (IDD) по отношение на надзора и управлението на продуктите влязоха в сила на 1 октомври 2018 г., като те имат за цел да гарантират, че интересите на клиентите имат първостепенно значение при проектирането на продукт, през целия жизнен цикъл на продукта, включително по отношение на разпространението му. Основна задача е свързаните с продукта рискове да бъдат адресирани в достатъчна степен и да бъдат смекчени, като се разработват адекватни процеси за избягване и идентифициране на такива рискове за продуктите.

- **Проследяване на изпълнението на препоръки от приключили Партньорски проверки:**

- **Партньорска проверка относно коректността на членовете на административния, управителния или надзорния орган (AMSB) и квалифицираните акционери (последваща партньорска проверка относно коректността);**

След предоставяне на отговори от страна на КФН по последващи въпроси по отношение на партньорската проверка, през есента на 2022 г. ЕЮРА публикува свой доклад, който оценява как националните органи са изпълнили препоръчаните дейности вследствие на партньорската проверка.

Докладът може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2022-10/follow-up_report_to_the_peer_review_on_the_propriety_assessment_of_administrative_management_and_supervisory_body_members_and_qualifying_shareholders.pdf

- **Партньорска проверка относно надзорните практики за прилагане на принципа на пропорционалност в изискванията за управление на ключови функции.**

Партньорската проверка започва през 2018 г., а през 2021 г. е публикуван доклад за проследяването на изпълнението на препоръките, направени от ЕЮРА към националните компетентни органи. След подготвянето на доклада, като следващата фаза на проверката, ЕЮРА продължава да следи изпълнението на препоръчаните действия, като призовава органите, които към момента на доклада за проследяване все още не са изпълнили напълно препоръките, да разгледат идентифицираните примери и те да им послужат за развитие на националните надзорни практики. В тази връзка, през 2022 г. ЕЮРА проведе фазата на наблюдение след доклада за проследяване, като осъществи комуникация с надзорните органи. КФН предостави отговори на допълнително зададени от ЕЮРА въпроси, с което препоръчани действия към КФН бяха сметени за напълно изпълнени от страна на българския регулатор.

7.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи

7.2.1. ФОКУС ТЕМА: Процес по присъединяване на България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)

През 2022 г. сред основните външнополитически приоритети на Република България продължи да бъде членството в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), като КФН работи активно и осъществява непрекъснат обмен на информация с Министерството на външните работи, в качеството му на национален координатор по присъединяването към ОИСР.

На 25 януари 2022 г., с взето решение от Съвета на ОИСР, започнаха разговори за присъединяване на Република България, като на 10 юни 2022 г. секретариатът на организацията връчи **Пътна карта за процеса на присъединяване на България**, с което официално се постави началото на тази важна за страната ни дейност. За целите на гладкото протичане на процесите и добрата координация между отделните ведомства се прие **Постановление №242 от 11 август 2022 г. на Министерския съвет** за организация и координация на процеса на разговори и подготвителни дейности за присъединяване на Република България към ОИСР. С постановлението са пределени водещите и партниращи институции във връзка с осъществяването на техническите прегледи от тематичните комитети на ОИСР – една от основните дейности в процеса по присъединяване. Комисията за финансов надзор е определена за съ-водеща институция, заедно с Министерството на финансите, в работата на Комитета по застраховане и частно пенсионно осигуряване, а в Комитета по финансови пазари КФН е партниращо ведомство на Министерство на финансите.

През ноември 2022 г., в изпълнение на връчената Пътна карта, България прие и изпрати на ОИСР **Първоначален меморандум** – това е ключов документ, с чието депозиране на практика стартира същинската част на разговорите за присъединяване на България към организацията. По-конкретно, документът представлява първа самооценка

на съответствието на българското законодателство, политики и практики с действащите правни инструменти на ОИСР.

Въз основа на статута си на страна в процес на присъединяване, България е поканена да участва в заседанията на всички съществени/тематични комитети на ОИСР и техните помощни органи, като комитетите започнаха задълбочени технически прегледи на българското законодателство, политики и практики чрез активен обмен с ресорните институции.

През годината, КФН взе участие във всички заседания на постоянно действащия **Междуведомствен координационен механизъм (МКМ)**, създаден с оглед подобряване на комуникацията и ускоряване на действията по присъединяването към ОИСР.

На 24 октомври 2022 г., Министерският съвет прие Решение №817 за определяне на водещи и партниращи институции по правните инструменти на ОИСР, като ведомствата, посочени в Решението, са отговорни за осигуряването на съответствието с всеки отделен правен инструмент на ОИСР в конкретните комитети. В комуникация с всички ангажирани институции се организира започването на процеса по изготвяне на самооценки на съответствието спрямо всеки отделен правен инструмент на ОИСР в областите, в които КФН има компетентност като водеща или партнираща институция. Като водеща институция КФН изготви 6 самооценки по правни инструменти в Комитета по застраховане и частно пенсионно осигуряване, а като партниращо ведомство участва в изготвянето на повече от 10 самооценки в други комитети, сред които и Комитета по финансови пазари.

В края на 2022 г. КФН се присъедини към работата на Комитета по корпоративно управление на ОИСР, като представители на българския регулатор се включиха в състава на междуведомствената работна група за изпълнение на задълженията на Република България при провеждането на прегледа от този комитет. Участието на експерти от страна на КФН в групата е необходимо с оглед на прегледа на един от задължителните осем стандарта на ОИСР - Препоръката на Съвета относно принципите на корпоративното управление. В периода 21-23 ноември 2022 г. се проведе редовно заседание на Комитета по корпоративно управление на ОИСР в Париж, Франция, като за първи път България е поканена да присъства на срещата на Комитета, въпреки че все още продължава процесът по присъединяване на държавата към организацията. Участие в заседанието от страна на България взе представител на КФН като в хода на срещата се потвърди мотивацията и готовността България и ОИСР да си сътрудничат тясно в процеса на присъединяване.

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance

Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

Партньорски проверки

Партньорските проверки на IAIS са част от стратегията за оценка, предназначена да подпомага членовете относно прилагане на стандартите за надзор, одобрени от организацията. Чрез тези проверки се извършва оценка за идентифициране на естеството и степента на всякакви слабости или пропуски в надзорните и регулаторните рамки и се предоставя информация относно нивото на текущия надзорен капацитет и степента на бъдещо надзорно развитие.

КФН взе участие в партньорска проверка на IAIS относно спазването на принципи 9 „Надзорен преглед и докладване“ и 10 „Превантивни мерки, коригиращи мерки и санкции“ от Основните застрахователни принципи на организацията. След допълнително обсъждане на окончателния индивидуален доклад по двата принципа, този преглед беше успешно приключен.

Повече информация за партньорските проверки на IAIS и публикуваните доклади с резултатите, може да намерите тук:

<https://www.iaisweb.org/activities-topics/implementation-assessment/peer-review-process/>

Обмен на информация

По отношение на дейността по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи, през изминалата година КФН продължи активно да оказва съдействие. Удовлетворени са над 50 молби за съдействие, постъпили от чуждестранни надзорни органи, в съответствие с меморандумите за разбирателство на IOSCO, IAIS, ESMA и т.н. От своя страна, КФН е отправила над 20 молби за оказване на съдействие към свои чуждестранни партньори.

С влизането в сила на Общия регламент за защита на данни (GDPR) се въведеха по-строги изисквания при събиране и обработване на лични данни, включително и по отношение предоставянето им на трети държави. С цел осигуряване продължаването на законосъобразен обмен на информация с трети страни чрез привеждане в съответствие на IOSCO Меморандума с GDPR, е изготвен проект на административна договореност, одобрена както от Европейския орган за защита на личните данни, така и от Българската комисия за защита на личните данни. След като през април 2019 г. КФН подписа многостранната административна договореност за трансфер на данни на основание чл. 46, ал. 3 от GDPR, а през 2020 г. на своята годишна среща IOSCO избра представител от КФН за един от шестимата членове на Групата за оценка по прилагане на административната договореност, активното участието от българска страна продължи и през 2022 г.

Сключени меморандуми

През 2022 г. са подписани 5 споразумения за сътрудничество и споделяне на информация в надзорна колегия за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма на основание на Окончателните насоки относно сътрудничеството и обмена на информация за целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции (JC 2019 81), издадени от ЕНО. Първото споразумение урежда създаването на надзорна колегия за GROUPAMA Group, като френският Орган за пруденциален надзор и преструктуриране (Autorite de Controle Prudentiel

et de Resolution – ACPR) е водещият. Второто споразумение урежда създаването на надзорна колегия за KBC Group, като последната се организира от Националната банка на Белгия (La Banque nationale de Belgique) - водещ надзорен орган на групата. Третото споразумение урежда създаването на надзорна колегия за BNP PARIBAS Group, която се организира отново от ACPR). Четвъртото споразумение урежда надзорна колегия за UNICREDIT Group, която се организира от Националната банка на Италия (Banca d'Italia), като водещ надзор. Петото споразумение касае създаването на надзорна колегия за OTP Group и се организира от централната банка на Унгария (Magyar Nemzeti Bank - MNB) в качеството му на водещ надзорен орган.

През отчетната година КФН сключи и Споразумение за сътрудничество съгласно чл. 24, пар. 4 от Регламент (ЕС) 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и относно централните депозитари на ценни книжа с надзорния орган на Люксембург (Commission de Surveillance du Secteur Financier).

След като през 2021 г. Съветът на надзорниците на ЕИОРА, с участието и на представителя на КФН, прие Решение за колаборация между компетентните органи в ЕИП с оглед обмен на информация за поднадзорните лица (ЕИОРА-BoS-21-234/10.06.2021 г.), съгласно което надзорните органи следва да изпращат уведомления и да обменят информация по електронен път, то през отчетната година се създаде електронна платформа за нотифициране, организирана от ЕИОРА (CBN PPlatform). В тази връзка, и с оглед правилното и законосъобразно действие на платформата, през 2022 г. се подписа Съвместно споразумение на администраторите на лични данни между ЕИОРА и НКО на ЕИО. Това споразумение осигурява законосъобразния трансфер на лични данни между съвместните администратори във връзка с изпълнението на задълженията по Глава VII от Директивата Solvency II за трансграничното нотифициране, извършвано чрез специално създадената за целта платформа на ЕИОРА.

В началото на 2022 г. трите Европейски надзорни органа ESMA, ЕИОРА и ЕВА (ЕНО) започнаха осъществяването на проект за създаване на система за улеснен обмен на информация относно надеждност и пригодност. За целта се създаде междусекторна координационна група на ЕНО (ESAs FPS Coordination Group) за разработване на системата за обмен на информация, като всеки национален орган, включително и КФН, получи покана за участие в работата.

Системата се изработва в изпълнение на чл. 31а от Регламент (ЕС) №1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията, Регламент (ЕС) №1094/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/79/ЕО на Комисията и Регламент (ЕС) №1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията, които възлагат на ЕВА, ЕИОРА и ESMA мандат за създаване на система за обмен на информация, имаща отношение към оценката на надеждността и пригодността на

притежателите на квалифицирани дялови участия, директорите и лицата с ключова функция в участниците на финансовите пазари от страна на компетентните органи.

Координационната група на ЕНО има за задача да осъществи внедряването на системата, като следва двуетапен подход: изработване на технологично решение, улесняващо обмена на информация (състоящ се от междусекторна споделена база данни и списък с точки за контакт от компетентните органи) и разработване на насоки и оперативни правила за обмен на информация, свързана с оценката.

КФН се възползва от възможността да се включи в работата на координационната група и активно участва в процеса по разработване на система за обмен на информация със свой представител. Проектът ще продължи през 2023 г. с разработване на платформата за обмен.

7.3. Сътрудничество с институции в страната

КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството си с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникнали практически проблеми при прилагането му.

Комисията осъществява активно сътрудничество с браншови асоциации - БАУД, БАЛИП, БАДДПО, както и с множество държавни органи и институции – Национален статистически институт (НСИ), НАП, ДАНС, БНБ, Министерство на финансите (МФ), Агенция по вписванията (АВ), Институт дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО), Органи на съдебната власт (Прокуратура, Съд и Следствени служби), структури към Министерство на вътрешните работи и др.

По повод преговорите между българския ГФ и кипърския ГФ по Меморандум за разбирателство по прилагане на решението на едноличния арбитър по арбитражното дело, заведено по искане на ГФ във връзка приложимостта на Конвенцията от 1995 г. във връзка със ЗК Олимпик, Кипър - в несъстоятелност са извършени следните действия:

- Във връзка с предоставена на КФН информация за постановеното решение на едноличния арбитър по делото, образувано по иск на българския ГФ срещу Гаранционния фонд на Република Кипър във връзка с несъстоятелността на Застрахователна компания „Олимпик“, становище на Гаранционния фонд по постановеното решение и напредъка на работата по споразумение за разбирателство между Гаранционните фондове на Република България и Република Кипър, както и във връзка с проведена среща между представители на КФН, ГФ и НББАЗ, изразено становище от страна на управление ЗН и са дадени указания до ГФ. Управление ЗН изрази становище и относно това дали определени парични плащания подлежат на гарантиране от страна на българския ГФ по казуса със ЗК Олимпик, съответно на възстановяване от кипърския ГФ, а именно: а) вземания на увредените лица за лихви по изискуеми гарантирани вземания; б) съдебни разноски, присъдени в полза на увредените лица по съдебни дела срещу ЗК Олимпик; в) плащания на застрахователи по имуществена застраховка на МПС на увреденото лице.

- Във връзка с влизането в сила от 01.01.2023 г. на МСФО 17 – Застрахователни договори, през 2022 г. продължи работата на съвместната работна група, създадена със Заповед № 3-271 от 14.10.2021 г. на председателя на КФН, с участие на представители на КФН и АБЗ. Работната група изготви проект на предложение за изменение и допълнение на Наредба № 53 с оглед влизането в сила на МСФО 17. През отчетния период са проведени срещи и е осъществена кореспонденция с ЕЮРА, БНБ и други европейски застрахователни надзорни органи с цел обмяна на опит относно регулациите и надзорната практика във връзка с правната уредба на надзорната отчетност на застрахователите. Служители на управлението проведоха работна среща и с представители на ИДЕС с цел да се дискутира възможността за подобряване на приложимата рамка по отношение на оценката на някои активи в контекста на изготвянето на проект на изменение и допълнение на Наредба № 53 предвид установени различия в информацията в годишните финансови отчети, изготвени в съответствие с МСФО, годишните справки по Платежоспособност II и по Наредба № 53.

Членовете на работната група от КФН изготвиха предложения за изменения и допълнения на КЗ, изпратени на МФ, по отношение осигуряване прилагането на МСФО 17, който е задължителен за застрахователите и презастрахователите със седалище в Република България, считано от 01.01.2023 г. и отпадане на изискванията на Директива 91/674/ЕИО.

- През отчетния период продължава комуникацията с представители на „ЗК Лев Инс“ АД и НББАЗ, във връзка с необходимостта от намаляване на задълженията на застрахователя към бюро и към други участници в системата „Зелена карта“, в контекста на изпълнението на ангажиментите на България, заложи в План за действие за изпълнение на последващите ангажименти след присъединяването към ERM II.

Във връзка с постъпило в КФН писмо на министъра на финансите, в изпълнение на Решение на Министерски съвет по Протокол № 40 от 21.09.2022 г., с което е възложено на Министерството на финансите, в координация с КФН, да анализира необходимостта от законови промени, свързани с функционирането на системата на „Зелена карта“ в България, управление ЗН изготви и представи в Министерство на финансите Анализ на най-добрите практики и законодателна уредба в държавите членки на Европейския съюз във връзка със системата „Зелена карта“.

- В изпълнение на Заповед № 3-330/08.12.2021 г. на председателя на КФН за създаване на междуведомствена работна група за актуализиране на Критериите за съгласуване на избора на одиторските дружества, извършващи одит на застраховател, презастраховател, застрахователен холдинг, финансов холдинг със смесена дейност, пенсионноосигурително дружество и на управляваните от него пенсионни фондове със седалище в Република България, приети с решение по протокол № 27 от 07.04.2017 г., изменени и допълнени с решение по протокол №81 от 02.11.2021 г. на КФН (Критериите), в която участват представители на КПНРО, е изготвен доклад, в който са представени основните проблеми, установени в регулаторната и надзорната практика на КФН по прилагане на Критериите.

През отчетния период са проведени редица срещи, изготвен е проект на изменения и допълнения в КЗ, извършен е преглед на практиката за предходните пет години по прилагането на Критериите от членовете на работната група.

Резултатите от прегледа са обективирани в изготвения от членовете на работната група доклад. С доклада е предложен и проект на нови Критерии за съгласуване на избора на одиторските дружества, който е изпратен от КФН на КПНРО за съгласуване, на основание чл. 187а, ал. 2 от КСО и чл. 101а, ал. 2 от КЗ. В отговор, с писмо е представено становище от КПНРО, в което са изложени съображенията и предложенията на надзорния орган относно проекта на нови Критерии за съгласуване на избора на одиторските дружества.

- През първото тримесечие на 2022 г. е поставено началото на работата по изменение и допълнение на КЗ. Непосредствен повод за започналата работа е приетата Директива (ЕС) 2021/2118 за изменение и допълнение на Директива 2009/103/ЕО относно застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите (Моторната Директива), което трябва да се осъществи до 23 декември 2023 г., но също така от необходимостта да се внесат промени с оглед решаване на въпроси възникнали при прилагане на КЗ, като например: невъзможността да се възстановят на НББАЗ изплатените обезщетения в резултат на фалита на ЗК Олимпик; въпросите на разпространението на застрахователни продукти от разстояние и със средствата за дигитална комуникация; празноти в уредбата на несъстоятелността на застрахователите; въпроси, свързани с подобряване на организацията на специфичните субекти в областта на застраховането – ГФ и НББАЗ; изразените възражения срещу досегашната концепция на системата „Бонус-малус“; констатирани слабости в уредбата на изискванията за квалификация и надеждност на членовете на управителни и контролни органи на застрахователи и други лица, осъществяващи ключови функции в тях; констатирани слабости в уредбата на критериите за избор на одитори; липсата на уредба на застраховка „Гаранции“ и други. В тази връзка заместник-председателят и служители на управление ЗН проведоха множество срещи с представители на представителните асоциации на застрахователите, застрахователните брокери, както и на Гаранционния фонд и Националното бюро на българските автомобилни застрахователи, по въпросите на предстоящи промени в КЗ.

В процеса на работата по въвеждане на Директива (ЕС) 2021/2118 и във връзка с покана за участие в поредица от семинари, организирани от Европейската комисия, на срещите са обсъдени въпроси, които да бъдат отправени до организаторите за изясняване на спорни аспекти на директивата. Изменените и допълнени въпроси са изпратени на участниците в работната група от Министерство на финансите за изпращане в компетентните европейски институции.

В процеса на работа са формулирани въпроси до Главна дирекция Национална полиция, по които са получени отговори. Също така е извършено проучване на уредбата на използването и застраховането на леките електрически превозни средства във Федерална Република Германия публикувана на страницата на Министерство на транспорта на страната.

- През 2022 г. служители на управлението взеха участие в срещи на работната подгрупа към Работна група 26 „Финансови услуги“ за изготвяне на предложения за нормативни изменения с цел въвеждане на мерки по прилагането на Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно паневропейски персонален пенсионен продукт (Регламент за създаване на ПЕПП), създадена със Заповед № ЗМФ-545 от 29.06.2021 г. на министъра на финансите. Служителите взеха

участие в изготвянето на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ЗИД на КСО), с който се осигуряват условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2019/1238 относно паневропейски персонален пенсионен продукт, съдържащ мерки по изпълнение на регламента за ПЕПП. С Преходните и заключителни разпоредби на ЗИД на КСО се въвеждат и изменения в КЗ относно прилагането на Регламента за ПЕПП.

- Служители от управлението взеха участие в работата на Работна група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната и в работата на междуведомствената работна група към Координационния съвет с цел изготвяне на Закон за въвеждане на еврото в Република България (еврозакон). През 2022 г. е изготвено становище относно изготвянето на проект на Закон за въвеждане на еврото в Република България (СТ-17/12.09.2022 г.), взето е участие в срещи на работната група и са изготвени конкретни предложения и коментари по проекта на Закон за въвеждане на еврото.

- Във връзка с постъпило писмо от Министерство на външните работи е изпратен въпросник относно прилагането на определени разпоредби от Регламент (ЕС) № 833/2014 относно ограничителни мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, служители от управление ЗН предоставиха отговори на въпросите, имащи отношение към дейността на застрахователите и презастрахователите, попадаща в правомощията на КФН и заместник-председателя, ръководещ управление ЗН.

- Във връзка с провеждане на изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер, през отчетния период, е създадена работна група с председател и членовете на изпитната комисия, определени с решение на КФН по Протокол № 53 от 26.07.2022 г. с цел подготовка и провеждане на изпит съгласно Наредба № 31. През м. октомври 2022 г. е проведен изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер съгласно Наредбата по четирите модула: „Базов модул“, модул „Животозастраховане“, модул „Рискови модели и Общо застраховане“, модул „Пенсионно осигуряване“.

С оглед необходимостта от усъвършенстване и актуализация на подзаконови нормативни актове, уреждащи дейността по допълнително пенсионно осигуряване, през 2022 г. са проведени редица срещи между служители от управление „Осигурителен надзор“ и представители на БАДДПО осигуряване, на които са дискутирани предложенията за промени.

Във връзка с инициирани законодателни промени, засягащи пряко или косвено дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове, в рамките на процедурите по съгласуване и обществени консултации, Комисията своевременно предостави становища, коментари и/или предложения, в т.ч. по законопроект за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност, Търговския закон и т.н.

Служители на управление „Осигурителен надзор“ участваха в срещи с представители на МФ, БАДДПО и на Института на дипломираните експерт-счетоводители за обсъждане и изготвяне на проект на национален счетоводен стандарт, отнасящ се до финансовото отчитане на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и на фондовете за извършване на плащания.

С цел поддържане на доброто междуинституционално сътрудничество, както и за изпълнение на своевременни и превантивни надзорни функции, представители на Комисията участваха в редица проведени работни срещи и инициативи с представители на поднадзорни лица и на други органи и организации, в т.ч.:

- обсъждане на развитието на пенсионната система във връзка с осъществявано от „Ърнст и Янг България“ ЕООД проучване в областта на частното пенсионно осигуряване по възлагане от Международната финансова корпорация;
- дискусия на тема „Счетоводството и одита в България – натрупания опит след последните промени“, организирана от Института на дипломираните експерт-счетоводители;
- провеждането на XX-то издание на образователната програма за ученици „Небанковият финансов сектор в България“ с партньорството на Министерството на образованието и науката и фондация „Атанас Буров“ и т.н.

През отчетната година продължи участието на представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ в постоянните работни групи към Съвета по европейски въпроси, по-конкретно в Работна група 26 „Финансови услуги“ с водеща институция МФ, Работна група 2 „Свободно движение на хора“ и Работна група 13 „Социална политика и заетост“ с водеща институция Министерство на труда и социалната политика.

С Регламент (ЕС) 2019/1238 относно паневропейски персонален пенсионен продукт се уреждат създаването и регистрацията на ПЕПП, дистрибуцията на тези продукти във всички държави членки на ЕС, както и надзорът над тези дейности. През отчетната 2022 г. представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ активно участваха в сформирания междуведомствена Работна група към МФ за подготвянето на необходимите изменения в националното законодателство за осигуряване на прилагането на регламента. По проекта на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване са подготвени бележки и предложения до МФ с оглед неговото прецизиране в хода на провежданите обществени консултации и съгласуване по реда на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация (УПМСНА) и в дух на ефективно и ползотворно административно сътрудничество е оказано съдействие на вносителя при разглеждането на постъпилите в срока за общественото обсъждане на законопроекта бележки и предложения от заинтересованите лица. Законопроектът е внесен в 48-то Народно събрание.

През отчетната 2022 г. представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ работиха съвместно с МФ в рамките на работна група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната. Регулярно са обсъждани предстоящите действия по изпълнението на Плана за действие към националния план за въвеждане на еврото в Република България. Обсъдена е принципната структура, обхвата и съдържанието на проекта на закон за въвеждане на еврото в Република България. В рамките на сформирания през 2022 г. работна група „Еврозакон“, с водеща институция МФ, е обсъдена Концепция на Закон за въвеждане на еврото, а в следствие е разгледан подготвеният от МФ проект на Закон за въвеждане на еврото в Република България. По проекта, след отчитане на становищата на браншовите

организации, са изпратени предложения за редакции в текстовете, включително текстове в Преходните и заключителни разпоредби, касаещи измененията в КСО, свързани с приемането на еврото като официална валута.

През 2022 г. по линия на междуведомственото сътрудничество, в рамките на работна група, създадена със заповед на председателя на КФН с представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“, управление „Застрахователен надзор“, дирекция „Правна“ и КПНРО, се проведеха експертни работни срещи. Изготвен е анализ на надзорната и регулаторна практика за предходните 5 години по прилагане на Критериите за съгласуване на избора на одиторските дружества, които извършват одит на застраховател, презастраховател, застрахователен холдинг, финансов холдинг със смесена дейност, пенсионноосигурително дружество и на управляваните от него пенсионни фондове със седалище в Република България, приети с решение по протокол № 27 от 07.04.2017 г., изменени и допълнени с решение по протокол № 81 от 02.11.2021 г. на КФН, както и са обсъдени предложения за бъдещи промени.

Представител от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ участва в процедурата за служебно разпределение на лицата, избрали фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, провеждана съгласно Инstrukция № 1/21.02.2006 г. Служебното разпределение се извършва четири пъти годишно от комисия, създадена към Националната агенция за приходите, която включва по един упълномощен представител на НАП, КФН и БАДДПО.

Експерти на КФН участваха в изготвянето на проект на споразумение за наблюдение и докладване на реформите, включени в Националния план за възстановяване и устойчивост. Реформите и инвестициите в Националния план за възстановяване и устойчивост са насочени към преодоляване на пречките пред трайния и устойчив растеж, а инвестициите — към справяне с общите европейски предизвикателства чрез присъединяване към екологичния и цифровия преход, укрепване на икономическата и социалната устойчивост и сближаването на единния пазар. Всички реформи и инвестиции е необходимо да бъдат осъществени в срок до 31 август 2026 г. съгласно Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 година за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост.

През 2022 г. експерти на КФН участваха в изготвянето на споразумение за сътрудничество между Комисията за финансов надзор и Министерството на финансите съгласно чл. 111, ал. 6 от Закона за пазарите на финансови инструменти. Във връзка с правомощията на министъра на финансите по чл. 17а от Закона за държавния дълг, в качеството му на компетентен орган по смисъла на чл. 32, пар.1 от Регламент (ЕС) №236/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 14 март 2012 г. относно късите продажби и някои аспекти на суапите за кредитно неизпълнение, КФН предостави информация за сключените сделки с държавни ценни книжа, получена на основание чл. 26 от Регламент (ЕС) №600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) №648/2012, регулярно или при поискване, по начин, определен в споразумение за сътрудничество между двата органа.

8. Институционално развитие на КФН

8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН

През 2022 г. е приет правилник за изменение и допълнение на Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация.

Извършените промени в Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация са следствие от необходимостта за съобразяване на правилника на Комисията за финансов надзор с действащата законова уредба, както и оптимизиране на нейната структура. С измененията и допълненията в правилника се прецизират задълженията на отделните структурни звена в Комисията за финансов надзор.

Допълнени са функциите на дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност“. Дирекцията ще изготвя оценки на въздействието на законопроекти, като ключов инструмент за измерване на ефекта както от въвеждането на нови регулации, така и от действащата регулаторна рамка и практиката по нейното прилагане, което да послужи за изготвяне на предложения с мерки за отстраняване на установените слабости и пропуски. Предвижда се дирекцията да разработва проекти на закони, подзаконови нормативни актове, инструкции, указания и практики, свързани с капиталовия пазар.

Допълнени са функциите на дирекции „Регулаторни режими на застрахователния надзор“ и „Регулаторни режими на осигурителния надзор“. Служителите на дирекциите ще разработват оценки на въздействието на законопроекти, свързани със застрахователния, съответно осигурителния пазар, пазарни и други анализи в областта на застраховането, съответно в областта на допълнителното пенсионно осигуряване, с цел принос към задачите, свързани с осигуряване на стабилността на финансовия сектор. Прецизирани са функциите на надзорните дирекции с оглед организационната обезпеченост на работата на Комисията за финансов надзор. Допълнени са функциите на дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране“ с цел наблюдение и въвеждане на финансови иновации в небанковия финансов сектор, включително развитие на механизма за комуникация със заинтересованите лица (Innovation Hub).

Изменени са някои норми по отношение на правата и задълженията на служителите с оглед организационната обезпеченост на работата на Комисията за финансов надзор.

В практиката по прилагането на правилника са установени и редица пропуски, които са отстранени.

През отчетната календарна 2022 г. в организационната структура на Комисията за финансов надзор са направени две промени.

Във връзка с оптимизиране на процесите и дейностите по събиране на приходите в Комисията за финансов надзор, е създадено звено за събиране на приходи. Основна функция на звено „Събиране на приходи“ е планирането, организирането и изпълнението на дейностите и процесите по събиране на вземанията на Комисията за финансов надзор. Сред основните му цели е да планира, организира и осъществява дейностите по събиране на вземанията на Комисията за финансов надзор (публични и частни) - таксите по чл. 27, ал. 1 от ЗКФН, вземанията по влезли в сила наказателни постановления и постановления за

изпълнение на задължения, породени от изпълнителните основания по чл. 268 от АПК, присъдени юрисконсултски възнаграждения, приходи от лихви и от други източници и дейности. Звеното ще организира и осъществява и дейностите по откриване, проследяване и прекратяване на административните производства по издаване на актове за установяване на публични държавни вземания за просрочени такси за осъществяване на общ финансов надзор по чл. 27, ал. 1 от ЗКФН. Служителите на звеното ще предприемат необходимите мерки във връзка с внасянето на дължимите такси за осъществяване на общ финансов надзор по чл. 27, ал. 1 от ЗКФН, ще извършват определените в Закона за административните нарушения и наказания и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс действия по доброволно събиране на глоби и имуществени санкции по влезли в сила наказателни постановления и присъдени юрисконсултски възнаграждения, както и предаването им на Националната агенция за приходите или частни съдебни изпълнители за принудително изпълнение. Звеното ще разглежда искания за възстановяване и/или прихващане на надвнесени и погрешно внесени такси, глоби и имуществени санкции и изготвя проекти на заповеди, ще изготвя становища и писма по постъпили запитвания, възражения и сигнали, свързани с дейностите по събиране на вземанията на Комисията за финансов надзор и ще осъществява и други дейности, свързани с администрирането на приходите на Комисията за финансов надзор, произтичащи от нормативни актове или възложени от председателя на Комисията за финансов надзор.

Закрита е дирекция „Координация и политика на регулаторната и надзорната дейност“, която е част от общата администрация на Комисията за финансов надзор в настоящия ѝ вид – като самостоятелно структурно звено. Преструктурирането на администрацията на Комисията за финансов надзор чрез обединяване, преместване и закриване е с цел оптимизиране на администрацията и по-ефективното ѝ управление.

8.2. Управление на човешките ресурси

Структурата и функциите на Комисията за финансов надзор са определени в ЗКФН, Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация (ПУДКФННА), специалните закони и подзаконови нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. След промените в ПУДКФННА и добавянето на нови 10 щатни бройки за изпълнение на допълнително възложените на организацията функции, утвърдената щатна численост на КФН към края на 2022 г. е 265 бройки (5 членове на КФН и 260 души администрация). Според разпределението на функциите, администрацията на Комисията се състои от обща и специализирана администрация, и звена и длъжности на пряко подчинение на председателя.

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на председателя на Комисията като ръководител на администрацията, осигурява технически дейността на Комисията и на специализираната администрация и осъществява дейността по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Към края на 2022 г. в състава на общата администрация се включват следните административни звена:

- дирекция „Правна“ – 19 щатни бройки;
- дирекция „Международно сътрудничество“ – 10 щатни бройки;

- звено „Събиране на приходи“ – 4 щатни бройки;
- дирекция „Деловодство и административно обслужване“ - 7 щатни бройки;
- дирекция „Финансово-стопански дейности“ – 19 щатни бройки;
- дирекция „Информационни технологии“ – 7 щатни бройки;
- дирекция „Връзки с обществеността и протокол“ – 7 щатни бройки;

Съгласно ПУДКФННА, дирекциите „Правна“ и „Международно сътрудничество“, както и звено „Събиране на приходи“ са част от общата администрация, но при изпълнение на функциите си са на пряко подчинение на председателя на Комисията.

На пряко подчинение на председателя на КФН са следните звена:

- Кабинет на председателя - 4 щатни бройки;
- Звено за вътрешен одит – 4 щатни бройки;
- Инспекторат – 3 щатни бройки.

Освен тези административни звена, на пряко подчинение на председателя са и длъжностите:

- главен секретар;
- служител по сигурността на информацията;
- финансов контролър;
- лице по защита на данните;
- служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност.

Функциите на последните трима се изпълняват съответно от главен експерт в звено „Събиране на приходи“, главен инспектор в Инспекторат и съветник в Кабинет на председателя. Тези лица изпълняват вменените им по съвместителство задължения, успоредно с тези за основната длъжност.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на Комисията и нейните органи, като в нейния състав са включени следните дирекции:

- дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност“ – 23 щатни бройки;
- дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“ – 68 щатни бройки;
- дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор – 16 щатни бройки;
- дирекция „Застрахователен надзор“ – 30 щатни бройки;
- дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ – 11 щатни бройки;
- дирекция „Осигурителен надзор“ – 16 щатни бройки;
- дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране“ – 10 щатни бройки.

За постигане на стратегическите цели на Комисията е поставен акцент върху организационното усъвършенстване и развитие на човешкия капитал чрез повишаване на управленския капацитет, надграждане на лидерските умения и изграждане и развитие на устойчива организационна структура. Повишаването на мотивацията и ангажираността в екипа, както и дигиталните компетентности са сред останалите инструменти, чрез които Комисията за финансов надзор се стреми да постигне заложените в Стратегията за развитие приоритети и подцели.

За успешно реализиране на функциите и целите си, КФН чрез ефективното управление на човешките ресурси цели да осигури способни, отговорни, мотивирани

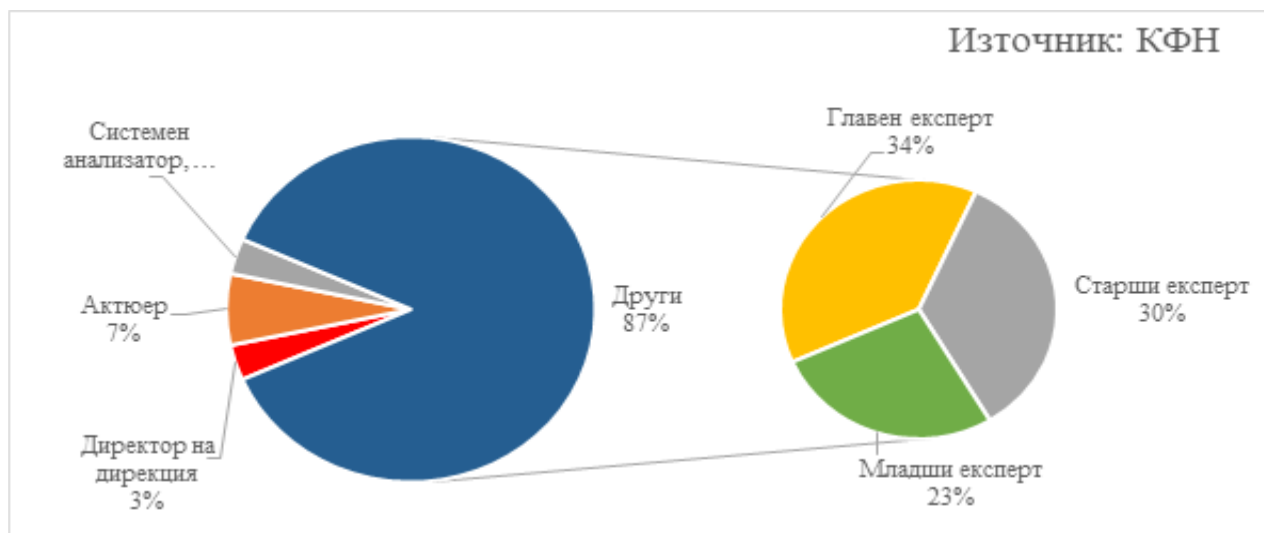
служители, притежаващи необходимата компетентност и потенциал. Това се постига чрез провежданата последователна политика в областта на управлението на човешките ресурси, насочена към осигуряване и развитие на експертния потенциал на служителите на КФН, повишаване на професионалната им квалификация, осигуряване на последователност в лидерството и приемственост, изграждане и поддържане на работна среда, която повишава доверието, мотивацията и удовлетвореността на служителите, и формира вътрешноинституционална принадлежност.

В резултат на предприетите действия по привличане на експерти с необходимите професионални качества и квалификации, броят на заетите щатни бройки в Комисията към края на 2022 г. е 240, а коефициент на заетост възлиза на 91% от общата численост. Налице е прираст от 3% по отношение на броя заети щатни бройки в сравнение с края на 2021 г.

Действащата Процедура за подбор на кандидати за работа в КФН гарантира прозрачност на процеса по подбор и е изградена на принципа на конкуренция въз основа на професионалните и деловите качества на кандидатите. Процедурата регламентира назначаването на експерти с необходимата квалификация и опит в небанковия финансов сектор, при стриктно спазване на нормативната уредба в областта на трудовите правоотношения. Разширен е кръгът на публичност при набиране на кандидати, които имат специализиран интерес в сферите на упражнявания от регулатора надзор и притежават търсените от КФН знания и компетентности. По този начин, чрез по-голямата публичност и с помощта и на алтернативни възможности за подбор се цели привличане на експерти на ключови длъжности, притежаващи висока квалификация и опит.

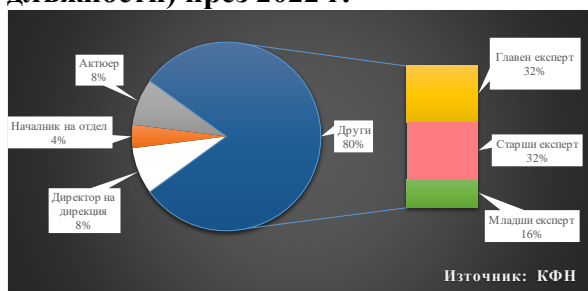
През 2022 г. са назначени общо 30 нови служители, посредством Процедурата за набиране, подбор и назначаване на служители в Комисията за финансов надзор. От всички назначения, 87% са отредени на трите експертни длъжности в щатното разписание на Комисията - главен експерт, старши експерт и младши експерт. Най-голям е броят на постъпилите в администрацията на КФН на длъжността главен експерт – 10 или 33% от новоназначените, следван от позицията старши експерт – 9 лица (30%). На позицията младши експерт са назначени 7 служители или 23% от постъпилите през 2022 г. в Комисията служители, като в общия случай това са млади специалисти с малък или без никакъв професионален опит, за които Комисията за финансов надзор е първа стъпка в професионалния път, даващ им именно това, което е дефицит за завършващите висше образование – опита. Останалите назначени служители са заели позициите директор на дирекция (1 служител), системен анализатор (1 служител) и актюер (2 служители). Един от служителите, постъпили на позицията актюер, притежава правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител, както и завършено първо ниво на професионална акредитация в програмата на CFA за сертифицирани финансови анализатори (CFA Level 1).

Графика 16. Новоназначени служители (по длъжности) през 2022 г.

Напусналите администрацията на Комисията служители през 2022 г. са 25, като и в тази категория най-голям дял (80 %) се разпределя сред трите експертни длъжности - главен експерт, старши експерт и младши експерт – по 8 от заемалите длъжностите главен и старши експерт и 4 на позицията младши експерт. Останалите служители, чиито правоотношения са били прекратени през 2022 г. са директор на дирекция (2), началник на отдел (1) и актьор (2).

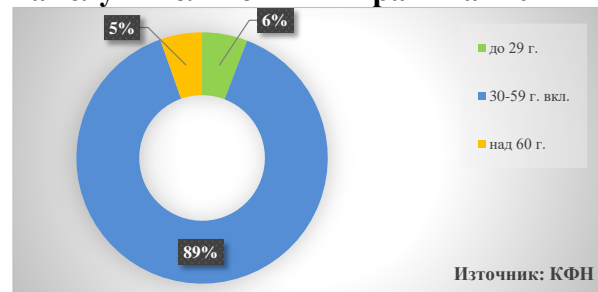
Графика 17. Прекратени служители (по длъжности) през 2022 г.

Възрастовото разпределение на служителите се разглежда в три обособени групи - служители до 29 години включително, между 30 и 59 годишна възраст включително и такива над 60 години. Служителите от първата група (до 29 г. вкл.) съставляват 6% от работещите в

КФН. Най-голямата част от служителите попадат във възрастовата група между 30 и 59 г. вкл. – 89% от всички заети. В третата категория, включваща служителите в администрацията на КФН на възраст над 60 години попадат 5% от работещите.

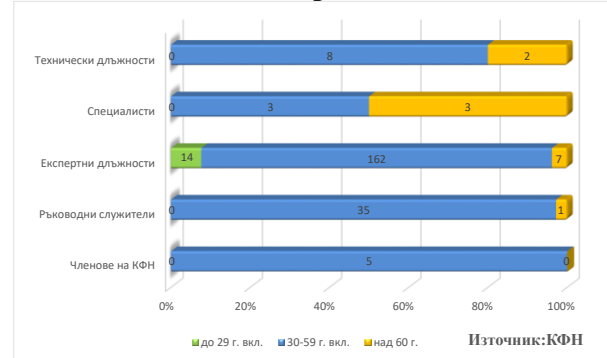
Графика 18. Възрастово разпределение на служителите към края на 2022 г.

В графика №19, заедно с възрастовата категория е добавен и още един критерии – категория длъжност, като обособените категории длъжности са членове на КФН, ръководни длъжности, експертни длъжности, технически длъжности и специалисти. Всички членове на КФН попадат във възрастовата категория 30-59 години. 95% от останалия ръководен състав на Комисията за финансов надзор спада към същата възрастова категория, а 3% от служителите с ръководни функции – към категория „60 плюс“. При експертните

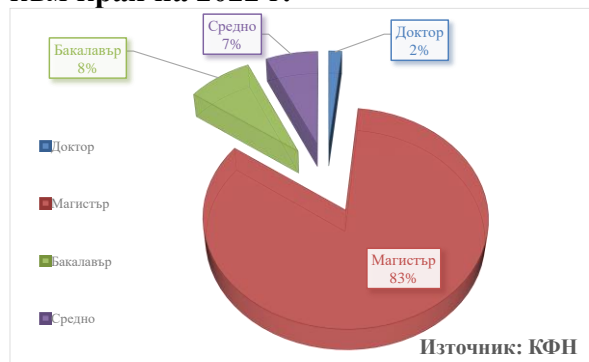
длъжности, разпределението е - възрастовата група до 29 г. вкл. – 8%, служители на възраст 30-59 г. вкл. – 89%, служители над 60 годишна възраст – 4%. В категория персонал „специалисти“ се наблюдава паритет между възрастовите групи 30-59 г. вкл. и „60 плюс“ – по 50% за всяка от двете. 80% от служителите заемашите технически длъжности са на възраст между 30 и 59 г., а 20% – над 60 г.

Графика 19. Разпределение на зетите служители по възраст и категория длъжност към края на 2022 г.

Образователната и професионално-квалификационната структура на зетите в КФН лица отговаря на реалните потребности, необходими за изпълнение на поставените пред Комисията цели и задачи. Служителите с висше образование доминират, представлявайки 93% от зетите през 2022 г., в това число с образователна и научна степен „Доктор“ – четирима души (2%), образователно-квалификационна степен „Магистър“ – 200 служители (83%), бакалавърска степен притежават 20 служители (8%). Делът на служителите със средно образование (в това число и средно-специално) е 7%. Разгледани и филтрирани по области на висшето образование се открояват служителите с професионална квалификация в областта на икономиката – 53% от зетите, притежаващи висше образование. Значителен процент е отреден и на завършилите образованието си в сферата на юридическите науки – 29%, делът на придобилите висше образование в област „Администрация и управление“ служители е 7%. По специалности в направление „Хуманитарни науки“ са се обучавали 3% от завършилите висше образование. Висше образование в областта на политическите науки и на техническите науки притежават по 2% от служителите в извадката. Останалата част (4%) притежават висше образование в други области.

Графика 20. Разпределение образование към края на 2022 г.

следното: най-висок процент - 51% са служителите с висше образование в областта на стопанските науки, 35% - в областта на правните науки, 4% - хуманитарни науки, 2% - природни науки и математика, а останалите притежават образование в други област.

Разпределението на служителите на КФН по области на висшето образование е

Графика 21. Разпределение на служителите по области на висшето образование към края на 2022 г.

Ефективното осъществяване на регулаторната и надзорна дейност на КФН, поддържането и повишаването на високо ниво на професионалните знания и умения на служителите, свързани с осъществяване на приоритетите на КФН, както и повишаване на личната мотивация и ангажираността на служителите, се осигурява чрез участие в актуални, важни и приоритетни за КФН специализирани обучения.

Дейностите, касаещи обучението на човешките ресурси, са обвързани с реалните потребности на Комисията в тази област, и на тази основа се подготвят, планират и осъществяват обученията, които водят до усъвършенстване на компетенциите на служителите и са в основата на тяхното професионално развитие.

Обученията на служителите в Комисията е системен процес на изграждане и усъвършенстване на знанията, уменията, нагласите и поведението за успешно изпълнение на работните задачи, като посредством участие в различни образователни инициативи се цели надграждане на знанията и умения в процеса на учене, чрез което е създадена възможност за нарастване на експертния потенциал от знания за справяне с по-сложни и по-отговорни дейности и задачи в съответствие с изпълнение на заложените високи цели и изискванията пред Комисията.

От ключово значение за Комисията е стратегическото управление на знанието и развитието на култура на непрекъснато учене и споделяне на знания и опит в нея. Един от доказалите се на практика ефективни подходи за съхраняване и трансфер на знания и споделяне на опит, между поколенията на работното място, прилаган от Комисията, е менторството.

През месец януари 2022 г. влезе в сила заповед на председателя в която са определени правила за осъществяване на програма за менторство на новопостъпилите в КФН служители. Менторството на новоназначени служители е дълъг процес, чиято цел е да подпомогне новопостъпилият да опознае целите, структурата и дейностите на КФН, организационната култура, да навлезе в професионалните си ангажименти, като надгради знанията и уменията си с такива, които ще са му необходими за спецификата на работата му, както и да му помогне да изгради връзката между служителя и Комисията.

Прилагането на менторството, като инструмент за развитие на човешките ресурси, доведе до повишаване на мотивацията, ефективността при изпълнението на ежедневните

работни задачи и по-бързото адаптиране на новоназначените служители към организацията, и в частност към работния процес в съответното звено. Сроктът за осъществяване на менторството е 6 месеца. Инвестираните в подпомаганите служители време и ресурси създават в тях чувство за принадлежност към Комисията и осигуряват приемствеността, които всяка организация е важно да развива и съхранява, за да гарантира перспективата си в дългосрочен план.

С цел поддържане и повишаване на необходимата теоретична подготовка, както и придобиването на нови знания и умения, през 2022 г. са проведени редица обучения за професионално и личностно развитие на служителите. Основната част от проведените през годината обучения са реализирани в съответствие с утвърдения годишен план, проведени са и обучения, семинари и други събития извън него, въз основа на текущо установени потребности от участие на служители в актуални и важни теми на обученията.

За реализацията на обученията за своите служители, Комисията за финансов надзор продължи дългогодишни партньорски отношения с български и чуждестранни учебни институции сред които Института за публична администрация (ИПА), Школата по публични финанси, Института на вътрешните одитори в България, Дипломатическия институт към Министерство на външните работи, които организират обучения както самостоятелно така и в сътрудничество с Образователен център Британика, Националният консултантски център „Решение“, както и чуждестранни институции като ЕИОРА, Joint Vienna Institute, Съвета на Европа и други. Служители на Комисията участваха и в обученията, организирани от национални надзорни органи на други европейски страни.

С цел поддържане и повишаване на необходимата теоретична подготовка, както и придобиването на нови знания и умения от служителите, през периода на отчитане са проведени обучения за професионално и личностно развитие на служителите, разпределени както следва:

- Организирани и провеждани от Института по публична администрация по 70 теми на обученията в които участваха 232 служители, като един служител участва в повече от една. Обученията са в областта на дигиталната компетентност, електронното управление, нормотворчество и правоприлагане, управление и лична ефективност, обученията по програма България в Европейски съюз, програма Устойчиво развитие и иновации, киберсигурност, чуждоезикови обученията и др.;

- Обученията за повишаване на професионалната квалификация на служителите, организирани от обучаващи институции в България (ШПФ, ИВОБ, ДАНС, КНОБ и др.) по общо 25 теми, с участието на 22 служители, един служител участва в повече от една. Основните области на проведените курсове са в областта на възлагането на обществени поръчки, законодателния процес, вътрешния одит, актуални въпроси на гражданското и облигационно право, доказателствена тежест на електронния документ, финансово-счетоводни теми, както и запознаването с промените в различни нормативни актове, касаещи дейността на Комисията и др.;

- Обученията, организирани от чуждестранни организации - ЕИОРА, ESMA, Joint Vienna Institute (JVI), Malta Financial Services Authority (MFSA), Съвета на Европа - 13 теми, участвалите служители са 23, като отново един служител участва в повече от една;

- През 2022 г. 8 служители успешно завършиха, стартиралите през 2021 г. чуждоезикови обучения по терминологичен английски език по европейски и международни въпроси, организирани от Дипломатическия институт към Министерство на външните работи;

- След отправена покана от Института по публична администрация двама служители взеха участие в международната модулна учебна програма по проект „Синергия“. Програмата е насочена основно към подобряването и модернизацията на управлението в публичната администрация в Централна и Източна Европа. Проектът включва провеждането на международна учебна програма за служители на ръководна длъжност, насочена към развитие на лидерските знания, умения и обмяна на опит между висши държавни служители от Полша, България, Унгария и Латвия;

- По покана на Дипломатическия институт, 9 служители са участвали в проведените учебни курсове, организирани от института, темите са: „Комуникационни и презентационни умения в международна среда“, „Протокол и етикет“ и „Публична дипломация“;

- Във връзка с изпълнението на проект „Изграждане на Единна информационна система (ЕИС) за нуждите на Комисията за финансов надзор“, 18 служители са участвали в обучение, свързано с изграждането ѝ и работата с нея;

- През 2022 г. Комисията за финансов надзор сключи договори за повишаване на квалификацията с двама служители, чрез финансиране на техните обучения респективно в международната магистърска програма „Право на Европейския съюз“ на Софийски университет „Свети Климент Охридски“ и Университета на Лотарингия, Франция и на учебната програма „PR и мениджмънт на репутацията“ на London School of Public Relations;

- За надграждане на постигнатата екипна мотивация и институционална принадлежност, през месец август, в гр. София, се инициира и проведе специално мотивационно събитие на тема: „Лидерски умения: създаване на доверие и предизвикване на допълнително усилие в екипа“, с фокус върху надграждане на социалните и комуникативните компетенции, както и свързаното с тях доверие в екипите.

През 2022 г. Комисията за финансов надзор продължи участието си в Програмата за студентски стажове в държавната администрация и даде възможност за провеждане на пълноценни практически стажове за талантиливи български студенти, обучаващи се в страната и в чужбина.

За отчетния период 5 стажанти имаха възможност да се запознаят отблизо с характера на работата на Комисията за финансов надзор, както и със специфични дейности, изпълнявани от експертите в дирекциите, в които стажуваха.

Чрез осигуряване на възможност за провеждане на стажовете през годината, Комисията за финансов надзор се стреми да осигури в най-голяма степен полезност и подкрепа на родните студенти, чрез допълване на теоретичните им познания с реални практически умения. С участието на организацията в Програмата за студентски стажове в държавната администрация се постига по-висока разпознаваемост на Комисията за финансов

надзор сред българските студенти, а в следствие на реалното им провеждане дейността на администрацията се популяризира сред учащите по метода „от уста на уста“.

Дирекция	Брой стажанти
„Застрахователен надзор“	2
„Надзор на инвестиционната дейност“	1
„Регулаторни режими на застрахователния надзор“	1
„Финансово-стопански дейности“	1

8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

През 2022 г. за постигане на поставените стратегически цели, чрез поддържане и развитие на модерна информационна инфраструктура, в областта на информационните технологии продължиха процесите по изграждане на ЕИС, която да осигури необходимата автоматизация на всички основни бизнес процеси в КФН.

През периода са проведен редица срещи между експерти от КФН и разработчика на системата „Скейл Фокус“ АД свързани с анализ на бизнес процесите протичащи в КФН, входно изходни потоци от данни, изграждане на необходимата хардуерна инфраструктура и др., като едновременно с това са проведени и редица срещи с Министерство на електронното управление, Гаранционен фонд, Централен депозитар, Българска фондова борса, Борика АД и др., за обсъждане на детайли свързани с реализиране на необходимата интеграция на ЕИС с външни системи.

В следствие на извършените съвместни дейности и в съответствие с приет линеен график за изпълнение на разработката, през месец август и месец ноември 2022 г. от разработчика са предоставени за тестване Прототип 1 и 2, като в последствие са проведени срещи между екипите за обсъждане получените резултати от тестовете.

За хардуерното обезпечаване на изграждащата се ЕИС е разработена техническа спецификация за доставка, проведена процедура съгласно ЗОП и в последствие беше сключен договор за доставка на сървърна техника.

В края годината започна подготовка за провеждане на процедура съгласно ЗОП за закупуване и лицензионното право на ползване на софтуерни продукти за СУБД Oracle за съхранение и управление на масивите от данни, софтуер за управление на архиви и гарантиране консистентни във времето на архивни копия на данни и системи, чрез които да се осигури непрекъсваемост на бизнес процесите, както софтуерен инструмент за бизнес анализи BI Tool необходими за нормалното функциониране на ЕИС след продуктивен старт през 2023г.

В изпълнение на задълженията на КФН към Европейският орган за ценни книжа и пазари за автоматизация на процеса по получаване на данни от поднадзорните лица и изпращането им към европейския регулатор, е изградена информационна система за

осигуряване прилагането на чл. 9 от Регламент (ЕС) №909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012 (CSDR).

След провеждане на необходимите приемателни тестове системата е пусната за работа в реална среда през месец август 2022 година.

През месец април 2022 г. приключи разработването и внедряване на информационна система осигуряваща изпълнението на задълженията за докладване на информацията по чл. 110 от Делегиран регламент (ЕС) №231/2013 от 19 декември 2012 г. за допълване на Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на освобождаванията, общите условия във връзка с дейността, депозитарите, ливъриджа, прозрачността и надзора.

Съгласно сключен договор през 2022 г. започна разработването на софтуерна система, която да дава възможност XML съобщенията генерирани в системата за достъп до информация от регистрите на трансакции (TRACE) да бъдат конвертирани в четим формат и да могат да се правят справки по данните в тях, като след проведени тестове системата е пусната в реална експлоатация в края на 2022 г.

През изтеклата година е извършено надграждане на системата за регистрация и дерегистрация на потребителите на системата по чл. 26 от MIFIR, като в момента в реална среда работи Публичен единен портал за регистрация и дерегистрация на потребители към информационните системи:

- Система по чл. 26 от Регламент 600/2014;
- Система по чл. 9 от CSDR – подаване от страна на интернализаторите на сетълмент;
- Система по чл. 110 от Регламент 231/2013 – подаване на отчети от ЛУАИФ.

През отчетния период системата за приемане на данни по чл. 26 (1) от Регламента за пазарите на финансови инструменти е успешно надградена и е внедрена връзка с ново техническо решение на Европейският орган за ценни книжа и пазари във връзка с трети параграф на чл. 26 (1) от Регламента за пазарите на финансови инструменти (MiFIR). Това ново решение даде възможност КФН да препраща към Европейския орган за ценни книжа и пазари всички файлове с отчети за трансакции, получени от одобрени механизми за докладване (ОМД), ИП и места за търговия.

През първото полугодие на 2022 г. е внедрена и стартира успешно информационна система, осигуряваща представянето на годишните индивидуални отчети и годишните консолидирани отчети на публичните дружества и другите емитенти, чиито ценни книжа се търгуват на регулиран пазар, в европейския единен електронен формат (ЕЕЕФ).

Продължи дейното участие на дирекция „Информационни технологии“ в проекта на ЕВА във връзка с изпълнението за докладване от страна на инвестиционните посредници съгласно чл. 54 от Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници.

През периода приключи изграждането и е внедрена информационна система, която обезпечават докладването на инвестиционните посредници към ЕВА.

През периода приключи работата по разработване и е пуснат в реална среда нов институционален сайт на КФН.

През 2022 г. приключи разработването на мобилно приложение Smart FSC, което е публикувано чрез стандартните дистрибуционни канали на Apple App Store и Google Play Store.

В приложението се публикуват актуални новини свързани с дейността на КФН, реализиран е Надзорен календар, който включва визуализация на ключови срокове за всеки един от трите сектора (осигурителен, застрахователен, инвестиционен), дадена е възможност за проследяване статус на подадена жалба към Комисията и др.

Проведени са срещи с ИА „Инфраструктура на електронното управление“ във връзка с възможността за безплатно използване на предоставяните от тях ресурси за резервиране и архивиране на информация от критични данни и системи на КФН.

След полученото официално потвърждение за възможността КФН да ползва тяхната инфраструктура, са проведени технически срещи, на които се взети решения за разпределение на задачите и отговорностите на двете страни, като към края на 2022 г. услугата за резервиране и архивиране на информация е пред финализиране.

През периода е доставен, инсталиран и пуснат в експлоатация нов дисков масив, с което са разширени наличните ресурси, производителността на наличните сървъри в експлоатация, както и е осигурена възможност за бъдещо разгръщане и развитие на цялата виртуална инфраструктура като цяло, както и е изградена тестова среда за изграждащата се ЕИС.

През 2022 г. е доставено, монтирано и пуснато в експлоатация мрежово оборудване за осигуряване на безжична комуникация на територията на КФН, с което е осигурено покритие във всички зони на сградата за достъп до информационните ресурси през корпоративната безжична мрежа без компрометиране на сигурността, като същевременно е запазена възможността за достъп до интернет за външни устройства чрез отделянето им в обособен публичен сегмент на безжичната мрежа.

За обезпечаване на нормалната работа на информационните системи и хардуерни ресурси в КФН поетапно са подновени договорите за поддръжка и лицензите за право на ползване на софтуерни продукти, които не са собственост на КФН.

8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2022 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“

Комисията за финансов надзор е юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно чл. 2, ал. 3 от ЗКФН. Председателят на Комисията е първостепенен разпоредител с бюджет. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси (ЗПФ). Приходите и разходите се отчитат по Единната бюджетна класификация за 2022 г.

КФН организира отчетността си в 3 обособени отчетни групи, като за 2022 г. са изготвени:

- Отчет за касовото изпълнение на бюджета на КФН;
- Отчет за сметките за средства от Европейския съюз, администрирани от Националния фонд към Министерството на финансите;
- Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства.

8.4.1. Отчет за касовото изпълнение на бюджета

8.4.1.1. Приходи

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2022 г. са отчетени приходи в размер на 21 257 226 лв. Изпълнението спрямо годишния план е 99,43 %.

В приходната част на бюджета постъпват неданъчни приходи от такси, съгласно чл. 27, ал. 1 от ЗКФН, глоби, имуществени санкции и наказателни лихви. Постъпленията от наложени глоби и имуществени санкции постъпват по бюджета на КФН, но съгласно чл. 28, ал. 4 от ЗКФН се отчитат като вноска в Централния бюджет.

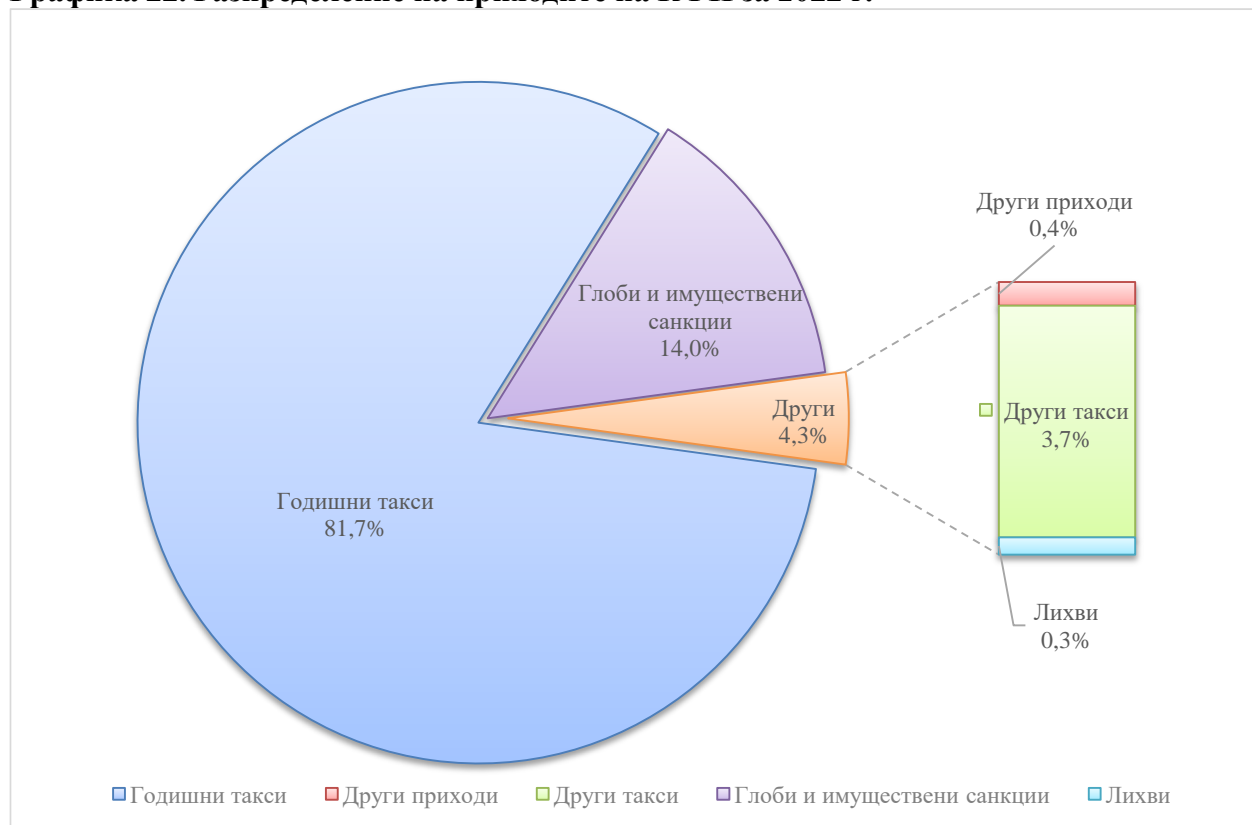
Структурата на приходите за 2022 г. е, както следва:

- приходи от държавни такси – 18 168 647 лв., съгласно Тарифа за таксите, събирани от КФН, приложение към чл. 27, ал. 1 от ЗКФН. От общия размер на отчетените такси по сметката и на каса в КФН са постъпили 18 151 563 лв., а 17 084 лв. са отразени на основание постъпили справки и разпореждания за събрани суми от НАП. Най-голям относителен дял (95,69 %) в отчетените такси има годишната такса за осъществяване на общ финансов надзор – 17 385 717 лв. Получените такси за издаване на лицензи и разрешения за извършване на дейност и други разрешения и одобрения, са общо в размер на 782 930 лв.;

- приходи от глоби, имуществени санкции и лихви – 4 542 229 лв., от които 2 966 450 лв. са глоби и имуществени санкции по влезли в сила наказателни постановления и постановления по чл. 287 от АПК, 58 824 лв. са лихви за просрочие на неплатените в законоустановения срок годишни такси за общ финансов надзор и наказателни постановления и 4 409 лв. – неустойка по договор. Отразени са и събрани суми от НАП на основание постъпили справки и разпореждания за 1 512 546 лв.;

- други неданъчни приходи (– 1 453 650 лв.) – по параграфа е отразена отрицателна курсова разлика (- 104 лв.), получена сума във връзка със застрахователно обезщетение – (+899 лв.), получени суми от възстановени юрисконсултски възнаграждения – (+75 185 лв.) и събраните от НАП публични вземания на КФН (- 1 529 630 лв.), които съгласно дадени указания от Министерството на финансите се отразяват и със знак „минус“ в касовия отчет.

Графика 22. Разпределение на приходите на КФН за 2022 г.

8.4.1.2. Разходи

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2022 г., разходите са в размер на 19 871 439 лв. и са разпределени, както следва:

- разходи за персонал – 13 808 725 лв., които включват разходите за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения, изплатените възнаграждения на нещатни служители, наети по трудово правоотношение по Постановление № 66 от 1996 г. на Министерския съвет за кадрово осигуряване на някои дейности в бюджетните организации, изплатени суми по извънтрудови правоотношения, за социално-битово и културно обслужване (СБКО) на работещите, за обезщетения на служителите по Кодекса на труда и по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване, както и разходите за задължителни осигурителни вноски от работодатели. Отчетените разходи за заплати и възнаграждения през 2022 г. са в размер на 11 659 419 лв.;

- разходи за текуща издръжка – 2 532 125 лв. Сумата е изразходвана за наем на сграда, охрана, почистване и поддържане на административната сграда на КФН, вода, горива и ел. енергия, телекомуникационни и пощенски услуги, поддръжка на софтуер и хардуер, застраховки, канцеларски материали, резервни части и консумативи за хардуер, печатни материали, и други доставки и услуги. Също така са отчетени и средства за специализирани обучения за служителите на КФН и за командировки в страната и в чужбина. Най-голям относителен дял в разходите за издръжка имат разходите за наем на административната сграда на КФН;

- разходи за данъци и такси – 41 997 лв. за заплащане на държавни такси за обнародване решения на КФН в Държавен вестник, данък на служебните автомобили и други общински и държавни данъци и такси;

- разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности – 2 573 537 лв. Разходът е за годишен членски внос във връзка с участието на Комисията за финансов надзор в Европейски надзорни органи - ESMA, ЕЮРА и за членството в международни организации - Международна организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO), Международна организация на пенсионните надзори (IOPS), Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS) и за годишен членски внос в Българско дружество за връзки с обществеността;

- капиталови разходи – 915 055 лв., от които 356 363 лв. за придобиване на компютри и хардуерно оборудване и 558 692 лв. за придобиване на лицензи и програмни продукти.

Изразходването на средствата по бюджетни параграфи е в рамките на утвърдения бюджет за годината, съобразено е с постъпленията от такси и трансфера от централния бюджет и представлява 98,78 % от годишния план. Реализацията на разходите се осъществява при режим на строг финансов контрол и е съобразена с целите и приоритетите на КФН.

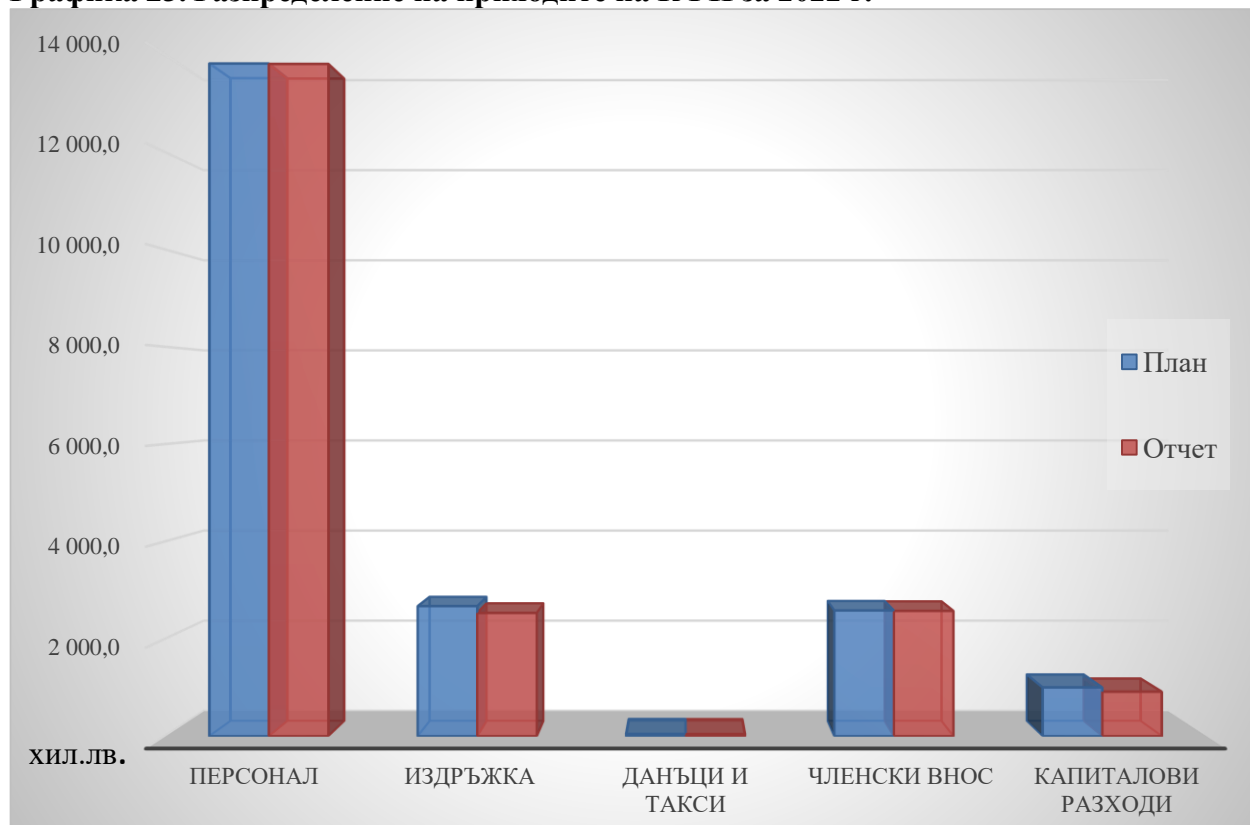
За периода 01.01-31.12.2022 г. са отчетени 511 660 лв. текущи и 915 055 лв. капиталови разходи в областта на електронното управление и използваните информационни и комуникационни технологии. Разходите са за поддръжка на софтуер, поддръжка и ремонт на хардуер, абонамент за информационни системи и придобиване на компютърно оборудване и на програмни продукти и лицензи.

8.4.1.3. Трансфери, бюджетно салдо и финансиране по бюджета

За отчетния период е отчетен трансфер към централния бюджет (-) 1 318 099 лв., в т. ч. трансфер към ЦБ (-) 3 029 683 лв. - изпълнение спрямо плана 100,99% и трансфер от ЦБ (+) 1 711 584 лв. - изпълнение спрямо плана 98,55%.

По бюджета за 2022 г. е отчетен излишък в размер на 67 688 лв., който в частта на финансирането е отразен със знак минус и е формиран в резултат на отчетени суми по подпараграф 88-03 „Събрани средства и извършени плащания от/за сметки на ЕС – (- 70 066 лв.), разликата между начално и крайно салдо по валутна бюджетна сметка „минус“ (+ 102 лв.) и разликата между налични и преведени чужди средства (+ 2 276 лв.). Сумата от 70 066 лв., отразена в отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2022 г. със знак „минус“ по параграф 88-00, представлява разлика от извършено първо междинно плащане през 2022 г. - 959 802 лв., финансирано с остатък от средства от 2021 г. от Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) във връзка с изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на ЕИС, и верифицираната сума от ОПДУ - 889 736 лв.

Графика 23. Разпределение на приходите на КФН за 2022 г.

8.4.2. Отчет за сметките за средствата от Европейския съюз

Комисията за финансов надзор има сключен договор за изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по процедура BG05SFOP001-1.011 чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Към 31.12.2022 г. отчетените разходи в област СЕС са в размер на 959 802 лв. и са за първо междинно плащане съгласно условията на сключен договор с изпълнител за изграждане на ЕИС.

Отчетен е дефицит в размер на 70 066 лв., който в частта на финансирането е отразен със знак „плюс“ и представлява резултативна величина от отчетени суми по подпараграф 88-03 „Събрани средства и извършени плащания от/за сметки на ЕС“, огледално на отчетените суми по бюджета.

8.4.3. Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства

По сметката за чужди средства на КФН постъпват суми за гаранции по Закона за обществените поръчки. Наличността по нея към 31.12.2022 г. е в размер на 11 348 лв.

8.4.4. Извършени промени по бюджета

За периода от 01.01- 31.12.2022 г. са извършени промени по бюджета на КФН, както следва:

- На основание чл. 110, ал. 3 и 10 от ЗПФ, във връзка с чл. 77, ал. 5, т. 2 и ал. 6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. и Решение на Събранието на пълномощниците на служителите на КФН за разходване на средствата за СБКО на 28.11.2022 г. са намалени разходите по показател „Издържка и други текущи разходи“ и са увеличени разходите по показател „Персонал“ с 238 000 лв. Със същата сума са намалени показателите „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г.“ и „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2022 г.“;

- На основание чл. 112, ал. 2 от ЗПФ на 28.11.2022 г. е извършена вътрешно компенсирана промяна в рамките на утвърдените разходи, като са намалени разходите по показател „Текущи разходи“ - „Издържка и други текущи разходи“ – „Текуща издържка“ със 110 000 лв. и са увеличени разходите по показател „Капиталови разходи“ със 110 000 лв. Промяната е съгласувана предварително с министъра на електронното управление, тъй като касае целевите разходи в областта на електронното управление и използваните информационни и комуникационни технологии;

- На основание чл. 75 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. и в изпълнение на Постановление №386 на Министерския съвет от 1 декември 2022 г. е извършена промяна на утвърдения с чл. 43, ал. 3, т. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. показател по бюджета на Комисията за финансов надзор за максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г., като същият е увеличен с 4 950 000 лв.

На основание чл. 20 от Вътрешните правила за организация на бюджетния процес в КФН са извършени 2 вътрешно компенсирани промени в рамките на показател „Персонал“, съответно на 04.10.2022 г. и на 29.12.2022 г. Същите не променят показателите по бюджета на КФН по смисъла на Закона за публичните финанси.

8.4.5. Максимален размер на ангажиментите за разходи и максимален размер на новите задължения за разходи

По бюджета на КФН - по уточнен план показателят „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г.“ е в размер на **11 355 700 лв.**, а отчетеният към 31.12.2022 г. – **10 204 733 лв.** По показателя е извършена промяна във връзка с Постановление на Министерски съвет №386 / 01.12.2022 г., както и с Решение на Събранието на пълномощниците на работещите в Комисията за изразходване на средства за СБКО. В справката за поетите ангажименти по бюджета е отразена информация за всички възникнали и реализирани за периода ангажименти, касаеща всички сключени договори през периода, както и ангажиментите с незабавна реализация. Показателят „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2022 г.“ по уточнен план е в размер на **6 255 700 лв.** По показателя е извършена промяна във връзка с Решение на Събранието на пълномощниците за изразходване на средства за СБКО. По

отчетни данни към 31.12.2022 г. новите задължения за разходи за КФН са в размер на **6 043 956 лв.**, от които 5 128 901 лв. за текущи разходи и 915 055 лв. за капиталови разходи.

По сметките за средствата от ЕС – отразена е информацията към 31.12.2022 г. за реализирани за периода ангажименти и нови задължения за разходи в размер на 959 802 лв. във връзка с извършено междинно плащане по сключен договор за изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система.

8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2022 г.

Дейността на ЗВО през 2022 г. се осъществи в съответствие с изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит (МСППВО), Етичния кодекс на вътрешните одитори и методологията, издадена от министъра на финансите.

През периода се изпълняват Стратегически план за дейността по вътрешен одит за 2012-2024 г. и Годишният план за одитните ангажименти за 2022 г., които са разработени на база оценка на риска, утвърдени са от председателя на КФН и са съгласувани с Комисията.

През 2022 г. вътрешният одит изпълни планираните одитни ангажименти, с което постигна поставените цели. При планиране и извършване на одитите се прилага процесен подход за одитиране на основни дейности в КФН, с цел предоставяне на независими и обективни оценки за законосъобразност и ефективност. Ползата, която носи одитната дейност е насърчаване въвеждането на единни вътрешни процедури, когато това е удачно, подобряване на условията за функциониране на Комисията, като ефективен надзорен орган на небанковия финансов сектор и развитие на вътрешния контрол.

През периода са извършени одитни ангажименти за даване на увереност с цел оценка на:

- правила и процедури за управление на рисковете от използване на финансовата система за изпиране на пари и финансиране на тероризма през 2021 г.;
- дейностите по осигуряване на мрежова и информационна сигурност в КФН през 2021-2022 г.;
- осигуряване на сигурност, достъпност и идентичност на официалната интернет страница на КФН през 2020-2022 г.;
- съответствие между планираните и действително предприетите действия по изпълнение на препоръки на ЗВО, дадени през 2020-2022 г.;
- надзорни практики и процедури на управление „Надзор на инвестиционната дейност“ по прилагане на Закона за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация през 2021-2022 г.

През 2022 г., в резултат на извършените вътрешни одити, са дадени 25 препоръки. Установява се трайна тенденция препоръките на ЗВО да бъдат приети от ръководството на КФН и служителите на ръководни длъжности. Наред с това се отчита висок процент на изпълнение (близо 95 %, включително по препоръки от предходни периоди). Това е показател за способностите на вътрешните одитори да формулират подходящи предложения за подобряване на дейностите и контрола в КФН. При одитите е осъществена ефективна комуникация, като ръководителите на одитираните структури и ключови служители оказват съдействие, имат необходимото разбиране и

предприемат корективни действия по установените слабости, включително по време на ангажиментите.

През отчетния период са проведени общо 15 неофициални одитни ангажименти за консултиране. По-съществените от тях са свързани с подпомагане процеса по изготвяне на становища по проекти на някои нормативни актове и актуализация на вътрешни правила, чрез представяне на бележки, коментари и предложения.

Основните изводи за функционирането на системите за финансово управление и контрол (СФУК) в КФН, направени в резултат на дейността по вътрешен одит, са както следва:

- установява се стабилен процес по целеполагане, свързан с наличието на законово регламентирани цели, заложили приоритети и средносрочни стратегически цели, определяне и отчитане на ежегодни дейности за постигане на целите;
- управлението на риска е неразделна част от общия процес на управление в Комисията, като се основа на разписани процедури. Последващото развитие е удачно да бъде в посока на продължаващо надграждане на знанията на оперативните ръководители и отговорните служители, с цел точно прилагане на Стратегията за управление на риска в КФН за периода 2022-2024 г. и задълбочаване на интегритета на риск-регистъра в дейността (използване като практическо средство за предварително обмисляне и идентифициране на евентуални трудности);
- Комисията разполага с актуални писмени правила в областта на СФУК. Във връзка със законовите изисквания и приложимата методология в областта, е необходимо успешно да се финализират предприетите мерки по разработване на нови процедури, свързани с последващите оценки на изпълнението;
- правилата и процедурите, уреждащи одитираните дейности, като цяло, са съобразени с рисковете. Наред с това е важно да се задълбочи ефективността от анализа, с оглед идентифициране на нуждите от изчерпателно уреждане на някои процеси и механизми;
- въведените СФУК осигуряват спазване на приложимото законодателство и вътрешните актове, както и ефективно осъществяване на дейностите. Установените отделни несъответствия са резултат от пропуски на контрола при първа линия на защита;
- въведените правила и процедури осигуряват надеждност, всеобхватност и опазване на финансовата и оперативната информация;
- полагат се усилия за подобряване на системите за комуникация и обмяна на информация. Примери за това са писмените правила и политики в областта на информационната и мрежова сигурност, както и дейностите по проекта за изграждане на единна информационна система. Усилията следва да продължат в посока на поддържане адекватно състояние на външната и вътрешната информационни страници на КФН, с оглед използването им като надеждни канали за предоставяне на достъпна и актуална информация;
- осъществява се мониторинг на дейностите, в резултат на който се предприемат коригиращи действия. Развитие е необходимо с цел своевременност на промените.

През 2022 г. в изпълнение на ЗВОПС, се извърши външна оценка на качеството на одитната дейност. Оценката за ЗВО в КФН е „работи в съответствие“, което означава, че дейността по вътрешен одит отговаря на изискванията на ЗВОПС, МСППВО и Етичния кодекс на вътрешните одитори, и не са установени несъответствия при тяхното прилагане.

Според външната оценка, дейността на ЗВО е ефективна и постига заложените цели. Осигурена е независимост на звеното, а одиторите притежават необходимата професионална компетентност. Даваните препоръки са насочени към повишаване на ефективността от дейността на структурните звена в Комисията и постигане на по-висока добавена стойност за организацията.

8.6. Отчет на Инспектората

През 2022 г. Инспекторатът на КФН, в съответствие с разпоредбите на ПУДКФННА и Вътрешните правила за дейността на инспектората в КФН, Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване конфликт на интереси, и в изпълнение на заповеди на председателя на КФН, осъществи планови и извънпланови проверки относно дейността на служителите от администрацията на КФН. Дейността на Инспектората през 2022 г. е подчинена изцяло на целите и дейностите, заложи в Стратегическия и Годишния план за контролната дейност на инспектората, както и на нормативните актове, уреждащи дейността на инспекторатите.

Инспекторатът на КФН подпомага председателя на КФН в осъществяване на контролните му функции по отношение дейността на администрацията в Комисията, ЗКФН, Закона за администрацията, Закона за превенция на корупцията и за установяване на конфликт на интереси.

В обхвата на цели на Инспектората през 2022 г. са:

- Подпомагане на дейността на КФН по гарантиране с юридически, административни и информационни средства стабилността и прозрачността на небанковата финансова система в Република България и защитата на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица;
- Постоянно усъвършенстване на дейността на Инспектората, отговарящо на предизвикателствата в инвестиционния, застрахователния и пенсионноосигурителния сектор, в защита на интересите на потребителите на небанкови финансови услуги;
- Предотвратяване и отстраняване на нарушения при функциониране на администрацията чрез независима и обективна оценка;
- Постигане на ефективен административен контрол върху дейността на администрацията чрез извършване на проверки, формулиране на предложения/мерки за подобряване на работата и отстраняване на констатираните слабости и нарушения;
- Укрепване на контрола в КФН чрез предоставяне на оценки; подходящи, точни и навременни препоръки за подобряване на неговата ефективност;
- Контрол за законосъобразно и правилно функциониране на структурите, чрез отстраняване на констатираните слабости и нарушения, въз основа изпълнение на предложени мерки и препоръки;
- Въвеждане на ефективни механизми по провеждане на държавната антикорупционна политика чрез вътрешен контрол и превенция на корупцията;
- Фокусиране на Инспектората към повишаване на клиентската удовлетвореност чрез своевременна проверка на постъпилите предложения и сигнали срещу административни звена и служители и ефективна реакция за отстраняване на констатираните нередности;
- Укрепване на административния капацитет и повишаване на професионалната квалификация на служителите в звеното, както и подобряване взаимодействието с други органи, организации и звена;

- Справяне с предизвикателствата, възникнали с въвеждането на противоепидемичните мерки в страната, довели до някои промени в режима на работа, като се полагат усилия това да не повлияе негативно върху обема и качеството на работа.

За постигане на целите, дейността на Инспектората на КФН през 2022 г. е насочена към:

- Извършване на проверки по спазване на нормативната уредба при осъществяване на функциите в проверяваните структурни звена, с цел ограничаване на негативни явления и подобряване на дейността в администрацията на КФН;
- Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН;
- Събиране и анализиране на информация и извършване на проверки по своя инициатива за установяване на нарушения и възможни прояви на корупция и неефективна работа на администрацията;
- Извършване на проверки за анализ на дейността на звената и за организация на работата в администрацията на КФН;
- Инициране за предложения за промяна на нормативната уредба, по повод констатирани при проверката пропуски, слабости и грешки в дейността на администрацията на КФН;
- Докладване на резултатите от извършените проверки и даване на предложения за отстраняване на констатираните пропуски и нарушения;
- Проучване и оценка на нуждите от обучение в областта на административния контрол, за постигане на по-високо качество и професионализъм на контролните функции.

При изпълнение на контролните си функции Инспекторатът на КФН извърши следните 22 планови и извънпланови проверки:

- за оценка ефективността на дейността – 1 бр.;
- за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове за организацията на работата от служителите на администрацията – 2 бр.;
- за подаване на и проверка на декларации по ЗПКОНПИ - 15 бр.;
- за корупция и неефективна работа – 1 бр.;
- по инициатива на органа на власт – 1 бр.;
- последващи проверки – 1 бр.;
- незавършени проверки – 1 бр.;

Инспекторатът на КФН иницира 2 промени във нормативни и вътрешноведомствени актове. Брой служители, преминали обучения през годината – 2.

В заключение следва да се посочи, че от приключените проверки през 2022 г. се установи, че администрацията на КФН изпълнява законосъобразно възложените ѝ задачи и не допуска извършване на административни нарушения, подлежащи на санкция. Не са допуснати и незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН. Не са констатирани конфликт на интереси и неспазване на сроковете за подаване на декларации по ЗПКОНПИ. Независимо от тези заключения са направени конкретни предложения за коригиране и подобряване на дейността на съответните административни звена в КФН.

II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

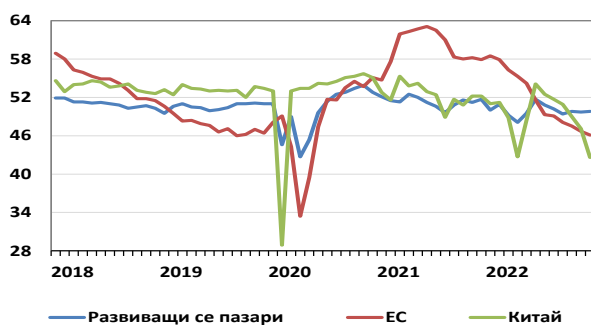
1. Външна среда и икономическа активност

1.1. Външна среда

Световната икономика се забавя през 2022 г. Ръстът на брутният вътрешен продукт в ЕС спада до 3.7% през 2022 г., спрямо 5.6% през 2021 г. Основните фактори, оказващи негативно влияние, са остатъчният ефект от пандемията от COVID-19 върху световната икономика, нахлуването на Русия в Украйна, растящата инфлация и др. В края на месец февруари Русия напада Украйна, като войната продължава през цялата 2022 г. Европейският съюз, САЩ и други страни въвеждат редица санкции срещу Русия, включително забрана на достъп до международната система за парични преводи SWIFT за почти всички руски финансови институции, таван на цените на внасяния руски петрол и др. Компанията за кредитен рейтинг S&P Global Ratings понижава перспективата за кредитния рейтинг на Турция до „отрицателна“ заради отслабването на националната валута и нарастващата инфлация, като двата фактора представляват сериозни рискове за икономиката на страната.

Развитието на световната икономика, повлияно от COVID-19, войната в Украйна и ръста на инфлацията се отразява на индекса за нови поръчки Purchase Manager Index (PMI) през 2022 г. Във втората половина на годината производственият PMI в развиващите се страни, ЕС и Китай постепенно се понижава до съответно 49.8, 46.1 и 42.6 пункта през месец декември спрямо съответно 51.7, 57.9 и 52.2 пункта през месец декември 2021 г., като остава под референтната граница от 50 пункта, която разделя икономическата експанзия от свиването на икономиката.

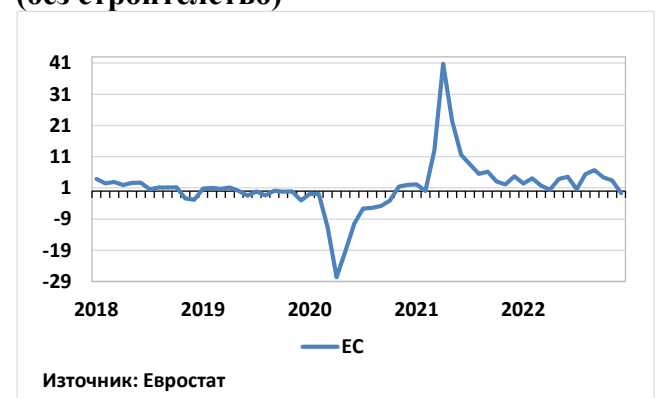
Графика 224. Индекс PMI за производството

Източник: Блумбърг

Индустриалното производство в ЕС през 2022 г. се свива през по-голямата част от годината, като намалява до -0.7% през месец декември 2022 г. спрямо 4.7% в края на 2021 г. Забавянето на глобалната активност, прекъсванията по веригите за доставка на стоки и други са причините за спада на индустриалното производство.

Графика 22. Индустриално производство (без строителство)

Източник: Евростат

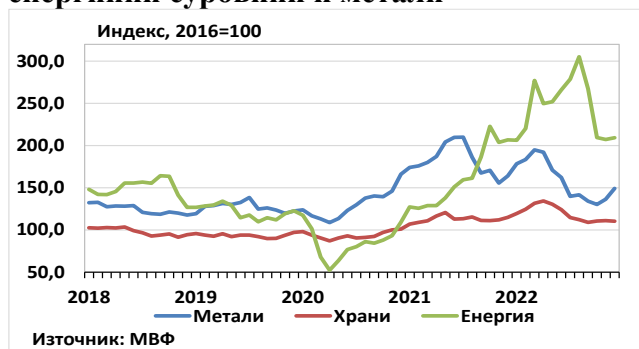
Намаляването на цените на металите през втората половина на 2022 г. се дължи на забавянето на световната икономика и пониженото търсене вследствие на спад на китайската икономика, която е най-големият

потребител на основните метали. През месец декември 2022 г. индексът се понижава до 149.1 пункта, спрямо 164.1 пункта в края на 2021 г.

Ръстът в цената на петрола през годината е повлиян от фактори като войната в Украйна и притесненията на инвеститорите относно отражението на санкциите срещу вноса на петрол от Русия върху цената на суровината. В края на 2022 г. индексът на енергията достига 209.2 пункта, спрямо 206.8 пункта в края на 2021 г.

Индексът на цените на селскостопанските продукти, търгувани на международните пазари, се увеличава през първата половина на 2022 г. Намалването на запасите от основни храни в главните страни износителки, през последните 2 години, поради пандемията и войната в Украйна, се отразява на търсенето и предлагането, което повишава цените на храните. След сключване на зърнената сделка между Украйна и Русия, през втората половина на 2022 г. цената на пшеницата се понижава. Индексът на храните намалява до 110.4 пункта в края на 2022 г., спрямо 114.9 пункта през декември 2021 г.

Графика 23. Динамика на цените на храни, енергийни суровини и метали

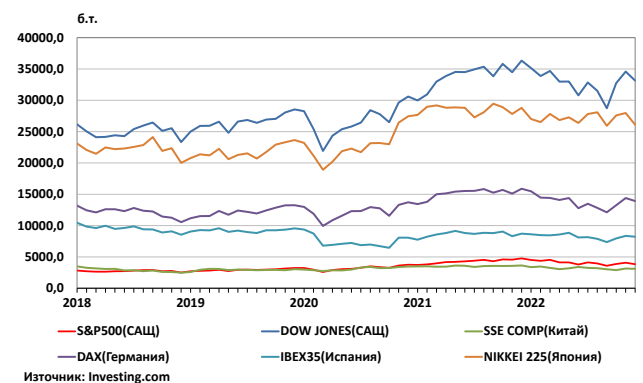

Капиталовите пазари в глобален мащаб отчитат спад през 2022 г., вследствие забавянето на световната икономика, опасенията за рецесия и усложнената гео-

политическа обстановка. В еврозоната германският DAX се понижава с -12.4%, а испанският IBEX35 с -5.6%.

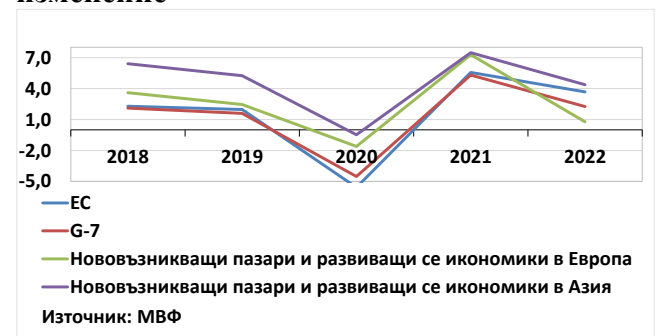
Американските индекси S&P500 и Dow Jones спадат съответно с -19.4% и -8.8% за 2022 г. Движението на борсите в Азия през 2022 г. също е низходящо, като китайският SSE COMP намаля с -15.1%, а японският NIKKEI225 с -9.4%.

Графика 24. Капиталови пазари в развити икономики

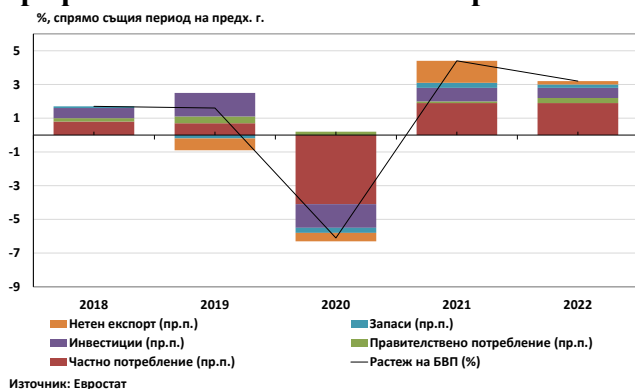
Икономическият растеж в ЕС през 2022 г. се забавя до 3.7% спрямо 5.6% през 2021 г. Икономиките на седемте най-развити държави (Г-7), от една страна, и нововъзникващите пазари и развиващите се икономики в Европа и в Азия, се забавят съответно до 2.3%, 0.8% и 4.4% през 2022 г. спрямо съответно 5.3%, 7.3% и 7.5% през 2021 г. Причината е високата инфлация, войната в Украйна и др.

Графика 25. Растеж на БВП, год. темп на изменение

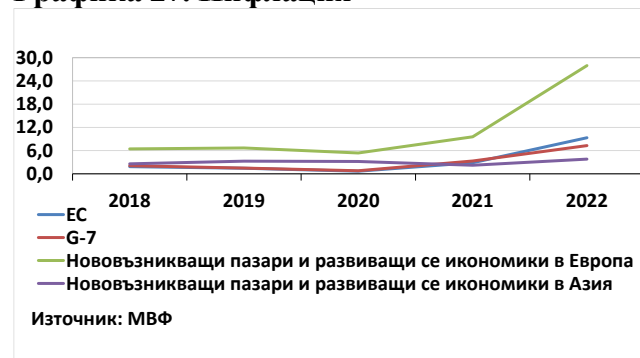
Реалният растеж на БВП в еврозоната през 2022 г. се забавя до 3.2% спрямо 4.4% през 2021 г., поради забавянето на глобалната икономика, прекъсванията по веригите за доставки и др. Приносът на частното потребление остава без промяна с 1.9 пр.п. през 2022 г., следвано от инвестициите, които понижават приноса си до 0.6 пр.п. Нетния експорт допринася с 0.2 пр.п., вследствие спад в международната търговия. Запасите намаляват слабо до 0.2 пр.п. за 2022 г. спрямо 0.3 пр.п. за 2021 г. Делът на правителственото потребление се увеличава до 0.3 пр.п. през 2022 г., вследствие на държавните заеми за борба с последиците от ръста на цените на стоките.

Графика 26. Растеж на БВП в еврозоната

През 2022 г. инфлацията се повишава. В G-7 инфлацията нараства до 7.3% в края на 2022 г. спрямо 3.3% през декември 2021 г., като надминава значително целевите стойности на централните банки от 2%. Инфлацията в ЕС достига до 9.3% в края на 2022 г. спрямо 2.9% в края на 2021 г. Причините за ръста са нарастването на цената на петрола поради войната в Украйна, ръст на цените на храните и др. Ръстът на инфлацията, особено на цените на храните, се отразява значително върху икономиките на развиващите се страни, тъй като се повишават разходите им за внос на храна.

Графика 27. Инфлация

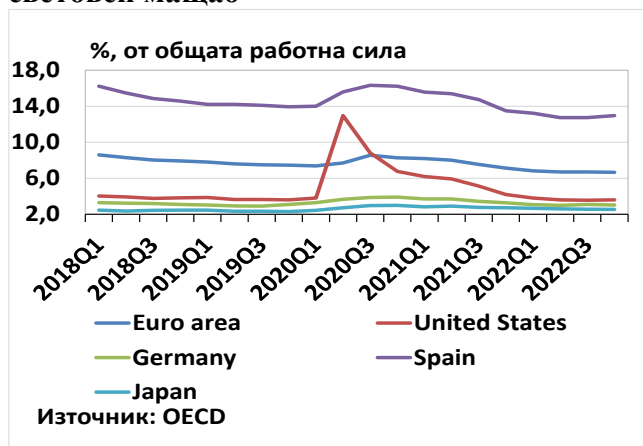
Базовата инфлация в еврозоната се увеличава до 9.2% през 2022 г. спрямо 5% през 2021 г. Инфлацията, измерена без цените на енергийните стоки, храните, алкохола и тютюневи изделия, достига 5.2% в края на 2022 г.

Графика 28. Инфлация в еврозоната

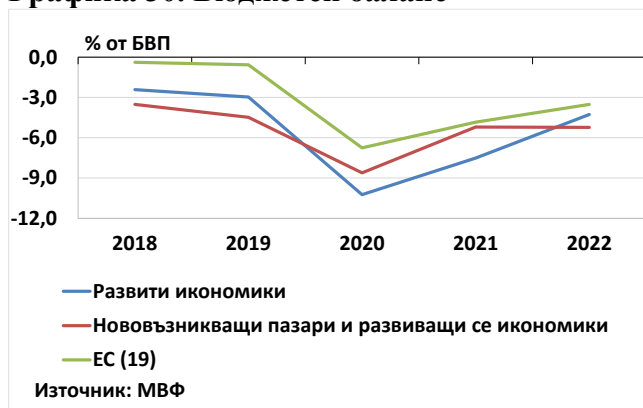
През 2022 г. безработицата намалява, вследствие отварянето на икономиките след COVID-19. Равнището на безработицата в еврозоната спада до 6.7% в края на 2022 г. спрямо 7.1% в края на 2021 г. Безработицата в САЩ също намалява, като достига до 3.6% през последното тримесечие на 2022 г. спрямо 4.2% в края на 2021 г. Безработицата в Германия и Япония спада по-умерено като достига съответно до 3% и 2.7%.

Графика 29. Динамика на безработицата в световен мащаб

През 2022 г. бюджетният дефицит в световен мащаб се забави. Бюджетният баланс в развитите икономики остава на негативна територия, като намалява до -4.3% през 2022 г. от -7.5% през 2021 г. Бюджетният дефицит в ЕС достига до -3.5% за 2022 г. спрямо 4.8% през 2021 г. Бюджетният дефицит при нововъзникващи пазари и развиващи се икономики остава без промяна на -5.2% през 2022 г.

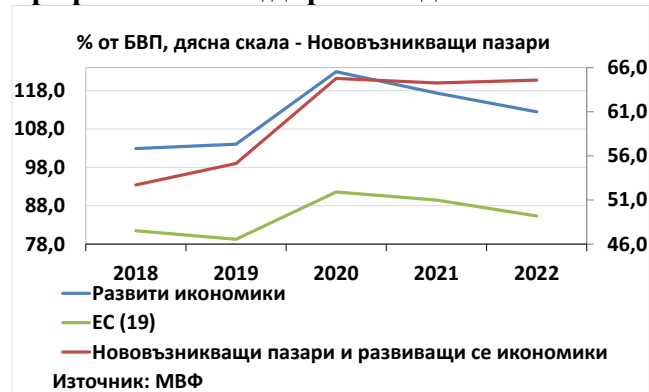
Графика 30. Бюджетен баланс

Общият държавен дълг на страните в ЕС (19) като процент от БВП спада до 85.3% през 2022 г. спрямо 89.5% за 2021 г. Държавният дълг на развитите икономики намалява до 112.5% спрямо 117.4% за същия период. Държавният дълг на нововъзникващи пазари и развиващи се икономики нараства слабо до

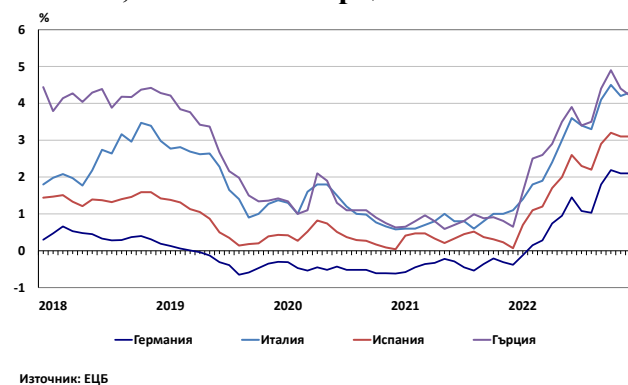
64.6% през 2022 г. спрямо 64.3% през 2021 г. Вероятната причина за ръста са допълнителните нива на дълг поети с цел компенсиране на потребителите заради високите цени на енергията.

Графика 31. Общ държавен дълг

Дългосрочният лихвен процент за целите на конвергенцията нараства през 2022 г. Средната годишна лихва по гръцките и италианските ДЦК достига съответно 3.5% и 3.2% спрямо 0.8% за двата вида облигации през 2021 г. Средната годишна лихва по германските ДЦК достига до 1.1% през 2022 г. спрямо -0.4% през 2021 г.

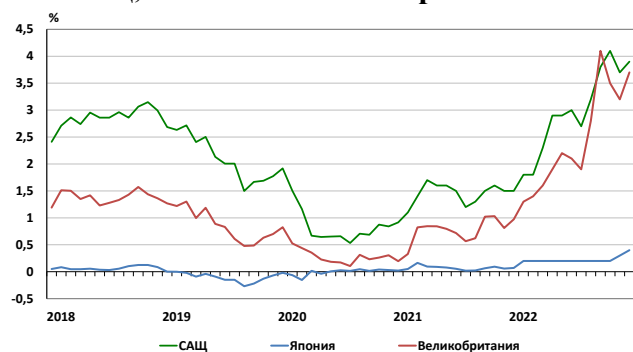
Графика 32. Дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията на Германия, Италия, Испания и Гърция

През 2022 г. средната годишна лихва по 10-годишните ДЦК на САЩ нараства до 1.5%, а на Япония остава 0.1%. Ръстът по лихвите на ДЦК е следствие от общото нарастване на

лихвите. ДЦК на Великобритания увеличават минимално средната си годишна лихва през 2022 г. до 0.9%. Повишаването на лихвите по ДЦК се отразява негативно върху икономиките на някои развиващи се пазари, тъй като те трябва да повишат лихвите по предлаганите от тях ДЦК, за да могат да привлекат инвеститори.

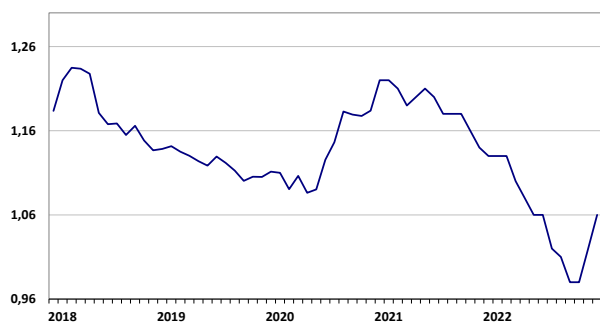
Графика 33. Доходност по 10-годишни ДЦК на САЩ, Япония и Великобритания

Източник: Investing.com

През 2022 г. еврото поевтиня спрямо долара, достигайки средногодишен курс от 1.05 щ. долара за евро в резултат на забавянето на европейската икономика и лихвената политика на ФЕД (Федералния резерв на САЩ).

Графика 34. Валутен курс щ. долар/евро

Източник: ЕЦБ

През 2022 г. страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) отчитат забавяне на ръста на БВП поради забавяне на глобалната икономика и пониженото външно търсене. Турция има най-голям ръст сред страните от

ЦИЕ (5.6%). Чешката и унгарската икономика през 2022 г. нарастват съответно с 2.4% и 4.9% спрямо 3.6% и 7.1% през 2021 г. Ръстът на БВП в полската и румънската икономика е съответно 4.9% и 4.8% за същия период.

Таблица 30. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2021	2022
Чехия	3,6	2,4
Унгария	7,1	4,9
Полша	6,8	4,9
Румъния	5,9	4,8
Турция	11,4	5,6

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2022 г. инфлацията в страните от ЦИЕ се увеличи. С най-голям ръст е инфлацията в Турция, която нараства до 72.3% през 2022 г. спрямо 19.6% за 2021 г., заради нетрадиционната политика на турската централна банка да намалява лихвените проценти, вместо да ги повишава в условията на бързо нарастващи цени. Инфлацията в Полша и Чехия достига съответно до 14.4% и 15.1% през 2022 г. спрямо съответно 5.1% и 3.8% през 2021 г. Инфлацията в Унгария и Румъния се увеличи съответно до 14.5% и 13.8% спрямо 5.1% и 5% за същия период.

Таблица 31. Инфлация в ЦИЕ

	2021	2022
Чехия	3,8	15,1
Унгария	5,1	14,5
Полша	5,1	14,4
Румъния	5	13,8
Турция	19,6	72,3

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

В страните от ЦИЕ нивата на безработица се понижават в повечето страни през 2022 г. Безработицата в Турция спада до 10.5% през 2022 г. спрямо 12.3% за 2021 г. Безработицата в Полша и Чехия достига съответно до 2.9% и 2.2%. Безработицата в Унгария спада до 3.6%, а в Румъния е без промяна на 5.6%.

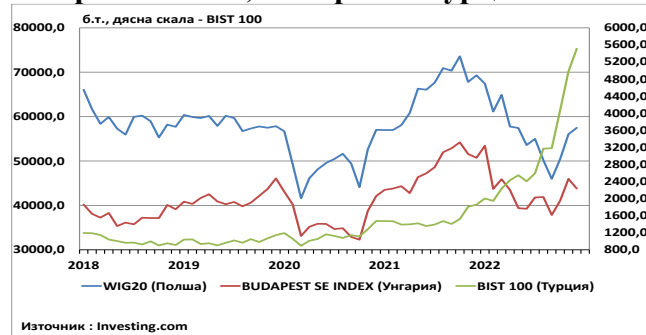
Таблица 342. Равнище на безработицата в ЦИЕ

	2021	2022
Чехия	2,8	2,2
Унгария	4,1	3,6
Полша	3,4	2,9
Румъния	5,6	5,6
Турция*	12,3	10,5

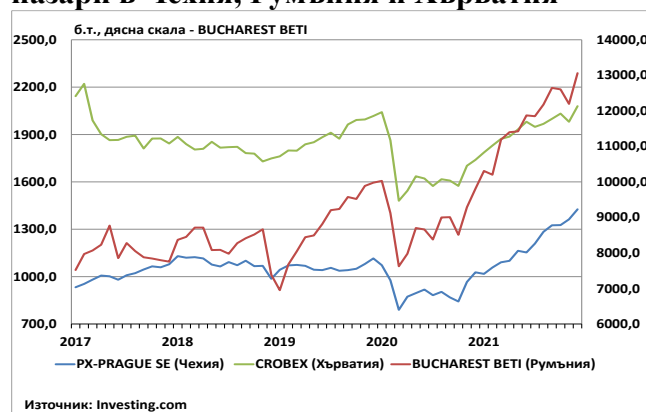
Бележка: Коефициент на безработица (%). * Данните са средноаритметични.
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2022 г. повечето борсови индекси в страните от ЦИЕ са с негативна динамика. През годината с най-голям ръст е турският BIST100, със 196.6%, като причината е хеджирането на инвеститорите срещу скока на потребителските цени и отслабването на турската лира. Чешкият PX-PRAGUE SE и унгарският BUDAPEST SE INDEX спадат съответно с -15.7% и -13.7%. Хърватският CROBEX, полският WIG и румънският BET INDEX нарастват съответно с -4.8%, -17.1% и -10.7%. Причините за спада са забавянето на световната икономика, войната в Украйна и др.

Графика 35. Динамика на капиталови пазари в Полша, Унгария и Турция

Графика 36. Динамика на капиталови пазари в Чехия, Румъния и Хърватия

1.2. Обзор на икономическата активност в България

През 2022 г. българската икономика отчита ръст от 3.4%. Въпреки икономическите сътресения, свързани с войната в Украйна и високата инфлация в страната, по предварителни данни за 2022 г., БВП възлиза на 165.4 млрд. лв. Основен фактор на икономическия растеж е вътрешното търсене, инвестициите допринасят с 0.6 пр.п., докато спад в реално изражение отчита нетният износ, което ограничава растежа на БВП с -1.2 пр.п. Огромен ръст отчитат добивната и преработваща промишленост, както и производството и разпределението на електроенергия, като общият им принос в ръста на българската икономика е 2.9 пр.п., което представлява 84% от общия ръст. Независимо от показателите, разходите на домакинствата през 2022 г. нарастват с по-бърз темп спрямо доходите им, доверието на потребителите през годината запазва исторически ниски нива и в края на 2022 г. достига до -39.0. В подкрепа на показателя действат очакванията на потребителите за безработица, които са силно завишени.

Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 2 378.7 млн. евро, което е с 778.6 млн. евро повече от предходната година. През 2022 г., брутният външен дълг на страната нараства с 5.8% на годишна база, като в края на годината достига 43.9 млрд. евро, което представлява 51.9% от БВП. Кредитните експозиции на банките в частния нефинансов сектор нарастват, като заедно с домакинствата достигат средногодишен ръст от 12.2% спрямо 8.3% през 2021 г. След като започва да нараства значително още през 2021 г., средногодишната стойност на инфлацията на потребителските цени е в размер на 13.0% през 2022 г., а към декември достига до 14.3% на годишна база. През 2022 г. продължава тенденцията за повишаване на цените на жилищата и наемите, като индексът на цените на жилищата почти удвоява темпа си на изменение на годишна база и от 8.7% средно за 2021 г. достига до 13.8% през 2022 г. Същата динамика следват цените на наемите, индексът се повишава до 9.6% за 2022 г. спрямо 3.8 % за 2021 г.

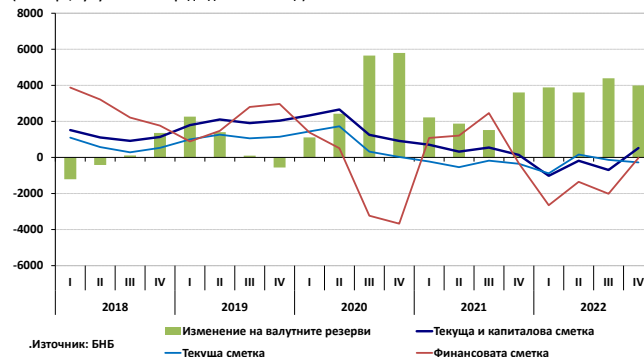
Банковият сектор продължава да бъде стабилен, като в унисон с икономическия ръст, резултатите и дейността на банките се подобряват. В края на декември 2022 г., общата сума на балансовите активи на банковата система е 155.4 млрд. лв., а печалбата достига до 2.1 млрд. лв. Продължава тенденцията на подобряване качеството на кредитния портфейл, като брутният размер на необслужваните кредити и аванси в банковата система намалява до 4.5 млрд. лв.

По предварителни данни за 2022 г., общото салдо по текущата и капиталовата сметка възлиза на 519.9 млн. евро, спрямо 139.9 млн. евро към края на 2021 г., като нараства 3.7 пъти. За периода януари-декември 2022 г., дефицитът по текущата сметка на платежния баланс се свива до -274.7 млн. евро, като салдото отчита ръст в стойността си от 21.7% спрямо 2021 г. Основен отрицателен принос за дефицита има статия „Търговски баланс“, чието салдо намалява значително спрямо същия миналогодишен период. В резултат на по-високия размер от 1 850.0 млн. евро на капиталови трансфери (под формата на инвестиционни субсидии), получени от сектор „държавно управление“, излишъкът по капиталовата сметка достига до 794.6 млн. евро.

Балансът по финансовата сметка за годината е отрицателен (-26.7 млн. евро), но с 3 053.8 млн. евро повече от отчетеното отрицателно салдо през 2021 г. По данни на платежния баланс, международните валутни резерви на страната нарастват с 3 991.7 млн. евро. След отчитане на валутнокурсви разлики и ценови преоценки, валутните резерви в баланса на БНБ се увеличават с 3 827.0 млн. евро (7.5 млрд. лв), като активите на Управление „Емисионно“ възлизат на 75.2 млрд. лв. в края на 2022 г.

Графика 25. Динамика на основните сметки на платежния баланс

(млн. евро, кумулативно за предходните 12 месеца)

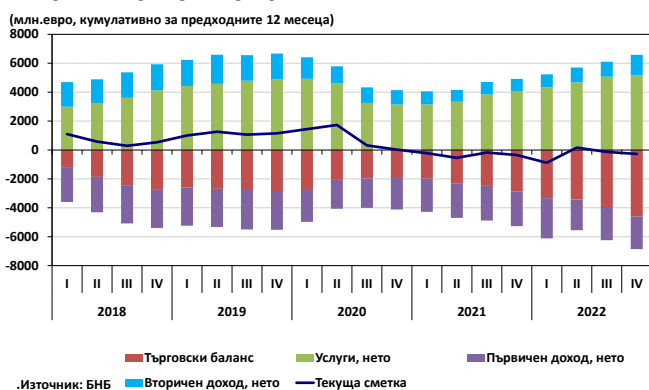

Към края на 2022 г., дефицитът по текущата сметка в размер на -274.7 млн. евро спрямо по-малкия баланс (-351.0 млн. евро) от предходната година, се дължи основно на свиването на търговския баланс с -1 706.3 млн. евро спрямо края на 2021 г., като достига стойност от -4 593.0 млн. евро. Основен фактор за това е високият темп на нарастване на вноса на стоки в реално изражение на годишна база спрямо свиването на реалния износ.

Статия „първичен доход нето“ е вторият фактор допринасящ за отрицателния баланс по текущата сметка, въпреки че бележи ръст от 119.2 млн. евро спрямо края на декември 2021 г. и достига стойност от -2 259.3 млн. евро в края на 2022 г. Основен фактор за тази динамика е по-малкия размер на изходящите потоци по подстатия „доход от дялов капитал“, свързани с преки инвестиции.

Статията „вторичен доход нето“ допринася за намаляване на дефицита по текущата сметка, като отбелязва 592.7 млн. евро повече спрямо същия миналогодишен период и достига стойност от 1 424.8 млн. евро в края на 2022 г. Основна причина за това е по-високия размер на трансфери към сектор „Държавно управление“.

Графика 26. Динамика на текущата сметка и нейните компоненти

За периода януари-декември 2022 г. салдото по финансовата сметка възлиза на -26.7 млн. евро, което е с 299.0 млн. евро повече от отчетеното за същия период на 2021 г. и се дължи на нарастване на чуждестранните активи на българските резиденти спрямо това на чуждестранните пасиви. За нарастването на чуждестранните активи основно значение има повишаването им в сектор „централна банка“. Ръстът се дължи на по-високия размер на краткосрочните активи на банките под формата на „валута и депозити“. При „други сектори“ също се отчита повишаване на активите извън България - отново по линия на банковия сектор, под формата на валута и депозити, както и на емитирания септември 2022 г. облигационен заем в размер на 2.25 млн. евро.

Компонентът на финансовата сметка, който единствено допринася за свиването на баланса към края на 2022 г., е „Преки инвестиции нето“, като бележи отрицателен ръст по салдото в размер на -900.0 млн. евро спрямо края на 2021 г. и достигат до -1 887.5 млн. евро в края на последното тримесечие на 2022 г. „Други инвестиции, нето“ преминава на положителна територия със салдо от 853.3 млн. евро, като отчитат значителен ръст от 2560.7 млн. евро през 2022 г.

Графика 27. Динамика на финансовата сметка и нейните компоненти

За периода януари-декември 2022 г., потокът на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната възлиза на 2 378.7 млн. евро, което е със 778.6 млн. евро повече от предходната година. По-голямата част от ПЧИ у нас е под формата на реинвестирана печалба (1332.7 млн. евро) и дялов капитал, различен от реинвестирана печалба (580.6 млн. евро). Независимо, че и двата компонента са с положителна стойност през годината, реинвестираната печалба отчита отлив на ПЧИ в размер на 1141.2 млн. евро, докато инвестициите в дялов капитал нарастват с 852.6 млн. евро спрямо 2021 г. Потокът на ПЧИ под формата на дългови инструменти също е положителен и възлиза на 465 млн. евро.

Таблица 35. Динамика на ПЧИ в България по вид инвестиция

	2018	2019	2020	2021	2022
Общо	967,5	1639,4	2974,2	1600,1	2378,7
Дялов капитал, различен от реинвест. печалба	390,4	-156,5	498,3	-272,0	580,6
Реинвестирана печалба	1214,0	1158,6	1221,1	2473,9	1332,7
Дългови инструменти	-636,8	637,3	1254,8	-601,9	465,4

Бележка: Данните са за обем на ПЧИ в страната (в млн. евро).
Источник: БНБ.

Разпределението на ПЧИ по сектори в страната през 2022 г. е сходно спрямо предходната година, като се изключат 2 сектора, при които движението на потока е в противоположна посока. Секторът „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, който през 2021 г. отчасти възстановява обема си и тази година отчита прилив на ПЧИ в размер на 455.8 млн. евро. Секторът „Преработваща

промишленост“ е привлякъл най- голям обем от ПЧИ в размер 1 018.8 млн. евро, а най-голям отлив отчита Сектор „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, който намалява обема си с -383.9 млн. евро и достига -301.6 млн. евро. Сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ заема второто място, със спад от -128.1 млн. евро спрямо 117.1 млн. евро за 2021 г.

Съществена разлика в обема от ПЧИ в края на 2022 г. отбелязва сектор „Финансови и застрахователни дейности“, който намалява с -117.4 млн. евро, при отчетен положителен прилив на ПЧИ предходните 3 години.

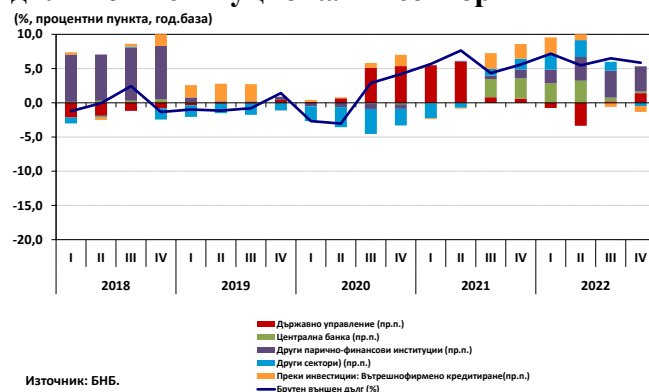
Таблица 36. Отраслова структура на ПЧИ в България по икономически сектори

	2018	2019	2020	2021	2022
Добивна промишленост	-17,3	-13,6	47,5	11,0	144,0
Преработваща промишленост	-135,5	301,4	205,5	-113,6	905,2
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	-70,3	-14,9	-4,3	82,3	-301,6
Строителство	-4,8	63,2	216,6	-22,2	-59,9
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	424,4	807,4	-12,6	0,5	456,3
Транспорт, складиране и пощи	35,8	16,2	229,8	-82,3	31,9
Хотелиерство и ресторантьорство	-56,5	-36,4	-76,3	-65,0	7,8
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-93,4	39,5	166,8	245,2	117,1
Финансови и застрахователни дейности	649,7	145,6	705,2	1009,9	892,5
Операции с недвижими имоти	78,1	185,3	70,7	-72,8	123,9

Бележка: Данните са в млн.евро. Структурата обхваща десет водещи икономически сектора. Данните за посочените периоди са от годишната статистика.
Източник:БНБ.

През 2022 г., brutният външен дълг на страната нараства с 5.8% на годишна база, като в края на годината достига 43.9 млрд. евро, което представлява 51.9% от БВП. С равен принос за нарастването на дълга са чуждестранните задължения на други парично-финансови институции и дълга на сектор „Държавно управление“, които отчитат ръст с 1.1 пр.п. Дълговете на сектори „Централна банка“, „Преки инвестиции, Вътрешнофирмено кредитиране“ и „Други сектори“ отчитат намаление спрямо 2021 г. и ограничават общия ръст на brutния външен дълг съответно с -0.1 пр.п., -0.5 пр.п., -1.4 пр.п.

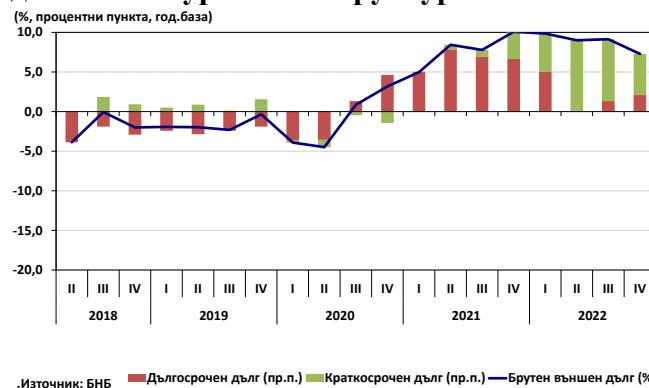
Графика 28. Динамика на brutния външен дълг по институционални сектори

Източник: БНБ.

В унисон с общата динамика на brutния външен дълг през 2022 г., краткосрочният й компонент, без вътрешнофирмено кредитиране, нараства с 20.9% и представлява 28.0% от общия външен дълг в края на годината. Дългосрочният дълг нараства с 2.8% и достига дял от 72.0% от външния дълг на страната в края на годината.

Графика 29. Динамика на brutния външен дълг по матуриретна структура

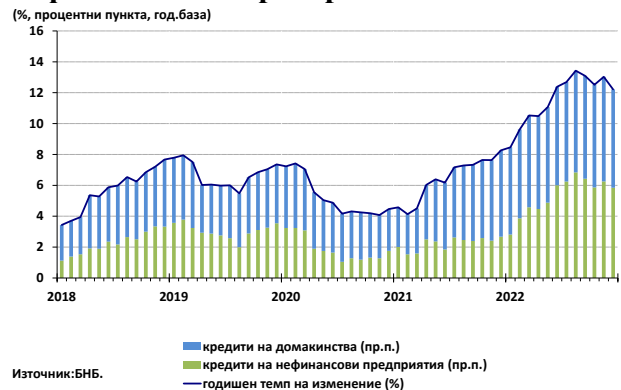

Източник: БНБ

През 2022 г. се забелязва нарастване на кредитите на банките за частния нефинансов сектор, като кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата отбелязват средногодишен ръст от 12.2% спрямо 8.3% към края на 2021 г. Кредитите за домакинствата нарастват с по-бърз темп (14.6%), като допринасят с 6.4 пр.п. към общия ръст на кредитирането към частния нефинансов сектор в края на годината. Кредитите към

нефинансовите предприятия отчитат ръст от 5.3% в края на годината и допринасят с 5.6 пр.п. в общата динамика.

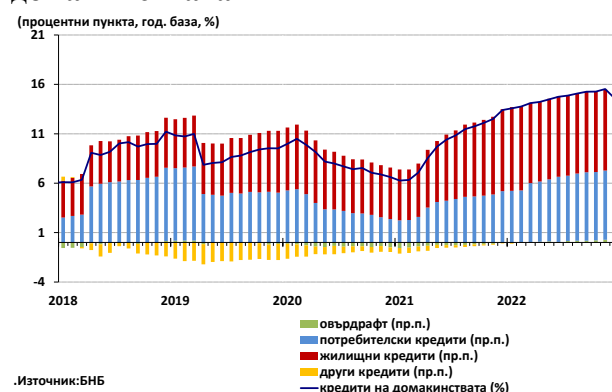
Графика 30. Динамика на кредитите към нефинансовите предприятия и домакинства

Ръстът на кредитите за домакинствата през 2022 г. се дължи предимно на нарастването на жилищните кредити с 16.8%, което допринася с 8.2 пр.п. към общия ръст на кредитите за домакинствата. В края на 2022 г., потребителските кредити са с 13.5% повече от 2021 г. и допринасят с 6.2 пр.п. Кредитите, различни от потребителски и жилищни, както и овърдрафт, допринасят за общия ръст с 5.3 пр.п.

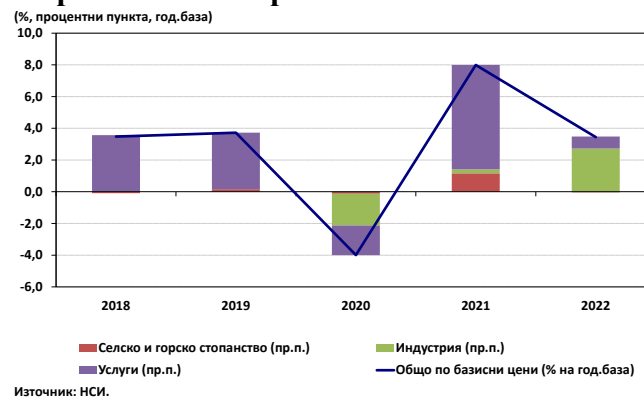
В края на декември 2022 г., общата сума на балансовите активи на банковата система е 155.4 млрд. лв., а печалбата достига до 2.1 млрд. лв. Продължава тенденцията на подобряване на качеството на кредитния портфейл, като в края на 2022 г. брутният размер на необслужваните кредити и аванси в банковата система възлиза на 4.5 млрд. лв., а делът им в общата сума на брутните кредити и аванси намалява до 3.6%. Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси (след приспадане на присъщата за тази класификационна категория обезценка) възлиза на 2.3 млрд. лв. в края на 2022 г. или 2.4% от общата нетна стойност на кредитите и авансите.

Графика 31. Динамика на кредитите за домакинствата

Общата добавена стойност в икономиката нараства в реално изражение с 3.4% през 2022 г., за което най-голям принос има секторът на индустрията (2.7 пр.п.), следван от услугите (0.8 пр.п.), докато секторът на селското и горско стопанство остава без принос.

Графика 32. Растеж на добавената стойност и принос по сектори

Детайлна разбивка на добавената стойност по сектори в икономиката показва, че сред услугите, най-голям положителен принос за брутната добавена стойност през 2022 г. отчитат секторите: „Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ (2.9 пр.п.), следван от „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа,“ (0.4 пр.п.). Три са секторите, които допринасят

с еднакви стойности от 0.1 пр.п.- „Операции с недвижими имоти“, „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“, „Финансови и застрахователни дейности“ и „Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности“. Без принос в ръста на добавената стойност са: „Селско, горско и рибно стопанство“, сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“, „Операции с недвижими имоти“ и „Култура, спорт и развлечения; други дейности“. Единственият сектор с отрицателен принос от -0.2 пр.п. е сектор „Строителство“.

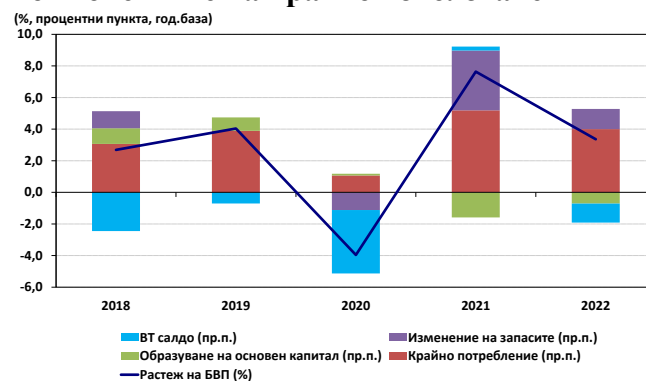
Таблица 37. Динамика на добавената стойност по сектори

	2018	2019	2020	2021	2022
Общо за икономиката (%)	3,5	3,7	-4,0	8,0	3,4
	Принос (пр.п.)				
Селско, горско и рибно стопанство	-0,1	0,2	-0,1	1,2	0,0
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставане на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0,0	-0,2	-2,0	1,1	2,9
Строителство	0,0	0,2	0,0	-0,8	-0,2
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	0,7	0,9	-1,5	3,1	0,0
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0,6	0,9	0,3	0,5	0,1
Финансови и застрахователни дейности	0,1	0,2	0,5	1,4	0,1
Операции с недвижими имоти	1,1	0,5	-0,7	0,8	0,0
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	0,5	0,9	-0,3	0,7	0,1
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	0,4	0,1	0,4	0,1	0,4
Култура, спорт и развлечения; други дейности	0,0	0,1	-0,6	0,0	0,0

Бележка: Данните за 2022 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

По предварителни данни реалният растеж на БВП през 2022 г. възлиза на 3.4% на годишна база. Основен фактор на икономическия растеж е вътрешното търсене, което допринася с 4.6 пр.п. Сред компонентите на вътрешното търсене, най-силно се представя крайното потребление (4.0 пр.п.). Инвестициите са с принос от 0.6 пр.п., като сред тях динамиката на изменението на запасите и на образуването на основен капитал са в противоположна посока съответно 1.3 пр.п. и -0.7 пр.п. Спад в реално изражение отчита нетният износ, което ограничава растежа на БВП с отрицателния си принос от -1.2 пр.п.

Графика 33. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Износът на български стоки и услуги през 2022 г. възлиза на 47.8 млрд. евро, нараствайки с 36.6% спрямо предходната година. С най-голям принос в общото тегло е износът на енергийни ресурси (12.1 пр.п.), следван от износът на суровини и материали (10.5 пр.п.) и на инвестиционни стоки (7.7 пр.п.). Потребителските стоки допринасят с 6.6 пр.п., а износът на други стоки ограничава ръста с -0.3 пр.п.

Таблица 38. Принос на основни групи стоки за динамиката на износа

	2018	2019	2020	2021	2022
Износ (% на годишна база)	2,6	4,3	-6,3	24,9	36,6
	Принос (пр.п.)				
Потребителски стоки	0,9	1,7	0,2	2,9	6,6
Суровини и материали	1,8	1,0	0,0	12,2	10,5
Инвестиционни стоки	0,6	0,2	-1,3	5,5	7,7
Енергийни ресурси	-0,7	1,3	-5,3	4,3	12,1

Източник: БНБ.

Вносът на стоки и услуги расте с по-голям номинален темп от износа през 2022 г. (40.8%), като възлиза на 55.3 млрд. евро. Най-голям принос за тази динамика бележи вносът на енергийни ресурси (13.6 пр.п.), следван от суровини и материали (12.3 пр.п.), а вносът на инвестиционни стоки и потребителски стоки допринасят съответно с 8.9 пр.п. и 6.6 пр.п.

Таблица 39. Принос на основни групи стоки за динамиката на вноса

	2018	2019	2020	2021	2022
Внос (% на годишна база)	6,1	5,0	-8,9	27,6	40,8
Принос (пр.п.)					
Потребителски стоки	1,4	2,3	-0,4	4,2	6,6
Суровини и материали	2,2	-0,2	-0,3	10,5	12,3
Инвестиционни стоки	2,4	1,7	-2,1	6,1	8,9
Енергийни ресурси	0,1	1,1	-6,2	6,7	13,6

Източник: БНБ.

Реалният растеж на крайното потребление се забавя от 6.7% през 2021 г. до 5.2% през 2022 г. Основна движеща сила за отчетената динамика има индивидуалното потребление на домакинствата (4.2 пр.п.), а индивидуалното потребление на правителството допринася с 0.6 пр.п. Колективното потребление, което измерва крайните разходи на правителството за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло, допринася с 1.0 пр.п. към реалния растеж, общо за крайното потребление.

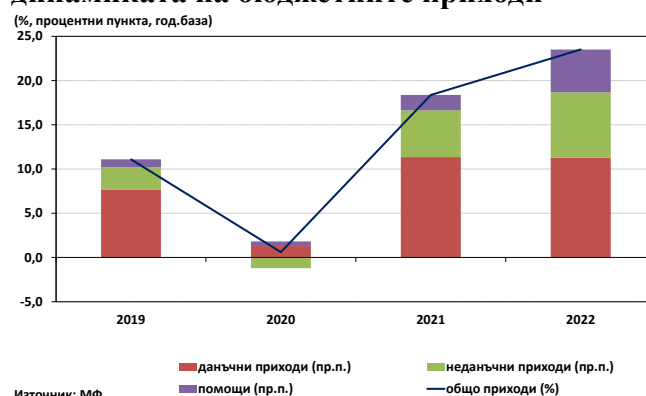
Таблица 40. Растеж на крайното потребление и принос на компонентите

	2018	2019	2020	2021	2022
Крайно потребление (%)	4,0	5,1	1,4	6,7	5,2
<i>индивидуално потребление (пр.п.)</i>	3,6	5,0	0,6	7,1	4,2
<i>потребление на домакинствата (пр.п.)</i>	2,9	4,7	-0,4	6,6	3,6
<i>правителството (пр.п.)</i>	0,6	0,3	1,1	0,5	0,6
<i>колективно потребление (пр.п.)</i>	0,5	0,1	0,8	-0,4	1,0

Бележка: Данните за 2022 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

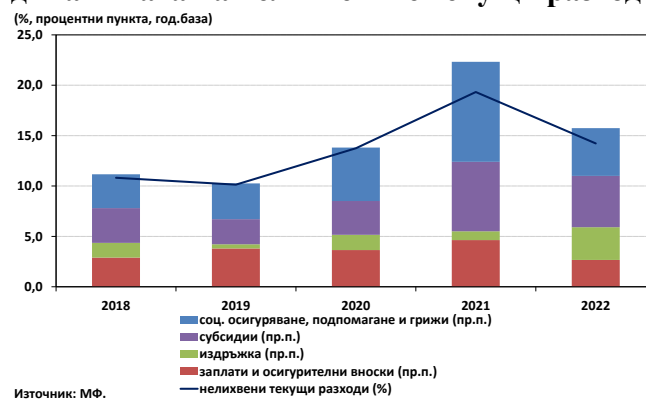
Бюджетното салдо по консолидираната фискална програма (КФП) през 2022 г., по официални данни, е отрицателно, в размер на -1.3 млрд. лв., което представлява дефицит от -0.8% от БВП. Приходите отчитат ръст от 23.5%, който основно се дължи на данъка върху добавената стойност (4.5 пр.п.), данъка върху социално и здравно-осигурителните вноски (2.9 пр.п.) и данъка върху доходите на физическите лица (0.9 пр.п.). Неданъчните приходи допринасят с 7.4 пр.п., а помощите отчитат положителен принос от 4.8 пр.п. С един и същ принос в ръста на бюджетните приходи са данъкът върху мита и митнически такси (0.3 пр.п.) и други данъци (0.3 пр.п.).

Графика 34. Принос на компонентите в динамиката на бюджетните приходи

Бюджетните разходи запазват нивото си от 2021 г. със стойност от 17.5%, за което най-голям принос имат текущите разходи (14.2 пр.п.), следвани от разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи (4.7 пр.п.) и капиталови разходи и прираста на държавния резерв, с принос от 3.3 пр.п. Бюджетният разход за вноска в общия бюджет на ЕС през 2022 г. нараства незначително с 1.4 % спрямо 29.8% за 2021 г. и не допринася в общия ръст на бюджетните разходи.

Графика 35. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

През 2022 г. заетостта у нас отчита нарастване с 2.4% на годишна база, като броят на заетите лица на 15 и повече години е 3.2 млн. души. Тази динамика се дължи на ръст в заетостта, като при жените положителният принос е 1.0 пр.п., а при мъжете 1.4 пр.п. Заетостта нараства и във всички възрастови

групи, но най-изразена е при работещите над 45 години (1.8 пр.п.).

Броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение намалява с -2.4% на годишна база до 2.2 млн.души. Тази динамика се дължи почти изцяло на спад на наетите лица в частния сектор (-2.2 пр.п.). По икономически дейности, намаление в броя на наетите лица има почти във всички сектори, но най-значимо е в преработващата промишленост (-1.6 пр.п.) и в сектора „Строителство“ (-0.6 пр.п.). Сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ е с отрицателен принос от -0.4 пр.п., а сектор „Транспорт, складиране и пощи“, с -0.2 пр.п.

Доходът на работещите, измерен чрез компенсацията за наетите лица, който представлява брутен доход, включващ и промени в осигурителните вноски, нараства с 19.3% през 2022 г. при ръст от 12.4% през предходната година. Равнището на безработица продължава да намалява, достигайки до 4.3% от работната сила през 2022 г.

Таблица 41. Динамика на заетостта и доходите

	2018	2019	2020	2021	2022
Заети лица	0,1	2,6	-3,4	-1,4	2,4
Наети лица	0,5	0,1	-4,8	1,7	-2,4
Компенсация на наетите лица	10,6	8,6	4,2	12,4	19,3
Безработица*	5,2	4,2	5,1	5,3	4,3

Бележка: Данните за динамиката показват изменение спрямо предг.г. (%), като данните за 2022 г. са предварителни; * коефициент на безработица средно за периода (% от раб.сила); Компенсация на наетите лица*предварителни данни
Източници: НСИ.

Доверието на потребителите през годината запазва исторически ниски нива, като в края на 2022 г. достига до -39.0. В подкрепа на показателя действат очакванията на потребителите за безработица, които са силно завишени и през 2022 г. За влошаването на доверието на потребителите влияят изключително високите очаквания за по-неблагоприятна икономическата ситуация в страната.

Графика 36. Показател на доверие на потребителите

.Източник: НСИ

Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Покачване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

Доходите на домакинствата през 2022 г. ускоряват ръста си до 15.1% годишно, за което основен принос и тази година имат пенсиите (8.8 пр.п.) и заплатите (5.2 пр.п.). Принос от 1.2 пр.п в ръста на доходите отчитат изтеглените спестявания, които ускоряват годишния си темп на изменение до 33.2% през 2022 г., получените заеми и кредити едва с 4.5% Ограничение върху ръста на доходите на домакинствата през годината оказват доходите от обезщетенията за безработни (-4.7%) и други доходи (-0.7%).

Таблица 42. Динамика на доходите на домакинствата

	2018	2019	2020	2021	2022
Общ доход	4,8	6,8	5,1	6,8	15,1
Работна заплата	6,9	8,9	4,1	8,2	9,1
Изтеглени спестявания	11,6	-3,5	-9,2	23,3	33,2
Заеми и кредити	62,0	-25,9	-20,6	-23,1	4,5

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

Разходите на домакинствата през 2022 г. нарастват с по-бърз темп спрямо доходите им и отбелязват значителен ръст от 17.3% спрямо 9.9% през 2021 г. Потребителските разходи нарастват с 18.6% и допринасят най-много с 15.28 пр.п. в общия разход на домакинствата. От тях, разходите за храна и разходите за жилища, вода, електроенергия и горива имат съществен принос, съответно от 6.16 пр.п. и

2.76 пр.п. През 2022 г. всички разходи на домакинствата нарастват, като най-голям ръст, извън гореописаните, се наблюдава при разходите за транспорт (25.3%), други разходи (23.2%), разходите за здравеопазване (21.9%), разходите за свободно време, културен отдих и образование (19.9%). Разходите на домакинствата за данъци и социални осигуровки нарастват съответно с 5.7% и 10.5%, като допринасят съответно с 0.32 пр.п. и 0.79 пр.п. за ръста на общите разходи. През 2022 г. склонността на домакинствата към спестяване нараства, като разходите им за влогове отчитат ръст от 20.0%, а отделените средства за изплащане на дълг или даване на пари на заем намаляват с -1.7%.

Таблица 43. Динамика на разходите на домакинствата

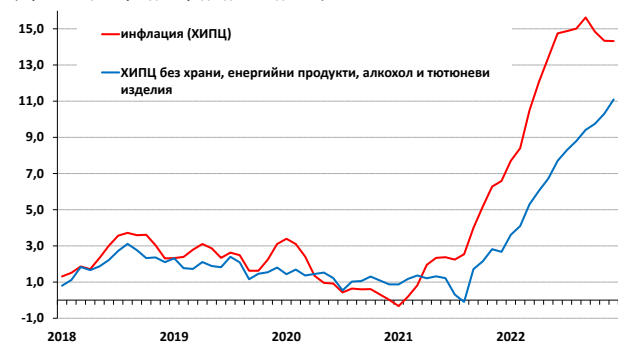
	2018	2019	2020	2021	2022
Общ разход	7,7	4,9	-1,0	9,9	17,3
Потребителски общ разход	6,7	5,2	-1,3	11,2	18,6
Данъци	6,9	6,6	2,1	6,5	5,7
Влог	5,2	22,6	31,3	1,6	20,0
Изплатен дълг и даден заем	-15,3	-0,3	-2,3	1,4	-1,7

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

През 2022 г. инфлацията е на положителна територия, като средногодишната ѝ стойност (13.0%) е значително по-висока от миналогодишната (2.9%), а към декември нараства до 14.3%. Базисната инфлация отчита по-нисък темп на изменение, но въпреки това средногодишната ѝ стойност се повишава до 7.6%.

Графика 37. Инфлация

(спрямо същия период на предходната година %)

Източник: НСИ

Най-голям принос за акумулираната през годината инфлация имат хранителните продукти (5.6 пр.п.) и промишлените стоки (4.8 пр.п.). Сред услугите, най-голям принос за общата инфлация имат цените на общественото хранене (1.0 пр.п.), следвани от транспортните (0.7 пр.п) и телекомуникационните услуги (0.4 пр.п.). Цените на енергията и отоплението допринасят за общия ръст с 1.5 пр.п., а административните цени са с принос от 1.3 пр.п.

Таблица 44. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

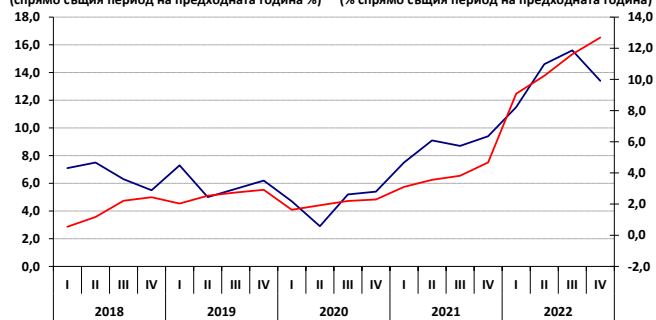
	2018	2019	2020	2021	2022
Инфлация (% спрямо дек. на предх.г.)	2,3	3,1	0,0	6,6	14,3
<i>приноси (пр.п.)</i>					
Хранителни продукти	1,2	1,4	0,4	1,9	5,6
Непреработени храни	0,2	0,5	-0,1	0,4	1,3
Преработени храни	1,0	0,8	0,6	1,5	4,3
Услуги (всичко без стоки)	1,8	0,9	0,7	0,7	3,4
Обществено хранене	0,4	0,3	0,2	0,3	1,0
Транспортни услуги	0,4	0,0	0,1	0,2	0,7
Телекомуникационни	0,1	-0,1	0,0	-0,3	0,4
Енергия и отопление за дома	0,8	0,1	0,0	1,1	1,5
Течни и транспортни горива	0,4	0,3	-1,0	1,9	0,2
Промишлени стоки	0,7	0,6	-1,2	3,8	4,8
Административни цени	-0,2	0,4	0,2	0,7	1,3

Източник: Eurostat

През 2022 г., нарастването на цените на жилищата у нас забързва темпа си, като отчита значителен средногодишен ръст от 13.8% при 8.7% през 2021 г. По-високият ръст на цените на жилищата се определя от търсенето от страна на домакинствата, както и на високия процент новопостроен/свободен жилищен фонд. Цените на наемите също нарастват, като достига 9.6% на средногодишна база при 3.8% през 2021 г.

Графика 38. Динамика на цените на жилищата и наемите

(спрямо същия период на предходната година %) (% спрямо същия период на предходната година)

.Източник: НСИ — цени на жилища, лява скала — цени на наеми, дясна скала

2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

През 2022 г. активите на участниците в небанковия финансов сектор нарастват с 0.9% и в края на годината превишават 47 млрд. лв., като изменението в различните сегменти е с разнопосочна динамика. Приносът на застрахователните и презастрахователните дружества е 0.5 пр.п., както и този на небанковите ИП, основна част от които са клиентски активи. Дружествата със специална инвестиционна цел, колективните инвестиционни схеми и алтернативните инвестиционни фондове допринасят общо с 0.5 пр.п. в изменението на активите. С отрицателен принос от -0.6 пр.п. за първа година е изменението в стойността на активите на пенсионните фондове. Въпреки отчетеното повишение, ролята на дружествата в небанковия финансов сектор в структурата на финансовото посредничество намалява, като активите на участниците в поднадзорния на КФН сектор достигат 23.4% от активите на финансовия сектор у нас.

Като дял от БВП активите на участниците на небанковия финансов сектор спадат през 2022 г. достигайки 28.7% към края на годината. Дълбочината на финансовото посредничество за небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на фондовата борса, спада до 18.2% през 2022 г., в сравнение с 22.1% от БВП през 2021 г.

Таблица 45. Относителна структура на активите на участниците на небанковия финансов сектор (% от активите на банковия и небанковия финансов сектор в България)

Показатели	2018	2019	2020	2021	2022
Небанкови инвестиционни посредници	13.6	12.5	11.1	4.5	4.2
Управляващи дружества/ЛУАИФ	1.3	1.4	1.4	1.7	1.6
КИС и АИФ*	1.0	1.0	1.0	1.5	1.4
АДСИЦ	1.1	1.1	1.1	1.0	1.0
(Пре)застрахователни дружества	5.3	5.5	5.7	6.2	5.7
ФДПО	8.8	9.5	9.8	10.8	9.5
Участници на небанковия финансов сектор	31.2	31.0	30.0	25.8	23.4

Бележки: *Включва балансови активи на КИС, АИФ, НИФ и НИД.

Източник: КФН.

Активите на небанковите ИП нарастват с 2.6% през 2022 г. и в края на годината достигат 8.5 млрд. лв. Причината за тази динамика е нарастване на активите на ИП с пълен лиценз с 3.0%, докато активите на небанковите ИП с частичен лиценз нарастват с 1.8% на годишна база.

Активите на управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, нарастват в абсолютен размер със 17.2 млн. лв., което е ръст от 0.5% на годишна база. В края на 2022 г. активите под управление възлизат на 3.2 млрд. лв. От тях 2.6 млрд. лв. са управлявани

активи на колективни инвестиционни схеми и 0.6 млрд. лв. са управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли.

Активите на КИС нарастват общо с 2.1% спрямо предходната година. Наблюдаваната динамика се дължи основно на общото увеличение на активите на АИФ, НИФ и националните инвестиционни дружества (НИД), които допринасят със 6.7 пр.п. в изменението на активите. Активите на договорните фондове и борсово търгуваните фондове (БТФ) намаляват общо с -5.1% на годишна база и ограничават ръста на активите на колективните инвестиционни схеми с -4.6

пр.п. В структурата на финансовото посредничество колективните инвестиционни схеми заемат дял от 1.4%, който се понижава незначително спрямо предходната 2021 г.

Активите на АДСИЦ отбелязват ръст от 9.4% на годишна база и към края на годината размерът им достига 2.1 млрд. лв. Най-голям принос за този ръст имат активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя (9.2 пр.п.) докато АДСИЦ, инвестиращи във вземания, допринасят с 0.2 пр.п. в годишния ръст на активите в сектора. В относително изражение към края на 2022 г. дялът на дружествата със специална инвестиционна цел в структурата на финансовото посредничество се запазва на ниво 1.0%.

Активите на (пре)застрахователите нарастват със 1.9% през 2022 г. спрямо 14.3% през 2021 г., а дялът им в структурата на финансовото посредничество се покачва спрямо предходната година и възлиза на 5.7%. Най-голям принос от 2.4 пр.п. за ръста на активите на (пре)застрахователния пазар има нарастването на активите на дружества по

общо застраховане (5.1%), докато активите на животозастрахователните дружества намаляват с -4.7% и имат отрицателен принос от -1.1 пр.п. Активите на единственото презастрахователно дружество у нас нарастват с 1.9% на годишна база и имат положителен принос от 0.6 пр.п. към изменението на активите на застрахователния пазар.

Спад от -1.4% на балансовите активи отчитат пенсионните дружества през 2022 г. спрямо ръст от 12.8% през 2021 г. Намалението в стойността на активите се дължи изцяло на отчетения отрицателен доход от инвестиране на средствата на всички ФДПО спрямо предходната година. Независимо от това, пенсионните фондове заемат първо място сред институционалните инвеститори на небанковия финансов сектор, като размерът на балансовите им активи в края на годината възлиза на 19.4 млрд. лв. Относителният им дял в структурата на финансовото посредничество в края на годината възлиза на 9.8%.

Таблица 46. Пазарна капитализация на фондовата борса и активи на участниците на небанковия финансов сектор (% от БВП)

	2018	2019	2020	2021	2022
Пазарна капитализация на фондовата борса	24.3	23.2	23.5	22.1	18.2
Небанкови инвестиционни посредници	19.0	17.2	16.4	5.9	5.1
Управляващи дружества/ЛУАИФ	1.8	1.9	2.0	2.3	1.9
КИС и АИФ*	1.4	1.4	1.5	2.0	1.7
АДСИЦ	1.5	1.5	1.5	1.4	1.3
(Пре)застрахователни дружества	7.5	7.7	8.2	8.2	7.0
ФДПО	12.2	13.1	14.4	14.1	11.7
Участници на небанковия финансов сектор	43.4	42.7	44.1	33.8	28.7

Бележки: * Включва балансови активи на КИС, АИФ, НИФ и НИД.

Източник:КФН, БФБ, НСИ.

Дълбочината на финансовото посредничество на небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на БФБ АД като дял от БВП,

намалява до 18.2% спрямо 22.1% в края на 2021 г. Пазарната капитализация на БФБ АД бележи спад от -2.0% на годишна база и в края на годината

достига 30.2 млрд. лв. Пазарната капитализация на Основен пазар, която към края на 2022 г. спада до 10.9 млрд. лв., има принос от -2.3 пр.п., докато пазарната капитализация на Алтернативен пазар, която към края на годината достига 19.0 млрд. лв. има ограничаващ спада принос от 0.2 пр.п. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ, която в края на 2022 г. достига 330.5 млн. лв., допринася с 0.2 пр.п. в общото изменение на пазарната капитализация. По видове сегменти от трите организирани от БФБ АД пазари сегмент Акции Standard, чиято пазарна капитализация спада до 8.1 млрд. лв., допринася с -2.9 пр.п. Всички останали сегменти ограничават общото намаление на капитализацията на трите пазара с положителен принос. Пазарната капитализация на сегмент за търговия на акции Premium и сегмент Акции на Алтернативен пазар ограничават спада на пазарната капитализация на трите пазара с положителен принос по 0.2 пр.п. Основен дял в сегмент Акции на Алтернативен пазар заемат акциите на едно публично дружество, чиято пазарна капитализация към края на годината има 87.8% относителен дял в сегмента. Капитализацията

През 2022 г. развитието на небанковия финансов сектор е в посока на запазване на пазарната среда в отделните сегменти. Общозастрахователните дружества се характеризират със силна конкуренция, а умерена конкурентна среда се наблюдава при пенсионноосигурителните дружества и сегмента на услуги, предоставени от небанковите ИП. Животозастрахователният пазар се характеризира с висока пазарна концентрация. Общата динамика на развитие на пазарната среда през годината е разнопосочна в отделните сегменти, като не води до качествена промяна в пазарната конкуренция.

Пазарната среда при небанковите ИП, измерена на база клиентски активи, се характеризира с умерена концентрация. В края на 2022 г. най-големите четири инвестиционни посредника държат 61.5% от общата сума на

на сегмент за ДСИЦ на Основен пазар също има ограничаващ спада принос (0.3 пр.п.).

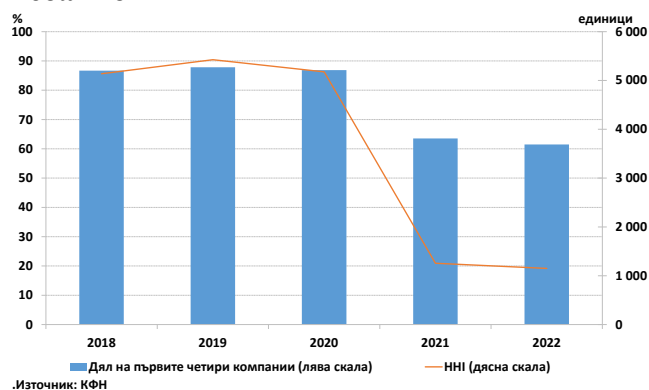
Динамиката на индексите на фондовия пазар през 2022 г. е разнопосочна. Към 31.12.2022 г. основният индекс SOFIX отбелязва спад от -5.4% спрямо равнището си в края на 2021 г. достигайки 601.49 пункта. Широкият индекс BGBX40 отбелязва понижение от -3.1% на годишна база до 139.28 пункта. Равнопретегленият BGTR30 нараства със 7.1% през годината до 731.20 пункта, а секторният индекс BGREIT, който по принцип прави изключение от общата тенденция поради вида на дружествата, включени в индекса, отчита ръст от 11.7% на годишна база до 183.17 пункта.

Изразени като дял от БВП, активите на участниците от небанковия финансов сектор възлизат на 28.7%, като сред тях най-голям е дялът на активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (11.7%), следвани от активите на (пре)застрахователния сегмент (7.0%) и от активите на небанковите ИП, които представляват 5.1% от БВП. Активите, управлявани от УД/ЛУАИФ, възлизат на 1.9% от БВП, а тези на КИС и НИФ, и АДСИЦ – съответно 1.7% и 1.3% от БВП.

всички клиентски активи, като дялът на първия ИП е 21.7%. При останалите ИП средният дял от държаните клиентски активи е 2.3%.

Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ) на пазара на небанковите ИП, изчислен на база клиентски активи, намалява през 2022 г. със 107 единици до 1 150 единици, което определя пазарната среда на услуги, предоставени от небанковите ИП, като пазар с умерена концентрация.

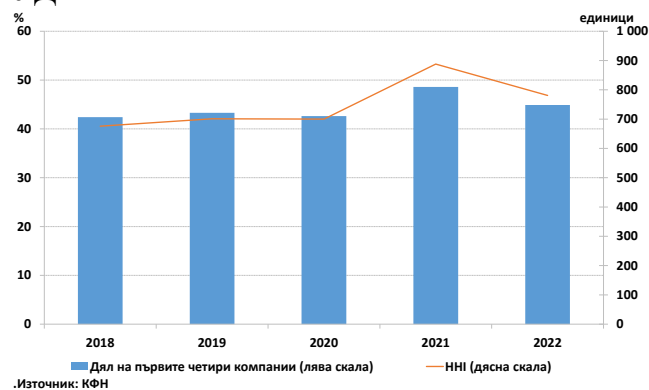
Графика 39. Концентрация на пазара на небанкови ИП

Концентрацията на пазара на услугите, предлагани от управляващите дружества, през 2022 г. намалява спрямо предходната година. Четирите управляващи дружества с най-голям относителен дял в управляваните активи държат 44.9% от общата сума²⁴. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) на пазара на управляващи дружества, изчислен на база управлявани активи, намалява със 107 единици до ниво от 781 единици в посока отслабване на концентрацията в сектора. Пазарният сегмент продължава да се характеризира като силно конкурентен.

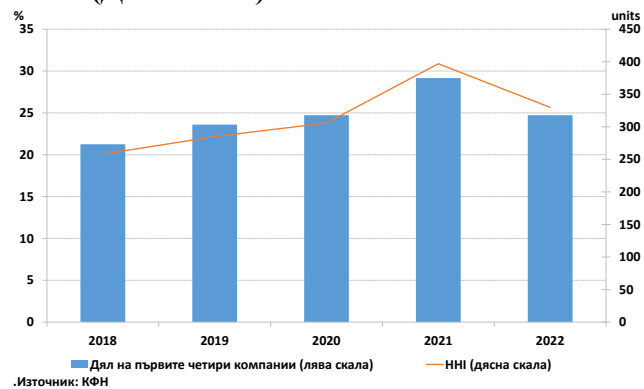
²⁴КВС „Asset management“ NV, УД „ДСК Управление на активи“ АД, УД „Конкорд Асет Мениджмънт“ ЕАД и УД „Ди Ви Асет Мениджмънт“ ЕАД.

Графика 40. Концентрация на пазара на УД

Пазарът на колективните инвестиционни схеми се определя като силно конкурентен. Тенденцията за плавно увеличаване на концентрацията в сегмента е преустановена през 2022 г., като понижение се наблюдава, както по отношение на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ), така и по дела на първите четири фонда в общата сума на активите. Изменението на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) е с 67 единици, като стойността му намалява до 330 единици към края на 2022 г. спрямо 397 единици към края 2021 г. Делът на първите четири фонда²⁵, изчислен на база балансови активи, намалява до 24.7% към края на 2022 г. при 29.2% към края на 2021 г.

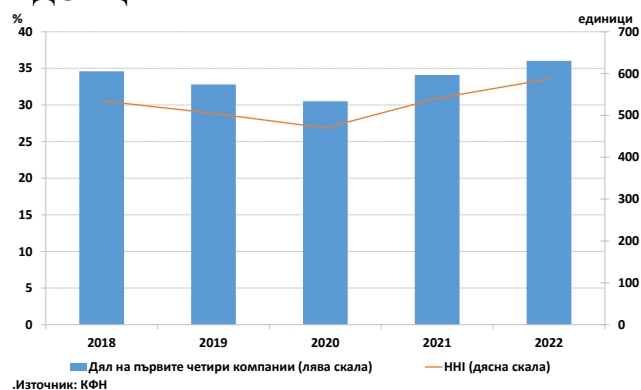
Графика 41. Концентрация на пазара на КИС (ДФ и БТФ)

²⁵ДФ "ОББ Платинум България", ДФ "ДСК Стандарт", ДФ "Консервативен фонд България" и ДФ „Конкорд фонд – 2 акции“.

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентен, при стойност на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ) от 587 единици, което е с 46 единици над стойността на показателя за 2021 г. Сходна динамика се наблюдава в изменението на дела на първите четири компании²⁶, който нараства до 36.0% при 34.1% към края на 2021 г., като въпреки тази динамика пазарната среда на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентна.

Графика 42. Концентрация на пазара на АДСИЦ

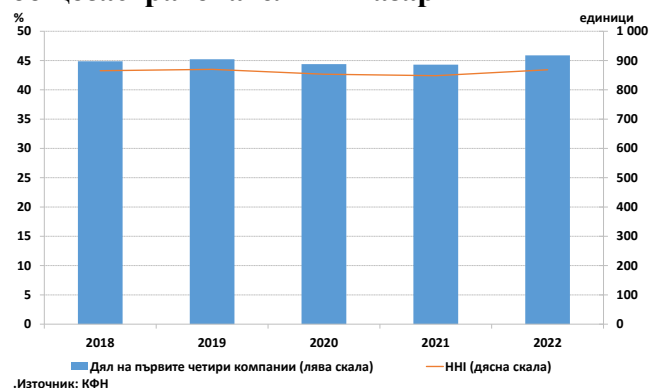

Пазарът на общозастрахователни услуги се определя като силно конкурентен, като през 2022 г. стойността на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) нараства с 20 единици спрямо предходната година и в края на декември 2022 г. достига 869 единици, което е индикатор за увеличаване на концентрацията. Пазарният дял на четирите дружества по общо застраховане, измерен на база активи, нараства от 44.3% в края на 2021 г. до 45.9% в края на 2022 г.

²⁶ "Аванс Терафонд" АДСИЦ, "Фонд за недвижими имоти България" АДСИЦ, "Феърплей пропъртис" АДСИЦ и "Болкан енд Сий пропъртис" АДСИЦ.

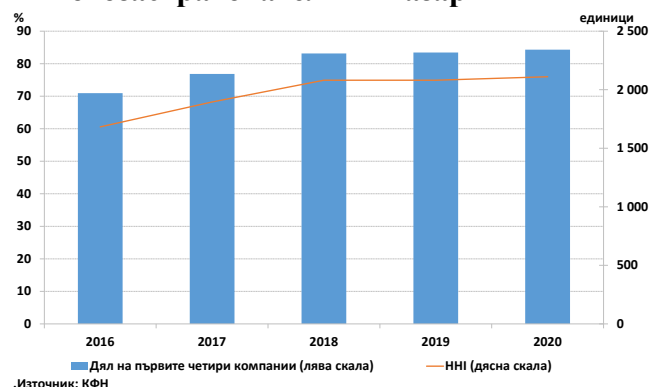
²⁷ „ДЗИ – Животозастраховане” ЕАД, ЗАД „Алианц България Живот” АД, „Граве България

Графика 43. Концентрация на общозастрахователния пазар

През 2022 г. пазарът на животозастрахователни услуги продължава да се характеризира със силно концентрирана конкурентна среда, която се задълбочава. В края на 2022 г. кривата на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) отбелязва 2 478 единици, което е с 56 единици спрямо предходната година в посока на засилване на концентрацията в сектора. Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества с най-голяма сума на активите²⁷ достига исторически най-високо ниво и в края на четвърто тримесечие на 2022 г. достига ниво от 88.1%.

Графика 44. Концентрация на животозастрахователния пазар

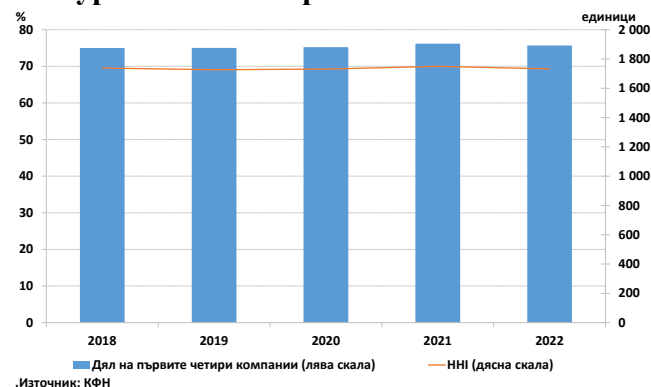

Животозастраховане” ЕАД и ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп” АД.

В края на 2022 г. дялът на първите четири компании²⁸ на пазара на пенсионноосигурителни услуги, според балансовите им активи, намалява с -0.5 пр.п. до 75.69% спрямо 76.17% за предходната година. Сред първите четири ПОД нарастване в размер на 0.6 пр.п., отчита четвъртото по значимост дружество ПОК „ДСК - РОДИНА“ АД, чийто дял достига до 19.3%, следвано от първото по значимост ПОК „Доверие“, което увеличава дела си до 24.75%. Дружеството, което към края на 2022 г. е с най-голям спад от 1.0 пр.п. е ПОД „Алианц“ АД, докато ПОК „ОББ“ ЕАД отчита едва -0.12 пр.п. по-малко. Техните дялове достигат съответно 21.12% и 10.51%. В края на 2022 г. индексът ННИ бележи спад, отчитайки стойност от 1 732 единици, спрямо

1 750 в края 2021 г., което показва по-ниска концентрация през последните дванадесет месеца. Въпреки това пазарът на пенсионноосигурителни услуги продължава да се характеризира като умерено конкурентен.

Графика 45. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара

Икономическата активност в световен мащаб се забавя през 2022 г. в резултат на остатъчния ефект от пандемията от COVID-19 върху световната икономика, нахлуването на Русия в Украйна, растящата инфлация и др. В края на месец февруари Русия напада Украйна, като войната продължава през цялата 2022 г. Европейският съюз, САЩ и други страни въвеждат редица санкции срещу Русия, включително забрана на достъп до международната система за парични преводи SWIFT за почти всички руски финансови институции, таван на цените на внасяния руски петрол и др. Компанията за кредитен рейтинг S&P Global Ratings понижава перспективата за кредитния рейтинг на Турция до „отрицателна“ заради отслабването на националната валута и нарастващата инфлация, като двата фактора представляват сериозни рискове за икономиката на страната.

Капиталовите пазари в глобален мащаб отчитат спад през 2022 г., вследствие забавянето на световната икономика, опасенията за рецесия и усложнената геополитическа обстановка. В условията на растящи лихвени равнища перспективите за повишаване на рентабилността във финансовия сектор са повишени, но това се отразява негативно на световната икономика.

През 2022 г. българската икономика отчита ръст от 3.4%. Въпреки икономическите сътресения, свързани с войната в Украйна и високата инфлация в страната, по предварителни данни за 2022 г. БВП възлиза на 165.4 млрд. лв. Основен фактор на икономическия растеж е вътрешното търсене, инвестициите допринасят с 0.6 пр.п., докато спад в реално изражение отчита нетният износ, което ограничава растежа на БВП с -1.2 пр.п. Огромно ръст отчитат добивната и преработваща промишленост, както и производството и разпределението на електроенергия, като общият им принос в ръста на българската икономика е 2.9 пр.п., което представлява 84% от общия ръст. Независимо от

²⁸ ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц-България“ АД, ПОК „ДСК-Родина“ АД и ПОК „ОББ“ ЕАД.

показателите, разходите на домакинствата през 2022 г. нарастват с по-бърз темп спрямо доходите им, доверието на потребителите през годината запазва исторически ниски нива и в края на 2022 г. достига до -39.0. В подкрепа на показателя действат очакванията на потребителите за безработица, които са силно завишени.

Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 2 378.7 млн. евро, което е с 778.6 млн. евро повече от предходната година. През 2022 г., brutният външен дълг на страната нараства с 5.8% на годишна база, като в края на годината достига 43.9 млрд. евро, което представлява 51.9% от БВП. Кредитните експозиции на банките в частния нефинансов сектор нарастват, като заедно с домакинствата достигат средногодишен ръст за годината от 12.2% спрямо 8.3% през 2021 г. След като започва да нараства значително още през 2021 г., средногодишната стойност на инфлацията на потребителските цени е в размер на 13.0% през 2022 г., а към декември достига до 14.3% на годишна база. През 2022 г. продължава тенденцията за повишаване на цените на жилищата и наемите, като индексът на цените на жилищата почти удвоява темпа си на изменение на годишна база и от 8.7% средно за 2021 г. достига до 13.8% през 2022 г. Същата динамика следват цените на наемите, индексът се повишава до 9.6% за 2022 г. спрямо 3.8 % за 2021 г.

Сегментът на управляващите дружества/лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове²⁹, отчита 2022 г. с активи под управление в размер на 3.2 млрд. лв. и 0.5% ръст на годишна база. Среднопретеглената доходност за последните 12 месеца на повечето категории фондове е отрицателна в диапазона от -1.3% до -6.9%. С повишаването на лихвените проценти вероятността от материализиране на кредитния риск нараства за различните финансови институции и притежавани от тях активи. Особено изложени на този риска са тези, притежаващи неликвидни активи, за които внезапното преоценяване на пазара може потенциално да предизвика отлив на инвеститори и масови продажби на активи. В случай на материализация на кредитния риск, напрежението във фондовия сектор би могло да се пренесе към други части на финансовата система и към по-широката икономика, но предвид ниския относителен дял на сектора към активите на финансовия сектор (1.6%) би имало ограничен ефект.

Динамиката на пазарните индекси през 2022 г. се характеризира с високи нива на волатилност и натиск върху цените надолу в началото на 2022 г. и в по-ниска степен през трето тримесечие на 2022 г. на фона на опасения за глобалния растеж, силен инфлационен натиск и рестриктивна парична политика. През четвърто тримесечие основните индекси се повишават, но въпреки това към края на 2022 г. два от тях остават под нивата от края на 2021 г. Водещият индекс - SOFIX отбелязва спад от -5.4% до 601.49 пункта, а широкият BGBX40 спада с -3.1% до ниво 139.28 пункта. Динамиката на останалите два индекса е по-различна. Равнопретегленият BGTR30 завършва годината с повишение от 7.1% до 731.20 пункта, а секторният BGREIT бележи годишен ръст от 11.7% и приключва годината на ниво от 183.17 пункта, което е над краткосрочната и дългосрочната пълзяща средна величина. Оборътът на регулиран пазар на БФБ АД³⁰ отбелязва годишен ръст от 22.6% или 185.4 млн. лв. в абсолютна стойност. В отрасловата структура на търговията, сектор „Финансови и застрахователни дейности“, който традиционно формира по-голяма част от оборота на БФБ, заема дял от 39.7% от общо реализирания през годината оборот на Основен пазар. Пазарната капитализация на фондовата борса

²⁹ В тази сума са включени управляваните от УД/ЛУАИФ активи на клиенти по доверително управление на портфейли и управлявани активи на КИС.

³⁰ Включва оборотът на Основен пазар, Алтернативен пазар, пазар за растеж BEAM и BSE International.

бележи спад с -2.0% на годишна база, като приносът на Основен пазар е -2.3 пр.п. докато Алтернативен пазар и пазарът за растеж Veam ограничават спада с по 0.2 пр.п.

Рисковете за финансовата стабилност в застрахователния сектор през постпандемичната 2022 г. се увеличават в резултат на рязкото увеличение на инфлацията и лихвените проценти в комбинация с опасенията за глобална икономическа рецесия, повишена нестабилност на пазарите, нахлуването на Русия в Украйна, прекъсвания на веригата за доставки и високи цени на енергията.

Рисковете за рентабилността и платежоспособността остават сред основните рискове за застрахователите. При условията на новата бизнес среда животозастрахователите реализират ръст в брутните записани премии с едва 3.0% на годишна база при ръст от 36.0% в края на 2021 г. Записаните премии по общо застраховане се увеличават с 12.7%. Продължителна среда с висока инфлация може да окаже допълнителен натиск върху рентабилността на застрахователите, особено за общозастрахователния бизнес, чрез намалени маржове на застраховане (т.е. по-високи разходи за искове и по-високи оперативни разходи).

Светлина в цялата несигурност са позициите на платежоспособността на застрахователите, предлагащи място и буфери за поемане на загуби, предвид макро турбуленциите. Платежоспособността остава стабилна и се повишава спрямо 2021 г. Животозастрахователните компании подобряват коефициента си на капиталовото изискване за платежоспособност (SCR) през първо и второ тримесечие на 2022 г., като средната стойност се увеличава от 240% през първо тримесечие на 2022 г. на 249% през второто тримесечие на 2022 г., а през втората половина на година намалява до 233%. По отношение на общо застраховане, обаче, медианата на съотношението SCR остава стабилна през 2022 г., а в края на годината достига 150%.

Макроикономическата ситуация също може да създаде рискове за инвестиционните портфейли. Очакваното влошаване на макроикономическите условия и високите лихвени проценти могат да увеличат пазарните и кредитните рискове за застрахователите през следващата година. Възможните канали са понижаване на кредитния рейтинг и спад в цените на активите. За застрахователите лихвеният риск е основен двигател за пазарни рискове, отразяващ тяхната висока експозиция към активи с фиксиран доход и лихвени гаранции.

В тези условия инвестициите на всички застрахователи в Република България (на база информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2022 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Р. България) намаляват на годишна база с -2.8% в края на четвърто тримесечие 2022 г. Те запазват инвестиционния си интерес към дългови ценни книжа, които са доминирани от български ДЦК, поддържат висок абсолютен размер, а делът им от общата стойност на инвестициите при общозастрахователните дружества намалява до 54.9%, а при животозастрахователите до 73.3%. Дружествата по общо и животозастраховане увеличават експозициите си в акции и други ценни книжа с променлив доход, като делът им в инвестиционния портфейл нараства до 19.4% за общо застраховане, докато за животозастрахователите намалява до 6.8% края на 2022 г. Задълбочава се тенденцията от последните години за намаляване на експозициите в банкови депозити при животозастрахователите, като техният дял намалява до 0.5% от инвестициите им, докато при дружествата по общо застраховане те увеличават делът си и достигат 9.3% от инвестициите. Инвестициите в земя и сгради на общозастрахователните дружества намаляват, а на животозастрахователите бележат обратната тенденция на увеличение.

Нивата на инфлация са сериозен източник на риск за общозастрахователите и особено по отношение на дългите бизнес линии. Това е така, защото бъдещите изплащания на искове могат да се увеличат повече, отколкото застрахователите са планирали при изчисляване на техническите си резерви. Низходящата преоценка на активите с фиксиран доход в резултат на повишените лихвени проценти може да има отрицателно въздействие върху застрахователите, тъй като този клас активи представлява голям дял от техните инвестиции. От страна на пасивите, застрахователите обикновено се възползват от по-високи лихвени проценти, тъй като бъдещите плащания към притежателите на полици се дисконтират с по-високи проценти, което намалява стойността на техническите резерви.

Инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот, свързана с инвестиционен фонд“, при които инвестиционният риск се поема от застрахованите лица, продължават да нарастват, като през четвъртото тримесечие на 2022 г. отчитат повишение от 4.0% на годишна база и достигат 30.6% от стойността на всички активи на животозастрахователите спрямо 28.1% в края на 2021 г.

Рискът по линия на доходността на застрахователите остава умерен с тенденция на нарастване, като през четвърто тримесечие на 2022 г. възвращаемостта на капитала и активите при общозастрахователните дружества намалява, докато при животозастрахователните дружества отчита увеличение. Възвращаемостта на инвестициите при общозастрахователните и при животозастрахователните дружества се подобрява. Покритието на капиталовото изискване за платежоспособност на животозастрахователите се повишава на годишна база до 234.2%, а при общозастрахователните дружества показателят, който е на относително по-ниско ниво, нараства от 148.3% до 150.0%.

За застрахователите рисковете, свързани с дигитализацията, също са повишени, като кибер сигурността е с преобладаваща загриженост. Едно от опасенията, свързани с кибер сигурността, са възможните атаки срещу ИТ инфраструктурата в Европа като отговор на икономическите санкции, които ЕС наложи на Русия, а и като цяло вече се наблюдава увеличение на кибер атаките. Застрахователите са не само потенциални жертви, но и предлагат защита на растящия кибер застрахователен пазар. Очаква се рискът, свързан с дигитализацията, да нарасне допълнително през следващата година. Геополитическата нестабилност и несигурност, заедно с увеличеното използване на дигитализацията, увеличават уязвимостта на застрахователния сектор към тези рискове.

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им, при спазване на принципите на надеждност, ликвидност, доходност и диверсификация. Фондовете за допълнително пенсионно осигуряване са изложени основно на рисковете на финансовите пазари, на които се инвестират активите им. През 2022 г. структурата на инвестиционния им портфейл е сходна спрямо предходната година. Като дългосрочни инвеститори пенсионните фондове инвестират предимно в дългови ценни книжа, сред които доминират инвестициите в държавни ценни книжа, чийто относителен дял увеличава незначително темпото си на нарастване и в края на 2022 г. е в размер на 52.3% от общия инвестиционен портфейл на ФДПО. Делът на инвестициите в облигации, различни от ДЦК също отбелязва лек ръст спрямо предходната година и нараства до нивото от 8.8% от целия инвестиционен портфейл. Въпреки по-високата доходност, стойността на инвестициите на пенсионните фондове в акции, права и дялове намалява до 36.3% от общата стойност на инвестиционния им портфейл. В условията на покачващи се лихвени равнища инвестициите в банкови депозити нарастват до 1.1% от всички инвестиции в края на годината. Промените на външните пазари

последната година, предизвикани от войната в Украйна, води и до намаляване на дела на инвестициите на пенсионните фондове във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, съответно до 71.0% от инвестиционния им портфейл в края на 2022 г. спрямо 75.1% в края на 2021 г. Инвестициите в страната нарастват до 29.0%. Още в началото на 2022 г., годишната доходност на всички видове ФДПО започва да намалява, тенденцията се запазва през цялата година, като в края на 2022 г. доходността им продължава да бъде отрицателна в резултат на динамиката на външните капиталови пазари, високата инфлация и остатъчните последици от разпространение на COVID-19 в България и Европа.

2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар

Пазарната капитализация на „Българска фондова борса“ АД спада с -1.97% през 2022 г. и възлиза на 30.2 млрд. лв. в края на годината, което представлява 18.2% от БВП³¹ (при 22.1% през 2021 г.). Отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място по оборот през годината с 343.4 млн. лв. Активите на небанковите ИП със седалище в Република България отчитат ръст с 2.6% на годишна база и в края на 2022 г. възлизат на 8.5 млрд. лв. През 2022 г. активите на дружествата със специална инвестиционна цел нарастват с 9.4% на годишна база и достигат 2.1 млрд. лв. Активите на колективните инвестиционни схеми намаляват с -5.1% спрямо предходната година, като в края на 2022 г. размерът на активите им достига 2.3 млрд. лв. Общо управляваните активи от управляващите дружества/лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове отбелязват ръст от 0.5% и достигат 3.2 млрд. лв. към края на годината.

2.2.1. Инвестиционни посредници³²

Към края на 2022 г. броят на ИП, които извършват дейност на територията на Република България, е 58, като 20 от тях са банки и 38 са небанкови ИП. Броят на банковите ИП, които извършват дейност на територията на страната чрез клон, е 3, както и броят на небанковите ИП, които извършват дейност на територията на страната чрез клон, също е 3 в края на 2022 г.

В зависимост от издадените разрешения ИП–небанкови институции, се делят на три групи: (1) ИП с пълен лиценз³³, за които изискуемият начален капитал е 1 500 000 лв., (2) ИП с частичен лиценз³⁴, за които изискуемият начален капитал е 250 000 лв. и (3) ИП с малък лиценз³⁵, за които изискуемият начален капитал е 100 000 лв. В края на 2022 г. в регистъра на КФН са вписани 19 ИП с пълен лиценз и 16 дружества с частичен лиценз. През 2022 г. е отнет лицензът за извършване на

³¹ Към 31.12.2022 г. БВП е 165 384 млн. лв.

³² Анализът обхваща небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България, освен ако изрично не е посочено друго.

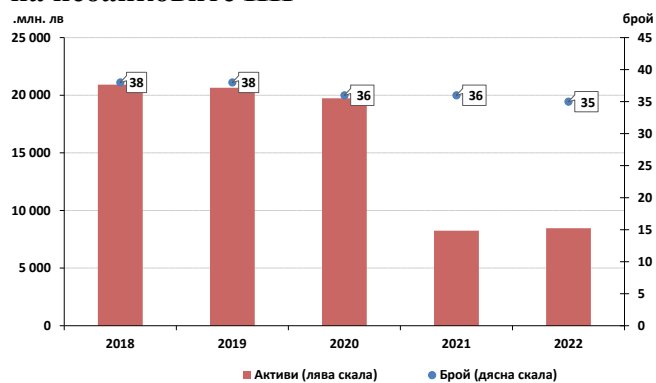
³³ Те могат да извършват всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 5, ал. 2 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПИИ).

³⁴ Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка.

³⁵ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 6, ал. 2, т. 1 и/или т. 5 ЗПИИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

дейност на 1 небанков ИП по искане на дружеството и е извършена промяна на лиценза за извършване на дейност като ИП на друго дружество.

Графика 46. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Източник: КФН

Към края на 2022 г. балансовите активи³⁶ на небанковите ИП възлизат на 8.5 млрд. лв., което е ръст от 2.6% спрямо края на 2021 г. От тях клиентските активи са в размер на 8.2 млрд. лв. Клиентските активи нарастват с 2.9% на годишна база, като приносят на небанковите ИП с пълен лиценз е 2.3 пр.п., а на тези с частичен лиценз е 0.6 пр.п. Причината за тази динамика е нарастване със 183.7 млн. лв. на клиентските активи на ИП с пълен лиценз. През 2022 г. броят на небанковите ИП с пряко чуждестранно участие от ЕС се запазва спрямо предходната година, а на инвестиционните посредници с непряко чуждестранно участие от ЕС нараства с 2. По линия на чуждестранните участници от трети страни, броят е 1 ИП с пряко участие и 2 ИП с непряко чуждестранно участие от трети страни.

Таблица 47. Брой ИП с чуждестранно участие

	2021		2022	
	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко
Чуждестранно участие от ЕС	2	1	2	3
Чуждестранно участие от трети страни	1	4	1	2

Източник: КФН.

³⁶ В сумата на балансовите активи е включен и размерът на условните активи.

Балансовата стойност на активите на небанковите ИП с пълен лиценз намалява с -0.1% на годишна база до 5.67 млрд. лв. към края на 2022 г. при 5.68 млрд. лв. към края на 2021 г., докато размерът на активите на небанковите ИП с частичен лиценз нараства с 8.7% през годината до 2.8 млрд. лв. при 2.6 млрд. лв. към края на 2021 г.

Таблица 48. Активи, основен и собствен капитал на небанковите ИП

	2018	2019	2020	2021	2022
ИП с малък лиценз					
активи	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
основен капитал	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0
собствен капитал	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
ИП с частичен лиценз					
активи	16 169,2	16 682,9	15 564,0	2 561,2	2 783,9
основен капитал	14,8	18,6	13,0	13,0	14,3
собствен капитал	23,6	28,2	23,6	25,7	26,9
ИП с пълен лиценз					
активи	4 750,4	3 967,9	4 175,5	5 683,4	5 676,6
основен капитал	62,4	56,8	53,1	53,6	53,6
собствен капитал	144,7	143,2	119,4	156,3	149,5
Общо ИП					
активи	20 919,8	20 651,1	19 739,6	8 244,6	8 460,5
основен капитал	77,4	75,4	66,2	66,6	67,9
собствен капитал	168,5	171,7	143,2	182,0	176,3

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Основният капитал на небанковите ИП нараства с 2.0% на годишна база до 67.9 млн. лв. към края на 2022 г. Собственият капитал на инвестиционните посредници спада с -3.1% на годишна база до 176.3 млн. лв. към края на 2022 г. Основен принос за годишния темп на изменение на собствения капитал има пониския финансов резултат отчетен през годината от небанковите ИП.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционния портфейл на небанковите ИП към края на 2022 г. е 66.8 млн. лв. Търговски портфейл са формирали 13 небанкови ИП с пазарна стойност 38.0 млн. лв. към края на годината. Към края на 2022 г. 29 инвестиционни посредника са формирали инвестиционен портфейл, с пазарна стойност в размер на 28.8 млн. лв.

Към края на 2022 г. 13 небанкови ИП извършват доверително управление. Пазарната стойност на ценните книжа, предоставени за доверително управление, е 48.0 млн. лв., а паричните средства към края на периода са в размер на 1.5 млн. лв.

Броят на сключените сделки от ИП през 2022 г. на всички пазари на БФБ АД нараства с 10.6% на годишна база до 95.1 хил. броя сделки³⁷, а изтъргуваните лотове спадат с -38.9% за същия период до 234.0 млн. лота. Търговската активност на борсовите членове на организирания от БФБ пазари, измерена чрез оборота, нараства с 15.7% през годината до 942.0 млн. лв. към края на 2022 г. Първите четири ИП по търговска активност формират дял от 50.3% от общия оборот, реализиран на всички пазари на БФБ през годината.

Таблица 49. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП (банкови и небанкови) на регулирания пазар на БФБ

	2018	2019	2020	2021	2022
Брой сделки	54 341	44 167	61 173	85 991	95 072
Оборот (млн. лв.)	550	334	397	814	942
Обем (млн. лотове)	282	181	322	382	234

Източник: БФБ, КФН.

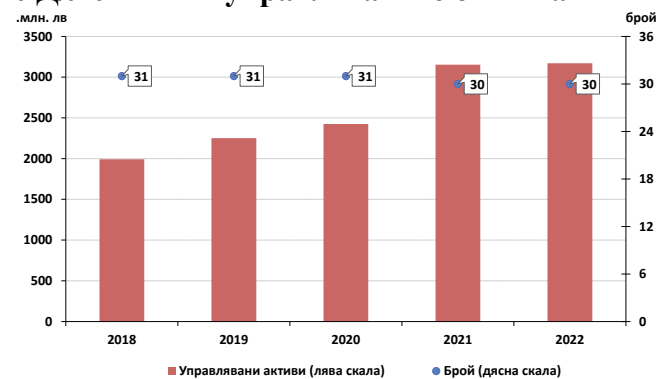
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране

Към края на 2022 г. броят на УД е 29, от които 9 са и ЛУАИФ, както и един клон на УД³⁸. Общият брой на регистрираните ЛУАИФ е 22, като 9 от тях са и управляващи дружества, а 4 ЛУАИФ с издаден лиценз за извършване на дейност. Броят на предприятията за колективно инвестиране в края на годината е 144. От тях 101 са ДФ, като 1 от тях управлява 16 подфонда, 12 борсово търгувани фонда (БТФ) и 31 АИФ, от които 14 са НИФ.

³⁷ Не са включени данните за търговската активност на инвестиционен посредник Трейдгейт АД Берлин, който не е поднадзорно лице на КФН

Размерът на управляваните от управляващите дружества активи нараства в абсолютно изражение със 17.2 млн. лв. и към края на годината достига 3.2 млрд. лв.³⁹, което е ръст от 0.5% на годишна база. От тях, 0.6 млрд. лв. са управляваните активи на клиенти по доверително управление на портфейли и 2.6 млрд. лв. са управлявани активи на колективни инвестиционни схеми.

Графика 59. Динамика в броя на УД/ЛУАИФ и управляваните от тях активи

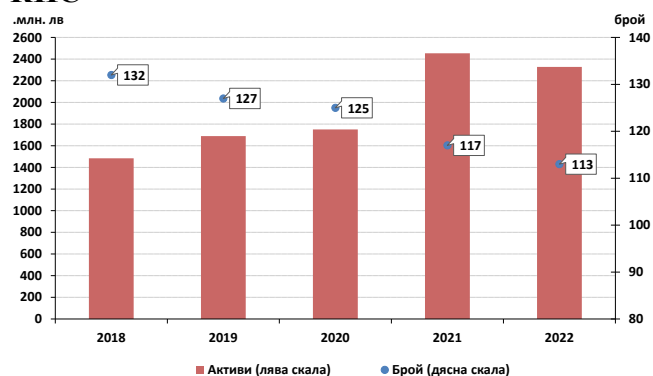
Към края на 2022 г. в регистрите на КФН са вписани 14 НИФ, от които 8 национални договорни фонда (НДФ), 5 НИФ, и един национален борсово търгуван фонд, чиито активи възлизат на 204.4 млн. лв.

Към 31.12.2022 г. броят на КИС е 113, като размерът на балансовите им активи достига до 2.328 млрд. лв. (от които нетните активи са 2.232 млрд. лв.), или намалението на балансовите активи е -5.1% спрямо предходната година.

³⁸ Клон на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия

³⁹ В тази сума са включени управляваните от клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия активи.

Графика 47. Динамика в броя и активите на КИС

Източник: КФН

През 2022 г. броят на взаимните фондове на чуждестранни колективни инвестиционни схеми се запазва на 56.

Таблица 50. Динамика на броя на чуждестранни КИС

	2018	2019	2020	2021	2022
Взаимни фондове - чуждестранни КИС	44	46	49	56	56

Източник: КФН.

Стойността на акумулираните от КИС активи през 2022 г. достига до 2.3 млрд. лв. отбелязвайки -5.1% спад. С най-голям принос в намалението на активите е балансово перо „Финансови активи и инструменти“, което отбелязва -4.4% спад на годишна база и достига до 2.2 млрд. лв. Балансово перо „Парични средства“ намалява до 119.0 млн. лв. през годината и има -1.2 пр.п. принос върху годишния темп на изменение на активите. Останалите балансови пера имат ограничен принос в годишния темп на изменение на активите.

Таблица 51. Динамика на активите на КИС

	2018	2019	2020	2021	2022
Парични средства	346,6	209,6	171,7	148,8	119,0
Срочни депозити	150,9	96,9	58,6	36,5	31,1
Финансови инструменти в т.ч.	1 121,7	1 465,3	1 562,6	2 296,3	2 195,8
Акции	598,2	704,7	774,3	1 429,9	1 410,3
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	368,8	587,4	611,8	603,8	524,0
Други	6,1	10,8	10,6	17,8	35,4
Инструменти на паричния пазар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дялове на КИС	144,9	159,1	163,4	241,3	223,8
Деривативи	0,3	0,5	0,3	0,7	0,4
Други финансови инструменти	3,4	2,9	2,0	2,7	1,9
Нефинансови активи (вземания)	15,9	14,2	16,2	8,9	9,1
Други	0,0	0,0	0,0	0,1	4,4
ОБЩО	1 484,2	1 689,2	1 750,5	2 454,0	2 328,2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2022 г. относителният дял на балансово перо „Парични средства“ в общата структура на активите продължава да спада, достигайки 5.1% в края на годината. Наблюдава се повишение в дела на балансово перо „Финансови активи и инструменти“, който нараства до 94.3% при 93.6% към края на предходната година. Основен принос за тази динамика има балансово перо „Дългови ценни книжа“, чийто дял спада до 22.5% към края на годината, следвано от балансово перо „Дялове на КИС“, с относително тегло 9.6%. Въпреки че през 2022 г. активите в акции намаляват, относителният им дял общата структура на активите нараства до 60.6%. Перо „Нефинансови активи“, голяма част от което са вземания, нараства в абсолютно изражение, без да има отражение в промяната на общата структура на активите на КИС.

Таблица 52. Относителна структура на активите на КИС

	2018	2019	2020	2021	2022
Парични средства	23,2	12,4	9,8	6,1	5,1
Срочни депозити	10,1	5,7	3,3	1,5	1,3
Финансови активи и инструменти в т.ч.	75,7	86,7	89,3	93,6	94,3
Акции	40,7	41,7	44,2	58,3	60,6
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	24,7	34,8	35,0	24,6	22,5
Други			0,6	0,7	1,5
Дялове на КИС	9,7	9,4	9,3	9,8	9,6
Инструменти на паричния пазар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Деривативи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Други финансови инструменти	0,6	0,2	0,1	0,1	0,1
Нефинансови активи (вземания)	0,5	0,8	0,9	0,4	0,4
Други	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Колективните инвестиционни схеми са предпочитана алтернатива за инвестиции в условията на глобална несигурност и в търсене на по-висока доходност от страна на инвеститорите. За последните 12 месеца среднопретеглената доходност⁴⁰, реализирана от всички групи рискови профили е отрицателна. Към края на годината най-ниска среднопретеглена доходност за предходните 12 месеца са реализирали фондовете с рисков профил 3 (-6.9%) (скала от 1 до 7)⁴¹, следвани от фондовете, класифицирани в категория 2 (-6.3%). Договорните фондове с рискови профили от категории 4 и 5, отчитат съответно -2.1% и -6.0% доходност за последните 12 месеца. Реализираната доходност от КИС с рисков профил 7 е 0.4% за последните дванадесет месеца.

Графика 48. Среднопретеглена доходност на КИС

2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2022 г. общият брой на лицензираните АДСИЦ е 51⁴², от които 42 инвестират в недвижими имоти и земеделска земя, а останалите 9 инвестират във вземания. Общата стойност на активите на всички

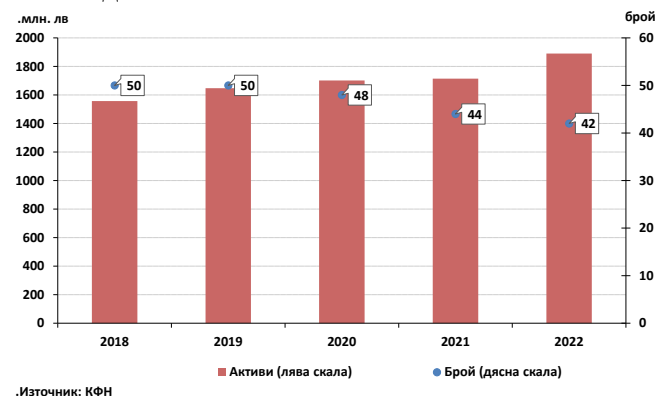
⁴⁰ Доходността е претеглена със стойността на нетните активи на отделните КИС с един и същ рисков профил.

⁴¹ Съгласно Регламент 583/2010/ЕС, скалата (от 1 до 7) представлява синтетичен код за рисков профил на КИС, като степента на риск нараства във възходящ ред.

дружества със специална инвестиционна цел нараства с 9.4% в сравнение с предходната 2021 г. Сумата на активите на тези дружества в края на 2022 г. възлиза на 2.1 млрд. лв. или 1.3% от БВП. Приносът на двете категории АДСИЦ в общото нарастване на активите е положителен, като при инвестиращите в недвижими имоти е 9.2 пр.п., а този на АДСИЦ, секьуритизиращи вземания, е 0.2 пр.п.

Сумата на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, нараства с 10.3% през 2022 г. и към края на годината достига 1.9 млрд. лв., като в същото време броят на дружествата в сегмента намалява спрямо предходната година на 42 броя АДСИЦ.

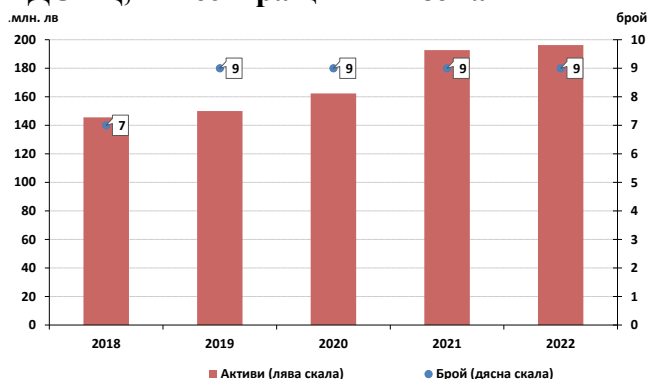
Графика 49. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя

През 2022 г. размерът на акумулираните активи на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, нараства с 1.8% спрямо 2021 г. и към края на годината достига 196.2 млн. лв. Броят на дружествата в сегмента се запазва на 9 АДСИЦ.

⁴² Представеният брой на АДСИЦ не включва дружества, които към 31.12.2022 г. са с отнет лиценз.

Графика 50. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания

Източник: КФН

Балансовите активи на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя нарастват със 176.0 млн. лв. в абсолютна стойност. Изменението на основно перо „Инвестиционни имоти“ е с 15.0%, а балансовата им стойност достига 1.4 млрд. лв. с принос от 10.5 пр.п. в изменението на активите. Балансовата стойност на перо „Финансови активи“ нараства до 67.0 млн. лв. и допринася с 0.9 пр.п. в изменението на активите. Балансово перо „Вземания“ нараства до 224.4 млн. лв. в края на 2022 г. при 181.8 млн. лв. към края на 2021 г. Противоположна динамика се наблюдава в „Парични наличности“ и други активи, които в края на годината достигат 215.1 млн. лв. и ограничават нарастването на активите общо с -4.0 пр.п.

Таблица 53. Активи на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя

	2018	2019	2020	2021	2022
Инвестиционни имоти	1 117,9	1 227,6	1 236,6	1 203,3	1 384,1
Финансови активи	2,4	7,6	77,6	52,0	67,0
Парични наличности	80,6	74,3	82,2	96,5	86,6
Вземания	251,0	191,4	181,8	174,8	224,4
Други	104,9	146,8	123,4	187,9	128,5
ОБЩО	1 556,8	1 647,6	1 701,6	1 714,5	1 890,5

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2022 г. относителната структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, се запазва относително стабилна спрямо предходния отчетен период. Относителният дял на

инвестиционните имоти нараства до 73.2% към края на 2022 г. при 70.2% към края на 2021 г. Делът на балансово перо „Финансови активи“ нараства до 3.5% в общата структура на активите при 3.0% към края на предходната година. Най-висок спад се наблюдава в относителния дял на другите активи и паричните наличности в относителната структура на активите, които намаляват съответно до 6.8% и 4.6% към края на 2022 година.

Таблица 54. Относителна структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя

	2018	2019	2020	2021	2022
Инвестиционни имоти	71,8	74,5	72,7	70,2	73,2
Финансови активи	0,2	0,5	4,5	3,0	3,5
Парични наличности	5,2	4,5	4,8	5,6	4,6
Вземания	16,1	11,6	10,7	10,2	11,9
Други	6,7	8,9	7,3	11,0	6,8
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Балансовите активи на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, отбелязват ръст от 1.8% през 2022 г. като в края на 2022 г. стойността им достига 196.2 млн. лв. Балансовата стойност на основно перо „Вземания (до 1 г.)“ нараства, достигайки 113.2 млн. лв., спрямо 106.8 млн. лв. към края на предходната година докато балансовата стойност на перо „Вземания (над 1 г.)“ намалява през периода, достигайки 6.2 млн. лв. Ограничаващ принос в изменението на активите на дружествата от сегмента има намалението на паричните наличности, чиято балансова стойност спада до 1.5 млн. лв. в края на годината.

Таблица 55. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2018	2019	2020	2021	2022
Финансови активи	6,2	6,2	12,4	74,4	75,0
Парични наличности	1,1	1,9	2,2	3,8	1,5
Вземания (до 1 г.)	106,2	117,9	134,5	106,8	113,2
Вземания (над 1 г.)	31,9	24,0	12,7	7,3	6,2
Други	0,0	0,0	0,5	0,4	0,3
ОБЩО	145,5	150,0	162,3	192,7	196,2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2022 г. относителната структурата на активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, се запазва спрямо предходната година като поради отчетения ръст на вземанията до 1 г. делът им нараства до 57.7% за сметка на намаление на останалите балансови пера от активите към края на годината.

Таблица 56. Относителна структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания

	2018	2019	2020	2021	2022
Финансови активи	4,3	4,2	7,6	38,6	38,2
Парични наличности	0,8	1,3	1,4	2,0	0,8
Вземания (до 1 г.)	73,0	78,6	82,9	55,4	57,7
Вземания (над 1 г.)	21,9	16,0	7,8	3,8	3,1
Други	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2
Общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Към 31.12.2022 г. основният капитал на АДСИЦ възлиза на 549.7 млн. лв., което е ръст от 4.4% в сравнение с предходната година. Основна причина за отбелязания ръст е реализираното през годината увеличение на капитала чрез упражняване на варианти на едно дружество, инвестиращо в недвижими имоти. Размерът на регистрирания капитал на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, се запазва спрямо предходната година в размер на 13.1 млн. лв. Собственият капитал общо на дружествата от сегмента на АДСИЦ също нараства през годината, поради реализирания от дружествата положителен финансов резултат, като достига 1.3 млрд. лв.

Таблица 57. Регистриран и собствен капитал на АДСИЦ

	Основен капитал		Собствен капитал	
	2021	2022	2021	2022
АДСИЦ, инвестиращи в недвиж. имоти, вкл. земеделска земя	513,2	536,5	1 086,6	1 237,9
АДСИЦ, инвестиращи във вземания	13,1	13,1	78,0	82,4
Общо за АДСИЦ	526,4	549,7	1 164,6	1 320,3
		изменение (%)		13,4

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

От гледна точка на резидентност на акционерите на АДСИЦ, с най-висок относителен дял остават българските резиденти, който в края на годината достига

94.5%, изчислено на база номиналната стойност на акциите. Относителният дял на сектор „Акционерни и холдингови дружества“ намалява с -1.1 пр.п. и остава най-големият инвеститор в АДСИЦ към края на 2022 г. с дял от 43.5%. Българските домакинства притежават 24.4% от акционерния капитал на всички АДСИЦ, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове, чиито дял общо намалява с -0.4 пр.п. през годината до 14.0%. Финансовите посредници и банковите институции притежават съответно 8.7% и 3.8% от номиналната стойност на акционерния капитал на АДСИЦ.

Юридическите и физически лица от ЕС, които притежават дялове в АДСИЦ, намаляват относителните си дялове и към края на 2022 г. притежават общо 3.2% от АДСИЦ при общо 3.6% през 2021 г.

Дяловете на притежаваните от физически и юридически лица от трети страни акции на АДСИЦ намаляват до 2.2% към края на 2022 г. при 2.3% през 2021 г.

Относителният дял на инвеститори от САЩ в акционерния капитал на български АДСИЦ се запазва на 0.1% в края на 2022 г.

Таблица 58. Акционерна структура на АДСИЦ

	2021	2022
Домакинства	22,2	24,4
Банки	3,5	3,8
Публичен сектор	0,1	0,1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	14,4	14,0
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	9,2	8,7
Акционерни и холдингови дружества	44,6	43,5
България	94,0	94,5
Домакинства от ЕС	1,0	0,8
Юридически лица от ЕС	2,6	2,5
ЕС	3,6	3,2
Домакинства от трети страни	0,1	0,1
Юридически лица от трети страни	2,2	2,1
Трети страни	2,3	2,2
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	0,1	0,1
САЩ	0,1	0,1
ОБЩО	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.
Източник: ЦД, КФН.

2.2.4. Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитентите към края на 2022 г. е 232, като намаляват нетно с 5 дружества през годината.

Разгледаните проспекти за първично публично предлагане през 2022 г. са 6, от които 4 на публични дружества, различни от АДСИЦ, една емисия варанти и една емисии облигации. Общата стойност на одобрените емисии е 161.7 млн. лв. (от които реално събраната сума е 89.1 млн. лв.), което е спад от -48.1% на годишна база. Потвърдените през 2022 г. проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар са 12, от които 1 емисия акции на публично дружество и 11 емисии облигации, с емисионна стойност на потвърдените емисии от 212.9 млн. лв. Стойността на потвърдената емисия акции е 8.7 млн. лв., а стойността на потвърдените емисии облигации е 204.1 млн. лв.

Разгледаните търгови предложения с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване през 2022 г. спадат с 1 брой спрямо предходната година. Наблюдава се

значително намаление на оборота спрямо предходната година, който възлиза на 192.8 млн. лв. (при 762.0 млн. лв. през предходната година). Броят на разгледаните търгови предложения без окончателна забрана е общо 12, от които придобитите акции в резултат на отправените търгови предложения са на стойност 63.2 млн. лв.

Таблица 59. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2018	2019	2020	2021	2022
Прспекти за първично публично предлагане (бр.)	19	20	19	21	6
Размер на емисията (млн. лв.)*	358,4	306,0	420,6	311,5	161,7
Решенията за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	7	9	6	13	12
Оборот**	17,3	4,5	8,7	762,0	192,8

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * Размерът на емисията е стойността на одобрените емисии съгласно разгледаните проспекти за съответната година. ** Оборотът включва предложения брой дялове по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени.
Източник: КФН.

Пазарната капитализация на първите десет дружества на Основен пазар намалява с -424.0 млн. лв. през 2022 г., а техният относителен дял представлява 16.4% от общата пазарна капитализация на БФБ АД. Първа позиция по пазарна капитализация заема „Чайкафарма висококачествените лекарства“ АД, като дружеството увеличава пазарната си капитализация с 8.1% спрямо предходната година и има 4.5% относителен дял от общата пазарна капитализация на БФБ. „Софарма“ АД се придвижва до второ място без да има промяна в стойността на пазарната капитализация на дружеството, с 2.0% относителен дял от общата пазарна капитализация. Въпреки отчетения спад с -8.9% на пазарната капитализация на „Спиди“ АД, дружеството запазва третата си позиция, с относителен дял от 1.8% от общата пазарна капитализация на борсата. „Еврохолд България“ АД се придвижва от втора на четвърта позиция, поради спад на пазарната капитализация на дружеството с -26.8% през годината. Независимо, че пазарната капитализация на „Алтерко“ намалява с -16.9% през 2022 г., дружеството се придвижва нагоре до пета позиция в класацията на десетте водещи

публични дружества. С най-голям отчетен годишен ръст на пазарната капитализация е „Градус“ АД, а дружеството се придвижва от осма на шеста позиция. Пазарната капитализация на „М+С Хидравлик“ АД намалява с -2.2% през годината, а дружеството запазва седмото си място в класацията. „Велграф Асет Мениджмънт“ отчита ръст на пазарната капитализация с 5.1%, което придвижва дружеството с една позиция нагоре до осмо място. През 2022 г. пазарната капитализация на ТБ „Първа инвестиционна банка“ АД нараства с 24.4% и дружеството отново влиза в класацията на водещите компании на БФБ АД на девето място. През 2022 г. отново на десета позиция се нарежда „Холдинг Варна“ АД, чиято пазарна капитализация нараства с 3.8% на годишна база. Разликата между първото и последното публично дружество по пазарна капитализация е 1.1 млрд. лв. За сравнение към края на предходната година тази разлика е 987.9 млн. лв.

Таблица 60. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация на основен пазар

	2021	2022
Чайкафарма Висококачествените лекарства АД	1 259,1	1 360,5
Еврохолд България АД	640,8	601,2
Спиди АД	602,3	548,5
Софарма АД	601,2	468,9
ЧЕЗ Разпределение България АД	563,0	370,8
Алтерко АД	446,4	353,2
М+С хидравлик АД	360,9	353,0
Градус АД	328,9	311,8
Велграф Асет Мениджмънт АД	296,6	296,7
Холдинг Варна АД	271,1	281,5
	5 370,3	4 946,1

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: БФБ.

В структурата на търговията на първите десет водещи отрасли на „Българска фондова борса“ АД за 2022 г. отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място с оборот 343.4 млн. лв. и относителен дял в общия оборот от 46.1%, следван от отрасъл „Преработваща промишленост“, който реализира оборот от 148.0 млн. лв. и 19.9% относителен дял. Отрасъл „Производство и разпределение на електрическа и топлинна

енергия и на газообразни горива“ има годишен оборот 116.5 млн. лв. и 15.8% дял в структурата на търговията на Основен пазар на БФБ АД.

Таблица 61. Структура на търговията по 10^{те} водещи отрасли на БФБ през 2022 г.

Отрасъл	Сделки (млн. бр.)	Обем (млн. лотове)	Оборот (млн. лв.)
Финансови и застрахователни дейности	46,4	98,1	343,4
Преработваща промишленост	15,3	18,3	148,0
Производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива	0,3	2,8	116,5
Операции с недвижими имоти	1,5	10,8	59,6
Професионални дейности и научни изследвания	13,5	12,3	49,0
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	3,4	9,1	16,3
Добивна промишленост	0,8	0,7	3,3
Култура, спорт и развлечения	1,7	0,1	3,3
Транспорт, складиране и пощи	0,5	1,2	3,0
Хотелиерство и ресторантьорство	0,7	0,1	3,0

Източник: БФБ.

Акционерната структура на публичните дружества се променя спрямо предходната година в посока нарастване дела на българските инвеститори за сметка намаление дела на инвеститорите от трети страни. В края на 2022 г. български резиденти притежават 54.9% от акционерния капитал на публичните дружества, изчислено на база емитираните дялови инструменти по номинална стойност. Въпреки че делът на домакинства и юридически лица от трети страни намалява с -11.4 пр.п. през 2022 г., техният дял остава значителен в акционерната структура на публичните дружества (41.8%). Домакинства и юридически лица, резиденти от ЕС, притежават дял от 2.6%, следвани от физически и юридически лица от САЩ (0.7%). Вътрешната структура на дела на българските инвеститори в акционерния капитал на АДСИЦ също се променя спрямо предходната година. Основен български акционер остават акционерните и холдингови дружества с дял 69.9% при 76.5% към края на предходната година. Домакинствата увеличават относителния си дял до 14.8%, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове с дял 7.1%. Основен принос за вътрешното реструктуриране има намалението на притежаваните от акционерни и холдингови дружества дялове в публични дружества за

сметка на нарастване на дела на притежаваните от останалите видове инвеститори дялове.

Таблица 62. Акционерна структура на ПД

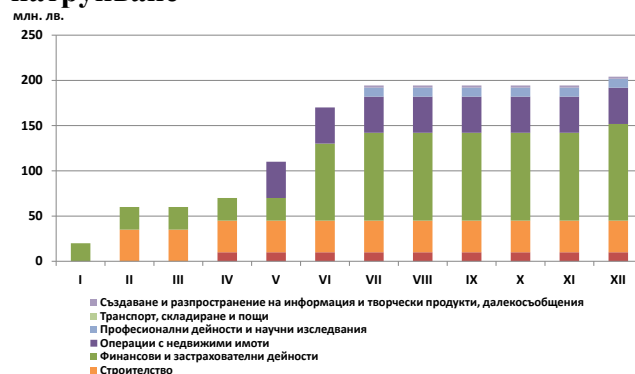
	2021	2022
Домакинства	12,0	14,2
Банки	1,9	3,0
Публичен сектор	0,1	0,1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	5,1	7,0
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	2,6	3,7
Акционерни и холдингови дружества	22,5	26,9
България	44,2	54,9
Домакинства от ЕС	0,2	0,2
Юридически лица от ЕС	1,9	2,4
ЕС	2,0	2,6
Домакинства от трети страни	0,4	0,4
Юридически лица от трети страни	52,8	41,4
Трети страни	53,2	41,8
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	0,6	0,7
САЩ	0,6	0,7
ОБЩО	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.

Източник: ЦД, КФН.

През 2022 г. на регулиран пазар са регистрирани за търговия 11 емисии корпоративни облигации с номинал 204.1 млн. лв. От тях 6 емисии, с номинал 106.8 млн. лв., са емитирани от отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“, който заема дял от 78.4% от общо търгувания на БФБ корпоративен дълг. Една емисия е емитирана от дружество от отрасъл „Операции с недвижими имоти“ с номинал 40.0 млн. лв., една емисия от отрасъл „Строителство“ с номинална стойност 35.0 млн. лв., по една емисия, емитирани от отрасли „Административни и спомагателни дейности“ и „Професионални дейности и научни изследвания“ с номинал 10 млн. лв. и една емисия от отрасъл „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ с номинал 2.3 млн. лв.

Графика 51. Размер на регистрираните за търговия на БФБ през 2022 г. облигации с натрупване

Източник: БФБ.

2.2.5. Места за търговия

През 2022 г. общата пазарна капитализация на организираниите от „Българска фондова борса“ АД пазари спада с -1.97% в сравнение с тази в края на 2021 г. и достига 30.2 млрд. лв. Капитализацията на Основен пазар намалява с -6.2% на годишна база и достига 10.9 млрд. лв., докато капитализацията на Алтернативен пазар отбелязва минимален годишен ръст от 0.3% и достига 18.9 млрд. лв. към края на годината. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ (за малки и средни предприятия), на който се търгуват 10 емисии акции, възлиза на 330.5 млн. лв. Капитализацията на сегмент за търговия на акции „Premium“ на Основен пазар нараства с 66.1 млн. лв. и отбелязва ръст от 4.3%, достигайки 1.6 млрд. лв. в края на годината. Приносът на този сегмент в нарастването на общата пазарна капитализация на БФБ АД е 0.2 пр.п. Сегментът акции „Standard“ на Основен пазар се свива с 887.2 млн. лв. до 8.1 млрд. лв. като намалява пазарната си капитализация с -9.8%. Приносът на този сегмент в общия ръст на трите пазара е отрицателен (-2.9 пр.п.). Капитализацията на сегмент „Акции“ на Алтернативен пазар, нараства с 60.4 млн. лв. достигайки 18.6 млрд. лв. в края на отчетния период. Пазарната капитализация на сегмента на дружества със

специална инвестиционна цел на Основен пазар бележи годишен ръст от 9.5% (99.7 млн. лв.) и достига до 1.1 млрд. лв. Капитализацията на сегментът за дружества със специална инвестиционна цел на Алтернативен пазар също отбелязва ръст (1.25%), достигайки 339.2 млн. лв. в края на 2022 година.

Таблица 63. Пазарна капитализация

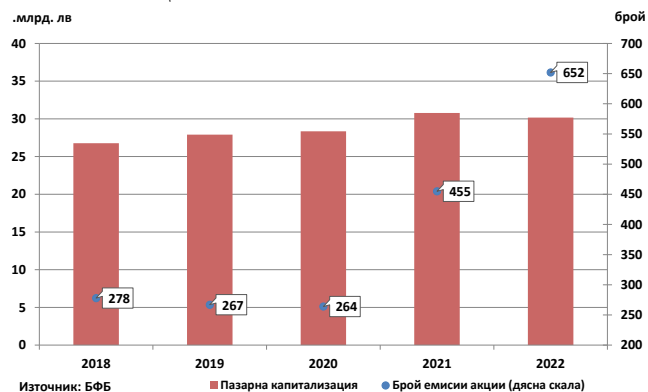
Пазар или сегмент	2018	2019	2020	2021	2022
Сегмент акции Premium (Основен пазар)	1 938,7	1 796,4	1 329,4	1 534,7	1 600,7
Сегмент акции Standard (Основен пазар)	6 138,3	6 314,9	6 672,0	9 025,6	8 138,4
Сегмент за ДСИЦ (Основен пазар)	611,2	786,0	783,3	1 045,0	1 144,8
Сегмент акции (Алтернативен пазар)	17 590,4	18 590,7	19 041,7	18 562,3	18 622,7
Сегмент за ДСИЦ (Алтернативен пазар)	486,7	416,5	528,1	335,0	339,2
Пазар за растеж beam				278,7	330,5
ОБЩО	26 765,3	27 904,5	28 354,5	30 781,3	30 176,3

Бележка: Пазарната капитализация е към края на съответната година.

Източник: БФБ.

Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от БФБ, през 2022 г. нараства нетно с 205 емисии и към края на годината техният брой е 776.

Графика 52. Пазарна капитализация и брой емисии акции

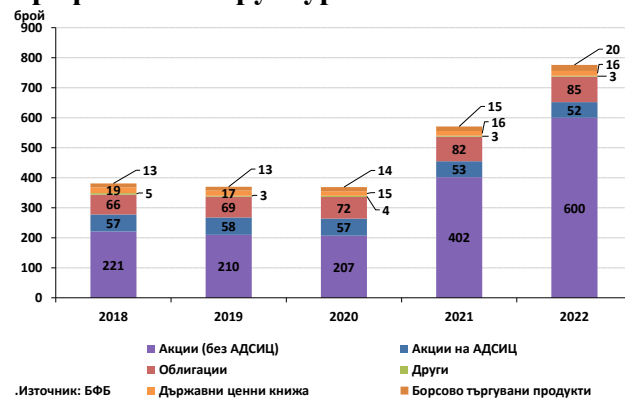

Източник: БФБ

Броят на емисиите акции (без АДСИЦ) нараства до 600 към края на 2022 г. при 402 през 2021 г. В сегмента на дружествата със специална инвестиционна цел броят на емисиите намалява с 1 спрямо края на 2021 г. и към края на 2022 г. техният брой е 52. Емисиите облигации, регистрирани за търговия на БФБ АД нарастват с 3 през 2022 г. и към края на годината броят им достига 85. Емисиите на ДЦК, които се търгуват на сегмент за търговия на ДЦК на Основен пазар са 16 броя. На

сегмента за борсово търгувани продукти се търгуват 20 емисии на фондове. Емисиите на други финансови инструменти, които включват емисии, допуснати до търговия на Сегмент за компенсаторни инструменти, са общо три.

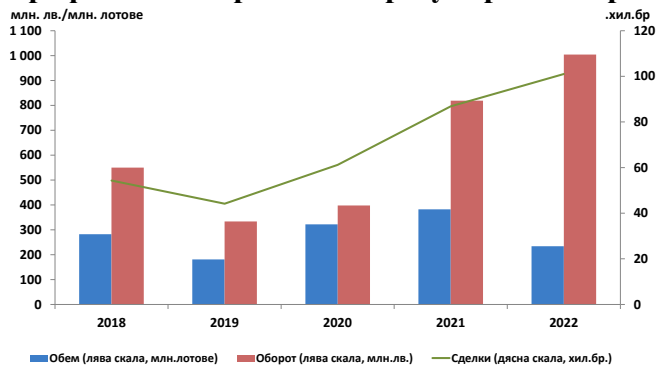
Графика 53. Структура на емисиите

Източник: БФБ

През 2022 г. броят на изтъргуваните сделки нараства до 101 024 сделки при 86 863 сделки през 2021 г. или ръст от 16.3% на годишна база. Общият брой лотове, прехвърлени през 2022 г., е 234.1 млн. лота, което е с -38.8% по-малко спрямо предходната година. Търговията на пазарите на БФБ, измерена чрез реализирания оборот, приключва годината с ръст от 22.6%, превишавайки 1.0 млрд. лв. при 819.0 млн. лв. през 2021 г. Среднодневният оборот на регулиран пазар през 2022 г. е 4.1 млн. лв. като нараства с 22.6% спрямо предходната година. Основен принос от 19.4 пр.п. има сегментът за акции Standard на Основен пазар, следван от сегментът за търговия на акции BEAM (14.1 пр.п.) и сегментът за акции на Алтернативен пазар (4.0 пр.п.). Останалите сегменти имат минимален или ограничаващ ръста принос в нарастването на оборота на БФБ АД.

Графика 54. Търговия на регулиран пазар

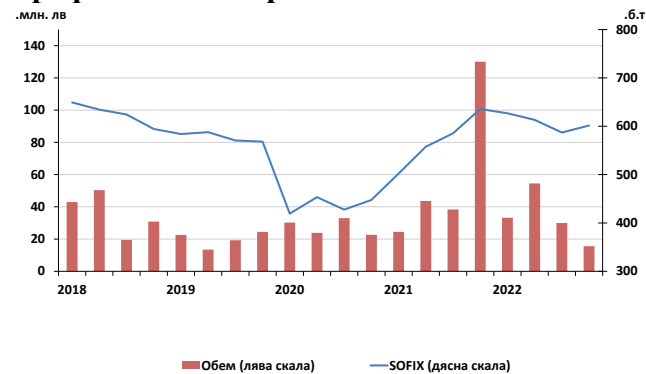

Източник: БФБ.

След възстановяването в края на 2021 г. от въздействието на пандемията от COVID-19, динамиката на индексите на БФБ е разнопосочна, като два от тях остават под нивата от края на 2021 г. Секторният BGREIT, който обикновено прави изключение от общата тенденция поради естеството на компаниите, включени в индекса, се движи възходящо през цялата година, като стойността му е над краткосрочната и дългосрочната средна величина. Оборотът на компаниите, включени в индексите, спада значително при всички пазарни индекси с изключение на BGREIT, чийто оборот отбелязва спад през годината.

През 2022 г. основният борсов индекс SOFIX отчита спад от -5.4% на годишна база, като в края на годината достига 601.49 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, спада до 3.6 млрд. лв., което е 12.0% дял от общата капитализация на БФБ.

Графика 55. Пазарен индекс SOFIX

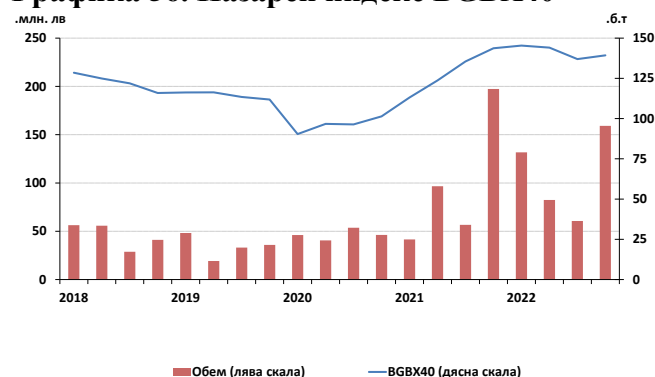

Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2022 г. широкият борсов индекс BGVX40 отчита спад от -3.1% като завършва годината на ниво 139.28 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, спада до 8.7 млрд. лв., и представлява дял от 28.7% от общата пазарна капитализация на БФБ в края на годината.

Графика 56. Пазарен индекс BGVX40

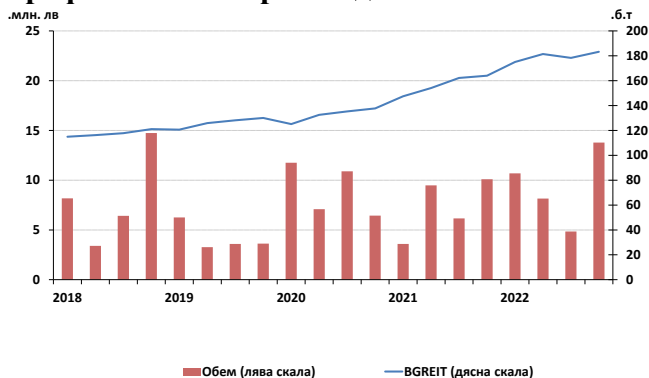
Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Секторният индекс BGREIT забавя темпа си на нарастване спрямо предходната година. През 2022 г. отчита повишение от 11.7%, като завършва годината на ниво 183.17 пункта. Секторното му профилиране и мащабът на представявания сектор водят до ограничен дял от общата пазарна капитализация към края на 2022 г., поради което неговата динамика не е напълно индикативна за общите тенденции и динамика на сегмента за АДСИЦ. Пазарната

капитализация на дружествата, включени в индекса, нараства до 687.7 млн. лв. към края на 2022 г. Секторът на АДСИЦ представлява 2.3% дял от общата пазарна капитализация на БФБ.

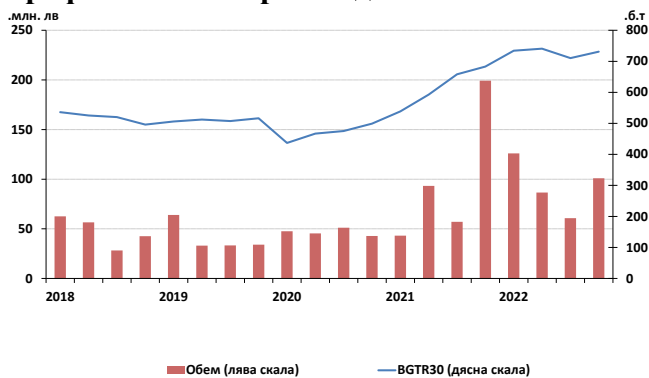
Графика 57. Пазарен индекс BGREIT

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Стойността на равнопретегления индекс BGTR30 нараства със 7.1% на годишна база и към края на 2022 г. стойността му достига 731.20 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, която намалява до 6.0 млрд. лв., представлява 20.0% от общата капитализация на БФБ АД към края на годината.

Графика 58. Пазарен индекс BGTR30

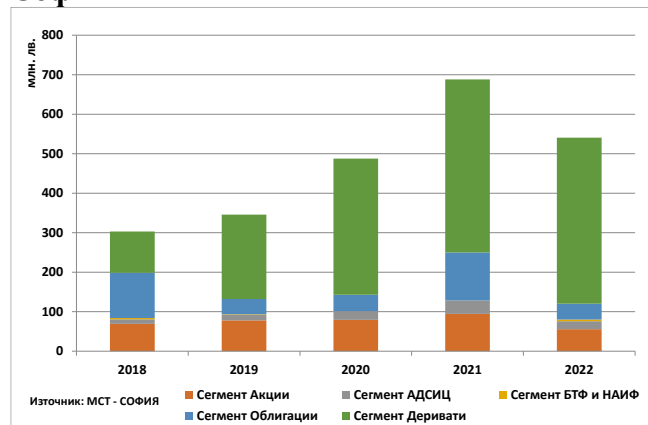

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2022 г. търговията на многостранната система за търговия – София (МСТ) намалява с -21.4% и отбелязва оборот от 540.7 млн. лева. Най-голям принос (-11.9 пр.п.) за този спад има сегментът „Облигации“, на който е реализиран

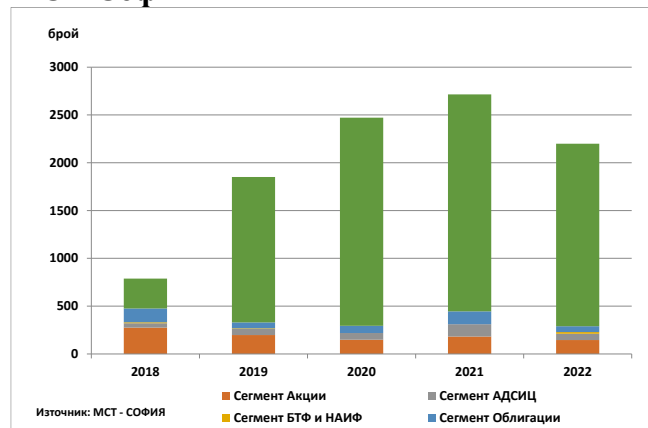
оборот от 40.0 млн. лв. при 121.8 млн. лв. през 2021 г. Следва сегмент „Акции“, който отбелязва 55.5 млн. лв. оборот при 121.8 млн. лв. през предходната 2021 г. Оборътът на сегментите „Деривати“ и „АДСИЦ“ намалява съответно с -4.1% и -40.3%, достигайки съответно до 420.4 млн. лв. и 20.3 млн. лв. Техният принос в общото намаление на оборота от -21.4% е общо -4.6 пр.п.

Графика 59. Динамика на оборота на МСТ-София

Броят сделки бележи годишен спад от -19.0% и достига 2 199 бр. като основен принос за това намаление (-13.3 пр.п.) има сегментът „Деривати“, на който през годината са сключени 1 909 бр. сделки.

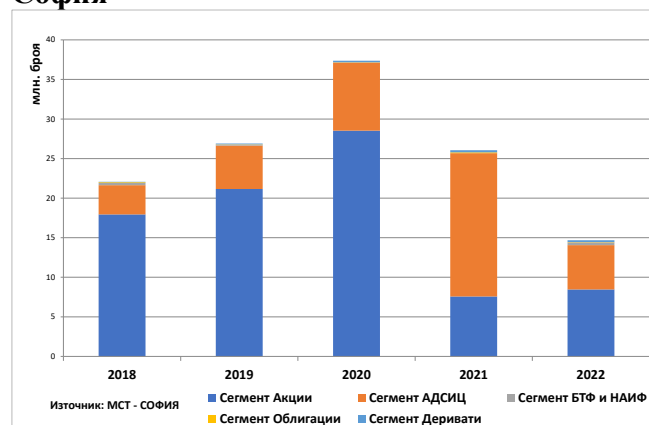
Графика 60. Брой изтъргувани сделки на МСТ-София

През 2022 г. са изтъргувани 14.7 млн. бр. финансови инструменти при 26.1 млн. бр. през предходната 2021 г., което е спад с -43.7%.

Основен принос за това намаление има сегмент „АДСИЦ“, на който през годината са изтъргувани 5.6 млн. броя инструменти и допринася с -48.0 пр.п. в годишния спад. Сегментите за търговия „Акции“ и „БТФ и НАИФ“, отбелязват нарастване в броя на изтъргуваните инструменти и ограничават спада с 4.7 пр.п. положителен принос. Броят на изтъргуваните финансови инструменти на останалите сегменти също намалява през годината, но имат ограничен принос в общия спад на броя на изтъргуваните финансови инструменти.

Графика 61. Динамика на изтъргувания брой финансови инструменти на МСТ-София

2.2.6. Централен депозитар

Общата стойност на активите на „Централен депозитар“ АД възлиза на 9.6 млн. лв. към края на 2022 г.

За 2022 г. общият брой реализирани сделки нараства с 16.0% (общо 102 195 прехвърляния за 2022 г., от които 98.8% са борсово извършени). Основен принос от 16.3 пр.п. за ръста в годишния темп на изменение е на борсово извършените сделки, които нарастват от 86 861 през 2021 г. до 101 023 през 2022 г. Броят на прехвърлените ценни книжа спада с 38.7% на годишна база (от 372.4 млн. бр. до 228.2 млн. бр.), а сделките с обект на търговия компенсаторни инструменти отбелязват спад от 29.4% на годишна база (от 707 сделки през 2021 г. до 499 сделки през 2022 г.). Регистрираните плащания с компенсаторни инструменти към държавни институции намаляват с 27.1% на годишна база до 43 сделки. Трансферите от наследства намаляват до 1 849 трансфера през 2022 г. Издадените дубликати на депозитарни разписки нарастват от 830 броя през 2021 г. до 943 броя през 2022 г. През годината броят сделки с права намалява от 1 199 броя през 2021 г. до 581 броя през 2022 г., докато прехвърлените права намаляват от 188.1 млн. права през 2021 г. до 47.6 млн. права през 2022 г.

През 2022 г. чрез системата на „Централен депозитар“ АД са изплатени дивиденди на 65 дружества на стойност 142 млн. лв. и са извършени 338 плащания на лихви и главници по облигационни емисии с общ размер 222 млн. лв. През отчетния период 83 дружества са регистрирали нови емисии безналични финансови инструменти (67 дружества за 2021 г.), от които 43 емисии акции, 21 емисии облигации и 10 емисии дялове на договорни фондове. Подадени заявления за промяна в регистъра са подали 112 дружества. Заявления за промяна в капитала с издаването на нови акции са подали 109 дружества, от които 9 емисии са права. Увеличение на капитала чрез промяна в номиналната стойност на акциите са регистрирали 3 дружества. През годината в регистъра са заведени 215 емисии акции на чуждестранни дружества, които се търгуват на BSE International. Броят на заявленията за получаване на извлечения от акционерните книги е намалял до 3 123 през 2022 г. при 3 301 през 2021 г. През 2022 г. в регистъра на особените залози са регистрирани 742 вписвания. От тях 36 броя вписвания на особен залог, 400 броя запори и 284 броя вписвания на други обстоятелства. Вписванията в регистъра на договорите за финансови обезпечения през 2022 г. са 22.

2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

През 2022 г. дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите е насочена главно към събиране на дължимите от участниците вноски в установения от закона срок; управление на средствата на Фонда; събиране и анализ на данните за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата; оценка на експозицията на Фонда; подобряване на нормативната уредба, свързана с дейността му; международна дейност и др.

Към 31.12.2022 г. активните участници във Фонда са общо 55, от тях 35 ИП, 17 банки - инвестиционни посредници (Б-ИП) и 3 УД (от общо 31), които държат клиентски активи, защитени от Фонда. През изминалата година от схемата за компенсиране на инвеститорите отпада един участник („Кепитъл Маркетс“ АД), който доброволно е върнал лиценза си за извършване на дейност като ИП.

Към 31.12.2022 г. участниците във Фонда управляват клиентски активи, подлежащи на компенсация на стойност 5.11 млрд. лв., като от тях паричните средства (ПС) са 113 млн. лв., а финансовите инструменти (ФИ) – 4.99 млрд. лв. В сравнение с края на 2021 г. клиентските активи, подлежащи на компенсация, бележат минимален ръст от 0.7%, или 35 млн. лв. в абсолютно изражение. Б-ИП продължават да управляват най-много клиентски активи, подлежащи на компенсация, въпреки че те декларират само ФИ на свои клиенти. Към 31.12.2022 г. Б-ИП държат 72% от всички активи подлежащи на компенсация, което в абсолютна стойност възлиза на 3.67 млрд. лв. Инвестиционните посредници държат 25% от подлежащите на компенсация клиентски активи, а УД - 3%.

Неподлежащите на компенсация клиентски активи към 31.12.2022 г. са 39.1 млрд. лв., от които 99.9% са ФИ. В сравнение с края на 2021 г. клиентските активи, неподлежащи на компенсация, отчитат ръст от 2.38%, като увеличението се дължи основно на ФИ, държани от ИП и Б-ИП, които са съответно със 707 млн. лв. и 263 млн. лв. повече на годишна база. Делът на подлежащите на компенсация клиентски активи в общата сума на всички активи (44.2 млрд. лв.), управлявани от участниците, е 12%.

През 2022 г. средно на месец участниците във Фонда държат подлежащи на компенсация ФИ на клиенти на стойност 5.2 млрд. лв. при 4.24 млрд. лв. през 2021 г. Средномесечната сума на ПС, подлежащи на компенсация, през 2022 г. е 149 млн. лв. при 134 млн. лв. през 2021 г.

Към 31.12.2022 г. общият брой на клиентите, които подлежат на компенсация, при всички участници във Фонда (ИП, Б-ИП и УД), е 191 495, или с 3 318 повече спрямо 31.12.2021 г., а изчислената експозиция на Фонда общо към клиентите на всички участници е в размер на 1.34 млрд. лв. при 1.32 млрд. лв. към 31.12.2021 г.

През годината са приети предложените от Фонда промени в Правилника за устройството и дейността на Фонда за компенсиране на инвеститорите. Предложените промени включват промени в организационната структура на Фонда, промяна в начина на финансиране на административните разходи на Фонда и др.

Събраните във Фонда средства към 31.12.2022 г. възлизат на 20.92 млн. лв., от които 97% са инвестирани в ДЦК, а останалата част се държат в БНБ. Средствата на Фонда се формират от встъпителни и годишни вноски на ИП, Б-ИП и УД, както и от приходи от инвестиции. Постъпленията от годишни и встъпителни вноски на участниците във Фонда през 2022 г. са на сума 1.567 млн. лв.

В края на 2022 г. УС на Фонда е взел решение да намали размера на вноската по ФИ за 2023 г. на 0.025% (при 0.03% през 2022 г.), а размерът на вноската по ПС за 2023 г. е намален на 0.20% (при 0.25% през предходните години). Основните мотиви за намаляване на размера на вноската както по ФИ, така и по ПС са достигнатият значителен размер на средствата на Фонда, ниските плащания на компенсация в исторически план и високата степен на покритие на средствата на Фонда в случай на изплащане на компенсация.

През годината са финализирани и представени за обсъждане на КФН предложения за промени в законодателството на Фонда. Предлага се създаването на нов Закон за компенсиране на инвеститорите, като в предложението законопроект са взети предвид повечето от разпоредбите на ЗППЦК, в който понастоящем е регламентирана тази материя, но същевременно се предвиждат промени в размера на предоставяната компенсация, начинът на изчисляване на годишните вноски към Фонда, таргетираното ниво на наличните средства, финансирането на Фонда и др.

УС на ФКИ отговаря и за управлението на ФПИП, който е създаден през 2017 г. с основна цел да финансира прилагането на инструментите за оздравяване и реструктуриране на проблемни ИП. Средствата на ФПИП се формират основно от годишни вноски от инвестиционните посредници, чиито размер се определя всяка година от КФН в качеството ѝ на орган за реструктуриране. Общият размер на определените от КФН индивидуални годишни вноски за 2022 г. на участниците във ФПИП е 35.2 хил. лв. Освен годишните вноски, източник на средства на ФПИП са и приходите от инвестиране на набраните във ФПИП средства и лихвите по просрочени вземания.

Към 31.12.2022 г. активите на ФПИП са в размер на 217 хил. лв., от които 82% са инвестирани в дългови инструменти в евро, емитирани от чужди държави, които имат един от трите най-високи кредитни рейтинги, присъдени едновременно от две агенции за кредитен рейтинг. Останалата част от средствата се държат по разплащателна сметка в БНБ в качеството ѝ на депозитар на средствата на ФПИП. Тази разплащателна сметка е на името на ФКИ, тъй като ФПИП не е самостоятелно юридическо лице.

2.3. Застрахователен пазар

В края на 2022 г. общият брой на лицензираните (пре)застрахователи със седалище в Република България е 34, в т. ч. 23 застрахователи по общо застраховане, 10 застрахователи по животозастраховане и 1 презастраховател, чийто лиценз дава право на дружеството да извършва дейност по презастраховане по общо застраховане и по животозастраховане. Тридесет (30) дружества прилагат режима Платежоспособност II и имат право на достъп до пазара на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство (единния пазар), а останалите 4 застрахователи извършват дейност без право на достъп до единния пазар.

На база на информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2022 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Република България:

- брутният премиен приход към 31.12.2022 г. възлиза на 3 613 млн. лв., като се отчита ръст от 11% на годишна база;

- българският застрахователен пазар (животозастраховане и общо застраховане) е разпределен в съотношение 83% към 17% в полза на записаните премии от застрахователите по общо застраховане;

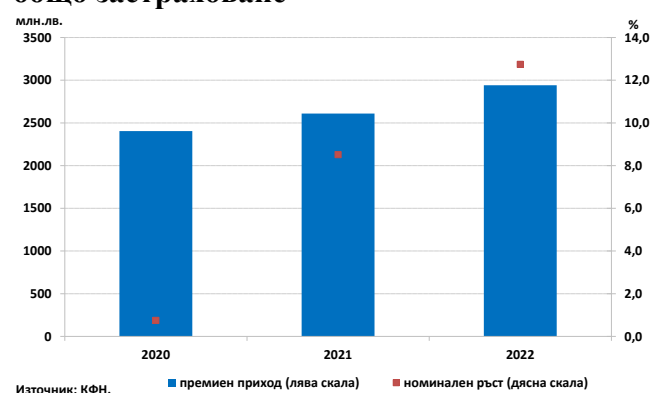
- застрахователното проникване, изчислено на база брутен премиен приход като процент от БВП⁴³, в края на 2022 г. се изчислява на 2.18% при стойност от 2.34% в края на предходната година;

- финансовият резултат, реализиран от застрахователите в края на 2022 г., възлиза на 244 млн. лв. при 235 млн. лв. в края на 2021 г. Застрахователите по общо застраховане отчитат финансов резултат в общ размер от 178 млн. лв. при 180 млн. лв. в края на 2021 г. Животозастрахователите също отчитат положителен финансов резултат в размер на 66 млн. лв., при резултат от 55 млн. лв. в края на 2021 г.

2.3.1. Общо застраховане

Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар⁴⁴, към края на 2022 г., възлиза на 2 942 млн. лв., в т.ч. 2 917 млн. лв. по директно застраховане и 25 млн. лв. по активно презастраховане. На годишна база се отчита ръст на брутният премиен приход от 13%, който се дължи основно на ръста на премийния приход по застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаска“), „Оказване на помощ“, „Кредитно и гаранционно застраховане“ и на премийния приход по застраховка „Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия“.

Графика 62. Брутен премиен приход по общо застраховане

През 2022 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 67% заемат автомобилните застраховки, като застраховка „Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства (МПС)“ заема дял от 39%, а дялът на застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаска“) е съответно 28%.

⁴³ По предварителни данни на НСИ БВП за 2022 г. е в размер на 165 384 млн. лева.

⁴⁴ Анализът за застрахователния пазар е изготвен въз основа на получени в КФН и обобщени тримесечни справки за четвъртото тримесечие на 2022 г. съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450 (Платежоспособност II) и включва данните за застрахователите със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар. Данните за 2021 г. са въз основа на одитираните годишни справки съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450.

Графика 63. Структура на brutния премиен приход по вид дейност за общозастрахователни задължения през 2022 г.

Източник: КФН.

Реализираният премиен приход по застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“ за 2022 г. намалява с 2% на годишна база (26 млн. лв. в абсолютна стойност) и възлиза на 1 136 млн. лв.

За периода януари-декември 2022 г. записаният премиен приход по застраховка „Автокаска“ възлиза на 826 млн. лв., като се отчита нарастване в размер на 16% на годишна база.

В края на 2022 г. имуществените застраховки срещу пожар и други бедствия у нас заемат дял от 13.5% от brutния премиен приход при дял от 12.9% в края на 2021 г. Реализираният премиен приход по тези застраховки възлиза на 399 млн. лв., като се отчита ръст от 18% на годишна база.

Застраховките във връзка с медицински разходи, защита на доходите и обезщетение на работниците, заемат дял от 4.2% в структурата на brutния премиен приход в края на 2022 г., реализиран от застрахователите по общо застраховане. Премийният приход по тези застраховки за 2022 г. възлиза на 124.9 млн. лв. при 107.4 млн. лв. през 2021 г. в резултат на по-голямото им търсене през отчетната година.

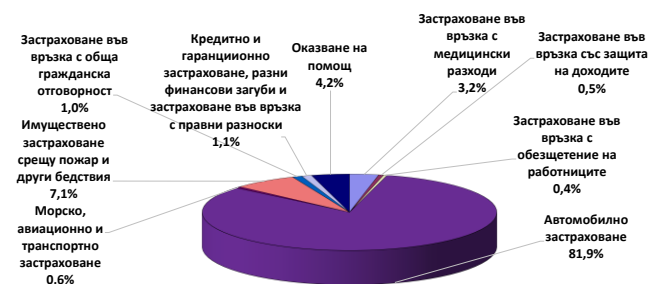
През 2022 г. се наблюдава увеличение на записаните от застрахователите премии по застраховка „Оказване на помощ“ от 72.2 млн.

лв. в края на 2021 г. на 155.7 млн. лв. в края на 2022 г. Ръст се наблюдава и по застраховки във връзка с кредитно и гаранционно застраховане от 89.8 млн. лв. в края на 2021 г. на 152.3 млн. лв. в края на 2022 г.

Отстъпените премии по общо застраховане на презастрахователи през 2022 г. са в размер на 1 025 млн. лв. и представляват 35% от brutния премиен приход, реализиран в сектора. Коефициентът на самозадържане се изчислява на 0.65.

Възникналите претенции по общо застраховане към края на 2022 г. са в размер на 1 314 млн. лв., като се отчита нарастване от 12.1% на годишна база.

Графика 64. Структура на възникналите претенции по вид дейност за общозастрахователни задължения през 2022 г.

Източник: КФН.

Подобно на структурата на brutния премиен приход, в структурата на възникналите претенции по вид дейност за общозастрахователни задължения, най-голям относителен дял от 82% заемат автомобилните застраховки, следвани от имуществените застраховки, заемащи дял от 7%.

Отчита се нарастване на възникналите претенции на годишна база в размер на 141.7 млн. лв. Най-голямо нарастване спрямо предходната година се отчита по автомобилните застраховки, като застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаска“) отчита

нарастване с 50.1 млн. лв., а по „Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства (МПС)“ нараства с 42.1 млн. лв. спрямо предходната година. На следващо място се нареждат застраховка „Оказване на помощ“, по която възникналите претенции нарастват с 25.9 млн. лв. спрямо предходната година, както и по застраховки „Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия“ и „Застраховане във връзка с медицински разходи“, които отчитат нарастване съответно с 22.0 млн. лв. и 15.1 млн. лв. С протоположна динамика се характеризират възникналите претенции по застраховки „Застраховане във връзка с обезщетение на работниците“, „Морско, авиационно и транспортно застраховане“ и „Разни финансови загуби“, които намаляват съответно с 8.8 млн. лв., 6.1 млн. лв. и 4.2 млн. лв. спрямо 2021 г.

Общо за пазара брутният коефициент на щетимост в края на 2022 г. се изчислява на 0.47, както и година по-рано.

Таблица 64. Брутен коефициент на щетимост

	2021	2022*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,51	0,68
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,22	0,18
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,96	0,30
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,60	0,62
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,45	0,47
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,30	0,11
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,22	0,26
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,25	0,30
Кредитно и гаранционно застраховане	0,14	0,14
Застраховане във връзка с правни разноски	0,13	0,03
Оказване на помощ	0,45	0,36
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,14	0,00
ОБЩО	0,47	0,47

Бележка: * Данните за 2022 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Възникналите разходи за общозастрахователните дружества (всички технически разходи, направени от дружествата през отчетния период) нарастват с 15% на годишна база и в края на 2022 г. възлизат на 724 млн. лв. Те представляват 26% от брутните спечелени премии, реализирани в сектора.

Таблица 65. Брутен коефициент на разходи

	2021	2022*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,31	0,33
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,43	0,45
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,41	0,40
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,14	0,16
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,38	0,37
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,17	0,25
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,31	0,36
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,32	0,30
Кредитно и гаранционно застраховане	0,37	0,34
Застраховане във връзка с правни разноски	0,31	0,37
Оказване на помощ	0,16	0,03
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,54	0,52
ОБЩО	0,25	0,26

Бележка: * Данните за 2022 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на 2022 г. брутният комбиниран коефициент е в размер на 0.73 и нараства спрямо предходната година, когато стойността му е възлизила на 0.72. Най-висок брутен комбиниран коефициент, над 1, се изчислява по застраховка във връзка с медицински разходи (1.01).

Таблица 66. Брутен комбиниран коефициент

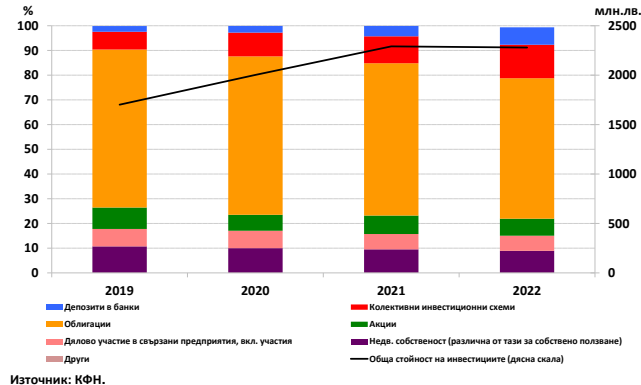
	2021	2022*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,82	1,01
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,64	0,63
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	1,37	0,70
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,75	0,78
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,83	0,83
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,47	0,35
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,53	0,62
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,57	0,59
Кредитно и гаранционно застраховане	0,51	0,48
Застраховане във връзка с правни разноски	0,45	0,39
Оказване на помощ	0,61	0,38
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,67	0,52
ОБЩО	0,72	0,73

Бележка: * Данните за 2022 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 4 489 млн. лв., като нараства с 3% на годишна база. Стойността на инвестициите на тези дружества незначително намалява с 0.5% и в края на 2022 г. и възлиза на 2 280 млн. лв., като заема дял от 51% от общата сума на активите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане основен дял заемат държавните облигации (46%), следвани от инвестициите в колективни

инвестиционни схеми (14%) и корпоративните облигации (11%).

Графика 65. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Делът на инвестициите в недвижима собственост (различна от тази за собствено ползване) в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане през последния тригодишен период намалява от 11% до 9%. Делът на инвестициите в дялови участия в свързани предприятия остава в рамките на 7%-6%. Делът на инвестициите в облигации, вкл. ДЦК, намалява от 62% в края на 2021 г. до 57% в края на 2022 г. Противоположна динамика следва относителният дял на инвестициите в колективни инвестиционни схеми и в депозити в банки, чийто дял в края на 2022 г. нараства съответно до 14% (от 11%) и 7% (от 4%).

В края на 2022 г. общият размер на пасивите на общозастрахователите възлиза на 3 156 млн. лв. и на годишна база нараства с 5%. Техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, представляват 86% от задълженията на застрахователите по общо застраховане.

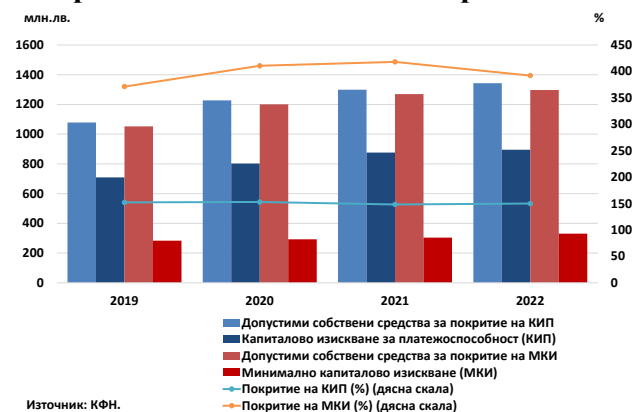
В края на 2022 г. размерът на техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, нараства с 5% и достига 2 711 млн. лв.

Превишението на активите над пасивите на застрахователите по общо застраховане в края на 2022 г. се изчислява на 1 334 млн. лв. при превишение от 1 358 млн. лв. в края на 2021 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2022 г. възлизат на 1 343 млн. лв., а КИП възлиза на 895 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред - неограничени заемат 95% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2022 г. се изчислява на 150%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по общо застраховане, към 31.12.2022 г. възлизат на 1 297 млн. лв., а минималното капиталово изискване (МКИ) възлиза на 331 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2022 г. се изчислява на 392%.

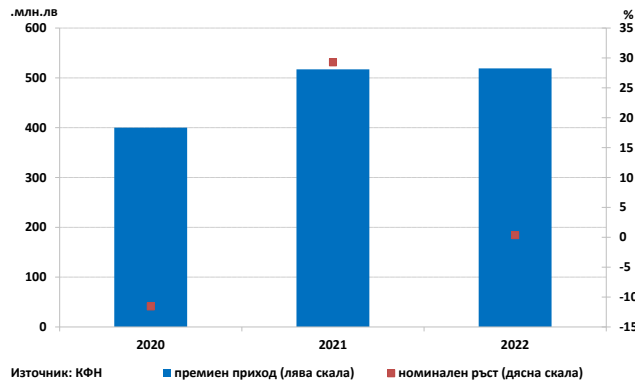
Графика 66. Капиталови изисквания на застрахователите по общо застраховане

2.3.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите⁴⁵ към края на 2022 г., отчита незначителен ръст от 0.4% на годишна база и в края на 2022 г. възлиза на 519 млн. лв.

Графика 67. Брутен премиен приход по животозастраховане

По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите, по видове застраховки, към края на 2022 г. се наблюдава следната динамика: основен дял в нея, отново заемат „Застраховане с участие в печалбата“ (28%, спрямо 27% за предходната година), намалява делът на „Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд“ (23%, спрямо 31% за предходната година), нараства делът на „Друго животозастраховане“ (24%, спрямо 19% за предходната година), както и делът на „Застраховане във връзка с медицински разходи“ (20%, спрямо 15% през предходната година).

Графика 68. Структура на портфейла по вид дейност за животозастрахователни задължения през 2022 г.

Източник: КФН

На годишна база се отчита ръст по застраховки „Друго застраховане“, „Застраховане във връзка с медицински разходи“ и „Застраховане с участие в печалбата“, които нарастват съответно с 27 млн. лв., 26 млн. лв. и 7 млн. лв. С противоположна динамика са „Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд“ и „Застраховане във връзка със защита на доходите“, които намаляват с 43 млн. лв. и 18 млн. лв.

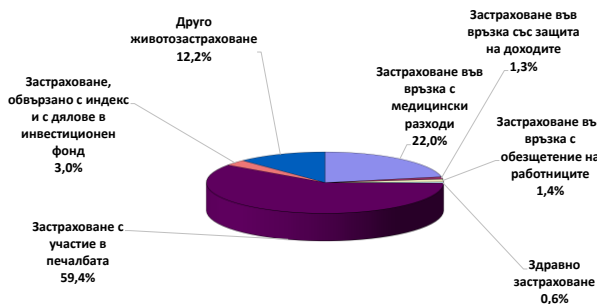
Брутните възникнали претенции през 2022 г. по животозастраховане възлизат на 239 млн. лв. На годишна база се отчита увеличение на възникналите през годината претенции с 15%.

В общата структура на възникналите претенции най-голям е делът на застраховките с участие в печалбата (59%), следвани от застраховките във връзка с медицински разходи (22%) и другите животозастраховки (12%).

⁴⁵ Включва и прихода по общозастрахователните застраховки във връзка с медицински разходи, защита

на доходите и обезщетение на работниците, записан от животозастрахователите.

Графика 69. Структура на възникналите претенции по вид дейност за животозастрахователни задължения през 2022 г.

Източник: КФН

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им, нарастват с 9% на годишна база и в края на 2022 г. възлизат общо на 151 млн. лв., което представлява 35% от спечелените премии за периода.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор намалява с 10% на годишна база и в края на 2022 г. възлиза на 2 234 млн. лв.

Стойността на инвестициите на животозастрахователите (с включена стойност на инвестициите по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) е 2 095 млн.лв. в края на 2022 г., като те представляват 94% от общата сума на активите в сектора. Стойността им намалява с 11% на годишна база.

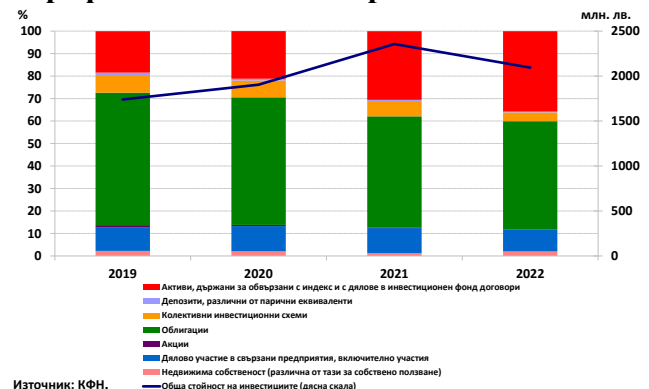
Основен дял в стойността на инвестициите на животозастрахователите към края на 2022 г. заема стойността на облигациите (48%), чийто относителен дял намалява със 2 пр.п. спрямо предходната година.

Стойността на активите, държани за обвързани с индекси и с дялове в инвестиционен фонд по договори, се увеличава с 4% на годишна база и достига 749 млн. лв. в края на 2022 г., като относителният им дял от общия размер на инвестициите в

животозастрахователния сектор нараства до 36%, при 31% в края на 2021 г.

Относителните дялове на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия, и на инвестициите в колективни инвестиционни схеми намаляват спрямо предходната година съответно на 10% (от 11%) и 4% (от 7%). Намаление в абсолютна стойност на годишна база се отчита както в стойността на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия (57 млн. лв.), така и при колективни инвестиционни схеми (80 млн. лв.). И през 2022 г. се наблюдава намаление с 3.7 млн. лв. на годишна база на стойността на депозитите, различни от парични еквиваленти, чийто относителен дял намалява от 0.5% през 2021 г. на 0.4% през 2022 г.

Графика 70. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Източник: КФН.

Заделените от животозастрахователите технически резерви (без техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) през 2022 г. намаляват с 22% и в края на годината възлизат на 863 млн. лв.

Техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд, заделени към края на 2022 г., намаляват с 3% на годишна база и в края на годината възлизат на 686 млн. лв.

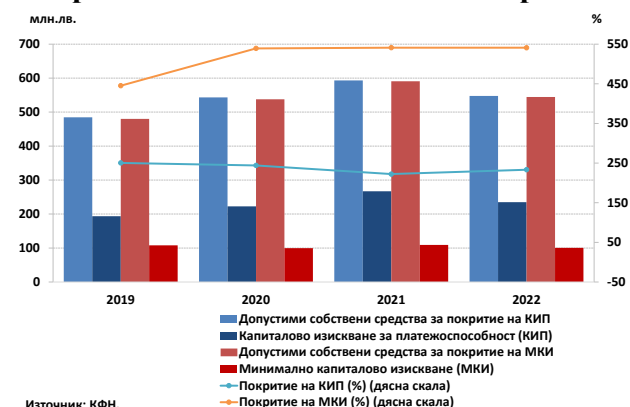
Превишението на активите над пасивите на застрахователите по животозастраховане в

края на 2022 г. се изчислява на 611 млн. лв., при превишение от 602 млн. лв. в края на 2021 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2022 г. възлизат на 548 млн. лв., а КИП възлиза на 235 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред – неограничени, заемат дял от 99% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2022 г. се изчислява на 233%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2022 г. възлизат на 545 млн. лв., а МКИ възлиза на 101 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2022 г. се изчислява на 541%.

Графика 71. Капиталови изисквания на застрахователите по животозастраховане

Спрямо 2021 г. се отчита намаление както на допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност, така и на капиталовото изискване за платежоспособност.

2.3.3. Презастраховане

Реализираният от дружествата премиен приход, от дейността им по активно презастраховане, през годината възлиза на 2 142 млн. лв. при 2 008 млн. лв. година по-рано. Основен дял в дейността по активно презастраховане през отчетната година заема имущественото застраховане срещу пожар и други бедствия и застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“.

Възникналите претенции към цеденти възлизат на 988 млн. лв. В структурата на възникналите претенции най-голям дял заема автомобилните застраховки.

2.3.4. Гаранционен и обезпечителен фонд

Гаранционният фонд е юридическо лице със седалище в гр. София, което извършва плащания на обезщетения към увредени лица във връзка със задължителните застраховки „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС“ и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен превоз, възстановява суми, изплатени от компенсационен орган на държава членка на ЕС, гарантира застрахователни вземания при несъстоятелност на застрахователя.

ГФ създава и управлява като обособени сметки:

- Фонд за гарантиране на вземанията на увредените лица от незастраховани и неидентифицирани моторни превозни средства – Фонд за незастраховани МПС;
- Фонд за гарантиране на вземанията при несъстоятелност на застраховател по чл. 519, т. 2 и 3 от КЗ – Обезпечителен фонд.

През 2022 г. приходите на Фонда за незастраховани МПС, формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт, възлизат на 40.8 млн. лв. при 39.3 млн. лв. през предходната година.

Към края на 2022 г. разполагаемите средства във Фонда за незастраховани МПС, съгласно чл. 556, ал. 1 от КЗ, възлизат на 118 млн. лв. Техният размер отговаря на изискването съгласно чл. 556, ал. 2 от КЗ, според което минималният им размер е определен на 10 млн. лв.

Приходите на Обезпечителния фонд за 2022 г. възлизат на 10.4 млн. лв. и на годишна база нарастват с 3%.

През 2022 г. ГФ (от средствата на Обезпечителния фонд) започна изплащане на главниците по безспорните обезщетения, определени и потвърдени по съдебен ред по застрахователни договори, сключени чрез българския клон на застрахователна компания „Олимпик“ в ликвидация. Плащанията са извършени съобразно списък и информация, предоставени на ГФ от ликвидаторите на ЗК „Олимпик“. В тази връзка, Кипърският гаранционен фонд е направил частично възстановяване по извършените плащания от българския ГФ.

Към 31 декември 2022 г. средствата на Обезпечителния фонд възлизат на 87 млн. лв.

2.4. Осигурителен пазар

Нетните активи на ФДПО през 2022 г. намаляват, като към края на годината са 19 215.1 млн. лв. Намалението се дължи на резултата от инвестираните средства от страна на ПОД, което от своя страна се обуславя и от общите тенденции на световните финансови пазари през годината. Към края на 2022 г. във ФДПО се осигуряват общо 4 923 254 души. Възходящата тенденция при осигурените лица се запазва въпреки предоставеното право за промяна на осигуряването от ФДЗПО в Държавното обществено осигуряване и началото на фазата на изплащане за лицата, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове.

2.4.1. Пенсионноосигурителни дружества

Към 31.12.2022 г. дейност осъществяват 10 лицензирани ПОД, като общият брой на управляваните от тях пенсионни фондове е 32, в т.ч. 10 универсални, 10 професионални, 10 доброволни и 2 доброволни пенсионни фонда по професионални схеми (ДПФПС)⁴⁶. Към края на 2022 г. са създадени и 19 фонда за

извършване на плащания на лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, в т.ч. 10 фонда за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП) и 9 фонда за разсрочени плащания (ФРП).

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи – ПОК „Доверие“ АД - Vienna Insurance Group

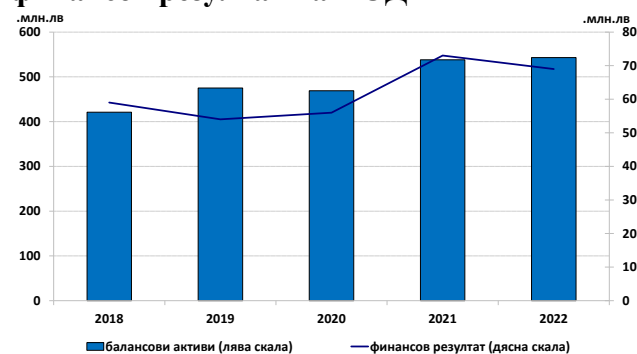
⁴⁶ В единия ДПФПС към 31.12.2022 г. все още няма осигуряващи се лица.

AG WienerVersicherung Gruppe, ПОК „ДСК - Родина“ АД - ОТП BANK NYRT, ПОД „Алианц България“ АД - ALLIANZ SE и „ПОК ОББ“ ЕАД - KBC Group N.V.

При 3 от лицензираните дружества има акционери, притежаващи пряко повече от 90 на сто от капитала⁴⁷.

Балансовите активи на ПОД към 31.12.2022 г. са 542.6 млн. лв., като регистрират ръст от 0.8% спрямо 2021 г. При общия нетен финансов резултат на ПОД, който за 2022 г. възлиза на 68.7 млн. лв., се наблюдава намаление с 4.3 млн. лв. или с 5.9% в сравнение с общия нетен финансов резултат за 2021 г.

Графика 72. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

Източник: КФН

Средната непретеглена стойност на показателя собствени средства към граница на платежоспособност към края на 2022 г. на всичките 10 лицензирани пенсионноосигурителни дружества е 325.3%, което значително надхвърля нормативно определения минимален размер от 100%. Наблюдава се намаление на стойността на показателя с 22.6 пр.п. спрямо 2021 г., когато е бил в размер на 347.9%. Показателят по отделни дружества варира в широки граници - между 101.2% и 710.6%.

⁴⁷ БАНКА ДСК ЕАД притежава пряко 99.85% от ПОК „ДСК - Родина“ АД, ДЗИ - ЕАД притежава пряко 100% от „ПОК ОББ“ ЕАД, "Застрахователно акционерно

Ликвидните средства на ПОД, ФДПО и фондовете за извършване на плащания (ФИП) към 31.12.2022 г. надвишават нормативно регламентирания минимален размер, т.е. всички дружества и управляваните от тях фондове са в състояние да покриват текущите си задължения.

Резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и в ППФ, заделени със собствени средства на ПОД, към 31.12.2022 г., възлизат на 114 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Към края на отчетната година резервите за гарантиране на brutните вноски в УПФ, заделени със собствени средства на ПОД възлизат на 83 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Инвестициите, извършени със средствата обезпечаващи резервите, както и оценката на тези инвестиции, са в съответствие с нормативните изисквания.

Таблица 67. Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност и ликвидност на ПОД и фондовете

	2021	2022
Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност (%)	347,9	325,3
Ликвидност на ПОД (коэф.)	19,4	14,5
Ликвидност на УПФ (коэф.)*	196,4	175,7
Ликвидност на ППФ (коэф.)*	150,3	187,5
Ликвидност на ДПФ (коэф.)*	177,7	590,4
Ликвидност на ДПФПС (коэф.)*	61,2	2784,5
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коэф.)*	5,6	10,1
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коэф.)*	97,4	40,9
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коэф.)*	1,2	1,8
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коэф.)*	12,7	7,2

Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/фондове.
Източник: КФН.

дружество ДаллБогг: Живот и Здраве" АД притежава пряко 100% от "ПОД ДаллБогг: Живот и Здраве" ЕАД.

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между 72.8% и 530.7%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2022 г. е 304.1%, спрямо 298.3% към края на 2021 г., т.е. нарастване от 5.8 пр.п. При 6 дружества стойността на показателя нараства, като това се дължи на нарастване на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал. При 4 ПОД стойността на показателя намалява, като при 2 това се дължи на по-бързия темп на нарастване на регистрирания капитал спрямо нарастването на собствения капитал, а при останалите 2 ПОД се дължи на намаление на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал. През отчетната година 2 ПОД увеличили регистрирания си капитал, като едното от тях няколко пъти.

Отчетената рентабилност на собствения капитал към края на 2022 г. е 13.4% средно за сектора, като спрямо 2021 г., когато е била 19.7%, се наблюдава намаление с 6.3 пр.п. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е (-45.9%), а най-високата е 53.4%. При седем дружества показателят намалява, като при две това се дължи на по-бързия темп на намаление на печалбата спрямо намалението на собствения капитал, при три дружества - на нарастване на собствения капитал и намаление на финансовия резултат (като при едно през 2021 г. е отчетена печалба а за 2022 г. отчита загуба), при 1 ПОД собственият капитал нараства с по-бързи темпове от нарастването на печалбата, и при 1 ПОД се дължи на нарастване на собствения капитал с по-бавни темпове от нарастването на загубата. Стойността на показателя нараства при 3 ПОД, като това се дължи на нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на собствения капитал. За

годината 2 дружества отчитат загуба, в резултат на което показателят им е с отрицателна стойност.

Таблица 68. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2021	2022
Степен на покритие на регистрирания капитал	298,3	304,1
Рентабилност на собствения капитал	19,7	13,4
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Степента на покритие на активите на управляваните фондове (ФДПО и ФИП) е в границите между 2.0% и 5.3%, с изключение на едно ПОД при което стойността на показателя е 35.0%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2022 г. е 6.5%, спрямо 3.3% към края на 2021 г., т.е. нарастване с 3.2 пр.п., което се дължи основно на показателя на лицензираното през 2021 г. ПОД. Стойността на показателя при отделните дружества се запазва почти без промяна.

Средната непретеглена стойност на показателя рентабилност на активите на ПОД към края на 2022 г. е 5.2% спрямо 10.3% за 2021 г., т.е. намаление с 5.1 пр.п., което се дължи основно на показателя на лицензираното през 2021 г. ПОД. При 6 дружества показателят намалява, като при 3 това се дължи на нарастване на активите и намаление на печалбата, при 2 дружества - на намаление на печалбата с по-бързи темпове от намалението на активите и при 1 ПОД се дължи на нарастване на загубата с много по-бързи темпове от нарастването на активите. Стойността на показателя нараства при четири ПОД поради нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на активите. Диапазонът на рентабилността на активите за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е -43.6%, а най-високата е 25.3%. За

годината две дружества отчитат загуба, в резултат на което показателят им е с отрицателна стойност.

За 2022 г. 8 дружества имат положителна стойност на показателя ръст на активите, а 2 са с отрицателна. Средната непретеглена стойност на показателя намалява съществено от 25.8% за 2021 г. на 1.9% за 2022 г., т.е. през годината е налице много по-бавен темп на нарастване на активите на ПОД. За отделните дружества показателят ръст на активите е в границите между (-3.5%) и 8.3%.

Таблица 69. Анализ на активите на ПОД

	2021	2022
Степен на покритие на активите на фондовете*	3,3	6,5
Рентабилност на активите на ПОД	10,3	5,2
Ръст на активите на ПОД*	25,8	1,9
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.		
Източник: КФН.		

Средната непретеглена стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД за 2022 г. е 117.7% спрямо 114.9% за 2021 г., т.е. наблюдава се нарастване с 2.8 пр.п. При 6 ПОД стойността на показателя нараства, като при 5 това се дължи на намаляване на разходите с по-бързи темпове от намалението на приходите, а при 1 ПОД приходите нарастват с по-бързи темпове от разходите. При 4 дружествата стойността на показателя намалява, като при 2 това се дължи на намаление на приходите и нарастване на разходите, при 1 ПОД разходите нарастват с по-бързи темпове от приходите и при 1 дружество това се дължи на намаление на приходите с по-бързи темпове от намалението на разходите. Стойността на показателя за отделните дружества варира в границите между 30.9% и 169.1%.

Таблица 70. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2021	2022
Ефективност на дейността на ПОД	114,9	117,7
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Средната непретеглена стойност на показателя такси и удръжки на един участник във фондовете за 2022 г. възлиза на 40.00 лв. спрямо 40.07 лв. за предходната година, т.е. намаление с 0.07 лв. Стойността на показателя при 2 ПОД намалява, като при 1 това се дължи на намаление на приходите от такси и удръжки, с по-бързи темпове от намалението на участниците, а при другото ф- на намаление на приходите и нарастване на участниците. При 7 ПОД стойността на показателя нараства, като при 4 от тях това се дължи на нарастване на приходите с по-бързи темпове от нарастването на участниците, при 2 приходите от такси и удръжки нарастват, а участниците намаляват, и при 1 - на намаление на участниците с по-бързи темпове от намалението на приходите. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 30.02 лв. и 51.88 лв.

Разходите за дейността на ПОД на 1 участник в управляваните фондове нарастват с 46.58 лв. през отчетната 2022 г., като към края на годината те възлизат на 99.05 лв. спрямо 52.47 лв. през 2021 г. Същественото нарастване на стойността на показателя се дължи основно на показателя на лицензираното през 2021 г. дружество. Стойността на показателя при 3 ПОД нараства, като при 2 това се дължи на нарастване на разходите и намаление на участниците, а при 1 - на нарастване на разходите с по-бързи темпове от нарастването на участниците. При 6 ПОД стойността на показателя намалява, като при 4 от тях това се дължи на намаление на разходите и нарастване на участниците, а

при останалите 2 - на намаление на разходите с по-бързи темпове от намалението на участниците. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 29.04 лв. и 83.49 лв., с изключение на 1 ПОД, при което стойността на показателя е 565.58 лв.

Таблица 71. Такси, удържки и разходи за дейността на един участник във ФДПО

	2021	2022
Такси и удържки на един участник във фондовете*	40,1	40,0
Разходи за дейността на един участник във фондовете*	52,5	99,1
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са		
Източник: КФН.		

Приходите от такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2022 г. са между 1.04 лв. и 1.36 лв., като средната непретеглена стойност на показателя възлиза на 1.18 лв. спрямо 1.13 лв. за 2021 г. или нарастване с 0.05 лв. Стойността на показателя при 7 ПОД нараства, като при 3 това се дължи на по-бързия темп на нарастване на приходите от такси и удържки в сравнение с нарастването на балансовите активи на фондовете, при 2 - на нарастване на приходите и намаление на активите и при останалите 2 - на намаление на активите на фондовете с по-бързи темпове от намалението на приходите. При 2 ПОД стойността на показателя намалява, като при 1 това се дължи на намаление на приходите от такси и удържки с по-бързи темпове от намалението на балансовите активи на фондовете, а при другото - на по-бързия темп на нарастване на активите на фондовете от нарастването на приходите от такси и удържки.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на фондовете за 2022 г. варират между 0.72 лв. и 2.14 лв., с изключение на 1 ПОД, при което стойността на показателя е 22.07 лв. Средната непретеглена стойност на показателя за 2022 г. възлиза на 3.45 лв. спрямо 1.49 лв. в края на

2021 г., като бележи нарастване с 1.96 лв., което се дължи основно на стойността на показателя на лицензираното през 2021 г. дружество. Стойността на показателя при 3 ПОД нараства, като при 2 това се дължи на по-бързия темп на нарастване на разходите за дейността в сравнение с нарастването на балансовите активи на фондовете, а при третото - на нарастване на разходите и намаление на активите. При 6 ПОД стойността на показателя намалява, като при 4 това се дължи на намаление на разходите за дейността с по-бързи темпове от намалението на балансовите активи на фондовете, а при останалите 2 - на намаление на разходите и нарастване на активите.

Таблица 72. Такси, удържки и разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО

	2021	2022
Такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете*	1,1	1,2
Разходи за дейността на 100 лв. активи на фондовете*	1,5	3,4
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.		
Източник: КФН.		

При осъществения надзор върху дейността на ПОД във връзка с управлението на фондовете, през 2022 г. не са установени отклонения от нормативните изисквания, относно размера на превежданите в полза на ПОД задължителни такси и удържки.

През 2022 г. почти всички ПОД поддържат максимално допустимите, съгласно КСО, размери на таксите и удържките, събирани от ФДЗПО: 3.75% удържка от всяка осигурителна вноска и инвестиционна такса в размер 0.75% годишно, изчислена върху стойността на нетните активи на фонда в зависимост от периода, през който те са били управлявани. Две ПОД са приели по-нисък размер на удържката от всяка осигурителна вноска за управляваните от тях ФДЗПО, като при едното е без допълнителни условия, а другото е възприело диференциран подход в зависимост

от периода на осигуряване на лицето, а именно намаляване на техния размер след определен времеви период. В допълнение 1 ПОД е приело по-нисък размер на удържката от всяка осигурителна вноска за управлявания от него УПФ, като също е възприело диференциран подход в зависимост от периода на осигуряване на лицето.

Почти всички ПОД поддържат максимално допустимия съгласно КСО размер на таксата изчислена върху стойността на нетните активи на ФИП в зависимост от периода, през който те са били управлявани - 0.5%. Само 1 дружество удържа по-ниска такса за управляваните от него фонд за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП) и фонд за разсрочени плащания (ФРП), а друго с решение на управителните органи е приело да не удържа до 30.09.2022 г. такса от управлявания от него ФРП.

Таксите и удържките за управление на ФДДПО, събирани от ПОД са по-ниски от нормативно определените. Средният размер на удържката от всяка осигурителна вноска в ДПФ през 2022 г. и 2021 г. е 2.7%, а при ДПФПС е 0.9% през 2022 г. спрямо 2.4% през 2021 г. Законоустановеният максимален размер на удържката от всяка осигурителна вноска във ФДДПО е 7.0%.

Таблица 73. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски във ФДДПО

	2021	2022
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ*	8,8	8,0
Отчислена инвестиционна такса на ДПФПС	10,0	0,0
Среден размер на удържката от осиг. вноски на ДПФ*	2,7	2,7
Среден размер на удържката от осиг. вноски на ДПФПС	2,4	0,9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФПС.
Източник: КФН.

Към 31.12.2022 г. само от 2 ДПФ е отчетен положителен доход от инвестиции и е отчислена инвестиционна такса за управляващите ги дружества. От другите ДПФ

не е отчислена инвестиционна такса, поради отчетен отрицателен доход. За сравнение, към 31.12.2021 г. от всички ДПФ е отчетен положителен доход от инвестиции, в резултат на което е отчислена и инвестиционна такса за управляващите дружества. Към 31.12.2022 г. е отчетен отрицателен доход от инвестиции и от ДПФПС, и не е отчислена инвестиционна такса за управляващото го дружество, докато към 31.12.2021 г. е отчислена инвестиционна такса поради отчетен положителен доход от инвестиции.

2.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През 2022 г. общите балансовите активи на ФДПО са намалели с -1.7%, за разлика от предходната година, когато е отчетен ръст от 12.7%.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове. При УПФ се наблюдава намаление с -1.2%, а при ППФ и ДПФ – намаление съответно с -3.6% и -6.7%. По-значително намаление на активите в сравнение с останалите фондове отбелязва ДПФПС – с -14.2%.

Таблица 74. Ръст на активите на ФДПО

	2021	2022
упф	13,0	-1,2
ппф	9,8	-3,6
дпф	12,4	-6,7
дпфпс	1,3	-14,2

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните балансови активи на пенсионните фондове не се променят съществено през изминалата година. Пенсионноосигурителното дружество с най-голям пазарен дял заема 24.7% от управляваните балансови активи. Пенсионноосигурителното дружество, което

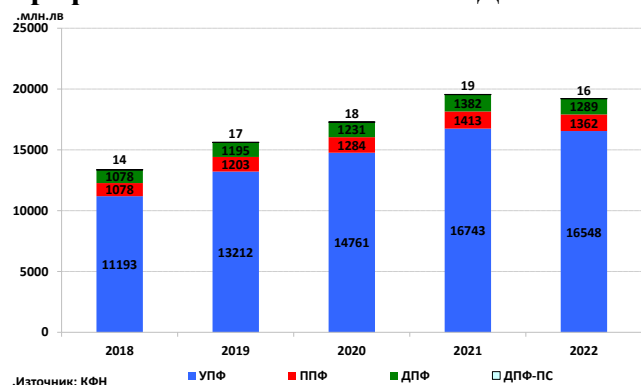
беше лицензирано през 2021 г. и започна да управлява пенсионни фондове през 2022 г., логично заема най-малък пазарен дял от 0.1%.

Структурата на балансовите активи по видове фондове силно се доминира от УПФ. Към края на 2022 г. относителният дял на този вид фондове в общите балансови активи на ФДПО е 86.1%. В сравнение с 2021 г. относителният дял на УПФ се разширява с 0.5 пр.п. за сметка на относителните дялове на ППФ и ДПФ. Към края на 2022 г. балансовите активи на ППФ, ДПФ и ДПФПС заемат дялове съответно от 7.1%, 6.7% и 0.1%.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2022 г. нетните активи на ФДПО намаляват с -1.7% на годишна база.

Към края на 2022 г. нетните активи на ФДПО са в размер на 19 215.1 млн. лв. Те показват общата стойност на задълженията към осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване. Акумулираните към края на 2022 г. нетни активи се равняват на 11.6% от обема на БВП⁴⁸ на страната.

Графика 73. Нетни активи на ФДПО

Темпът на изменение на нетните активи по видове фондове е идентичен с този при балансовите активи, като намалението при

⁴⁸БВП за 2022 г. е 165 384 млн. лв. по предварителни данни на НСИ.

УПФ е с -1.2%, а при ППФ, ДПФ и ДПФПС – съответно с -3.6%, -6.7% и -14.2%. Структурата на нетните активи по видове пенсионни фондове към края на 2022 г. не се различава съществено от тази на балансовите активи.

Средният непрегледен размер на показателя управлявани активи на един участник за 2022 г. в УПФ е 3 718.12 лв. спрямо 3 838.90 лв. през 2021 г., в ППФ е 3 848.67 лв. за 2022 г. спрямо 4 019.56 лв. през 2021 г., в ДПФ е 1 873.33 лв. за 2022 г. спрямо 1 981.23 лв. през 2021 г. и в ДПФПС е 1 594.46 лв. за 2022 г. спрямо 1 853.37 лв. през 2021 г. При всички видове фондове се наблюдава намаление на управляваните активи на един участник. По видове фондове се наблюдават различни колебания от средните равнища - в УПФ управляваните активи на един участник са между 2 269.02 лв. и 5 026.26 лв., в ППФ са между 2 439.30 лв. и 4 931.91 лв. и в ДПФ са между 591.00 лв. и 4 023.68 лв. Средните стойности на показателя за отделните ПОД са в границите между 2 167.36 лв. и 4 318.30 лв.

Таблица 75. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ*	2714,7	3123,0	3427,0	3838,9	3718,1
ППФ*	3225,7	3536,6	3716,0	4019,6	3848,7
ДПФ*	1697,2	1774,9	1804,3	1981,2	1873,3
ДПФПС	1743,1	1916,2	1809,4	1853,4	1594,5

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.
Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2022 г. се увеличават с 9.3% спрямо постъпленията през 2021 г. и достигат 2 232.8 млн. лв. Увеличението в постъпленията от осигурителни вноски е с

най-голям абсолютен размер при УПФ – 217.0 млн. лв., което представлява ръст от 12.5%. При ППФ увеличението е по-малко – с 10.8 млн. лв, или с 8.0%. При ДПФ и ДПФПС обаче се наблюдава намаление в постъпленията от осигурителни вноски, съответно с -36.7 млн.лв. и -0.3 млн. лв., в сравнение с предходната година.

Таблица 76. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ	1285,0	1451,5	1523,8	1735,0	1952,0
ППФ	110,2	120,5	120,8	135,0	145,8
ДПФ	144,7	133,7	115,0	170,9	134,2
ДПФПС	1,6	1,7	2,1	1,1	0,8
Общо	1541,5	1707,4	1761,7	2042,0	2232,8

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Начислените и изплатени суми от ФДПО през 2022 г. се запазват приблизително на нивата от предходната година. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от ДПФ, чийто дял в общата стойност е 66.0% средно за последните пет години. През последните две години обаче, се наблюдава чувствително увеличение на начислените и изплатени суми от УПФ и ППФ.

Таблица 77. Начислени и изплатени суми

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ	20,4	24,1	30,6	52,7	51,1
ППФ	6,3	6,7	8,0	10,8	11,2
ДПФ	66,8	85,7	102,4	92,0	92,6
ДПФПС	0,4	0,8	0,8	1,6	0,8
Общо	93,9	117,3	141,8	157,1	155,7

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Средната стойност на показателя за възвръщаемост на управляваните активи през 2022 г. за ППФ и ДПФ е (-0.05), за УПФ показателят е (-0.06) и за ДПФПС е (-0.15). През 2022 г. средната стойност на показателя за ППФ, ДПФ и ДПФПС е 0.05, а за УПФ,

показателят е 0.04. Спрямо предходната година показателят намалява при всички видове фондове, което е повлияно в значителна степен от отражението върху финансовите пазари предизвикани от пандемията от COVID-19, войната в Украйна, нарастващата инфлация и увеличаването на лихвите от централните банки. Стойностите на показателя за отделните ПОД за 2022 г. са в границите между (-0.15) и 0.01.

Таблица 78. Възвръщаемост на управляваните активи

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ*	-0,02	0,06	0,02	0,04	-0,06
ППФ*	-0,03	0,06	0,02	0,05	-0,05
ДПФ*	-0,03	0,05	0,02	0,05	-0,05
ДПФПС	-0,06	0,09	0,03	0,05	-0,15

Бележка: Данните са коефицинти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През 2022 г. участниците във ФДЗПО нарастват, докато във ФДДПО намаляват. През 2022 г. участниците в УПФ, ППФ и ДПФ нарастват, а в ДПФПС намаляват. Общото нарастване на участниците през 2022 г. е 1.51%, а през 2021 г. - 0.63%. Прирастът на участниците през годината по фондове е както следва: при универсалните фондове - ръст от 1.8% (при ръст от 0.7% през 2021 г.), при професионалните фондове ръстът е 1.5% през 2022 г. (при 1.3% през 2021 г.), при доброволните фондове се отчита намаление от (-0.4%) спрямо ръст от 0.1% през 2021 г., а единственият осъществяващ дейност ДПФПС отчита намаление на участниците от -0.4% през 2022 г. спрямо намаление от -1.1% през 2021 г. ПОД с най-голям пазарен дял по отношение на броя участници в управляваните от него ФДПО запазва своята позиция с 25.4%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 0.2% от пазара.

Таблица 79. Прираст на брой участници

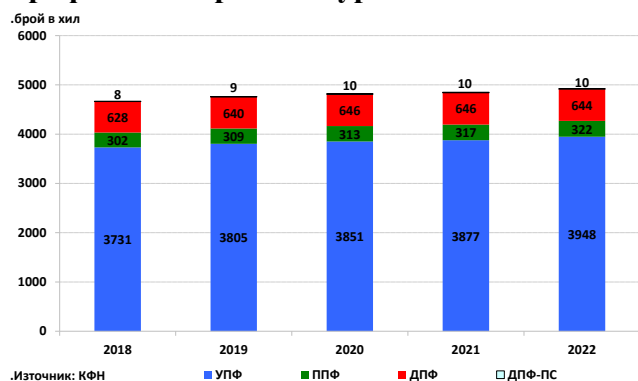
	2021	2022
УПФ*	0,7	1,8
ППФ*	1,3	1,5
ДПФ*	0,1	-0,4
ДПФПС	-1,1	-0,4

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.

Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между ФДПО не се наблюдават съществени различия спрямо предходната година. В края на 2022 г. най-голям дял от осигурените лица е концентриран в универсалните пенсионни фондове (80.2%). Лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 13.1% и 6.5% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава дялът на осигурените в ДПФПС, едва 0.2%.

Графика 74. Брой осигурени лица

И през 2022 г. по-голямата част от лицата, които започват първа работа и следва да се осигуряват във ФДЗПО, не упражняват правото си на избор на пенсионен фонд. Подадените индивидуални заявления за участие в УПФ и в ППФ през годината са съответно 8 851 и 1 375 броя. Преобладаващата част от лицата, които подлежат на осигуряване във ФДЗПО не са направили своя избор, поради което се разпределят служебно между фондовете. През 2022 г. това са 85 926 лица, или 90.7% от общо

постъпилите лица в УПФ, и съответно 10 507 лица, или 88.4% от общо постъпилите в ППФ.

От правото си да променят участието си от един в друг съответен ФДПО през годината са се възползвали общо 360 347 лица. В сравнение с предходната 2021 г. техният брой нараства с 18.2%.

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за допълнително пенсионно осигуряване през 2022 г. се увеличават общо с 19.2% спрямо 2021 г. и са на стойност 1 466.5 млн. лв.

Динамиката на прехвърлените средства зависи, както от броя на лицата предприели действия по промяна на участието си във ФДПО в рамките на годината, така и от размера на средствата по техните индивидуални партии.

Увеличението се дължи в най-голяма степен на прехвърлените средства в УПФ, чийто размер е с 213.1 млн. лв. или с 19.1% по-голям от предходната година. При ППФ и ДПФ също се отчита ръст на прехвърлените средства, но като цяло в тези фондове размерът на трансферите е по-нисък. През 2022 г. между отделните ППФ са прехвърлени с 10.9 млн. лв. повече в сравнение с 2021 г., което представлява ръст от 10.3%. Прехвърлените средства в ДПФ са нараснали с 12.2 млн. лв., или със 127.1%.

Таблица 80. Прехвърлени средства от индивидуални партии

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ	478,1	651,7	739,2	1114,9	1328,0
ППФ	54,6	65,4	70,5	105,8	116,7
ДПФ	4,2	5,2	3,5	9,6	21,8
Общо	536,9	722,3	813,2	1230,3	1466,5

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2022 г. е

17.3 млрд. лв., което представлява 89.8% от балансовите им активи. Инвестициите на ФДПО през 2022 г. отбелязват слабо намаление, следвайки тенденцията на намаление на активите на ФДПО. В общия обем на инвестираните средства на ФДПО през 2022 г., както и през 2021 г., най-висок дял заемат УПФ (85.9%), следвани от ППФ (7.1%), ДПФ (6.9%) и ДПФПС (0.1%).

В периода 2018-2022 г. инвестиционните портфейли на ФДПО търпят развитие, следвайки динамиката на акумулиране на активи в сектора, натрупания инвестиционен опит и тенденциите на капиталовите пазари. Кризите, предизвикани от COVID-19 и войната в Украйна, също оказват влияние върху инвестициите и доходността на ФДПО през периода.

През разглеждания петгодишен период в портфейлите на ФДПО преобладават инвестициите в държавни ценни книжа, като най-висока стойност се наблюдава към края на 2019 г. (61.2% от инвестираните средства). След това дялът на държавните ценни книжа в портфейлите на ФДПО следва тенденция на понижение, като към края на 2020 г. той е 56.7%, а към края 2022 г. 52.2% от инвестициите. Спрямо началото на петгодишния период относителният дял на държавните ценни книжа се увеличава с 0.5 пр.п.

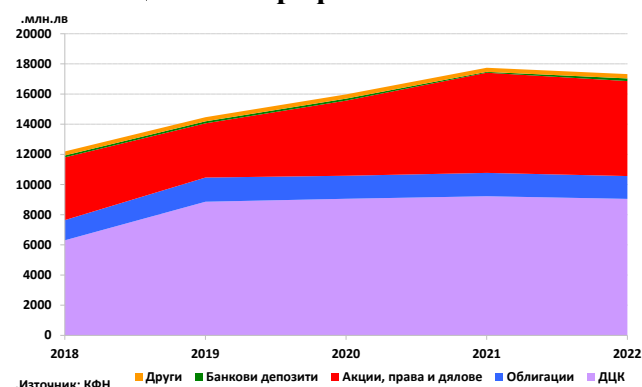
Второ място в агрегирания портфейл на ФДПО заемат инвестициите в акции, права и дялове. За периода 2018-2022 г. относителният дял на тези инвестиции се разширява с 2.3 пр.п. Наблюдаваната през периода динамика на показателя е противоположна на тенденцията, отчетена при относителния дял на държавните ценни книжа. От 34.1% през 2018 г. дялът на акциите, правата и дяловете към края на 2019 г. спада до 24.9% от инвестираните средства на ФДПО. След 2019 г. се наблюдава повишен

интерес към инвестициите с променлив доход, които достигат до 36.4% към края на 2022 г. Най-висок е дялът на тези инвестиции в агрегирания портфейл на ФДПО към края на 2021 г. – 37.4%.

Към края на 2022 г., както и към края на 2018 г., банковите депозити съставляват 1.0% от инвестираните средства на ФДПО. В периода 2019-2021 г. относителният дял на банковите депозити е под 1.0%, като най-ниска стойност е отчетена през 2021 г. – 0,3% от инвестираните средства.

Към края на 2022 г. относителните дялове на останалите 2 категории инвестиционни инструменти в портфейлите на ФДПО са с по-ниски стойности в сравнение с началото на разглеждания период. Най-чувствително е намалението на относителния дял на средствата, инвестирани в облигации (корпоративни и общински). От 11.0% през 2018 г., в края на петгодишния период, този дял се свива до 8.8% от инвестираните средства. Отчетеното намаление за периода 2018-2022 г. е 2.2 пр.п. Същата тенденция се наблюдава и при относителния дял на другите инвестиции (инвестиционни имоти) в агрегирания портфейл на ФДПО. Към края на 2022 г. те представляват 1.6% от всички инвестирани средства на ФДПО.

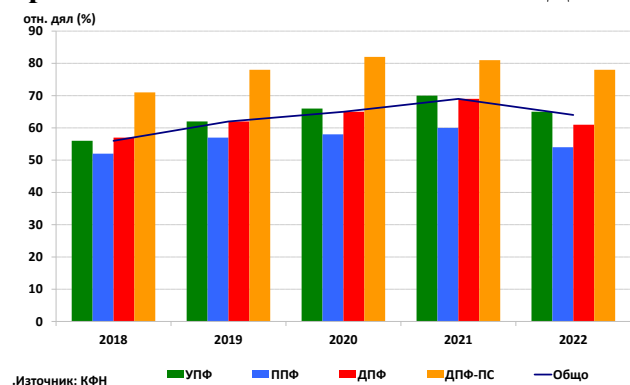
Графика 75. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

Инвестираните средства на ФДПО във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, към края на 2022 г. представляват 63.8% от балансовите им активи. Спрямо края на предходната година се наблюдава намаление в относителния дял на тези инвестиции с 5.3 пр.п.

Към края на 2022 г. в структурата на инвестиционния портфейл от финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, преобладават държавните ценни книжа с дял от 57.3%. Ценните книжа с променлив доход формират 35.6% от инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, а останалите 7.1% са вложени в корпоративни дългови ценни книжа.

Графика 76. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

ПОД управляват активите на пенсионните фондове с цел постигане на доходност от инвестирането им и нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност. Доходността от управлението на активите на ФДПО се влияе от тенденциите на капиталовите пазари, на които се инвестират активите, поради което са възможни и временни спадове в стойностите на показателя. След постигната положителна доходност през предходните няколко години в условията на нестабилна и предизвикателна среда, през 2022 г. ФДПО

отчитат отрицателна среднопретеглена доходност от управлението на активите.

Таблица 81. Среднопретеглена доходност

	2018	2019	2020	2021	2022
УПФ	-4,2	6,5	1,5	4,5	-10,8
ППФ	-3,6	5,8	1,7	4,9	-8,8
ДПФ	-4,6	6,5	2,2	6,3	-9,0
ДПФ-ПС	-5,9	8,8	2,9	4,7	-13,8

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
* Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.
Източник: КФН.

2.4.3. Фондове за извършване на плащания

Средствата от индивидуалните партии на лицата, които са се осигурявали в УПФ и на които са отпуснати пожизнени пенсии и разсрочени плащания, постъпват във фондове за изплащане на пожизнени пенсии и фондове за разсрочени плащания, откъдето се извършват съответните плащания. Първите лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове са навършили пенсионна възраст през месец септември 2021 г., като тогава започва и фазата на изплащане от УПФ.

Към края на 2022 г. всички ПОД са създали ФИПП, които изплащат пожизнени пенсии. През 2022 г. са сключени общо 916 пенсионни договора за изплащане на допълнителна пожизнена пенсия за старост и броят на пенсионерите във ФИПП достигна 1 184 души към края на годината.

Таблица 82. Брой пенсионери по видове пенсии към края на годината

	2021	2022
Пенсионери - общо:	270	1184
в т. ч. по видове:		
с пенсия без допълнителни условия	8	24
с пенсия с период на гарантирано плащане	59	171
с пенсия, включваща разсрочено изплащане	203	989

Бележка: Брой лица
Източник: КФН.

За извършване на плащанията във ФИПП през 2022 г. са прехвърлени 17.2 млн.лв. от индивидуалните партии на лицата със

сключени пенсионни договори и 0.2 млн. лв. на починали осигурени лица в УПФ, без наследници. Акумулираните нетни активи на ФИПП към 31.12.2022 г. са 20.8 млн. лв., като нарастват през годината повече от 3.6 пъти. Общата сума на изплатените пожизнени пенсии от ФИПП за 2022 г. е 1.7 млн. лв., а средният размер на изплатените пенсии е 210.93 лв.

Таблица 83. Среден размер на изплатените пенсии

	2021	2022
Среден размер - общо:	187,7	210,9
в т. ч. по видове:		
-пенсия без допълнителни условия	56,0	68,8
-пенсия с период на гарантирано плащане	58,8	64,6
-пенсия, включваща разсрочено изплащане	224,5	244,7
Бележка: Данните са в лв. освен ако не е посочено друго.		
*в средната стойност на показателя за предходна/и година/и не участва новолицензираното ПОД и/или фондовете, управлявани от него		
Източник: КФН.		

Към края на 2022 г. плащания се извършват от 9 фонда за разсрочени плащания.

Само 1 ПОД, все още не е създадо ФРП. През годината са сключени договори за разсрочено изплащане на средства от ФРП с 11 600 лица, а осигурените лица, получаващи такива плащания към 31.12.2022 г., са общо 11 678.

През 2022 г. от индивидуалните партии на лицата, сключили договори за разсрочено изплащане, във ФРП са прехвърлени общо 63.9 млн. лв. Акумулираните нетни активи на ФРП към 31.12.2022 г. достигат 48.5 млн.лв., като нарастват през годината над 5 пъти. Под формата на разсрочено изплащане на средства на осигурени лица през 2022 г. от ФРП са изплатени общо 24.2 млн. лв., а 0.1 млн. лв. са изплатени на наследници на осигурени лица, получавали такива плащания. Средният размер на разсроченото плащане през годината е 352.25 лв.

III. Организационна структура на КФН

